

ad usum Fr. Melchioris Osterrieth
Minorita de Radibona. 1764.

C
Zur
königlichen Bibliothek
in
Regensburg.

Scr. 710.

Staatl. Bibliothek
Regensburg

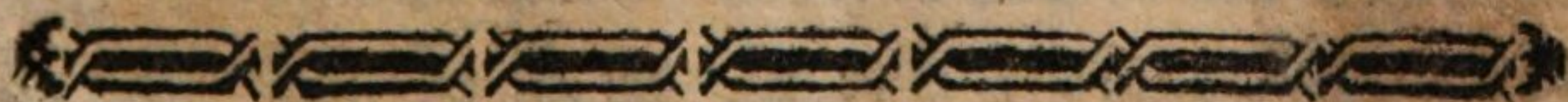
**DILUCIDATIO
SELECTARUM
QUÆSTIONUM
IN
APOCALYPSIM
S. JOANNIS
APOSTOLI.**

AUTHORE

F. MARTINO WOUTERS,
Ordin. Erem. S. P. Augustini, in Alma Univ.
Lovan. Ss. Theol. Lic., Provinciæ Flandro-
Belgicæ Secretario, & antehac SS.
Liter. Professore.

CUM APPROBATIONIBUS.

WIRCEBURGI,

MDCLXIII.

Typis & Sumptibus, Joannis Jacobi Stahel.
Per Wolf, Christoph. Kohles, p. t. Fact.

OTAGHOU, ID

MURATZELLE

MUNICIPAL

APOLLYN

211AOL 2

APOTHECARY

Я Я О Н Т Ч Ъ

F. MARTINO WOUTERS

Given from S. P. Bogdanov, to Alma Univ.

Province of ...

22 Jan 1879

1910-11, 1911-12

CUM APPROPRIATIONIBUS

A horizontal strip of a manuscript page, likely a border or a section of a larger design. It features a series of decorative, interlocking knotwork patterns, possibly representing a sequence of letters or a continuous motif. The patterns are rendered in a dark, possibly ink or paint, on a light-colored, textured background. The overall style is characteristic of medieval manuscript illumination.

WIRCEBURG.

THE END

Thom. & S. Smith

For the year ending 1899

PRÆFATIO.

” V Erbum *Apocalypseos*; id est,
” *Revelationis*, propriè Scrip-
” turarum est: & à nullo Sa-
” pientum hujus sæculi apud
” Græcos usurpatum.” Ita S. Hieron. in
cap. i. epist. ad Galat. *Apocalypsis* itaque
est vocabulum Græcum, Latinè signi-
ficans *Revelationem*. Derivatur à verbo
Apocalypsoo, quod apud græcos est anti-
quissimum ac usitatissimum. Sicut au-
tem hodie nos Latini rectè dicimus: *Ad-
juvo*, *adjutus*, & similia, & tamen vox
adjutio est barbara, ac minimè Latina, ita
olim apud Gentiles Græcos viguit ver-
bum *Apocalypsoo*, non verò vox *Apoca-
lypsis*. Unde sicut Cicero à verbo *beo* pri-
mus derivavit vocem *Beatitudo*, ita Apo-
stoli à verbo *Apocalypsoo* primi derivave-
runt vocem *Apocalypsis*. Primus vero de-

P R Æ F A T I O.

rivator non fuit S. Joannes ; siquidem etiam S. Paulus, ante hujus libri conscriptionem dudum defunctus, cap. 14. epist. 1. ad Cor. v. 26. inter primitivæ Ecclesiæ charismata ponit *Apocalypsim* ; id est, scientiam per revelationem infusam, qualem habent Prophetæ. Quia igitur Gentiles Græci ignorarunt Propheticas divinæ Majestatis revelationes, ideo voce *Apocalypseos* non habuerunt opus.

Porro summam esse hujus libri dignitatem testatur S. Hieron. epist. ad Paulinum cap. 7. ubi ita scribit : *Apocalypsis Joannis tot habet Sacramenta, quot verba. Parum dixi, pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentiæ. Et in cap. 30. Isaïæ Prophetæ culpat Chiliastras hæreticos, seu Millenarios, quod eorum error natus sit : quia non intelligebant Apocalypsim Joannis in superficie litteræ medullata Ecclesiæ Sacramenta continere. Hoc est, aliud apparet in vocibus, aliud apparet in sensibus : quia ferè omnia sunt allegoriæ atque ænigmata. Item Dionysius Alexandrinus, apud Eusebium lib. 7. Histor*
Ec.

PRÆFATIO.

Ecclesiast. cap. 23. de Apocalypsi hæc dicit: "Ego verò, quantum ad meam sententiam pertinet, spernere aut abjicere Scripturam libri hujus nullatenus audeo. . . . Sed hoc magis de eo judico, quòd excedant, atque emineant quæ in eo scripta sunt, auditionis modum, & fit in eo arcanus quidam & reconditus, atque admirandus omnibus sensus, quem & ego admiror, ac veneror, etiamsi non intelligo. Et ita sentio, quòd divina aliqua Sacramenta sermonibus contegantur humanis, non tam judicio meo discernens, quàm fide credens: & ideo non reprobo quæ non intelligo, sed tantò magis admiror, quantò minùs assequor."

Argumentum verò, seu scopus hujus libri nihil aliud est, quàm Prophetia rerum maximè notabilium, in Ecclesia gerendarum à primo Christi adventu usque ad finem sæculi, uti testatur S. P. Aug. lib. 20. de civ. Dei cap. 8. Itaque tribus primis capitibus exponitur status, quem isto tempore habebant Ecclesiæ Asiaticæ; Episcoporum virtutes & vitia commemo-

P R Æ F A T I O.

rantur, disponuntur de ipsis varia, & omnes istæ Ecclesiæ instruuntur circa grassantem tunc persecutionem. Quarto & seqq. Capp. prædicitur & exponitur posterior decursus totius Ecclesiæ; ac præsertim exhibentur seu describuntur persecutiones à Principibus Paganis adversus Ecclesiam movendæ, ut fideles, telis jam ante prævisis, leniùs feriantur, & ad patientiam constantiamque animentur. Deinde describuntur septem plagæ novissimæ, strages Gog & Magog, Antichristi & complicum illius interitus, hujus universi excidium, universale judicium, & tandem æterna Beatorum gloria.

QUÆ.

QUÆSTIO PROOEMIALIS I.

AN APOCALYPSIS SIT SACRA ET CANONICA
SCRIPTURA ?

Uòd de authoritate & authenticitate hujus libri olim nonnulli dubitaverint, testatur Dionysius Alexandrinus in libris de Repromissionibus, cujus verba referuntur à Eusebio lib. 7. Hist. Eccles. cap. 23, „ Quidam Alexandrini Episcopi „ inquit „ Eusebius „ qui eum præcesserant, librum hunc „ neque Joannis Apostoli esse dicebant, neque inter Canonicos numerandum. „ Imò S. Hieron. Epist. 129. scribit Ecclesias Græcas liberè Apocalypsim non recipere. Inter antiquos Hæreticos Cerdon & Marcion, inter novos verò Lutherus, Brentius & Kemnitius Apocalypsim rejecerunt. Erasmus quoque in suis annotationibus in Apocalypsim varia contra ejusdem libri authoritatem objicit, Verùm

Resp. & dico : Certum, & de Fide est Apocalypsim esse Sacram & Canonicam Scripturam.

Prob. 1. Quia id sub anathemate definitum est à Concil. Trid. Sess. 4. Similiter in catalogis librorum Sacrorum à Concil. Carthagin. III. & ab Innoc. I. itemque à Concilio Romano sub Pontifice Gelasio, nec non à Concilio Florentino editis, semper recensetur Apocalypsis S. Joannis cum reliquis

In Apocalyps. Quæst. I.

Sacris & Canonicis libris. Et in Concilio etiam Ancyrano Can. ult. mentio est Apocalypsis, tamquam libri sacri à S. Joanne conscripti. Item in Concil. Tolet. IV. Can. 16. ita statuitur: „Apocalypsim librum multorum Conciliorum authoritas, & Synodica sanctorum Præfulum Romanorum decreta Joannis Evangelistæ esse præscribunt, & inter divinos libros recipiendum constituerunt. Et quia plurimi sunt, qui ejus auctoritatem non recipiunt, eumque in Ecclesia Dei prædicare contemnunt, si quis eum deinceps non receperit, excommunicationis sententiam habebit. „

Prob. 2. ex SS. Patribus. Dionys. Areopag. lib. de Eccles. Hier: cap. 3. p. 3. Apocalypsim vocat *arcanam & mysticam visionem dilecti discipuli domini*. Et lib. de divin. nomin. cap. 2. inter S. Scripturæ textus allegat hunc ex cap. 1. Apocal. *Hæc dicit, qui est, qui erat, & qui venturus est omnipotens*. S. Gregor. Nazianz. etsi aliquando Apocalypsim non admiserit, admittit tamen orat. 32. quam in præsentia 150. Episcoporum habuit, ita loquens: *Nec mihi dubium est quin alii aliorum Ecclesiarum Præsides ac patroni sint, quemadmodum in Apocalypsi Joannes me docet*. Eamdem ut Scripturam Sacram citat S. Irenæus lib. 1. cap. 27. Item Canonicis Scripturis eam annumerant Clemens Alexand. lib. 6. Stromat. cap. 5. Epiphan. Hær. 51. Tertul. lib. de præscript. cap. 33. & alibi sæpe, Cyprianus epist. 63. Ambros. lib. de pœnit. cap. 9. S. P. Aug. lib. 2. de doctr. Christ. cap. 8. Gregor. Magn. lib. 1. Moral. cap. 1. Et S. Hieron. epist. 129. scribit. *Ecclesiam Latinam Apocalypsim juxta veterum scriptorum auctoritatem recipere*. lib. de scriptoribus Ecclesiasticis: *In Joanne. Scripsit, inquit, Apocalypsim, quam interpretatur Justinus Martyr*. Et lib. 1. adversus Jovinian. cap. 14. propterea

terea ostendit Joannem Evangelistam fuisse Prophetam, quia vidit in Patmos insula Apocalypsim infinita futurorum mysteria continentem.

Similiter Eusebius Cæsareënsis, qui, licet in Ecclesiastica Historia dubiè loquatur de Apocalypsi, tamen in Chronico ad annum 96. ait: *Apostolus Joannes in Patmum insulam relegatus, Apocalypsim vidit, quam Irenæus interpretatur.*

Obj. 1. Cajus quidam vetustus author, apud Eusebium lib. 3. Histor. Eccles. cap. 22. asserit Apocalypsim esse scriptam à Cerintho hæretico: Atqui hic certò non scripsit libros sacros & Canonicos; ergo &c.

R. Caji istius opinionem; si de Apocalypsi nostra loquatur, esse singularem, falsam, & nulli fundamento innixam. Dico: Si de Apocalypsi nostra loquatur, nam ulterius responderi potest Cajum non loqui de isto libro Apocalypsis, quem habemus, sed de alio quodam, quem Cerinthus edidit sub nomine magni cujusdam Apostoli; cujus verò Apostoli, non exprimit Cajus. Patet hæc responsio ex verbis Caji: Dicit enim quòd Cerinthus per adumbratas revelationum, tamquam à magno quodam Apostolo conscriptarum species, absurda portenta prestigiasque falsò comminisceretur.

Obj. 2. Cap. 1. Joannes eum dicit beatum, qui servat verba Prophetiæ hujus. Atqui hoc non videtur verum, quandoquidem nemo sciat, quid hæc Prophetia significet; est enim in se obscurissima, ergo &c.

R. Neg. min. Nam licet multa vaticinia in hoc libro sint obscurissima, & humanitus quoad omnia perfectè non intelligibilia, tamen multa etiam sunt ad mores pertinentia, quæ admodum clara & intelligibilia sunt, propter quæ beatus rectè dicitur qui illa servaverit; veluti cap. 2. agendam esse penitentiam, patienter tolerandas tribulationes, perse-

severandum usque in finem, & alia plura tum ibi, tum in aliis capitibus. Scopus autem totius libri, ut rectè observat Bellarminus lib. 1. de verbo Dei cap. 19. nihil est aliud, quàm ut fideles hortetur ad perseverantiam, & patientiam tempore persecutionum, quæ res est clarissima.

Obj. 3. Varii Veteres hujus libri non meminerunt, ut Cyrillus Jerosolymitanus, & Patres Concilii Laëdicæni in catalogo sacrorum librorum: Ergo non est Canonicus.

R. Neg. conseq. Nam licèt aliqui olim de ejus authoritate dubitaverint, hoc fuit ante universalis Ecclesiæ decretum; & multò plures fuerunt, qui etiam tunc temporis illum habuerunt pro sacro & Canonico, ut liquet ex supra dictis.

QUÆSTIO II.

AN AUTHOR APOCALYPSIS SIT S. JOANNES
APOSTOLUS?

Nonnulli licèt librum hunc censeant Canonicum, existimant tamen non esse Joannis Apostoli opus, sed Joannis Discipuli, unius idè LXX. Discipulis, qui dicitur *Joannes Presbyter*, & de quo in catalogo virorum illustrium scribit S. Hier: *Joannis Presbyteri sepulchrum etiam hodie apud Ephesum ostenditur.* Antiquus Ecclesiæ scriptor Papias annotat, illum cum Joanne Apostolo habitasse Ephesi, atque ibidem prope eundem esse sepultum. Et istam opinionem secutus est S. Dionysius Alexandrinus, uti refert Eusebius Cæsareënsis lib. 7. Histor. Eccles. cap. 20: Atque ipsemet Eusebius loco jam citato ab eadem non admodum est alienus. Interim in Chronico suo magis inclinatur in eam opinionem, quæ asserit authorem Apocalypsis esse Joannem Apostolum, prout videre est ex verbis ejus quæst. seq. prob. 2. citandis

dis. Itaque omnibus istis præfatis non obstantibus:

Resp. & dico : Author hujus libri est S. Joannes Apostolus, & Evangelista.

Prob. 1. Quia ita decisum est in Concilio Ancy-rano Can. ult. approbato in sexta Synodo generali. Idem habet Concilium Toletanum IV. ut liquet ex ejus verbis quæst. præced. citatis. Similiter Concilium Tridentinum Sess. 4. enumerans omnes libros Canonicos, in fine apertis terminis dicit: *Apocalypsim Joannis Apostoli.*

Prob. 2. Quia ita etiam censent antiqui Patres. S. Dionys. Areopag. ut quæst. præced. vidimus, vocat Apocalypsim, arcanam, & mysticam visionem dilecti discipuli domini. Justinus in Dial. cum Triphone, & Irenæus lib. 5. circa finem dicunt illam esse Joannis Apostoli. Origenes in Psal. 1. & in fine Comm. in Evang. Joan. illam Joanni Zebedæi filio attribuit, quod etiam facit Eusebius in Chronico ad annum 96. Tertull. lib. 4. contra Marcionem, Apocalypsim Joannis Apostoli esse asserit. S. Ambros. in Psal. 40. eam dixit esse Joannis Evangelistæ, & S. P. Aug. Tract. 36. in Joan. ejusdem esse Joannis, ejus est Evangelium. Item S. Hieron. in catalogo virorum illustrium supponit, neminem suo tempore de ista re dubitasse.

Obj. 1. Stylus hujus libri multum differt à stylo Evangelii S. Joannis, & ejus epistolarum: Ergo ipse non est ejusdem author.

R. Neg. Conseq. Nam etiam epistola prima & secunda S. Petri habent diversum stylum: & inter epistolas S. Pauli stylus epistolæ ad Hebræos multum differt à stylo aliarum epistolarum. Ratio autem, cur stylus hujus libri differat à stylo Evangelii & epistolarum, est hæc, quod Evangelium sit Historicum, epistolæ sint adhortatoriæ; liber autem Apocalypsis ferè totus sit Propheticus. Siqui-

Siquidem nemo ignorat alio stylo prophetica, alio historica & moralia esse scribenda.

Obj. 2. Hujus libri author inculcat nomen suum, dicens : *Ego Joannes* : Atqui Joannes Apostolus nec in Evangelio, nec in epistolis nomen suum exprimit ; ergo &c.

R. Neg. conseq. Nam nomen suum in hoc libro prophetico inculcavit S. Joannes Apostolus, quia voluit hic verosimiliter imitari Prophetas Veteris Testamenti, præsertim Daniëlem, qui sæpe ita loquitur : *Ego Daniël*.

Obj. 3; In græcis codicibus hic liber intitulatur : *Apocalypsis Joannis Theologi* : Atqui Joannes Apostolus non intitulatur nomine *Theologi* ; ergo.

R. Neg. min. Nam Dionys. Areop. epist. 10. quam ad eum misit, ita eum vocat, dicens : *Joanni Theologo, Apostolo, & Evangelistæ*. Similiter Cyrillus Jerosolymit. Catech. 12. ait : *Joanni Theologo credamus, qui enim dixit : In principio erat Verbum &c.* Jure autem meritissimo ab his, aliisque antiquis Patribus *Theologus* nuncupatur, propter sublimem & profundum de Christi divinitate sermonem, ob quem Aquilæ comparatur, cum cæteri Evangelistæ comparentur animalibus in terra gradientibus.

QUÆSTIO III.

QUANDONAM, ET UBI APOCALYPSIS SCRIPTA SIT?

Resp. & dico 1. Apocalypsis non est scripta ante excidium Jerusalem per Titum, ut volunt Joannes Annius, P. Salmeron, & Hentenius; sed diu post eam. Patet hoc ex eo, quod Joannes cap. 2. v. 13. faciat mentionem Antipæ martyris. Antipas autem post tempora Titi, sub Domitiano scilicet, martyrium subiit, ut liquet ex Martyrologio Romano, in quo 11. Aprilis ita habetur :
„ Per-

„ Pergami in Asia S. Antipæ testis fidelis, cujus
„ meminit S. Joannes in Apocalypsi. Is sub Do-
„ mitiano Imperatore in bovem æneum candentem
„ conjectus, martyrium consumavit. „

Dico 2. Apocalypsis est scripta sub Imperio Do-
mitiani, in insula Patmos. Esse scriptam in hac in-
sula, disertè dicit ipse Apostolus cap. 1. v. 9. *Ego
Joannes . . . fui in insula, quæ appellatur Patmos,
propter verbum Dei, & testimonium Jesu: fui in spi-
ritu in dominica die. & audiui post me vocem ma-
gnam tamquam tubæ, dicentis: Quod vides, scri-
be in libro.* Hoc est, fui missus in insulam Pat-
mos, & dum ibidem fui, facta est mihi revelatio
rerum abditarum. Et hæc contingere sub Imperio
Domitiani.

Prob. 1. ex S. Irenæo lib. 5. cap. 30. ita scriben-
te: *Joannes Apocalypsim vidit. Neque ante multum
temporis visum est, sed pene sub nostro sæculo, ad finem
Domitiani Imperii.*

Prob. 2. ex Eusebio Cæsareënsi, qui in Chro-
nico rem clariùs exprimit sequentibus verbis: „ Se-
„ cundus post Neronem Domitianus Christianos
„ persequitur. Et sub illo Apostolus Joannes in
„ Patmum insulam relegatus Apocalypsim vidit,
„ quam interpretatur Irenæus. „ Addit autem hæc
contigisse Imperii Domitiani anno 14. Eadem verba
cum expressione ejusdem anni S. Hieron. inseruit
suo Catalogo virorum illustrium: & lib. 1. cont.
Jovinian. scribit S. Joannem fuisse Apostolum,
Evangelistam, atque Prophetam. Atque hoc poste-
rius ita probat, „ Joannes enim vidit in Patmos
„ insula, in qua fuerat à Domitiano Principe ob
„ Domini martyrium relegatus, Apocalypsin in-
„ finita futurorum mysteria continentem. Refert
„ autem Tertullianus quod Romæ missus in ferven-
„ tis olei dolium, purior & vegetior exierit, quàm
„ intraverat. „ Tertullianus refert hoc lib. Præscript.
cap. 36. Itaque

Itaque Domitianus, quamvis in principio sui Imperii esset humanus ac clemens, tamen postmodum Neronem imitatus est, & decimo quarto Imperii sui anno incepit Christianos persequi; S. Joannem jussit Epheso duci Romam, & ibi damnavit ad mortem in bullienti oleo. Hæc sententia executioni data fuit: Verum divina gratia protexit Apostolum, & eduxit illæsum. Hinc magis offensus Domitianus, quod trucidare desperaret, illum jussit deportari in Patmos insulam, & ibi Dominus Deus illi aperuit Apocalypsim.

Putat quidem S. Epiphanius Hær. 51. quod S. Joannes Apocalypsim scripserit tempore Claudii Cæsaris: Sed hæc est singularis ejus contra alios Doctores opinio, quæ jam deseritur ab omnibus:

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

OBj. 1. cum D. Kerkherdere: S. Joannes in ferventis olei dolium, & in exilium missus fuit anno Æræ Vulgaris 66. Atqui tunc non imperabat Domitianus, sed Nero: Ergo Apocalypsis non est scripta sub Imperio Domitiani, sed Neronis.

Prob. maj. Quia S. Joannem Ephesi quodammodo successisse Apostolatui S. Pauli, communis traditio est, fundata in Irenæo, qui lib. 3: cap. 3. profitetur se id accepisse à S. Polycarpo: Atqui S. Paulus certò reliquit Ephesum anno 57. in Vere, nec eò amplius postea rediit; ergò S. Joannes ex Judæa venit Ephesum jam memorato anno 57. Jam verò post novem annos missus fuit in exilium; ergo hoc contigit anno 66.

Prob. hoc ultimum subsumptum ex Chronico Alexandrino, quod hunc habet excellentissimum locum, sine dubio ex aliquo antiquissimo Patre descriptum: *Joannes Theologus egressus in Ephesum egit ibi annos novem, & in exilio suo in Patmo an-*

Quando, & ubi Apocalypsis scripta sit? 9

nos 15. & reversus iterum in Ephesum, ubi scripsit Evangelium, annos 26. usque ad mortem. Qui anni 26. rursus in nostra sententia inveniri nequeunt: Nam, si scripserit Apocalypsim anno 95. post exilium suum ad summum potuit supervivere 6. annis; siquidem nemo differt ejus mortem ultra annum 101.

R. Neg. maj & min. prob. Etenim quod S. Paulus post prima vincula Romana, è quibus liberatus fuit anno 63. redierit Ephesum, manifestum est ex iis, quæ diximus quæst. ult. in Acta Apostolorum, & quæst. 2. in Epist. ad Timoth. Item in Chronologia Historiæ Apostolorum. Interim etiam datâ istâ minore, inde adhuc nequaquam concludi potest quod S. Joannes in exilium missus fuerit anno 66. Nam Chronicum istud Alexandrinum, in quo se fundat Kerkherdere, sæpius interpolatum fuisse, fatentur omnes; ergo argumenta, quæ inde desumuntur, non sufficiunt, ut in eis possit fundari aliqua sententia, sed tantum ad hoc valent, ut alicui sententiæ, sufficienter aliunde probatæ, aliquid ponderis addatur. Et sanè quod Chronicum illud quoad numeros annorum sit corruptum aut mendosum, etiam insistendo principiis Kerkherdere, est manifestissimum: Siquidem juxta ipsum S. Joannes mortuus est anno Æræ Vulgaris 97. si inde subtrahantur anni 26. quibus dicitur post exilium adhuc supervixisse, sequitur ipsum ex Patmo Ephesum rediisse anno 71. Ac proinde in Patmo non annos 15. ut habet præfatum Chronicum, sed ad summum 5. potuit agere S. Joannes. Nec hoc negat, sed apertis terminis asserit Kerkherdere in *Monarchia Romæ Pagane* pag. 19. Cum igitur, ipsomet fatente, sit corruptum quoad numerum 15. etiam nos possumus dicere quod sit corruptum quoad numeros 9. & 26. præsertim cum in eodem Chronico ad annum 93. re-

pe-

periatur locus nobis omnimodè favens : siquidem ex S. Irenæo ibi dicitur quòd exilium S. Joannis contigerit tempore Domitiani ; quem locum Kerkherdere vel non inspexit, vel referre neglexit.

Obj 2. S. Polycarpus in Fragmentis, quæ reperiuntur apud Victorem Capuanum, postquam dixisset Jacobum martyrio coronatum, de Joanne subjungit : „ Fratrem verò ejus Joannem transiturum absque martyrio &c. *Legitur* & in dolio fermentis olei B. Joannes fuisse demersus. „ Atqui si hoc contigisset tempore Domitiani, non dixisset *legitur*, sed positivè id asseruisset, quandoquidem tunc esset familiarissimus Joannis discipulus, adeoque absque dubio ex ejus ore illud audivisset ; ergo &c:

R. Neg. min. Nam verba illa S. Polycarpi non magis Kerkherdero, quàm nobis favere possunt : Si enim hoc contigerit sub Nerone, manet eadem ratio ; scilicet quòd similiter id absque dubio ex ipso S. Joannis ore scire potuerit. Quomodo ergo potuit dicere *legitur* ? Dico itaque, sive sub Nerone, sive sub Domitiano id contigerit, S. Polycarpum potuisse dicere *legitur* : siquidem facta Sanctorum referebantur in Acta, & scribebantur. Potuit ergo illud de S. Joanne jam tunc esse scriptum, & ita loqui S. Polycarpus.

Obj. 3, S. Hieron. lib. i. contra Jovinianum ex Tertulliano refert quòd S. Joannes à Nerone missus in fervens oleum, purior atque vegetior inde exiverit. Ergo juxta Tertullianum & S. Hieron. id contigit sub Nerone.

R. Nego conseq, Nam licèt in quibusdam editionibus operum S. Hieron. ita habeatur, tamen sic non habetur apud Tertullianum, utpote qui simpliciter dicit : *Apostolus Joannes postquam in oleum igneum demersus nihil passus est, in insulam relegatur.* Ubi nihil dicitur de tempore, quo id contigit,

git. Unde omnino verosimile est quod in istis editionibus operum S. Hieron. sit mendum, scilicet quod *ly à Nerone* sit positum loco *ly Rome*. Nec hoc divinator: Nam ipsemet S. Hieron. duabus lineis ante dicit quod hoc contigerit sub Domitiano, uti patet supra ex prob. 2. ac proinde non est apparentia quod ibi illud *à Nerone* nudè & simpliciter retulisset, sed potius illud improbasset. Adde quod plurima S. Hieron. Exemplaria loco *à Nerone* habeant *Rome*.

Nec reponatur cum Kerkherdere: Ille liber Tertulliani, ubi hoc reperitur, est fortè deperditus: Nam sicuti hoc gratis dicitur, ita jure negatur: alias enim posset quilibet pro libitu multos effingere libros perditos.

Inst. Habetur fundamentum hoc dicendi. Etenim ubi Tertullianus in suo opere nobis cognito ponit de Joanne: *Nihil passus est, &c.* S. Hieron. addit quod fuerit factus *purior atque vegetior*. Hoc autem videtur aliunde, quam ex operibus Tertulliani nobis cognitis habuisse; ergo &c.

R. Neg. ant. & ad prob. dico, quod Tertullianus ex illis verbis: *Nihil est passus plus reliquerit* intelligendum, quam significaverit, sicuti satis sæpe fit. Unde S. Hieron. tantum magis explicuit illud, quod dixerat Tertullianus; & sic non debuit hoc habere aliunde, quam ex operibus Tertulliani nobis cognitis.

Obj. 4. Apocalypsis Syriaca hunc titulum habet: *Revelatio, quæ facta est Joanni Evangelistæ à Deo in Patamoun insula, quò eiecit eum Neroun Kaisar*. Item Varia manuscripta Evangelii S. Joannis, nimirum Græca, Arabica, & Coptica manifestè habent Joannem fuisse in Patmo tempore Neronis: liquidem in eorum Præfationibus dicitur ipsum sub Nerone scripsisse Apocalypsim. Idem etiam asserit Theophylactus in Prologo ad Evangelium Joannis.

R. Ex talibus titulis, aut Præfationibus nihil omnino posse concludi: nam incerti sunt illarum authores, incertum tempus. quæ illæ sunt compositiæ; & fieri potuit ut compositiæ sint ab aliquibus amanuensibus indoctis, & ignaris eventus ac temporis rerum. Ad Theophylactum autem dico quòd hic in cap. 20. Matth, etiam asserat S. Joannem scripsisse Evangelium in exilio; & tamen modò apud omnes certum est eum illud post exilium scripsisse. Si ergo Theophylactus ibi fallitur, quidni & hic? Itaque vel iste errat, vel illa loca sunt mendosa.

Obj. 5. S. Victorinus Martyr dicit quòd S. Joannes in exilio fuerit *ad metalla damnatus*; quod demonstrat ipsum tunc necdum fuisse senem. Quippe *ob senectutem... ab opere faciendo immunes erant*, etiam qui ante senectutem fuerant ad metalla damnati, teste Eusebio de Martyribus Palæstinæ ad annum septimum. Atqui S. Joannes tempore persecutionis Domitiani omnino senex erat, ut omnes fatentur; ergo non videtur tunc potuisse ad metalla damnari; ac consequenter Apocalypsis non est scripta sub Imperio Domitiani. Addit S. Victorinus quòd Joannes ab exilio revocatus fuerit post mortem *Tyranni*, qui, inquit Kerkherdere, est Nero antonomasticè,

R. Apud S. Victorinum expressè habetur quòd Joannes in insulam Patmos fuerit relegatus sub Domitiano. Unde nego conseq & dico non debere videri mirum, etiamsi S. Joannes jam senex, ad metalla damnatus fuerit: Nam licèt leges Romanæ in eo faverent senioribus, tamen Romani ex odio magno, quo prosequabantur fideles Christianos, potuerunt in eo leges excedere, quandoquidem Christiani eis essent abominabiles. Vide quæ dicta sunt in Ep. 1. ad Cor. cap. 15. quæst. 3. in respons. ad obj. 2.

Acce.

Accedit, quòd senes potuerint ab opere metallo-
rum liberari, & interim ad metalla condemnari,
ut per hoc certam infamiæ notam incurrerent, si-
cut apud nos aliqui V. G. senes, tametsi similium
operum incapaces, ad infamiæ notam incurren-
dam, condemnari possent ad triremes. Nec huic
responsioni obstat quod cap. 1. v. 9. Apostolus di-
cat : *Ego Joannes frater vester, & particeps in*
tribulatione. Nam per hoc tantum insinuat quòd
particeps fuerit earundem tribulationum, quas
patiebantur alii fideles: has autem potuit pati, ta-
metsi ab opere metallorum esset liberatus.

Quantum ad secundum, dico quòd, quamvis
vox *Tyrannus* antonomastice posset significare Ne-
ronem, tamen hoc non impediatur, quominus possit
alius, in crudelitate Neroni similis, eadem voce
significari: ac proinde nihil obstat quominus ista
vox significet Domitianum, utpote qui, ut S.
Hieron. alique antiqui Historici Ecclesiastici refe-
runt, in crudelitate non multum cessit Neroni.

Obj. 6. Clemens Alexandrinus in libro, cui ti-
tulus : *Quis dives servetur*, apud Euseb. lib. 2.
Histor. Eccles. cap. 17, hanc de S. Joanne refert
historiam : „ Ubi tyranno mortuo, ex insula Pat-
„ mo erat Ephesum reversus, quorundam rogatu
„ ad finitimas gentes proficiscitur, hic Episcopos
„ constituturus, illic integras Ecclesias ritè dis-
„ pensaturus.... At cum ad urbem quamdam non
„ longè inde distantem se contulisset., adolescentu-
„ lum, corporis viribus valentem, vultu & oris
„ conformatione venustum, animi impetu flagran-
„ tem, fortè conspicatus, statim in eum, qui ibi
„ Episcopus erat constitutus, oculos convertit.
„ eumque sic affatus est! : Hunc adolescentulum
„ omni studio, curâ, & cogitatione, coram Ec-
„ clesia, & Christo teste, tibi tuæque fidei com-
„ mendo. „ Addit deinde Clemens Alexandrinus

quod ille adolescens evaserit, & factus sit dux latronum; idque *longo tempore*, ut habet S. Chrysoſt. apud Baronium ad annum Christi 98. num. 18. S. Joannes poſtea iſtum Episcopum denuo inviſens, & id inaudiens, conſcendit equum, & cucurrit, ut illum juvenem alicubi reperiret, & reduceret ad meliorem frugem. Porro ex præſatis verbis. *Ex iſula Patmo &c.* manifeſtum eſt, quod iſta hiſtoria non tantum quoad finem, ſed etiam quoad initium ſuum contigerit, poſtquam Joannes eſſet revocatus ab exilio: Atque hinc inferit Kerkherdere, quod Apoſtolus non potuerit eſſe relegatus ſub Domitiano; quia requiritur majus tempus, ut omnia iſta potuerint perfici. Deinde S. Joannes nimis ſenex fuiſſet, quam ut ita equum poſſet conſcendere; quandoquidem S. Hieron. in cap. 6. Ep. ad Galat. referat Joannem poſt mortem Domitiani ne incedere quidem amplius potuiſſe, & ſolitum ad Eccleſiam portari.

R. Quidquid ſit de veritate iſtius hiſtoriæ, quam hic quidem non diſcutere, ſed tantisper ſupponere volo, inde nequaquam ſequi quod ex eadem conatur inferre Kerkherdere: ſiquidem omnia iſta etiam poſt mortem Domitiani contingere potuerunt. Cum enim S. Joannes poſt extinctum hunc Tyrannum, juxta aliquos adhuc ſex, juxta alios quinque aut quatuor annis ſupervixerit, facile omnia perfici potuerunt. Supponatur igitur quod in initio primi anni, quo S. Joannes ex Patmo rediit Ephesum, & deinde ſtatim viſitavit alias circumjacentes Eccleſias, ille adolescens fuerit ab ipſo commendatus iſti Epifcopo; & deinde idem adolescens poſt quinque menſes aggregatus ſit conſortio ſeu ſocietati latronum, & tunc poſt tres aut quatuor menſes dux ab ipſis electus, ducatum iſtum quatuordecim aut quindecim menſibus egerit, verum erit quod *ducem latronum egerit longo tempore*

tempore, ut habet S. Chrysost, Nam qui similem vitam egit per tot menses, sano sensu potest in ea dici mansisse longo tempore, Deinde supponatur quod S. Joannes immediatè post præfatos menses istum Episcopum denuo inviserit, nihil implicat quominus tunc adhuc, saltem mediante adjutorio aliorum, equum conscendere potuerit. Quidquid sit, Joannem tunc valde senem fuisse, liquet ex ipsomet Clemente Alexandrino, qui ait quod *etatis sua oblitus*, juvenem illum *pro viribus properè* insecutus sit. Insuper cum idem Clemens subjungat quod S. Joannes, jam istum perditum juvenem accedens, ei dixerit: *Misere laboris mei, fili; ne formides...*, Christus me misit ad te. etiam optimè dici potest quod Deus ipsi ad hoc speciales dederit vires, ut talem scilicet ad bonam frugem reduceret, qui scriptus erat in libro vitæ; siquidem mira tunc, præcipuè circa Apostolos & viros Apostolicos agebantur. Quantum verò ad S. Hieron. hic non dicit, quod S. Joannes immediatè post mortem Domitiani non potuerit amplius ire aut incedere, sed quod id contigerit in ultima ejus senectute, puta anno ultimo vitæ ejus. Jam autem cum hoc valde bene consistit, quod adhuc potuerit incedere in fine biennii, vel in initio triennii ab exilio suo. Etenim sæpe videmus, quod senes, etiamnum adhuc optimè valentes, post unum alterumque mensem, imò post unam alteramve septimanam statim deficient, & quodammodo corruant.

QUÆSTIO IV.

QUOT, ET QUALES SINT VISIONES APOCALYPTICÆ?

R Esp. & dico 1. juxta Bedam, Pererium, & Vicgam tota Apocalypsis materia in septem partes sive visiones dividitur. Prima incipit à cap: 1.

B ;

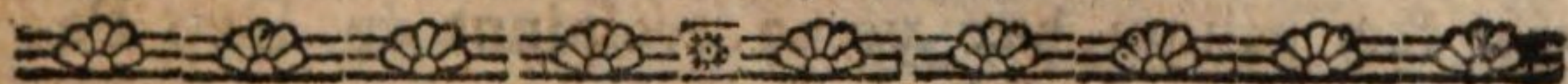
&

& finitur cap. 3. In hac visione à v. 9. exhibetur Joanni similis filio hominis, id est Christus, *in medio septem candelabrorum aureorum*, qui illum septem Episcopis & Ecclesiis Asiæ jubet scribere, partim ut in fide constantes sint, partim ut vitia sua emendent. Secunda visio incipit à cap. 4, & protrahitur usque ad cap. 8. In hac videt Joannez agnum inter quatuor animalia, & viginti quatuor seniores, aperire librum septem sigillis signatum. Tertia visio inchoatur à cap. 8. & terminatur cum fine cap. 11. In hac ostenduntur Joanni in septimo sigillo septem Angeli septem tubis canentes, ac magnas clades orbi inducentes. Quarta à cap. 12. usque ad finem cap. 14. in qua sub figura mulieris amictæ sole parturientis, & draconis eam insequentis, Ecclesiæ persecutiones & simul victoriæ, quas de tyrannis referet, describuntur. Visio quinta à cap. 15, usque ad 17. in qua exhibentur septem Angeli, septem phialas & plagas novissimas in orbem effundentes. Sexta à cap. 17. usque ad finem cap. 20. in qua declaratur damnatio & incendium meretricis magnæ, puta Babylonis, id est Romæ paganæ: item exitium diaboli & Antichristi, omniumque ejus asseclarum. Visio septima à cap. 21. usque ad finem libri, in qua exhibetur sponsa Agni, Jerusalem nova descendens de cælo, ejusque ornatus, magnificientia, & gloria describitur.

Dico 2.º Quales fuerint visiones Apocalyplicæ, indicat ipsemet Joannes cap. 1. v. 10. dicens: *Fui in spiritu*. Hoc est, fui raptus mente, fui in visione imaginaria, vel in extasi: Nam licet visio imaginaria quandoque fallat, est tamen magis abstracta à rebus corporeis, quàm sensus externi, ideoque passim appellatur *cognitio spiritualis*, & sæpe dirigitur à Spiritu Sancto. Et ita juxta D. Thomam 2. 2. q. 174, a. 2. ad 3. factum passim est in Prophetis, adeoque & hîc in S. Joanne, qui
om.

omnia Apocalypsis mysteria non per oculos aut alios corporis sensus percepit, sed per spiritum seu sensum internum. Unde sicuti in spiritu positus spiritualia vidit, ita voces, quas audivit, spirituales fuerunt.

Observandum etiam est pleraque in Apocalypsi non esse intelligenda in sensu litterali proprio, sed in figurato seu metaphorico: verba enim, quibus varias figuras Joannes describit, & quas in suis visionibus vidit, non significant id, ad quod significandum primario sunt instituta, sed id, ad quod Spiritus Sanctus, qui verba illa dictavit, ea transtulit, quod est proprium sensus figurati seu metaphorici. Aliquando hic sensus metaphoricus exponitur, V. G. cap. 1. v. 20. ubi dicitur: *Candelabra septem, septem Ecclesiae sunt*: Sed cum id ubique non fiat, hinc oritur summa Apocalypsis obscuritas, & illam explicandi difficultas.

C A P U T I.

Proponitur libri titulus & elogium: dein subditur ejus dedicatio septem Asiae Ecclesiis. Tertiò est prologus continens narrationem primæ visionis: describit enim speciem gloriosam Christi, quem vidit in medio septem candelabrorum.

Q U Æ S T I O I.

QUI SINT SEPTEM SPIRITUS, QUI ASSISTUNT
CORAM DEO?

Vers. 1. *Apocalypsis Jesu Christi.* Hoc est, revelatio facta per Jesum Christum; non quidem immediatè, sed mediante Angelo. Hinc enim statim subjungitur: *Significavit, mittens per Ange-*

tum suum servo suo Joanni. Dominus Deus ita etiam passim Patriarchis & Prophetis locutus fuit in antiquo Testamento. *Quam dedit illi Deus.* Id est, quam Deus Pater dedit seu revelavit Filio suo Jesu Christo, ut ipse eandem palam faceret suis servis, fidelibus Christianis. Etenim Apostoli omnia sua didicerunt, & acceperunt à Christo, Christus autem à Deo. Porro Deus Pater Christo Domino non fecit novas revelationes: hic enim & tamquam homo novit omnia; Deus Verbum omnia per naturam ac æternam suam generationem, homo autem Christus omnia novit per hypostaticæ assumptionis gratiam, quæ illi communicavit omnes thesauros divinæ sapientiæ; & hoc in primo puncto conceptionis per Spiritum Sanctum ex Maria Virgine. Proinde de hac revelatione, non de aliqua nova hic loquitur Apostolus.

¶. 4. Gratia vobis & pax ab eo, qui est, & qui erat &c. Aliqui hæc verba accipiunt de Deo Patre. Verum clausula: *Et qui venturus est*, evincit, ipsa esse accipiendam de Deo Verbo: nam ad extremum iudicium non Deus Pater, sed Deus Filius est venturus.

Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni ejus sunt. Per septem spiritus Primasius, Rupertus, & nonnulli alii intelligunt Spiritum Sanctum, qui in suis donis est septemplex: existimant enim quod S. Joannes hic septem Asiæ Ecclesiis præceatur gratiam & pacem à tota Sacro-sancta Trinitate, Patre, Filio, & Spiritu Sancto. Verum hæc expositio non subsistit. Nam de Spiritu Sancto nullatenus dici potest quod *in conspectu throni ejus sit*; siquidem ipse potius est in throno, ut Dominus Deus, non *in conspectu throni*, quod more Scripturæ de iis, qui Deo ministrant, dici solet. Itaque

Resp. & dico: Per septem spiritus intelliguntur septem principales Angeli, qui assunt Deo, quasi
stipa-

stipatores, ac primores regni ipsius, parati ad omne imperium Dei, vel per se vel per alios inferiores Angelos exequendum, præsertim in cura & administratione hominum.

Prob. 1. ex cap. 5: v. 6. ubi de eisdem septem spiritibus mentionem faciens S. Joannes, ait: *Et vidi, & ecce in medio throni, & quatuor animalium, & in medio seniorum agnum stantem, tamquam occisum, habentem cornua septem, & oculos septem; qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram.* Ergo præfati spiritus sunt Angeli: hi enim à Deo mitti solent. Imò Angelus idem est, quod missus, puta nuncius & legatus. Unde & Zachar. 4: v. 10. hi septem spiritus vocantur *septem oculi Domini, qui discurrent in universam terram.*

Prob. 2. ex cap. 8. v. 2. ubi isti septem spiritus, qui hîc dicuntur esse in conspectu throni, expressè vocantur Angeli. Ait enim ibidem Joannes: *Et vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei, & data sunt illis septem tubæ.*

Prob. 3. Quia Tobia 12, v. 15. Angelus Raphaël ait: *Ego sum unus ex septem, qui astamus ante Dominum, scilicet proximè, quasi primi à Rege & summo orbis gubernatore.* Nam alioquin millia millium assistunt Deo, ut ait Daniël cap. 7. v. 10,

Obj. 1. Joannes ab istis septem spiritibus gratiam & pacem postulat fidelibus Ecclesiarum Asiae: Atqui gratia & pax non potest postulari, aut expectari à spiritibus creatis, sed tantum à Spiritu Sancto creatore: Ergo per septem spiritus non possunt intelligi septem Angeli.

R. Disting. min. Non potest postulari, aut expectari à spiritibus creatis, tamquam gratiæ & pacis authoribus, vel largitoribus, concedo min. Non potest ab ipsis postulari, tamquam nostris in-

ter.

tercessoribus, & Dei ministris, nego min. Nam qui in aula Regis habet gratiam & favorem Principum intimorum Regi, habet & gratiam ipsius Regis. Et hinc dicimus: *Maria Mater gratia, Mater misericordia.* Et, *Nos culpis solutos, mites fac & castos*, non donando, sed impetrando mansuetudinem & castitatem; æquè ac culparum solutionem. Et eodem modo Joannes hîc invocat ac rogat hosce septem spiritus, ut fidelibus Ecclesiarum Asiæ gratiam & pacem à Deo impetrent: ac proinde hîc adstruit invocationem Sanctorum contra hæreticos. Unde non tantùm significat hosce septem spiritus assistere Deo, ut vult Beza; sed etiam nobis præesse & succurrere, ac, ut magis ope suâ succurrant, eam nobis esse implorandam.

Obj. 2. Postquam S. Joannes gratiam & pacem precatus erat à septem spiritibus, eam etiam precatur à Christo! dicens: *Et à Jesu Christo, quæ est testis fidelis &c.* Atqui absurdum est gratiam & pacem precari à septem Angelis prius, quàm à Jesu Christo: Ergo per septem spiritus non possunt intelligi septem Angeli.

R. Neg. min. Nam cùm prius locutus fuisset de Christo, quatenus est Deus, illis verbis: *Ab eo, qui est, & qui erat*, postea de eodem loquitur, quatenus est homo; & ideo eum ponit post istos septem Angelos, quia ipse secundùm humanam naturam in qua fuit passibilis est inferior Angelis, juxta illud Davidis Psal. 8. *Minuisti eum paulò minus ab Angelis*, quod ita de Christo intelligit S. Paulus ad Heb. 2. v. 7. Deinde cùm in sequentibus plura de Christo dicere intenderet, ideo ne iterum repeteret Christum, maluit prius Angelorum mentionem facere, ut postea sine ulla interruptione de eo loqueretur.

Petes, de qua visione agat S. Joannes v. 7. dicens: *Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus?*

R.

R. Quòd agat non tantùm de visione piorum, sed etiam impiorum. Idque satis patet ex sequentibus: *Et qui eum pupugerunt.* Eodem modo loquitur cap. 19. sui Evangelii v. 37. *Et iterum alia Scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt.* Est autem Propbetia Zachariæ cap: 12, v. 10. *In illa die assumam super domum David, & super habitatores Jerusalem spiritum gratiæ & precum, & aspicient ad me, quem confixerunt.* Clarum est quòd Zacharias agat de passione Christi Domini, ac per ipsum promittat redemptionem & reparationem Judaici populi, ac totius mundi. Porro Judæorum in Christum Dominum, quem pupugerunt seu confixerunt, aspectus est varius: alius per fidem ac dilectionem, alius per zelum & odium: Et ita ipsum hodie aspiciunt, & usque ad extremum judicii diem aspicient Judæi, & quotquot alii de ipso audiverunt vel audient. Quidam in ipsum cum dilectione & obedientia credunt, quorundam perfidia ipsum blasphemant & odit. Eundem omnes aspicient in extremo judicio: electi cum dilectione & gaudio, reprobi cum horrore & fletu. Isto duplici modo Judæi in ipsum aspexerunt, etiam dum pendebat in cruce. Nec enim dubitandum videtur, quin impii crucifixores per illam subitam & miraculosam solis eclipsem, aliaque tunc facta portenta, fuerint acti in summum pravæ conscientiae horrorem, & ex eisdem aliqui pœnitentiam egerint, alii verò in pertinacia sua perstiterint. Hunc aspectum in Evangelio, extremi diei aspectum S. Joannes prædicat in præsentì loco. Subjungit autem: *Et plangent super eum omnes tribus terræ.* Hoc etiam desumptum est ex Zacharia Propheta, qui ita prosequitur: *Et plangent eum placentu quasi super unigenitum, & dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogoniti.* Quod etiam in passione Dominica impletum est, ac in extremo judi-

judicio magis implendum. Etenim in ejus passione non solæ piæ feminae, sed & plurimi Judæi tundeant sua pectora, flentes & profitentes ipsum esse Dei filium: & in extremo die omnes scelerati Judæi, ipsique etiam crucifixores, plangent & dessebunt suum facinus, uti ad longum exponit S. P. Aug. lib. 20. de civ. Dei cap. 30. Attamen tantus sceleratorum planctus infructuosus erit; quia non ex amore Redemptoris, sed ex solo horrore pœnarum exprimetur. *Penitentiam (sterilem) agentes, & præ angustia spiritus gementes.* Sap. s. v. 3.

QUÆSTIO II.

QUID INTELLIGATUR PER PODEREM, IN QUÆ CHRISTUS APPARUIT?

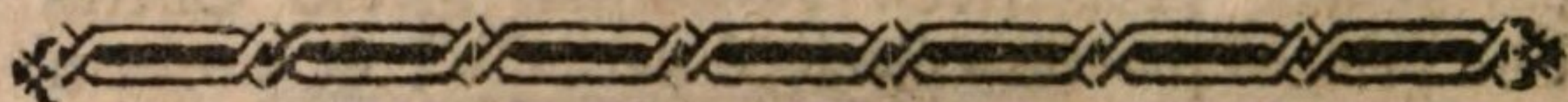
Vers. 12. & 13. *Et conversus vidi... in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis, vestitum podere.* Id est, veste talari usque ad pedes demissâ quæ erat manicata, cinguloque adstringebatur, ut testatur S. Hieron. epist. 128. ad Fabiolam: Porro Ribera & Pererius per hanc vestem intelligunt tunicam lineam, quâ utebantur sacerdotes veteris legis. Attamen verosimilius est podèrem, qua S. Joannes Christum vidit amictum, fuisse tunicam hyacinthinam, sive violacei coloris, quæ erat propria summis Sacerdotibus veteris legis, in cujus etiam extrema ora juxta pedes pendebant septuaginta duo tintinnabula aurea cum totidem malis punicis.

Et ratio hujus est primò, quòd in Versione LXX, Interp. Exod. 28. v. 31, ubi distinctè de utraque Pontificis tunica agitur, & quæque suo nomine ab alia discriminatur, nomine *podoris* designetur tunica hyacinthina; Secundò, quia Christus in habitu isto, non quasi Sacerdos minor, sed qua-

quasi Pontifex, septem Ecclesiarum curam gerens, apparebat. Atqui sola hyacinthina propria Pontifici, significat Pontificatum proprium Christo, ergo &c. Tertiò, quia tunica lineæ tantum usque ad crura descendebat, ait S. Hieron. epist. 128. hyacinthina verò usque ad talos. Hæc ergo propriè est poderis, id est talaris, non illa, licet à S. Hieron. illa quoque subinde vocetur poderis, quòd ad pedes, id est ad tibias & crura, descenderet.

N. 16. Et de ore ejus gladius utraq; parte acutus exhibat. Ita & infra cap. 19. N. 15. dicitur: Et de ore ejus procedit gladius ex utraque parte acutus, ut in ipso percutiat gentes; utique in extremo judicio gentes peccatrices. Istiusmodi gladio Cherubim primos parentes ejecit e paradiso, & omnem eò redeundi viam illis præcluserat. Hinc & eodem gladio Christus Dominus in extremo judicio peccatores percutiet, projiciet in infernum, & ipsis præcludet omnem viam exeundi. Et certè ista ejectio fuit figura & imago hujus projectionis. Iste igitur gladius significat Christi Domini supremam judicalem potestatem. Ita exponunt varii. Attamen licet hæc expositio posteriori cap. 19. gladio forsitan quadret, inde tamen non sequitur quòd quadret huic. Etenim apud Prophetas eadem vox quandoque significat diversa. De præsentem autem hujus capitis gladio verosimilior videtur expositio Tertulliani, qui lib. 3. contra Marcionem cap. 14. ita scribit: „ Joannes in Apocalypsi ensem describit ex ore Dei procedentem, bis acutum, præacutum, quem intelligi oportet sermonem divinum, bis acutum duobus Testamentis, Legis & Evangelii; acutum sapientiâ, infestum diabolo, armantem nos adversus spiritualia nequitie & concupiscentie. „ Ratio verò hujus est, quòd Christus Dominus hic apparuerit tamquam grassantium in Ecclesia tunc vitiorum corrector &

corrector : quod munus exequitur per virtutem & spiritum utriusque Testamenti. Proinde hic gladius significavit supremam ejus Pontificalem ac Doctorem auctoritatem. Unde etiam S. P. Aug. tractans præsentem Apocalypsis locum, lib. 20. de civ. Dei cap. 21. ait : *Scriptura sermonem Dei dicit gladium bis acutum, propter aciem geminam Testamentorum duum, Verbum enim Dei ex utroque Testamento depromptum, si Spiritus Sanctus aciem ejus acuat, & impetum addat, altissimè in corda hominum penetrat : ideoque hoc unicum est instrumentum & telum, quo Pastores & Prædicatores corda subditorum ferire debent.*

CAPUT II. III.

Dictat Angelus S. Joanni, quid velit scribi septem Ecclesiarum Episcopis, scilicet Ephesino, Smyrneni, Pergamensi, Thyatirensi, Sardensi, Philadelphensi, & Laodicensi.

QUÆSTIO I.

QUIS FUERIT EPISCOPUS EPHESINUS?

CAp. 2. v. 1. *Angelo Ephesi Ecclesiae scribe.* Quòd per septem Angelos, quibus hîc jubetur scribere S. Joannes, intelligantur septem præcipuarum Asiæ Ecclesiarum Episcopi, communis & certa est omnium Interpretum sententia. Etenim hîc scribit Angelo, id est Episcopo, Ephesi, Smyrnæ &c, eosque muneris Episcopalis monet, corrigit, & instruit. Porro Episcopi recte dicuntur Angeli, quia sunt internuncii Dei ad populum. Unde Malachiæ 2. v. 7. dicitur : *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore ejus.*
quia

quia Angelus Domini exercituum est. In quæ verba ita scribit S. Hieron. Angelus, id est nuntius, Sacerdos Dei verissime dicitur: quia Dei, & hominum sequester est, ejusque ad populum nuntiat voluntatem. At quinam hi septem Episcopi fuerint, satis incertum est. Interim ut ordine procedamus, & quod verosimilius apparet, proferamus,

Resp. & dico: Episcopus Ephesinus tunc temporis fuit S. Timotheus.

Probatur. Quia quod Timotheus à S. Paulo ordinatus, & constitutus fuerit Ephesiorum Episcopus, manifestum est ex utraque ejusdem epistola ad Timotheum scripta. Jam autem ista ordinatio contigit vel anno *Æræ* vulgaris 57. ut volunt nonnulli, vel probabilius anno 64. ut nos demonstravimus *Quæst.* 2. in epist. ad Timoth. ac consequenter, quia Timotheus admodum juvenis fuerat creatus Episcopus, ut colligitur ex 1. ad Timoth. 4. v. 12. verosimiliter supervixit usque ad tempus, quo scripta est Apocalypsis; siquidem hæc scripta est circa annum 95. & Timotheus martyrio coronatus est, vel anno 97. ut refert Tillemontius tom. 2. Notâ 6. in Timoth. vel anno 109, ut ex S. Ignatio conatur evincere Baronius ad annum Christi 109.

Obj. 1. Illa, quæ hîc narrantur de Episcopo Ephesino, non videntur posse convenire Timotheo: Nam incredibile est Timotheum, utpote virum sanctissimum, primam charitatem reliquisse, & alios defectus habuisse, qui narrantur v. 4: & 5.

R. Neg. assumpt. Quia magni etiam Sancti inter persecutiones & pressuras tædio affecti, Deo hoc ad eorum humiliationem, & gratiæ suæ commendationem permittente, de fervore charitatis aliquid quandoque remittunt. Quale fortasse etiam juxta Fromondum acciderat Paulo, dum loquens de tribulatione, quæ ei acciderat in civitate Ephesina

fina, ait: *Supra modum gravati sumus, supra virtutem, ita ut taderet nos etiam vivere.* 2. ad Cor. 1. v. 8. Nam Apostoli etiam post missionem Spiritus Sancti peccabant quandoque venialiter. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est, inquit S. Joannes epist. 1. cap. 1. v. 8. Cum igitur v. 4. non dicatur quod Episcopus ille absolute & simpliciter charitatem amiserit, sed tantum quod primam charitatem reliquerit, videtur id intelligendum esse de primo illo fervore charitatis, quo ardebat in principio Episcopatus sui; ac proinde non est existimandum ipsum per peccatum mortale à charitate excidisse, sed pristinum solum fervorem reliquisse, adeoque tantummodo venialiter deliquisse. Nam Christus hic ejus patientiam, zelum, aliaque opera illustria, non tantum præterita sed etiam præsentia, laudat & mirè extollit: quod haud dubie non faceret, si ageretur de peccato mortali. Videtur ergo S. Timotheus nonnihil intepuisse in prædicando verbo Dei: in labore convertendi Ephesios; eoque videret Judæos & Gentiles sibi pertinaciter obsistere. Unde partim ex pusillanimitate & tepore, partim ex prudentia humana, suggerente quod pacis causâ oporteret remissius agere, ne nimio zelo magis rem Christianam turbaret, & infideles contra se suosque concitaret, de pristino evangelizandi ardore nonnihil remisit. Monitus autem hic à Christo per S. Joannem remissionem suam correxit, & primum fervorem prædicationis resumpsit, fervidèque reprehendit cultores Dianæ, ideoque ab iis martyrio affectus est.

His addi potest quod, cum hoc in loco Ecclesiarum Angeli, seu Episcopi, repræsentaverint omnem suam Ecclesiam, S. Joannes notet & culpet non ipsorum duntaxat peccata, sed etiam eorum Ecclesiarum, in quarum Pastores subditorum culpa, & repre-

reprehensio redundat. Vide S. Aug. lib. quem post Carthaginensem Collationem ad Donatistas scripsit, cap. 22.

Obj. 1. Tempore, quo S. Joannes scripsit Apocalypsim, Ecclesiæ Ephesinæ Episcopus erat S. Onesimus.

Prob. assumpt. Quia quod hic à S. Paulo ordinatus fuerit Ephesiorum Episcopus, apertis terminis habetur in Martyrologio Romano die 16. Februarii, ubi ita legitur: *Natalis B. Onesimi, de quo S. Paulus ad Philemonem scribit, quem etiam post S. Timotheum Ephesiorum Episcopum ordinavit.* Jam verò apud omnes certum est quod Onesimi Consecrator S. Paulus martyrio affectus sit sub Nerone; ergo & tunc jam inde Timotheus erat mortuus, uti contendit Ribera: aut saltem mortuus fuit sub Domitiano ante scriptam Apocalypsim, ut tradit Simeon Metaphrastes.

R. Neg. assumpt. ejusque probation. Nam quod Timotheus tunc nondum esset mortuus, satis clare patet ex epist. 2. utpote quam S. Paulus non diu ante mortem suam ad ipsum scripsit, uti liquet ex cap. 4. v. 6. Vide quæ desuper dicta sunt in epist. ad Timoth. Quæst. 5. Quantum autem ad Martyrologium Romanum, sensus verborum illius videtur posse esse hic: Post ordinatum Timotheum tandem S. Paulus etiam Onesimum ordinavit Ephesiorum, Episcopum, non quidem, ut tunc Ephesiorum Ecclesiam gubernaret, sed ut Timotheo in Episcopatu Ephesino succederet. Denique quantum ad Metaphrastem, hic nullam meretur fidem, cum sibi repugnantia scribat: dicit enim 22. Januar. Timotheum mortuum esse sub Domitiano, post scriptum à Joanne Evangelium; & 27. Decemb. agens de Joanne, dicit ipsum scripsisse Evangelium post reditum ejus ab exilio in Asiam, mortuo Domitiano.

In laudem Episcopi Ephesini subjungit S. Joannes v. 6. *Hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum.* Quorum hæresis erat licere fornicari, & promiscuè uti feminis etiam conjugatis. Origo eorum juxta varios fuit à Nicolao Antiocheno; uno ex septem primis Diaconis, quem SS. Epiphân. Hæres. 25. & Hieron. Epist. ad Heliodorum tamquam hæresiarcham accusant. Attamen Clemens Alexandrinus lib. 3. Strom. & S. P. Aug. Hæres. 5. aliique ipsum excusant; nec hæresim docuisse; sed homines turpitudinibus deditos, ex quodam imprudenti ejus facto occasionem hæreseos arripuisse asserunt. Cum enim Nicolaus de zelo pulcherrima, conjugis culparetur, ait S. Aug. velut purgandi se causa permisisse fextur, ut eam, qui vellet, haberet. Quod ejus factum in sectam turpissimam versum est, qua probatur usus indifferens feminarum. Non igitur Nicolaus docuit hæresim, sed cum de zelotypia accusatus, fortasse ex indignatione dixisset: En uxor mea, utimini, si libet, ut intelligatis quàm parùm sim zelotypus; homines quidam alii ad libidinem proni arripuerunt inde occasionem permittendi promiscuum uxorum & feminarum usum, quasi ex sententia Diaconi, Spiritu Sancto pleni, id foret licitum.

QUÆSTIO II.

QUIS FUERIT EPISCOPUS SMYRNENSIS : ITEM PERGAMI, ET THYATIRÆ?

V. Erf. 8. *Et Angelo Smyrnæ Ecclesiæ scribe.* Hunc Angelum, seu Smyrnensem Episcopum, fuisse S. Polycarpum, communis est Interpretum sententia, cui plurimum favet Chronologia & temporis ratio. Nam juxta Eusebium in Chronico ad annum 95. S. Polycarpus Martyrium subiit anno 169. cum jam Christo serviisset, ut ipso
mo-

morienſis Præſidi aſſeruit, annos 86. Igitur ad Chriſtum conveſſus fuit anno 83. Ac proinde circa annum 95. quò ſcripta eſt Apocalypſis, jam duodecim annos fuerat Chriſtianus : & conſequenter poterat tunc eſſe Episcopuſ ; imò fuiſſe inde eruitur, quòd à S. Joanne Smyrnæ Episcopuſ ſit ordinatus, ut teſtatur S. Hieron. lib. de Script. Eccleſ. jam autem S. Joannes poſt ſcriptam Apocalypſim, rediens ab exilio, utpote planè ſenex, ad vicinam Ephelinam ſe contulit, ibique Evangelium ſcripſit ; ac paulò poſt ibidem obiit. Unde non videtur Smyrnæ poſt hæc tempora fuiſſe, ut ibi ordinaret Episcopum.

ſ. 9. Scio tribulationem tuam, & paupertatem tuam. Paupertatem rerum temporalium. Hinc enim ſequitur : Sed dives es, utique in anima tuâ. Smyrnensis Eccleſiæ tribulatio tunc fuit tanta, ut Polycarpus frequenter exclamaverit : Domine Deus, in quæ tempora me reſervaviſti ? Ita lib. 4. Hiſtor. Eccleſ. cap. 14 teſtatur Euſebius Cæſareënſis. Illius paupertatis, & omnis tribulationis authores videntur fuiſſe perfidi Judæi, qui ſuos fideles contritibules ſpoliaverant omnibus bonis. Nam & ita fecerunt Theſſalonicæ, ut liquet ex i. ad Theſſ. 2. ſ. 14. ac per totam Palæſtinam, ut patet ad Heb. 10. ſ. 34. ubi dicit Apollolus : Rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepisti.

Blasphemariſ ab his, qui ſe dicunt Judæos eſſe. Quòd perfidi Judæi S. Polycarpum ſingulariter oderint, manifeſtum eſt ex præfato Euſebii loco, ubi affirmat odium fuiſſe tantum, ut ipſi jam centum annorum ſeni, damnato ad vivicomburium crudeliter inſultaverint, & ad ejus tormenta augenda congeſſerint ligna, & injecerint in roguſ. Et hi jactabant ſe Judæos eſſe, id eſt, gloriabantur in nomine Judæi, quod Hebraicè conſitentem & laudantem Deum ſignificat ; quali ipſi verè conſi-

terentur & laudarent Deum, qui Christum Dei filium, & Messiam in Lege & Prophetis promissum, ac servos ejus sævissimè persequabantur. Sed non erant: Quia unicus Legis finis est Christus ad justitiam omni credenti, ideoque qui in lecta & observata Lege non intelligunt, nec venerantur Christum, non sunt veri Judæi. Etenim veri Judæi, & Deum confitentes, sunt Christiani. *Non enim qui in manifesto, Judæus est: Neque qui in manifesto, in carne. est circumcisio: sed qui in abscondito, Judæus est: & circumcisio cordis in spiritu, non in littera: cujus laus non ex hominibus, sed ex Deo est.* Ad Rom. 2. v. 28. & 29. Et ideo etiam S. Joannes hic subjungit: *Sed sunt Synagoga satana.* Quia nempe ob perfidiam erant exheredati à Domino Deo, & traditi in potestatem diaboli. Et certè Synagogæ, cui olim præfedit Dominus Deus, post patrata in Christum facinora, cæpit diabolus præsidere.

v. 10. *Ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem: utique per decreta Imperatoris Domitiani, & per Asiæ Proconsulem.* Etenim Smyrna erat amplissima civitas, habebat amphiteatrum, & similes augustas fabricas: & Proconsul aut habitabat illic, aut frequenter morabatur; atque ita isti fideles erant obnoxii Romanis persecutionibus. Christus igitur Dominus Polycarpo prædixit quòd non solum à perfidis Judæis, sed etiam à Gentilibus ejus Ecclesia sit passura duras persecutiones, atque ita ipsum animat ad gloriosa certamina. Porro hæc rectè dicuntur immitti per diabolum, quia fiunt ex ejus motu per homines iniquos, illius membra atque instrumenta.

Habebitis tribulat onem diebus decem. His verbis significatur quòd ista persecutio duratura esset parvo tempore, seu ad paucos dies. Quòd enim apud Smyrneneses nullus sub Domitiano, sed multi, in-
ter

ter quos & ipse Polycarpus, sub Marco Aurelio Antonino sint passi martyrium, testatur Eusebius lib. 4. Histor. Eccles. Itaque omnes, quos Domitianus incarceraverat, fuerunt liberati ac dimissi. Et hinc Apocalypsis dicit: *Ut tentemini*; hoc est, ut duntaxat citra mortem & martyrium tentemini. Mox autem memorata liberatio fuit facta statim post Domitiani mortem, quando novus ac mitior Imperator Nerva, & Romanus Senatus omnia illius Acta ob nimiam crudelitatem resciderunt, atque ita omnibus per ipsum victis reseraverunt carceres. Porro, ut supra dictum est, Apocalypsim S. Joannes scripsit anno decimo quarto Imperii Domitiani, & ipse Domitianus Decimo quinto, aut certe decimo sexto sui Imperii anno fuit in suo palatio occisus. Atque ita hæc persecutio forsitan nec ad annum duravit. Et hoc modicum tempus Christus Dominus appellavit *decem dies*. An etiam S. Polycarpus tunc incarceratus fuerit, ignoramus.

Esto fidelis usque ad mortem. S. Polycarpum, quem in multis laudavit, & in nullo culpavit, Christus animat ad constantem & finalem perseverantiam, & ipsi prædicit crudele martyrium; ac insuper spondet præmium, dicens: *Dabo tibi coronam vitæ*. Et revera ejus martyrium fuit admodum crudele: Nam ab ardenti rogo, ut in Babylonica fornace tres Hebræorum pueri, comburi non potuit, uti testatur Eusebius, qui de hac re lib. 4. Histor. Eccles. cap. 14. ita scribit: „Ad extremum cum nefarii homines viderent ejus corpus ab igne minimè consumi, carnifici mandata dederunt, ut prope ad rogum progressus, illum stricto ense confoderet. Qua re confectâ, ita cruoris copia effluxit, ut ignem prorsus extingueret. „ Ad quæ omnia supererenda opus fuit magnâ constantiâ.

¶ 12. *Et Angelo Pergami Ecclesiae scribe.* Hunc Episcopum fuisse S. Carpum, arbitrantur varii; idque ideo, quia Eusebius affirmat S. Carpum cum quibusdam aliis fuisse Pergami passum eodem anno, quo Smyrnae fuit passus S. Polycarpus. Et licet hodiernum Romanum Martyrologium die 13. Aprilis dicat ipsum fuisse Thyatirae Episcopum, hoc tamen nec Eusebius dicit, nec aliqua antiqua Martyrologia. Et antiquum Romanum Martyrologium habet: *Pergami, S. Carpi Episcopi.* Qui loquendi modus palam insinuat ipsum fuisse istius loci Episcopum. Verum quidquid sit, ego puto prorsus incertum esse, quis tunc temporis Pergami, item quis Thyatirae Ecclesiae fuerit Episcopus.

Porro licet Christus Dominus Episcopi Pergamensis in fide constantiam plurimum laudet, tamen addit quod pauca adversus ipsum habeat, scilicet quod nimis indulgenter sustineret *tenentes doctrinam Balgam*; id est, doctrinam Nicolaitarum, ut liquet ¶ 15, quae erat omnino similis illi, quam Numer. 24. Moabitis praedicaverat perversus Propheta Balaam. Etenim Nicolaitae instar illius docebant, licitum esse fornicari, edere lautè quoscunque cibos, etiamsi essent Idolothyta, contra decreto Apostolico Act. 15. ut gula haec esset fomentum luxuriae. Quia igitur cum his haereticis Episcopus Pergamensis negligentius agebat, & eorum sectatores non satis efficaciter compefcebat, ideo subjungitur ¶ 16. *Poenitentiam age.* Timorem depelle, animum fume, & audacter contra Nicolaitas decerta, eosque pro viribus extirpa.

¶ 18, *Et Angelo Thyatirae Ecclesiae scribe...* ¶ 19. *Novi opera tua &c.* Christus Dominus affirmat hunc Episcopum fuisse sanctissimae vitae: Ipsum enim laudat a fide in Deum, a charitate in pauperes, a diligentia in Episcopali ministerio, a patientia in ad-
ver-

veritatibus, & à quotidiano in istis omnibus profectu, uti satis manifestum est ex his verbis: *Opera tua novissima plura prioribus.* Interim v. 20. ipsum arguit, quod permittat mulierem Jezabel, quæ se dicit Propheten, docere & seducere servos Dei, fornicari, & manducare de Idolothytis. Rupertus; Pererius, & A Lapide putant hanc Jezabelem fuisse nobilem & potentem aliquam mulierem hæreticam, quæ prophetissam se mentiendo propagavit hæresim Nicolaitarum, docens licere fornicari & edere idolothyta. Et certè plura habemus talium feminarum exempla. Etenim Priscilla & Maximilla fuerunt Montano authrices hæresis: & Quintillam, quæ Tacianam prædicabat hæresim, Tertullianus refutat lib. de Baptismo. Similem feminam, quæ etiam sacrificare audebat, in Ponto grassatam scribit S. Firmilianus Cæsareënsis in Cappadocia Episcopus in sua famosa ad S. Cyprianum epistola. Et S. Hieron. epist. ad Ctesiphontem notat omnes hæreses propagatas esse per mulieres.

Attamen Primasius, & Andreas Cæsareënsis Episcopus censent hinc esse locutionem tropicam, & per hanc Jezabelem intelligi ipsam hæresim Nicolaitarum. Porro vera Jezabel fuit filia Regis Sidoniorum, uxor Achab Regis Israël, sceleratissima mulier, præsertim in Idololatria: Nam & seduxit suum maritum in varia crimina. Et hinc ipsi rectè comparatur hæresis; quia & hæc seducit sibi credentes; idque jactando, & suis seductis persuadendo se esse prophetidem, seu divinam veritatem. Thyatiræ igitur Episcopus hinc arguitur, quod istam hæresim non satis diligenter ac fortiter impediret: hocque fuit unicum ejus peccatum.

v. 22. *Ecce mittam eam in lectum* Per lectum Primasius intelligit cæcitatem mentis & obstinationem, in qua pravi homines ita requiescant, ut
cre-

credant se bene agere : alii intelligunt infernum. Et utrumque rectè intelligitur : Nam primò perversi homines mittuntur in reprobum sensum, & deinde in infernum, in quo sempiternis morbis seu tormentis cruciandi sunt omnes, præsertim hæretici, quos divina bonitas multo tempore invitavit ad pœnitentiam, & qui noluerunt ipsam agere. De similibus enim scribit S. Paulus ad Rom. 2. *V. 5. Secundum duritiam tuam, & impenitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ.* Porro, inhærendo expositioni Primasii & Andreæ Cæsareënsis, per mulierem Jezabel intelliguntur non omnes apud Thyatiram Nicolaitæ, sed omnes & soli istius hæresis principes seu prædicatores.

Et mœchantur cum ea &c. Christus Dominus dicit alios Jezabelis filios, alios esse, qui cum ipsa mœchantur. Ejus filii sunt per ejus hæresim corrupti, ac in ipsa pertinaces homines; ejus mœchi sunt istius hæresis sectatores, qui necdum devenerunt in plenam pertinaciam. Apocalypsis ambos invitat ad pœnitentiam; quam nisi egerint, mœchis maximam tribulationem, filiis minatur & prædicat mortem utique primam & secundam. Utramque prædicat etiam mœchis: ipsam tamen, quòd mitior futura sit, appellat solummodo maximam tribulationem. Ipsi Jezabeli aufert omne pœnitentiæ tempus, ejus filiis ac mœchis indulget adhuc aliquid patientiæ.

QUÆSTIO III.

DE IIS, QUÆ CONCERNUNT TRIUM ALIARUM
ECCLESiarum EPISCOPOS.

CAp. 3. *V. 1. Et Angelo Ecclesiæ Sardis scribe: Hæc dicit, qui habet septem spiritus Dei, & septem stellas.* Quis fuerit hic Sardensis Episcopus, prorsus ignoratur. Porro per septem spiritus Dei

Dei septem primarii Angeli, per septem stellas intelliguntur septem harum Ecclesiarum Episcopi. Christus Dominus adscribit sibi hunc titulum, ut ostendat omnia sibi subiecta, non tantummodo terrena, sed etiam caelestia.

Nomen habes, quod vivas, & mortuus es. Nonnulli existimant Sardanensem Episcopum hic argui de hypocrisi: Nam hypocritæ apud homines habent nomen, quod vivant, & mortui sunt apud Deum. Sed aliud exigere videntur verba sequentia: *Esto vigilans, & confirma cetera, qua moritura erant.* Hæc enim demonstrant istum Episcopum argui de tepore, socordia, ac negligentia Episcopalis officii, in scandalis avertendis, in corripiendis ac reprimendis hæreticis &c. Propter rectam fidem & quædam bona opera apud homines nomen habebat quod viveret, sed propter negligentiam erat mortuus apud Deum. Et hæc negligentia fuit tanta, ut tota ferè ista Ecclesia fuerit everfa per hæresim. Atque ob hanc rationem ipsi præcipitur: *Confirma cetera, qua moritura erant.* Hoc est, tot è tuæ Ecclesiæ membris sunt occisa per hæresim, ut pauca supervivant: proinde evigila & cura, ne & ista moriantur. Quare magna fuit istius Episcopi negligentia, ac consequenter peccatum mortale. Et hinc subiungitur: *Non enim invenio opera tua plena.* Nempe opera tua bona, per quæ nomen habes quod vivas: Nam fraternâ, adeoque & divinâ charitate cares: atque ita omnia tua, licet bona, opera sunt vacua; quia nimirum plenitudo Legis, ideoque & omnium bonorum operum, est echaritas, ut dicitur ad Rom. 13. v. 10.

v. 3. *In mente ergo habe, qualiter acceperis & audieris.* Hoc est, considera & reminiscere, quibus conditionibus & pactis acceperis Episcopatum. Etenim omnis Episcopus istam dignitatem accipit
sub

sub onere, de quo 2. ad Timoth. 4. dicit S. Paulus: *Tu verò vigilia, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple, sobrius esto.* Etiam considera, qualiter hæc audieris, seu per obedientiam expleveris: *Audire* enim hic ponitur pro *obedire*; quod frequens est in SS. Litteris. Et hinc sequitur: *Et serva.* Hoc est, quia usque nunc non obedivisti, neque servasti, iam tandem incipias servare ac obedire.

¶ 7. *Et Angelo Philadelphie Ecclesie scribe.* Quis iste Philadelphie Angelus fuerit, etiam ignoratur. Nam licet Areolus & Lyranus opinentur quod fuerit S. Quadratus, de quo in Martyrologio Romano die 26. Maji, tamen id à verò prorsus alienum apparet. Nam S. Quadratus Atheniensium Episcopus fuit, ut patet ex S. Hieron. lib. de Script. Eccles. verbo *Quadratus*, ubi ita scribit: *Quadratus Apostolorum discipulus, Publio, Athenarum Episcopo, ob Christi fidem martyrio coronato, in locum ejus substituitur, & Ecclesiam grandi terrore dispersam, fide, & industriâ suâ congregat.* Nec ullus antiquus scriptor dicit ullum antea fuisse Episcopum Philadelphensem: ac proinde sententia Areoli & Lyrani non videtur posse sustineri. Interim insignis & excellenter sanctus vir fuit iste Philadelphie Angelus, & similis Angelo Smyrnenfi, qui de nulla culpa & negligentia reprehenditur.

Hæc dicit Sanctus & Verus, qui habet clavem David. Ista verba desumpta sunt ex cap. 22. Isaie Prophetæ, ubi Dominus Deus Sobnam Præpositum Templi affirmat à se ejiciendum propter demerita, & adjungit v. 20. *Et erit in die illa: Vocabo servum meum Eliakim filium Helcia, & induam illum tunicâ tuâ, & cingulo tuo confortabo eum, & potestatem tuam dabo in manu ejus: & erit quasi pater habitantibus Jerusalem, & domui Juda. Et dabo clavem domus David super hume-*

cum ejus : & aperiet, & non erit qui claudat : & claudet, & non erit, qui aperiat. Davidis domus Ecclesiam, præposituræ à Sobna in Eliakim translatione præfiguravit antiqui Testamenti ac Sacerdotii exst nationem, & omnis istius dignitatis translationem in novum Testamentum ac Sacerdotium. Proinde clavis domus David, quam una cum aliis ornamentis Dominus Deus transtulit à Sobna in Eliakim, erat summa in domum Davidis potestas, & præfigurabat supremam ac plenam potestatem in novi Testamenti Ecclesiam. Etenim clavis in Scripturis tam veteris, quam novi Testamenti ideo potestatem significat, quia qui clavem Palatii aut alicujus domus habet, potest liberè eam intrare, & alios intromittere, aut excludere prout libuerit; adeoque cæteros quodammodo subiectos sibi habet. Quare præfati loci hic est sensus: Hæc dicit Sanctus & Verus, qui habet supremam potestatem regnandi in domo, & folio Regis Davidis, sive in Ecclesia, quæ per domum Davidis mysticè designatur. Unde Angelus ad D. Virginem: *Dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus &c.* Lucæ 1. v. 32.

Qui aperit. Nimirum, ostium domus David sive Ecclesiæ electis suis, quos per fidem & gratiam in Ecclesiam militantem, & deinde per gloriam in triumphantem intromittit. *Et nemo claudit.* Id est, nemo claudere potest, & ab Ecclesiæ ac cæli introitu arcere eos, quibus Deus per æternam prædestinationem aperire voluerit. *Claudit.* Scilicet infidelibus & reprobis, qui propter peccata sua excludi merentur, *Et nemo aperit.* Hoc est, nemo aperire potest: Nam si concluserit hominem, nullus est qui aperiat. Job. 12. v. 14. *Claudit autem Deus, quando non aperit; quia humana mens ad perditionem suam sufficit sibi dimissa,* ait in illum locum S. Gregorius. Quia verò Christus per

meritum suæ crucis ostium Ecclesiæ militantis & triumphantis electis suis aperit, ideo crux Christi à nonnullis etiam vocatur Christi clavis.

V. 8. Scio opera tua. Nempe quæ sequuntur: *Servasti verbum meum, & non negasti nomen meum.* Episcopum hunc Christus Dominus laudat per omnia. Videtur autem esse ille ipse, quem in epistola ad Philadelphenses laudat S. Martyr Ignatius his verbis: „Videns Episcopum vestrum, cognovi „quia non à semetipso, neque ab hominibus pro- „motus est in ministerium ad communionem per- „tinens, neque per inanem gloriam, sed in di- „lectione Jesu Christi, & Dei Patris, cujus ex- „pavesco mansuetudinem. Aptus est enim manda- „tis Domini, & in iustitia ejus sicut chordæ ci- „tharæ: & est irreprehensibilis non minùs Zacha- „riâ Sacerdote „

Dedi coram te ostium apertum. Simile quid etiam habetur 1. Cor. 16. ubi dicit S. Paulus: *Permanebo Ephesi usque ad Pentecosten; ostium enim mihi apertum est magnum.* Et 2. Cor. 2. *Cum venissem Troadem, & ostium mihi apertum esset in Domino.* Porro per ostium apertum intelligitur occasio fructuose prædicandi Evangelium.

Quia modicam habes virtutem. Hic Philadelphensis Episcopus, licet vir sanctissimus, videtur in prædicando fuisse modici talenti. Quare præsentis loci hic est sensus: Licet in prædicando modicam gratiam, & modicas vires habeas, tamen constanter prædica, quia facies fructum. Etenim ego tibi aperui, & aperiam ostium, quod nemo possit claudere: tuo invalido verbo ego dabo valorem, fructum ac incrementum, quod nemo impediet. Ex quo patet quòd prædicatio per bonam vitam sit longè efficacior omni studio, ac eruditione facundorum verborum.

V. 14. Et Angelo Laëdicie Ecclesia scribe: Hæc dicit

dicit Amen. Hujus Laödicensis Episcopi nomen etiam ignoratur. Porro ille fuit vir ignavus & socors, ideoque durè à Christo Domino reprehenditur: & ut reprehensionem melius apprehenderet, ac vitam suam emendaret, Christus proficitur se esse ipsam supremam veritatem, & principium omnis Creaturæ, ideoque testem fidelem & verum. Etenim vox *Amen* hîc non adverbialiter, sed nominaliter accipitur, & significat ipsam supremam ac incommutabilem veritatem.

N. 16. *Quia tepidus es.* Hujus vitii radicem edicunt verba sequentia; *dicis: Quod dives sum, & locupletatus, & nullius egeo: & nescis quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus & nudus.* Proinde Episcopus hic habebat fidem, ideoque non erat frigidus: Nam vera fides esse non potest sine calore alicujus saltem tenuis Dei amoris; siquidem involvit pium quemdam erga primam veritatem credulitatis affectum. Verum non habebat plenitudinem bonorum operum: soli suæ fidei, & quibusdam adjunctis operibus fidebat, & per ipsa se credebatur divitem, opulentum, securum de vita æterna. Hinc erat miser, miserabilis, pauper & nudus, utpote carens veste nuptiali. Non credidit solam sine operibus fidem sufficere ad justitiam: sic enim fuisset hæreticus, adeoque & frigidus. Itaque aliquas Episcopo necessarias virtutes habuit, aliquas non habuit, & istam mediam vitam ex imperitia aut desidia credebatur sibi sufficere, ideoque & altius surgere non studuit. Et hinc fuit partim calidus, partim frigidus; & neque frigidus neque calidus, sed tepidus. Quod verò hic tepor, seu in christiana vita proficiendi neglectus, sit grave peccatum, passim doceant SS. Patres: atque id præsertim verum est in personis Ecclesiasticis. Porro aqua tepida habet antipathiam cum nostro stomacho, & hausta causat vom-

vomitum. Cùm igitur omnes nos per Baptismum simus transmissi in mysticum Christi corpus, hinc de tepidè viventibus Christianis Dominus rectè dicit: *Incipiam te evomere ex ore meo.* Hoc est, ejiciam te extra meum corpus, seu extra meum regnum. Est congrua allegoria.

Porro circa hæc verba *Ÿ. 15. Utinam frigidus esses*, quæri solet an melius sit esse frigidum, seu infidelem, quàm esse tepidum, seu malum Catholicum. Et hanc quæstionem fusè agit S. P. Aug. lib. 4. de Bapt. cap. 26. atque post multa concludit ac resolvit se non audere præcipitare sententiam: sunt enim excedentia & excessa. Uterque, licet contra fidem non disputet, contra ipsam tamen vivit: & quandoque est pejus contra ipsam vivere, quàm disputare. Hinc 1. ad Timoth. 5. scripsit S. Paulus: *Qui suorum; & maxime domesticorum, curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.* Quia nempe contra fidem agit, non disputando, sed finalè vivendo; quod maximè verum est in tepido Episcopo: hic enim suorum non habet curam. Et ita videtur intelligendus præsens locus Apocalypsis, scilicet quòd in his circumstantiis illi Episcopo melius fuisset esse frigidum, seu infidelem, quàm esse tepidum, seu malum Catholicum, conformiter ad id, quod habet S. Petrus epist. 2. cap. 2. *Ÿ. 21. Melius erat illis non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem, retrorsum converti ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato.* Unde etsi absolutè optare alterius vitium seu peccatum, sit illicitum, licet tamen comparative minus malum majori malo alicui præoptare, quia sic minus malum induit rationem alicujus boni.

Nonnulli præfatum textum etiam non malè explicant hoc modo: *Utinam frigidus esses*; licet non tibi, esset melius tuæ Ecclesiæ: si enim esses frigidus,

gidus, posses degradari à tuis Coëpiscopis, atque ita tua Ecclesia acciperet alium Episcopum: nunc autem, quia dumtaxat es tepidus, illi non habent plenas te degradandi causas: Interim ego habeo; & nisi te correxeris, tractabo te ut aquam tepidam: evomam te ex meo corpore, & mittam te labi in alia graviora peccata, atque ita curabo te degradari.

CAPUT IV. V.

*Videt Joannes per ostium apertum in cælo, Deum habitu jaspidio & sardinio, in throno sinavagdi-
no residentem, ac iride amictum, & circumse-
dentes viginti quatuor seniores, & quatuor ani-
malia, plena oculis, & alis senis instructa.
Videt etiam in dextera Dei sedentis librum
scriptum intus & foris, clausum sigillis septem;
quem cum nemo posset aperire, agnus primum
occisus illam aperuit.*

QUÆSTIO I.

QUINAM SINT VIGINTI QUATUOR SENIORES: ITEM QUI-
NAM SIGNIFICENTUR PER QUATUOR ANIMALIA?

CAp. 4. v. 1. *Post hæc vidi; & ecce ostium aper-
tum in cælo. Nempe ad videnda, & postmo-
dum Ecclesiæ tradenda, quæ Christus Dominus
ante suam ascensionem non revelaverat, & quæ
usque tunc solum cælum noverat arcana Dei con-
silia circa regimen, & decursum Ecclesiæ usque
ad finem sæculi. Hinc enim sequitur: Ostendam
tibi, quæ oportet fieri post hæc: utique post mortem
prædictorum septem Episcoporum, & post præ-
sentem persecutionem. Porro hæc visio fuit tantum
ima-*

imaginaria, & intellectualis; & consequenter non realis, sed imaginaria tantum apertio cœli. Similis ferè fuit visio Ezechielis cap. I. v. 1, *Aperti sunt cœli, & vidi visiones Dei.*

v. 2. *Et ecce sedes posita erat in cœlo, & supra sedem sedens.* Id est, super sedem regia quædam majestas sedebat, per quam nonnulli Christum intelligunt. Sed rectius alii asserunt fuisse imaginem Dei Patris: Nam infra cap. 5. v. 7. *Agnus occisus*, id est Christus, accipit librum de dextera sedentis in throno. Ac proinde manifestum est eum, qui sedet, diversum esse à Christo.

v. 4. *Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor.* Per hæc sedilia significatur sublimitas meritorum, in quibus tamquam sedilibus sancti Seniores conquiescunt. *Et super thronos viginti quatuor seniores sedentes.* Non aliud sunt throni & sedilia, sed vocem græcam *thronous* modò retinet Interpres latinus, modò *sedilia*, vel *sedes* vertit. Verùm quinam sint viginti quatuor Seniores, de quibus hîc & postea sapiùs in Apocalypsi, satis incertum est; nam desuper sunt variæ Interpretum sententiæ. Aliqui lputant esse duodecim Patriarchas Israëlitarum tribuum, ac duodecim novi Testamenti Apostolos. Attamen & Apostoli, & isti Patriarchæ fuerunt tredecim: & an omnes tredecim Patriarchæ sint sancti, valde incertum est. Præterea hos seniores multò plures esse quàm viginti quatuor, & non unius nationis, aut linguæ esse, sed multarum, manifestum est ex verbis cap. 5. v. 9. ubi ipsi ajunt: *Redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione.* Itaque verosimilior apparet sententia eorum, qui per istos viginti quatuor Seniores indefinitè intelligunt totum senatum cœlestis Curia; id est, omnes principales sanctos novi & antiqui Testamenti. Et hi rectè vocantur *Seniores*, quia sunt cæteris sanctis

Sanctis honorabiliiores, & dignitate eminentiores. Igitur sicuti plures erunt, quam duodecim Apostoli sedentes in nubibus super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israël, Matth. 19. v. 28. ita plures esse videntur, quam duodecim ex utroque Testamento, qui circa thronum Dei in cælo sedent. Sed numerus duodenarius est numerus universitatis omnium, qui a quatuor mundi partibus per fidem SS. Trinitatis ad cælum vocantur, & circa thronum Dei sedent, ut in Psal 86. interpretatur S. P. Aug. Duodenarius enim numerus perfectus est, significans quamdam universitatem; nam componitur ex *quatuor* ter ductis. *Tres* significant tres SS. Trinitatis Personas *quatuor* significant quatuor mundi plagas: ex quibus universi sancti confluent. Omnes igitur Seniores, & illustriores SS. Patres, qui ab Ortus, Occasu, Septentrione, & Meridie, in fide Trinitatis per dilectionem operante, circa thronum Dei sedebunt, ad numerum illorum duodecim ex veteri, & duodecim ex novo Testamento pertinent. Nam & illi qui novum Testamentum præcesserunt, etiam vocati sunt ex *quatuor* mundi plagis in Trinitate, quia omnes fidem Trinitatis habuerunt, vel explicitam, vel implicitam; & omnes per fidem, spem, & charitatem conjuncti sunt cum cæteris sanctis.

v. 6. *Et in conspectu sedis tanquam mare vitreum simile crysallo.* Per mare vitreum quidam intelligunt aquas baptismatis, quidam infinitam multitudinem SS. Angelorum. Plausibilius sustinetur quod intelligatur omnis congregatio mortalium hominum, totum genus humanum, & tunc præsens, & postmodum futurum. Etenim etiam cap. 17. v. 15. dicitur: *Aquæ, quas vidisti, ubi meretrice sedes, populi sunt, & gentes, & linguæ.* Ubi per meretricem Roma pagana, per aquas intelliguntur omnes illi subjectæ gentes. Hæ possunt

vocari & *mare*, quia mare non est aliud, quam congregatio aquarum. Item cap. 15. V. 2. dicitur: *Vidi tanquam mare vitreum mistum igne, & eos, qui vicerant bestiam... stantes super mare vitreum.* Ubi rursus per vitreum ac igne mixtum mare intelligitur mundus pravus, damnatus ad gehennas. Hic autem totum mare est ante Dei thronum quia totus mundus est ante ejus plenum, & liberum conspectum. Non est autem putandum, inquit Ribera, hoc mare ita dici vitreum, ac si condensatum esset, sed vitreum epitheton est maris, quo solent uti Poëtæ, ut mare tranquilum, & perlucidum significetur, ut apud Horatium: *Vitreo daturus nomina ponto.* Itaque hic dicitur instar crystalli vitreum, seu perlucidum quia patet divinis oculis usque ad fundum: Deus enim videt etiam intimas hominum cogitationes.

Et in medio sedis, & in circuitu sedis, quatuor animalia plena oculis ante & retro. Nimirum aliqua erant in sedis medio, aliqua in ejus circuitu. Communis sententia affirmat Aquilam fuisse in sedis medio: & quidam volunt fuisse supra ipsam sedem in medio; atque propterea dici quod istud animal fuerit simile Aquilæ volanti: quia nempe erat non in volandi actu, sed in volantis situ, eò quod expansis alis incubaret divino throno; per quod significatur hujus animalis præ aliis dignitas. Alii tamen censent istorum animalium loca non fuisse stabilia, sed modò hoc, modò istud fuisse in medio throni: & per throni medium non locum supra thronum, sed locum directe ante ipsum intelligunt. Porro quinam significantur per quatuor ista animalia, rursus non constat apud Interpretes. Quidam quatuor Patriarchales sedes, quidam significari volunt quatuor totius mundi partes, seu potius quatuor Angelos, istarum partium Præfatos ac Rectores, qui sunt Principes, & admini-

stra-

Aratores Dei circa curam Ecclesiæ, & circa salutem ac regimen hominum, totiusque mundi.

Resp. & dico 1. Per quatuor animalia non significantur jam memorati quatuor Angeli, uti vult A Lapide. Patet hoc ex cap. 5. v. 9. ubi inter laudes Agni ista quatuor animalia cum viginti quatuor Senioribus cantant: *Redemisti nos Deo in sanguine tuo.* Atqui non Angeli, sed homines redempti sunt sanguine Agni; ergo &c.

Nec dici potest cum A Lapide, quod animalia canerent cum viginti quatuor Senioribus communi voce, & tamquam aliorum custodes hoc dicerent: Siquidem Joannes repræsentat quatuor animalia distincta ab Angelis, & distincte ab illis canentia, ut liquet ex præcit. cap. 5. v. 11. ubi dicit: *Audiui vocem Angelorum multorum in circuitu throni, & Animalium, & Seniorum, & erat numerus eorum millia millium.* Item cap. 7. v. 11 non aliqui, aut minus principales, ut putat A Lapide, sed OMNES ANGELI stabant in circuitu throni, & Seniorum, ET QUATUOR ANIMALIUM. Ergo manifestum est quod quatuor animalia sint distincta ab Angelis.

Dico 2. Ista quatuor animalia significant quatuor Evangelistas. Atque hæc est communis, non tantum Interpretum, sed etiam SS. Patrum sententia; nimirum SS. Irenæi lib. 3. adversus Hæreses cap. 11. Athanasii in Synopsi. Hieron. Proem. super Evangel. Matth. Gregor. Hom. 3. & 4. in Ezech. & Aug. lib. 1. de Conf. Evang. Item Tract. 36. in Joan. ubi ita scribit: „Apud Ezechielem Prophetam, & in Apocalypsi Joannis...commemoratur animal quadruplex, habens quatuor personas, hominis, vituli, leonis, aquilæ. Qui ante nos Scripturarum sanctarum mysteria tractaverunt, plerique in hoc animali, vel potius in his animalibus quatuor Evangelistas intellexerunt. „Deinde allegat rationem, ob quam tres

primi Evangelistæ sint comparati homini, vitulo, & leoni; ac tandem subjungit: „ Hi omnes prope
 „ de terrenis, id est, de iis quæ in terra gessit
 „ Dominus noster Jesus Christus, non recellerunt:
 „ de divinitate ejus perpauca locuti sunt, tamquam
 „ in terra cum illo ambulantes. Restat aquila, ipse
 „ est Joannes, sublimium prædicator, & lucis in-
 „ ternæ atque æternæ fixis oculis contemplator. „
 Hæc sententia etiam confirmatur ex autoritate
 Ecclesiæ, quæ in officio divino de Evangelistis,
 & in Octava S. Joannis Evangelistæ, ista animalia
 illis appropriat.

Obj. 1. Joannes hîc loquitur de eisdem anima-
 libus, de quibus Ezechiel cap. 1. v. 5. Atqui ani-
 malia Ezechielis esse Angelos, patet ex cap. 10
 ubi Propheta illa vocat *Cherubim*; qui stipant cur-
 rum gloriæ Dei: ergo &c.

R. Neg. min. & ad probationem dico quòd Pro-
 pheta ista animalia non vocet *Cherubim*, quia erant
 Angeli, sed quia erant pleni scientiâ, & notitiâ
 divinorum mysteriorum, prout exponit B. Petrus
 Damianus serm. 2. de S. Matthæo, ubi de Evan-
 „ gelistis dicit: „ Enim verò hæc sunt sancta illa
 „ animalia, quæ undique plena oculis referuntur,
 „ in quibus utique sicut revera *Cherubim* exube-
 „ rat scientiæ plenitudo.

Obj. 2. Joannes ista animalia vidit in cælo: At-
 qui cum ipse tunc adhuc in terris viveret, non
 potuit in cælo seipsum inter Evangelistas videre; nec
 potuit cap. 6: v. 7. à seipso edoceri, dum quartum ani-
 mal dixit Joanni: *Veni, & vide*. Ergo per quatuor
 animalia non intelliguntur quatuor Evangelistæ.

R. Disting. min. Non potuit seipsum inter Evan-
 gelistas videre, à parte rei seu in propria persona,
 concedo minorem: Non potuit seipsum videre,
 spiritu prophetico seu in figura Aquilæ, nego mi-
 norem. Etenim in cælo apparebant quatuor præ-
 fata

Ista animalia, quæ quatuor Evangelistarum personas gerebant. Sunt autem quatuor Evangelistæ, veluti quatuor animalia victricis quadrigæ Verbi Incarnati, quibus in Ecclesia militante per universum orbem vehitur, debellando & convertendo ad fidem, seu castra sua, infideles & peccatores hostes suos. Quidquid enim infidelitatis & vitiolorum toto orbe per gratiam Christi expugnatur, quatuor Evangeliorum ministerio & doctrinâ perficitur: gestant enim *gladium spiritûs*, quod est *verbum Dei*, ad Ephes. 6 v. 17. Unde Petrus Damianus serm. 2. de S. Joan. Apost. & Evang. rursus ita scribit: „ Numquid & iste Joannes plus „ quam Propheta non est, qui præter omnem consuetudinem Prophetarum, semetipsum conspexit „ in spiritu, & inter plurima revelationum cælestium sacramenta, dum Aquilæ volantis similitudinem vidit, semetipsum veraciter recognovit? „ Imò ipsemet A Lapide, cuius est præfata objectio, eodem modo aliam difficultatem solvit, dicens infra cap. 7. ad v. 3. *Vidit in cælo eum palmis, stolis & coronis animas fidelium gentilium qui adhuc vivebant in terra.* Et rationem addit: *Erant beanda, & habitura coronas.* Unde etiam non implicat quòd Joannes, adhuc viator, à seipso potuerit edoceri, quatenus in visione prophetica apparebat in cælo inter Beatos.

Obj, 3. Quatuor Animalia hic distinguuntur à viginti quatuor Senioribus: Atqui si per ista animalia intelligerentur Evangelistæ, ab ipsis distinguere non possent; quandoquidem, utpote inter eminentiores sanctos, ad numerum vivinti quatuor Seniorum maximè pertinerent; ergo &c.

Rz, Cum Ribera, quatuor animalia seu Evangelistas non distinguere à viginti quatuor Senioribus, quasi ipsi his inferiores sint, vel ad numerum illum, aut illam dignitatem pertinere non possint;

sed quòd dignitate quadam præterea emineant, cuius causâ extra illum numerum constitui, & nominari debeant. Sic licet omnes Apostoli fuerint Pastores & Doctores, tamen propter specialem quamdam dignitatem aut prærogativam, quam præ his habuerunt, eosdem extra horum numerum constituit S. Paulus, ad Ephes 4. v. 11. dicens: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos.... alios autem pastores, & doctores.*

Q U Æ S T I O II.

QUISNAM SIT LIBER SIGNATUS SIGILLIS SEPTEM?

CAp. 5. v. 1. *Et vidi in dextera sedentis supra thronum, librum scriptum intus & foris, signatum sigillis septem.* Similem librum memorat Propheta Isaias cap. 29. v. 11. dicens: *Et erit vobis visio omnium, sicut verba libri signati, quem cum dede- rint scienti litteras, dicent: Lege illum. Et responde- bit: Non possum: signatus est enim. Et dabitur liber nescienti litteras, & dicetur: Lege. Et res- pondebit: Nescio litteras.* Origenes Hom. 12, in in Exod. censet per istos libros intelligi sacras lit- teras, quæ sunt liber scriptus intus & foris; quia continent multa clara, & multa obscura. Hæc in- tus, illa dicit scripta foris. Et quidem per memo- ratum ab Isaia librum intelligi ejus Prophetiam, admodum verosimile est. Etenim obcæcatis per peccata Judæis fuit liber clausus & signatus: non tantum respectu populi nescientis litteras, sed etiam respectu Sacerdotum & Doctorum jactantium sibi esse clavem scientiæ: Nam & hi in ista Prophetia Christum Dominum adeo non intellexerunt, ut ipsum tamquam seductorem abjecerint & crucifixe- rint. At verò Apostoli intelligebant omnes utrius- que testamenti libros: eis enim à mortuis excitatus Dominus aperuit sensum, ut intelligerent Scripturas
(Ln.

(Lucæ 24. v. 45.) & ad eundem finem misit eis Spiritum Sanctum, qui ipsos docuit omnia. Quare hic per clausum & firmissimè sigillatum librum non possunt intelligi sacræ litteræ : Nam hunc librum nemo præter Christum Dominum intelligere poterat. Itaque

Resp. & dico : Per librum istum, quem Joannes vidit, intelligitur sapientissima & incomprehensibilis Dei memoria, in qua descriptus est divinæ providentiæ modus, quo Dominus Ecclesiam suam rectorus est usque ad finem sæculi, ac in perpetuas æternitates. Hæc enim omnia sunt secretissima, & præter divinam majestatem nemo illa novit, nisi Christus Dominus, cui patent omnes thesauri divinæ sapientiæ : & ille hujus libri aliqua hic revelat S. Joanni. Ita hunc locum interpretatur S. Irenæus lib. 4. cap. 37. qui ibidem librum istum rectè appellat *librum paternum*; id est, divinæ ac paternæ in nos providentiæ.

Porro antiquorum libri erant volumina, quæ circa cylindrum aut baculum convolvebantur, non autem conjungebantur paginatim, sicut hodie fieri solet. Hinc Joannes dicit etiam infra cap. 6. v. 14. *Cælum recessit sicut liber involutus.* Et Isaïas cap. 34. *Cæli complicabuntur sicut liber.* Item Ezechiël cap. 2. v. 10. *Ecce manus missa ad me; in qua erat liber involutus, & expandit illum coram me, quæ erat scriptus intus & foris.* Et hi libri scribebantur duntaxat intus, nisi dum corticis aut membranæ facies non capiebat omnia; aut dum erat nimis scribendorum copia. Unde quia in hoc libro scripta fuerunt tot secreta mysteria, ut una facies non posset capere omnia, ideo non tantum intus, sed etiam foris; id est, à tergo in exteriori facie, Joannes eum scriptum fuisse asserit.

Cæterum illi, qui per præfatum librum intelligunt sacras Litteras, per sepetm ejus sigilla in-

10 In Apocalyps. Cap. IV. V. Quæst. II.

intelligunt septem Spiritûs Sancti charismata, per quæ sunt scriptæ istæ litteræ, & sine quibus non possunt intelligi. Verùm hæc expositio non congruit præsentī loco: Nam seq. cap. ad primi sigilli aperturam exit equus albus, ad secundi aperturam exit equus rufus, & ita fit ad singulas aperturas; ad quas revelatur aliqua magna mutatio, quæ futura erat in Ecclesia. Proinde per septem sigilla intelliguntur septem istæ in Ecclesia mutationes; & ita sensus est: Hunc librum nemo poterit legere, adeoque nec intelligere, nisi primum viderit istas septem mutationes; & istas præter Dominum Deum nemo potest adducere aut permittere, nisi solus Agnus Dei. Unde sigilla hæc accipiuntur pro rebus sigillatis.

Petes, quænam sint septem cornua Agni, & septem ejus oculi, de quibus cap. 5. v. 6.

R. Nonnulli per septem cornua intelligunt septem Angelos, seu Episcopos Ecclesiarum Asiæ, de quibus cap. 1. & 3 Dionysius Carthusianus intelligit omnia regna & imperia mundi, quæ sunt in manu & potestate Christi. Verùm melius per ista septem cornua, & septem oculos intelliguntur septem spiritus, ut mox se explicat Joannes, dicens: *Qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram.* Porro hi septem spiritus sunt supra cap. 1. quæst. 1. memorati septem principales Angeli, qui non soli divinæ Majestati ministrant, sed etiam ipsi Agno; id est, humanæ in Christo naturæ: Hæc enim à Deo accepit supremam in omnes creaturas potestatem & auctoritatem. Et isti septem Angeli sunt ejus septem cornua, quia sunt ejus militia & fortitudo, quæ in Scriptura Sacra significatur per cornua, puta Psal. 74. *Omnia cornua peccatorum confringam, & exaltabuntur cornua iusti.* Itaque dicuntur esse cornua, quia sunt fortissimi ad profligandos daemones, ad turbulent.

mandam Ecclesiam, ad patranda miracula, ad defensionem justorum, & vindictam impiorum. Angeli isti etiam dicuntur esse Agni oculi, quia sunt eius excubitores ad contemplandas, ac ipsi referendas actiones hominum totius mundi. Unde de iis dicitur Zachar. 4. v. 10. *Septem isti oculi sunt Domini, qui discurrunt in universam terram; uti & hic dicuntur missi in omnem terram.* Deus enim licet omnia per se videat, ad suam tamen magnificentiam creavit etiam tales ministros, quibus tamquam instrumentis fortitudinis, & providæ sapientiæ suæ utitur.

CAPUT VI.

Agnus aperit sex prima libri signati sigilla, & S. Joannes videt quatuor equos, & alia, quæ ad apertionem sigillorum se manifestant. Septimi verò sigilli apertio usque ad caput 8. differtur.

QUÆSTIO I.

QUIDNAM SIGNIFICENT EQUUS ALBUS, ET EQUUS RUFUS?

Vers. 1. *Et vidi quod aperuisset Agnus unum de septem sigillis.* Reserato primo sigillo, antequam liber evolveretur; S. Joannes vocatur, ut evolutionem videat, & arcana contenta in prima parte libri; & vocatur ab uno, id est à primo quatuor animalium. *Unum* enim pro *primum* hic accipitur more Hebræorum, ut *dies unus*, Gen. 1. v. 5. *Una sabbathorum*, Marci 16. v. 2. Unde S. Joannes v. 3. sigillum, quod post hoc primum aperitur, secundum appellat.

v. 2. *Et ecce equus albus.* Per hunc equum nomen.

nulli intelligunt glorificatam Christi Domini humanitatem: Nam huic Deus Verbum insidet, ac ipsâ utitur tamquam equo ac instrumento. Verum cum verba sequentia manifestè insinuent quòd Christus homo fuerit hujus equi infessor, clarum est quòd ipse non possit intelligi per equum. Itaque

Resp. & dico: Per equum album intelliguntur viri Apostolici, & præcones Evangelici, de quibus etiam dicitur in Canticis Canticorum cap. 1. *Equitatu meo assimilavi te in curribus Pharaonis.* Hi enim in initio Ecclesiæ cucurrerunt per totum mundum, & Christi Evangelium intra paucum tempus quocunque deportaverunt; & ubique contra diabolum generosè pugnaverunt. Hinc rectè comparantur equis: equus enim est animal velox, bellicosum, ac firmissimum jumentum. Porro singularis numerus hîc assidue ponitur pro plurali.

Et qui sedebat super illum habebat arcum. Hujus albi equi iterum fit mentio cap. 19. v. 11. & de ejus infessore dicitur: *Qui sedebat super eum, vocabatur Fidelis, & Verax, & cum justitia judicat, & pugnat.* Manifestum igitur est quòd infessor hujus albi equi sit Christus Dominus, cujus arcus & sagittæ laudantur etiam à Psalte Regio Psal. 119. *Sagittæ potentis acutæ.* In quæ verba S. P. Aug. ita scribit: „ Sagittæ potentis acutæ „ verba Dei sunt. Ecce jaciuntur & transfigunt „ corda, ut amor excitetur, non interitus com- „ parerur. Sagittat cor amantis ut adjuvet aman- „ tem. „ Item, *Sagittæ tuæ acutæ* (hinc populi sub te cadent) *in corda inimicorum Regis.* Psal. 44. Hæ ergo sagittæ sunt Evangelica prædicatio, quam per charitatem fixit & firmavit Christus Dominus in Gentilium, qui Domino Deo inimici erant, cordibus; atque ita omnes mundi populos fecit cadere, & Domino Deo esse subjectos, atque ami-
cos

eos. Hujusmodi igitur arcum gerit hic Christus Dominus. *Et data est ipsi corona*: utique in Resurrectione; tunc enim exaltavit illum Deus, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut ipsi flectatur omne genu, cælestium, terrestrium, ac infernorum. Et ita coronatus *exivit vincens ut vinceret*: Hoc est, qui mortem jam vicerat, de novo exivit, ut Evangelicâ prædicatione vinceret diabolus, & ut sibi acquireret imperium super omnes gentes. Porro hujus victoriæ symbolum est equus albus. Unde etiam quinque Angeli, qui pro Judæis contra copias Antiochi, tela & fulmina jaculando, victoriam pepererunt, in equis fulgidis apparuerunt. 2. Machab. 10. v. 29. Et olim victores, in triumpho equis albis vectari solebant; uti de triumpho Diocletiani & Maximiani scribit Pomponius Lætus: „ Post triumphantium curtus „ ex auro & lapillis pretiosis, quem trahebant, „ quatuor equi candore certantes cum nive &c.

v. 3 *Et cum aperuisset sigillum secundum... v. 4. exivit alius equus rufus.* Equum hunc, uti & duos sequentes oppositos esse primo, manifestum est ex eo, quod istis tribus characteres primo oppositos tribuat S. Joannes: Nam primus est albus; albedo autem fausta, & læta protendit: Rufus pacem terræ conturbat: Niger habet stateram iniquam; Pallidus fessorem habet mortem, & infernum comitem.

Porro quod per equum rufum significetur bellum à Romanis Imperatoribus paganis illatum religioni christianæ, communiter sustinent Interpretes. Unde dicitur rufus propter effusum SS. Martyrum sanguinem. Nec insolitum est, ut Prophetis per equos rufos imperia sanguinolenta repræsententur: Nam per ruforum equorum quadrigam Nabuchodonosor & alii Chaldæorum Reges sanguinarii demonstrati sunt Zachar. 6. v. 2.

Quam

Quandonam verò hic Ecclesiæ status, sanguine Martyrum rubens, inceperit, non satis constat inter Authores. Interim A Lapide & Fromondus putant quòd inceperit à persecutione Neronis, & duraverit usque ad tempora Constantini Magni. Attamen cum Nero (item Domitianus) persecutionem excitaverit; antequam conscripta esset Apocalypsis; & prophetia non sit de præteritis, sed de futuris, melius videntur sentire illi, qui asserunt quòd prophetia de equo rufo cæperit impleri sub persecutione Trajani, & aliis eam subsequen-
tibus usque ad Constantinum. Igitur equi rufi & innumerabilium Martyrum sanguine cruentati, sunt hi præsertim Imperatores: Trajanus; Hadrianus, Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Septimius Severus, Julius Maximinus, Decius, Valerianus. Aurelianus; & denique omnium cruentissimi Diocletianus & Maximinianus. Etenim ex omnibus historiis constat quòd Diocletianus in Oriente, Maximinianus in Occidente innumerabilem Christianorum multitudinem variis suppliciis trucidaverint, statuerintque Christianismum toto orbe extinguere. Unde unico mense numerata sunt septemdecim millia Martyrum trucidata à Diocletiano. Vide Eusebium lib. 8. Histor. Ecclesiast.

Et qui sedebat super illum. Nonnulli per hujus equi infessorem intelligunt Trajanum, & quemvis alium eum subsequentem Ecclesiæ persecutorem. Verum cum Ecclesiæ persecutores melius per ipsum equum rufum, quam per ejus infessorem repræsententur, non videtur hæc expositio esse satis verosimilis. Itaque sicut Christus equi albi, sive prædicatoris Evangelici infessor fuit, sic equi rufi, sive persecutoris Ecclesiæ, infessor est diabolus. Huic datum est ut sumeret pacem de terra, & ut invicem se interficiant. Diabolus enim fecit, ut propter Christianam fidem amicus ami-
cum

omnium, frater fratrem, pater filium, imò & filius patrem proderet ad mortem. Etenim videns deserui Idolorum templa, & omne humanum genus currere ad Redemptorem, actus in rabiem, excitavit ista pessima persecutionis bella, ut scribit S. Cyprianus lib. de Unit. Eccles.

Et datus est ei gladius magnus: Utique à Domino Deo est datus: omnis enim potestas, etiam malè agendi, est à Deo malum illud permittente. Hinc à diabolo percussus Propheta Job dixit cap. 19. *Mans Domini tetigit me.* Et rursus in Evangelio Matth. 10. v. 34. Christus dixit: *Non veni pacem mittere in terram, sed gladium.* Hoc est, sum permissurus, diabolo, ac gentilibus Romanorum Imperatoribus daturus potestatem, ut tollant pacem de terra, & Ecclesiam terribiliter persequantur.

QUÆSTIO II.

QUID SIGNIFICENT EQUUS NIGER, ET EQUUS
PALLIDUS?

Vers. 5. *Et ecce equus niger.* Per equum nigrum intelliguntur Hæresiarchæ quorum scelerata dogmata sunt tenebrosa & nigra, & hominum animas; ac totum mundum faciunt esse tetrum & nigrum. Etenim sicut veritas fidei lux est, ita hæreses, extinctâ veritatis luce, tenebræ sunt. Porro Hæresiarchæ hîc recto ordine sequuntur cruentos Ecclesiæ Tyrannos: Nam licet semper ab ipso Apostolorum tempore fuerint hæreses. hæ tamen tantum singulariter invalescere, & Ecclesiæ vexandæ vires habere cœperunt post extinctos istos Tyrannos, & à M. Constantino Imperatore donatam Ecclesiis pacem. Tunc enim statim nata est hæresis Ariana (ex qua, uti è putrido cadavere vermes, natæ sunt plures aliæ) & quæ hoc

modo crudelius vexavit Ecclesiam, quàm omnes persecutiones Gentilium: quia persecutiones, quas Ariani Imperatores Conitantius, & Valens, & quidam alii Ariani Reges fidelibus intulerunt, fuerunt cruentissimæ.

Et qui sedebat super illum, habebat stateram in manu sua. Per equi hujus infessorem rursus intelligitur diabolus, qui ex equo rufo defilierat in equum nigrum. Etenim diabolus videns idolorum templa non tantum deferi, sed etiam a M. Constantino claudi, actus est in maiorem rabiem, & excogitavit præfatum novum persecutionis genus. Porro per stateram aliqui intelligunt hæreticorum mores: Quia, inquit, statera est symbolum justitiæ, quam hæretici semper præ se ferunt: sunt enim lupi in vestimentis ovium; & pietatis, cujus veritatem abnegant, semper ostentant speciem. Alii per stateram intelligunt S. Scripturam: Siquidem per hanc omnis fidelis appendere, ac ponderare debet omnia dogmata, & opera sua: & hoc se etiam facere prætendunt hæretici. Hinc Lutherus in omnium suorum sequacium vestimentis jubebat inscribi hanc sententiam: *Verbum autem Domini manet in æternum.* Et quandoque, sano sensu, non malè dixit S. Biblia esse librum hæreticorum: Ex Bibliis enim omnes hæretici conantur suos errores stabilire. His ergo de causis variè putant, quòd hæreticorum equitator diabolus hîc gerat stateram. Sunt interim nonnulli, qui existimant quòd per stateram aptius intelligatur audax & temerarium hæreticorum ingenium, quod omnia Christiana dogmata, ac ipsas etiam sacras Literas non veretur trutinare, & judicare. Hanc autem stateram Diabolus dicitur eatenus habere in manu sua, quatenus eadem mediante falsam doctrinam tamquam cibum vitæ ponderat, & distribuit pluribus antea fidelibus, quibus pro pane venenum ministrat, & in hæresi enutrit. *W.*

¶. 6. *Et audiivi tamquam vocem in medio quatuor animalium dicentium : Bilibris tritici denario, & tres bilibres hordei denario.* In græco pro bilibris habetur vox *chaenix*, quæ est mensura aridorum, tantum capiens tritici, quantum uni homini sufficit ad unius diei victum. Interim latinus Interpres eam exposuit per ponderis vocabulum, ac ipsi adscripsit duas libras. id est, viginti quatuor uncias: tantum enim triticei panis posset homo de die comedere. Porro hordeum, utique animalium cibus, est tritico longè vilius; & ideo Apocalypsis inter ipsa ponit proportionem unius ad tria. At verò denarius est consuetum diurni laboris stipendium, prout liquet ex Evangelio, ubi dicitur paterfamilias operarios misisse in vineam suam, & singulis dedisse denarium diurnum.

Hic igitur prædicatur sub isto nigro equo futuram in mundo tantam annonæ caritatem, ut unica tritici, aut tria hordei bilibris valeat integro denario, adeoque quivis operarius obligetur ex solo pane vivere, & non possit emere aliquid obsonii. Et si tantilla solius panis portio ipsi non suffecerit, cogatur cum bestiis vorare hordeum. Quæ omnia intelligenda sunt de caritate annonæ spiritualis, nimirum verbi Dei seu orthodoxæ doctrinæ. Porro triticum significat doctrinam & intelligentiam sublimiorum fidei mysteriorum, hordeum verò fidei rudimenta, quæ dantur hominibus simplicibus, tamquam hordeum jumentis: Christiani enim simplices nomine jumentorum quandoque appellantur, puta Psal. 35. *Homines & jumenta salvabis, domine.*

Talis autem tritici & hordei caritas in Ecclesia fuit quando in Concilio Arminensi Valens Arius Episcopus dolosè concepit novam formulam fidei, quâ non tantum præcedentia decreta istius Concilii, sed etiam Concilii Nicæni implicitè revocabantur, & prætextu publicæ pacis quadrim-

genti

genti Patres : partim persuasi , partim à Constantio Imperatore Ariano coacti sunt isti formulæ subscribere , resistente inter primos S. Servatio Tungrorum Episcopo , ut narrat Severus Sulpitius , proximus illorum temporum Scriptor. Tunc Episcopi Arianæ ; aut variæ Catholici ab Arianis seducti , ad Dioceses suas redeunt , Arianorum erroribus oves suas pascere cœperunt. Unde , ut loquitur S. Hieron. *Damnatio Nicænæ fidei conclamata fuit , & ingemiscens orbis terrarum se Ariana esse miratus est.* Unde patet non tantum triticum hominum , sed etiam hordeum jumentorum illis temporibus rarum ac carum fuisse. Tunc tamen Christus fideles suos non deseruit , sed per SS. Athanasium , Eusebium Vercellensem , Basilium aliosque Episcopos & Sacerdotes orthodoxos necessariam fidelibus verbi Dei , veræque fidei alimoniam suppeditavit ; licet sobriè , & furtim sape ; ac tantum ad necessitatem , non ad abundantiam ; uti fit in locis , ubi dominantur hæretici , puta in Anglia , Scotia , & alibi.

Porro in textu supra citato additur : *Et vinum , & oleum ne læseris.* Hoc est , licet triticum & hordeum doctrinæ Christianæ læseris , & redegeris ad istam caritatem per hæreses , & sinceræ fidei corruptelas ; inhibetur tamen tibi , qui in equo nigro sedes , nè Ecclesiæ Sacramenta corrumpas. Sunt enim vinum & oleum , quæ Samaritanus vulneribus sauci peregrini infudit. Lucæ 10. V. 34. Id est , quibus duo vulnera peccati originalis , concupiscentia & ignorantia sanantur : vinum enim cor , live voluntatem hominis . ad pugnandum contra concupiscentiam carnis , lætificat & roborat ; oleum autem lucem accendit , qua ignorantia tenebras pellit. Hanc autem lucem & spirituale robur Sacramenta ministrant , dum gratiam infundunt.

Hinc patet hæreticos nostri temporis deteriores in ea parte esse Arianis, & cæteris Ecclesiæ illius ævi hæreticis, qui vinum & oleum ita læserunt, ut ferè universa Ecclesiæ Sacramenta, præter Baptismum, sustulerint. Ita Fromundus.

¶ 7. Et cum aperuisset sigillum quartum. ¶ 8. Ecce equus pallidus. Per hunc equum intelligitur Secta Mahometis, puta Turcæ, Schytæ, & Saraceni. Hi enim post Gothos, Arianos, aliosque priscos hæreticos circa annum 630. Ecclesiam gravissimè infestarunt, & jugiter infestant. Hæc secta rectè comparatur equo pallido: Nam sicuti equus est animal audax, ferox, bellicosum, & lascivum, sic hæc secta per vim bellicam est introducta; & ferro, & armis est dilatata. Insuper Mahomet in lege sua libidinem permisit: libido autem cum spiritum & sanguinem exhauriat, facit pallidos & luridos.

Et qui sedebat super eum, nomen illi Mors. Hujus etiam equi infessor est diabolus: ipse enim est principalis auctor cladum, quæ Christi Ecclesiam invadunt, ad quas inferendas utitur infidelibus, tamquam equis & instrumentis animatis. Porro licet per metonymiam diabolus mors appelletur, quia est auctor mortis tam corporalis, quam spiritualis; tamen hoc loco ob duo alia motiva nomen illud ipsi tribuitur. 1. Quia Mahometana secta nihil magis ambit, quàm mortem & extinctionem omnium Christianorum. 2. Quia ista secta se propagari mandat, non per prædicationem, sed per Bella ac prælia; & omnibus istic contra Christianos morientibus promittit plenas in futura vita carnales delicias, atque ita omnes etiam sui sectatores præcipitat in mortem.

Et infernus sequebatur eum. Aliqui censent quòd infernus sequeretur etiam duos priores equos, utique ad ipsos simul cum infessoribus suo tempore

absorbendi : & quòd hi ab illo sint absorbendi, certissimu[m] est. Attamen hoc loco videtur infernus hunc solum equum esse secutus ob singularem causam, nempe ut Dominus eus ostenderet, Mahometanos, qui carnalia gaudia sibi in cœlo promittunt, non esse destinatos ad hæc, sed ad tormenta inferni.

Et data est illi potestas super quatuor partes terræ. Nimium super omnes quatuor terræ plagas, Orientalem, Occidentalem, Septentrionalem, & Australem. Secta enim Mahometis ab Arabia, unde tamquam à centro suo incepit, per vicinam Persiam, & vastissimas alias regiones, ac plurimas Oceani Indici insulas, ad ultimum Orientem excurrit: In Occidentem verò per universam Africæ longitudinem usque ad fretum Herculeum & vicinam Hispaniam, cujus optimam partem Saraceni plurimis annis occupaverunt: In Septentrionem per Syriam & Palæstinam, ac totam Asiam minorem, & maris Ægæi insulas, per Græciam, Thraciam, Hungariam, deinde ultra Pontum Euxinum, in Tartariam latissimè diffunditur: In Austrum per totam Ægyptum usque ad Abyssinos expanditur. Unde secta Mahometana videtur plus, quam quartam partem orbis terræ habitabilis, & tempore S. Joannis cogniti, occupasse.

Interficere gladio. Data utique est ei potestas ad interficiendum gladio, tam materiali quàm spirituali. Nam Mahometes, postquam Arabiæ regnum est adeptus, gladio & armis religionem suam in vicinas provincias cœpit propagare, interficiendo eos, qui ejus Alchoranum nolebant recipere. Gladius autem spiritualis est verbum Dei adulteratum, quo Mahometes & hæretici animas suorum sectariorum interficiunt:

Quid significetur per altare, de quo v. 9.? 61

QUÆSTIO III.

QUID INTELLIGATUR PER ALTARE, SUB QUO JOAN-
NES VIDIT ANIMAS INTERFECTORUM?

Vers. 9. *Et cum aperuisset sigillum quintum,*
vidi subtus altare animas interfectorum: seu
SS. Martyrum, qui occisi sunt primis illis Eccle-
siæ temporibus, quæ per equos rufum, nigrum,
& pallidum designata fuerunt. Etenim cum in pri-
mo sigillo, equo albo significatum sit lætum &
faustum Christi in Ecclesia regnum, mox tria se-
quentia sigilla referant tres equos illi contrarios,
nempe, ut supra diximus, tres generales Eccle-
siæ persecutiones sibi invicem ordine succedentes:
& hinc hoc quinto sigillo aptè & consequenter in-
ducitur communis vox fidelium, qui in iis passi
sunt, puta Martyrum optantium & orantium pro
fine & termino persecutionum, ut scilicet Deus
eas terminet, inhibeat & sistat, utque sanctos
coronet, & persecutores puniat: Quibus respon-
det Deus, jubetque, ut requiescant adhuc tempus
modicum, donec compleantur conservi eorum,
qui interficiendi sunt, sicut & illi, scilicet ab
Antichristo. Hujus enim tempus erit modicum,
quo complebitur Martyrum & electorum numerus,
& regnum Christi gloriosum adveniet.

Porro cum in cælo nec templa, nec altaria pro-
priè dicta reperiantur, ut liquet infra ex cap. 21.
videtur nomine præfati altaris intelligendus Chri-
stus Dominus. Etenim quòd nostra altaria sine
Christi Domini, cælestis & invisibilis altaris, fi-
guræ & sacramenta, dilertè tradit S. Gregor. Na-
zianz. Orat. 8. & ipsum cuncti sacrorum Rituum
expositores constanter sequuntur. Hac de causâ
antiquæ Ecclesiæ non poterant habere nisi unum
altare; quia nempe non est nisi unus Deus, unus

E 2

Chri.

Christus, una Ecclesia. Eadem de causa antiquus Ecclesie Canon mandat, ut fracto aut moto altaris lapide, sit profanata tota Ecclesia, ac denuo consecrari debeat, quia nimirum dum Christus Dominus e corde nostro per fidei defectum est ablati aut moti, everfa est omnis nostra iustitia, ac omne ædificium Christianitatis: ejus enim fundamentum est fides in Christum.

Cur autem Christus Dominus sit cœleste altare, ac per nostra terrestria significetur, exponit S. Gregor. M. in 3. Psal. Pœnitent. dicens: *Altare Dei Filius est. Ipse est utique, cui in hac vita cordium nostrorum sacrificia imponimus, & in quo cogitationes illicitas, ne convalescant, mactamus.* Eidem omnes in cœlis sancti imponunt, & per omnem æternitatem imponent aureas phialas plenas odoramentorum; omnia enim & nobis, & illis sunt per Dominum nostrum Jesum Christum. Hinc ipse est commune nobis altare.

Quare autem SS. Martyrum animæ sint subtus altare istud, non supra ipsum, rursus exponit S. Gregor. lib. 2. Moral. cap. 4. ubi ait per hoc significari internum secretum, in quo animæ usque ad judicii diem custodiuntur. Interiora enim altaris sunt omnino res secretissima. Glossa ordinaria, quam Supplem. q. 93. sequitur S. Thomas, dicit per hoc significari, quod istæ animæ necdum sint consecutæ suam plenam beatitudinem: sed adhuc hæreant in gradu inferiori. Idipsum etiam dicit S. Bernardus Serm. 4. de omnibus sanctis, ubi in præcitatum Apocalypsis locum ita scribit: „ Altare ipsum, de quo nobis habendus est sermo, nihil aliud arbitror esse, quam corpus ipsum Domini Salvatoris... Interim ergo sub Christi humanitate feliciter Sancti quiescunt, in quam nimirum desiderant etiam Angeli ipsi prospicere, donec veniat tempus, quando jam non sub al-

„ tari

tari collocentur, sed exaltentur super altare. Sed quid dixi? Numquid humanitatis Christi gloriam, non dicam hominum, sed vel Angelorum assequi poterit quis, nedum, superare? Quoniam igitur modo super altare dixerim exaltandos eos, qui nunc sub altare quiescunt? Visione utique & contemplatione, non praelatione. Ostendet enim nobis Filius seipsum, non in forma servi, sed in forma Dei. Ostendet nobis Patrem & Filium & Spiritum Sanctum; sine qua nimirum visione nihil sufficeret nobis... Unde & beatus Joannes in epistola sua: *Nunc, inquit, filii Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Scimus autem, quoniam, cum apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicut est.* In æterna illa & perfecta beatitudine fruemur Deo... In hoc enim erit vita æterna & perfecta. Ex quibus verbis liquet, quod juxta S. Bernardum animæ illæ ideo dicantur esse sub altare, quia ante extremum judicii diem non perfruuntur plenâ & perfectâ beatitudine, nimirum animæ & corporis, sed eâ perfruuntur tantum postea, cum exaltati fuerint super altare: eo quod tunc Deum visuræ sint modo perfectiori quàm ante. Visio enim Dei clara & intuitiva plures habet perfectionis gradus; & juxta S. Bernardi mentem etiam intensivè, & quoad gradus augebitur Sanctorum felicitas post generalem corporum resurrectionem.

Alia insuper ratio est, quod antiquum Judaici Templi altare esset firmissimum, & cunctis ad ipsum fugientibus præberet azylum. Apocalypsis loco præcitato affirmat cæleste altare esse longè firmitus, ac ejus azylum longè securius; ideoque istic a Domino Deo custoditas SS. Martyrum animas à suis persecutoribus nihil ampliùs timere.

Ex isto Apocalypsis loco Ecclesia accepit ansam & fundamentum non consecrandi sua altaria sine

reliquiis Ss. Martyrum, prout patet ex Pontificali Romano, ubi conditas sub altaris lapide Martyrum reliquias, seu potius ipsorum animas Episcopus ita alloquitur: *Sub altare Dei sedes accepistis, intercedite pro nobis ad Dominum Iesum Christum.* Unde sicut Deus eorum animas sub Christo Domino, qui est cœleste altare, sic cœlesia ipsorum corpora sub suis altaribus, quæ Christum Dominum repræsentant, collocat & custodit. Atque ita profitetur Christum Dominum & Ss. Martyribus, & omnibus nobis esse perpetuum animæ & corporis custodem, ac tutorem

¶. 1. *Et datæ sunt illis singula stola alba: & dictum est illis ut requiescerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conservi eorum.* His verbis innuitur non nisi singulas singulis, non autem duplices singulis datas fuisse stolas albas; id est, gloriam animæ, donec, in resurrectione corporum duplicibus vestiantur, uti exponit S. Gregor. in 3. Psal. Pœnit. ubi ita scribit: „ Quid est singulas illis stolas albas tribuere, nisi animabus eorum beatitudinis æternæ immortalitatem conferre? „ Quid verò est, donec electorum numerus impleatur, nisi futuræ resurrectionis gloriam expectare? in qua nimirum singulas iterum stolas albas accipient, quia immortalia, & incorruptibilia corporum vestimenta resument. Quia ergo sancti viri ad æternæ felicitatis præmia, non solum anima, sed etiam corpore post iudicium transeunt, rectè de eis dicitur, quia in terra sua duplicia possidebunt. „

Duæ igitur sunt stolæ. „ Prima est felicitas & requies animarum, secunda immortalitas & gloria corporum. Unde & dicunt: *Vindica Domine.* „ non tamquam vindictæ cupidi, sed ex desiderio resurrectionis & glorificationis corporum suorum, „ quam nimirum usque ad diem iudicii differendam esse

esse non dubitant, ait S. Bernardus Serm. 3. de omnibus Sanctis. Et hinc ad præfatum Apocalypsis locum respicit Ecclesia, in suo Officio decantans S. P. Augustinum esse jam in cælis decoratum unâ stolâ, ac securum de reliqua. Quia nempe non solæ Martyrum, sed & SS. Confessorum animæ sunt sub altari, clamant ad resurrectionem suorum corporum, atque accipiunt præmemoratum divinum responsum: & per ipsum sunt securæ de accipienda suo tempore secunda beatæ resurrectionis stola; atque ita nullam patiuntur mentis inquietudinem, nullum dispendium veræ beatitudinis.

Q U Æ S T I O IV.

QUENAM PRÆDICANTUR IN APERTIONE SIGILLI SEXTI
ET SUBSEQUENTIBUS APOCALYPTICIS
VISIONIBUS?

Quamvis circa expositionem eorum, quæ revelantur in refectione quinque primorum sigillorum, interpretes facillè inter se conveniant, aut saltem conciliari queant; tamen in exponendis eis, quæ tum in refectione sigilli sexti, cum in subsequentibus Apocalypsicis visionibus prædicuntur, multum inter se dissident. Quidam enim contendunt quòd in istis visionibus agatur de eis, quæ in fine mundi circa tempora Antichristi evenient: & ita sentiunt SS. Justinus Martyr, Irenæus, Papias, & plures alii, quos citat Calmet Præfat. In Apocalypf. Art. 2. Alii econtra prætendunt quòd Apocalypsis vaticinia, exceptis his, quæ tribus ultimis capitibus continentur, jam inde diu impleta sint in Roma Pagana. Et horum sententiam fusè prosequitur, & optimè probat ac defendit Illust. D. Jacobus Benignus Bossuet, Meldensis Episcopus; qui non solum subtilissimè, sed etiam

eruditissimè in Apocalypsim scripsit, ejusque visiones illustravit, ac multum lucis obscurissimæ huic materiæ attulit. Interim nps, ut distinctè procedamus, primò hic proponemus istud, quod nobis videtur esse verum ac genuinum systema, cui Apocalypsis veluti basi suæ inititur: deinde singulas visiones suis respectivè locis per partes explicare conabimur. Sit igitur

§. I,

QUODNAM SIT PLAUSIBILIUS APOCALYPSIS SYSTEMA?

R Esp. & dico 1. In Apocalypsi S. Joannes non tantum describit ea, quæ evenient tempore Antichristi, sed etiam illa, quæ post sua tempora eventura erant sub Roma Pagana, seu tempore Imperatorum Ethnicorum.

Prob. 1. Intentum S. Joannis in Apocalypsi, ut omnes fatentur, est describere graves Ecclesiæ persecutiones, & illustres illius triumphos, ad consolandos, & in adversis confortandos fideles. Atqui in hunc finem non tantum necessarium erat, ut describeret persecutionem ab Antichristo excitandam, sed etiam persecutiones ab Imperatoribus Ethnicis contra Ecclesiam movendas, quandoquidem & hæ fuerint gravissimæ, ac consequenter fideles tunc maximâ consolatione indiguerint, ergo &c.

Prob. 2. ex S. P. Aug. qui lib. 20. de civ. Dei cap. 8. de Apocalypsi dicit: *Totum hoc tempus, quod liber iste complectitur, est à primo adventu Christi usque ad sæculi finem, quo erit secundus ejus adventus.* Ergo juxta S. Aug. in Apocalypsi non solum describuntur ea, quæ eventura sunt tempore Antichristi, sed etiam illa, quæ jam diu evenerunt primis Ecclesiæ sæculis, nimirum per-

secu-

secutiones, quas contra Ecclesiam moverunt imperatores Ethnici.

Prob. 3. Quia, ut infra monstrabimus, per bestiam, de qua agitur cap. 13. non potest intelligi Antichristus: Item per Babylonem & meretricem magnam, de qua cap. 17. necessario intelligitur Roma Pagana, qualis fuit sub Imperatoribus Ethnicis: Ergo ea, quæ ibidem describuntur, non videntur intelligenda de tempore Antichristi.

Dico 2. In Apocalypsi varia descripta sunt, quæ tam intelliguntur de persecutionibus, & Ecclesiæ triumphis, qui fuerunt initio nascentis Ecclesiæ sub Roma Pagana, quàm de persecutione ab Antichristo excitanda, & de iis, quæ evenient circa finem mundi.

Prob. 1. Quia certum est juxta omnes quòd fecunditas Scripturæ Sacræ non semper exhaustiatur per unum sensum litteralem; ac consequenter quòd unus & idem Scripturæ locus possit habere plures sensus litterales, modò isti sensus sibi invicem non repugnent: Ergo nihil implicat quòminus aliqua sint in Apocalypsi descripta, quæ tam intelliguntur de initio nascentis Ecclesiæ, quàm de tempore Antichristi, seu fine mundi. Unde quemadmodum illa verba S. Pauli 2. ad Timoth. 3. *V. 1. In novissimis diebus instabunt tempora periculosa*, juxta Interpretes non solum denotant tempora, quæ erunt in fine mundi, sed etiam designant tempora proximè secutura, ita similiter videntur varia esse in Apocalypsi, quæ non tantum denotant tempus Antichristi, quod erit in fine mundi, sed quæ etiam designant tempora post scriptam Apocalypsim proximè secutura, nimirum tempora Imperatorum Ethnicorum, Ecclesiam persequentium.

Prob. 2. Juxta ea, quæ diximus, in Histor. & Con-

Concord. Evangelic. cap. 23. quæst. 5. & 6. & secundum omnes interpretes communiter, in præclara Prophetia Christi, de qua Matth. 24. varia sunt, quæ tam de urbis Jerosolymitanæ, quam de orbis excidio intelligi possunt & debent: idque ideo, quia intentum Christi est ibidem respondere Apostolis, qui de utroque excidio ipsum interrogaverant: Atqui, ut ex supra dictis, & ex S. Aug. liquet, etiam intentum S. Joannis in Apocalypsi, est describere ea (præsertim graves Ecclesiæ persecutiones) quæ erunt à primo Christi adventu usque ad secundum: Ergo & in eadem videntur varia esse, quæ tam de temporibus proximè secuturis, quam de tempore Antichristi intelligi possunt & debent: Præsertim cum varia ex iis, quæ Christus ibidem breviter prædicit, Joannes in Apocalypsi sua latius exponat.

Confirmantur jam dicta ex S. Hieron. qui lib. 2. Epist. ep. 1. ad Paulinum in laudem Apocal. ita scribit: „Apocalypsis Joannis tot habet Sacramenta, „quot verba, parum dixi pro merito voluminis, „laus omnis inferior est: in verbis singulis *multiplix latent intelligentia*.

Dico igitur finaliter quòd sicut in præfata Prophetia Christi nonnulla sunt, in quibus mixtim de Urbis & Orbis excidio agitur, ita & in Apocalypsi nonnulla sint, quæ mixtim de primis Ecclesiæ sæculis, & de fine mundi seu tempore Antichristi intelligenda videntur. Et rursus quemadmodum in eadem Christi Prophetia nonnulla sunt, in quibus distinctè agitur de Urbis excidio, & deinde de excidio Orbis, ita & in Apocalypsi aliqua esse videntur, in quibus distinctè agitur de temporibus Imperatorum Ethnicorum, & deinde de tempore Antichristi. Porro quænam ea sint, infra suis respectivè locis exponere conabimur.

§. II.

EXPONITUR PRIMA PARS SIGILLI SEXTI.

CAp. 6. v. 12. *Et vidi cum aperuisset sigillum sextum: & ecce terra motus factus est magnus, & sol factus est niger &c.* S. Joannes hinc transire videtur ad tempora novissima, & ad finem mundi. Itaque

Resp. & dico 1. In apertione hujus sexti sigilli revelatur S. Joanni ultima Dei vindicta in impios; item signa horrenda, quæ præbunt, & indicabunt instare extremum judicium.

Prob. 1. Quia id videtur exigere ipse ordo Apocalypseos, & septem sigillorum. Etenim S. Joannes, ut supra Quæst. 1. 2. & 3. diximus, secundo, tertio, & quarto sigillis repræsentavit tres generales & graviores persecutiones Ecclesiæ; & in quinto sigillo induxit communem vocem Martyrum optantium finem. Porro his Martyribus dictum est, ut requiescerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conservi eorum, & fratres eorum, qui interficiendi sunt sicut & illi. Quibus verbis prædicitur persecutio Antichristi: Hæc enim erit omnium postrema, & complebit numerum electorum Martyrum: Ergo in apertione sigilli sexti videntur revelari ea, quæ novissimis mundi temporibus eventura sunt.

Prob. 2. Quia si illa, quæ hinc dicuntur, conferantur cum verbis Christi Matth. 24. & Lucæ 21. ubi Orbis excidium, signaque ei prævia describuntur, patebit pene eadem hinc dici, quæ ibidem dicit Christus. Quod enim hinc dicitur: *Et ecce terra motus &c.* ibi dicitur: *Erunt pestilentie, & fames, & terræmotus per loca.* Porro de extremis terræmotibus lib. 7. cap. 16. ita scribit Lactantius: *Evertentur funditus civitates, atque interibunt,*
non

non modò ferro atque igni, verum etiam terrarum
motibus assiduis. Montes altissimi decident, &
planis æquabuntur: mare innavigabile constitue-
tur.

Et sol factus est niger. Hoc ipsum dixit Christus
apud Matth. *Sol obscurabitur.* Exponit Lactantius
lib. 7. divin. Institut. cap. 16. *Sol in perpetuum fusc-*
cabitur, ut vix inter diem noctemque discernatur.

Et luna tota facta est sicut sanguis. Hoc dixit
Christus: *Et luna non dabit lumen suum.* Lactan-
tius exponit: „Luna jam non tribus deficiet horis,
sed perpetuo sanguine offusa, motus extraordi-
narios peraget, ut non sit homini promptum aut
cursus siderum, aut rationem temporum agnos-
cere. Fiet enim vel æstas in hieme, vel hiems
in æstate: tunc & annus breviabitur, & mensis
minuetur, & dies in angustum coarctabitur. Proinde sol & luna non solum suam perdent for-
mam & lucem, sed etiam sui motus regulas.”

v. 13. *Ei stellæ de cælo ceciderunt super terram.*
Et quidem tantâ vehementiâ, ac in tanto numero,
ut Apocalypsis subdat: *Sicut ficus emittit grossos*
suos, cum a vento magno movetur. Etiam hoc Do-
minus dixit in Evangelio: *Et stellæ cadent de cælo.*
Lactantius exponit: „Prodigia in cælo mirabilia
mentes hominum maximo terrore confundent.
Crines cometarum, & solis tenebræ, & color
lunæ, & ardentium siderum lapsus. Nec tamen
hæc usitato modo fient, sed existent subito.
Cum stellæ fixæ sint totâ terrâ majores, ideoque
in ipsam, præsertim tanto numero, non possint
cadere, per stellæ hîc intelliguntur cometæ, alia-
que terribilia cæli meteôra instar stellarum, qua-
lia multa erunt in fine mundi, eaque novæ & pro-
digiosæ magnitudinis, formæ, figuræ, motus, &
lapsus. Deus enim illa, quasi horribilia fulgura
& tonitrua, jaculabitur, & deturbabit in terram,
ut homines terrefaciat.

¶. 14. *Cælum recessit sicut liber involutus.* Dominus hoc in Evangelio dixit aliis verbis : *Et virtutes cælorum commovebuntur.* Lactantius exponit : „ Stellæ creberrimè cadent, ut cælum omne cælum cum sine ullis luminibus appareat. „ Proinde cælum suis stellis quocumque modo cadentibus, vel potius extinctis, fiet totum tenebrosum, & non plus poterit videri, quàm circa cylindrum involutus liber possit legi. Hinc non dicitur involvendum, sed esse recessurum, utique ab oculis hominum. Porro comparatione hîc Apocalypsis utitur ex occasione involuti libri, qui S. Joanni exhibetur.

Dico 2. Ea, quæ in apertione sexti sigilli S. Joanni revelantur, non videntur omnimodè restringenda ad tempus novissimum, seu ad finem mundi : sed etiam ante id tempus, saltem ex parte, possunt dici adimpleta.

Probatur. Quia hîc ¶. 15. dicitur : *Reges terra, & principes, & tribuni, & divites, & fortes, & omnis servus, & liber, absconderunt se in speluncis, & petris montium : & dicunt montibus, & petris : Cadite super nos &c.* Atqui hæc verba, quæ desumpta sunt ex Prophetia Osee cap. 10. ¶. 8. Christus Dominus Lucæ 23. ¶. 30. applicat desolationi Judæorum illis immissæ in vindictam Deicidii : Ergo illa, quæ hîc S. Joanni revelantur, applicari possunt desolationi Judæorum ; non quidem illi, quæ in everfione Jerusalem facta est sub Tito & Vespasiano, sed isti, quæ contigit sub Adriano, dum Judæi contra illum arma assumpserant. Siquidem, ut testatur Orosius lib. 7. cap. 13. Adrianus Judæos perturbatione scelerum suorum exagitatos, & Palæstinam provinciam, quondam suam depopulantes, ultimâ cæde perdomuit, ultusque est Christianos, quos illi Barcochebâ duce, quòd sibi adversus Romanos non assenta-

ren-

rentur, excruciabant: præcepitque, ne cui Judæo introeundi Ierosolymam esset licentia. Eadem narrat Eusebius lib. 4. Histor. cap. 6. Et S. Hieron. in cap. 11. Zachariæ addit: „ Legamus veteres historias, & traditiones plangentium Judæorum, quòd in tabernaculo brahæ, ubi nunc per singulos annos mercatus celeberrimus exercetur, post ultimam everfionem, quam sustinuerunt ab Hadriano, multa millia hominum venundata sint; & quæ vendi non potuerint, translata in Ægyptum, & tam naufragio & fame, quàm gentium cæde truncata. „ In ista desolatione, quæ bene per ignem, & alias plagas designatus, non solum totalis populi Judaici everfio est subsecuta, sed & copiosissimus Romanorum sanguis in ea fuit effusus, cum Judæis furor, & desperatio pro armis forent, Deo justissimè de utrisque Sanctorum suorum sanguinem vindicante.

Obj. 1. Joannes hîc dicit quòd Reges terræ se absconderint in speluncis, & petris montium: Atqui Judæi, tempore Adriani, non habebant amplius Reges; ergo ista non possunt intelligi de desolatione Judæorum.

R. Neg. conseq. Quia per Reges hîc non necessario debent intelligi Monarchæ, sed intelligi possunt belli duces, aut supremi officiales, uti intelliguntur Psal. 104, ubi dicitur: *Edidit terra eorum ranas in penetralibus Regum ipsorum*. Tales autem Reges tempore Adriani Judæi adhuc plurimos habebant. Præterea id etiam non necessario debet intelligi de Regibus Judæorum, sed & de Regibus aliarum nationum intelligi potest, qui videntes istam miserrimam & cruentissimam Judæorum desolationem, præ horrore sese in speluncis, & petris montium absconderunt.

Obj. 2. Tempore Adriani non leguntur stellæ de cælo cecidisse, virtutes cælorum commotæ fuisse.

fuisse &c. Ergo malè hæc applicantur desolationi Judæorum, quæ tunc contigit.

R. Neg. conseq. Quia Joannes desolationem istam ita describit, ut dicat solem, lunam, & stellas tunc obscuratas fuisse, aut cecidisse de cælo; non quòd verè ceciderint, sed ut significet acerbissimam cladis & excidii, quæ tanta fuit, ut Judæis aliisque, nimio metu & anxietate attonitis, sol, luna, & stellæ obscurari aut cadere viderentur, ut sic hic hyperbolica hypallage, uti est Isaiæ 13. v. 9. Joël 3. v. 15. ubi excidium Babylonis, & aliarum urbium etiam ita describitur. Causa, cur ita mæstis & percussis videatur, est quòd iis, qui ægro sunt animo, omnia appareant amara & tristia, ex eo quòd animus res omnes concipiat, non ut in se sunt, sed uti ipse est affectus, æger & affligus.

CAPUT VII.

Quatuor Angeli tenentes quatuor ventos prohibentur nocere terræ & mari, donec centum quadraginta quatuor millia electorum ex omni tribu Israël signata fuerint, ne improborum plagis involvantur. Deinde S. Joannes illos cum innumerabili electorum Gentilium turba videt sublato in cælum laudantes Deum, & regnantes cum Deo & Angno.

QUÆSTIO UNICA.

QUOMODO EXPONENDA SIT SECUNDA PARS SIGILLI SEXTI?

SANCTUS Joannes explicans secundam partem sigilli sexti, v. 1. ait: *Post hæc vidi quatuor Angelos stantes super quatuor angulos terre. Qui parati & accincti ad divinæ vindictæ executionem,*

ita

stabant super quatuor principales horizontis terræ angulos & cardines, unde stant quatuor venti cardinales; Eurus ab Ortu, Zephyrus ab Occasus, Auster à Meridie, Boreas à Septentrione. Sub istis autem quatuor principalibus intelliguntur quoque eorum collaterales usque ad triginta duos.

Porro an isti Angeli boni, an verò mali fuerint, controverti solet: Et plausibilius dicitur quòd fuerint mali; id est, quatuor principales diaboli, quibus divina iustitia committet extremam hujus mundi everisionem. Etenim quòd isti Angeli sint vindictæ divinæ executores, ex toto contextu manifestum est. Porro quando Deus utitur ministerio Angelorum ad puniendos impios, solet adhibere Angelos malos, ut patet ex Psal. 77. & Tob. cap. 3. Præterea isti Angeli iidem esse videntur, de quibus fit mentio infra cap. 9. v. 14. & 15. Porro illi mali sunt; ergo &c.

Tenentes quatuor ventos terræ. Spiritum videlicet, & materiam ventorum colligendo, & vi retinendo, ne diffuat. Retinent autem, & compingunt, ut majori deinde impetu emittantur, & terras turbine perflent. Dum autem plures contrarii venti in sese mutuo potenter flant, fit horrenda tempestas, qua etiam firmissimæ ædificia dejiciuntur. Et id elapso sæculo hîc in Brabantia contigit primâ die Augusti 1674. Hinc illi quatuor Angeli, in mundi fine stabunt ad quatuor terræ angulos, ut omnes quatuor ventos in sese mutuo potentissimè moveant, atque ita faciant horrendissimam tempestatem, & per ipsam dejiciant civitates, ædificia, arbores &c.

v. 2. *Et vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis.* Hic fuit S. Angelus, qui veniet ad Dei electos signandos, & ab ipsa extrema tempestate præservandos. Videtur autem fuisse S. Michaël, Præpositus ac defensor Catholicæ Ecclesiæ, qui
cum

sum ipsa; hinc versatur in terris, & tunc in cœli medium est ascensurus; nempe ut à quatuor istis ad quatuor terræ angulos stantibus Angelis possit videri & audiri. Et ascendet ab ortu solis, utique ad Meridiem; ascendet & movebitur eo modo, quo consuevit moveri sol, quia nempe electis erit novus sol, ad ipsos a novissimis plagis defendendos.

¶ 3. Dicens: Nolite nocere terræ, & mari, neque arboribus, quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum. Ex isto verbo pluralis signemus deducitur Angelum istum non fuisse solum, sed comites habuisse alios Angelos bonos, qui juvarent illum ad signandum. Porro ex *Iy Dei nostri* Ribera probare conatur quatuor Angelos, quibus loquitur, fuisse bonos; quia Deus propriè est bonorum, non malorum Angelorum. Verùm hoc argumentum non concludit: Siquidem videtur Deum nostrum appellare respectu aliorum Angelorum bonorum, qui comites ejus erant, & in signando futuri adjutores.

Cæterùm sicuti in captivitate Babylonica, quæ fuit figura persecutionis Antichristi, Deus piorum gementium, & dolentium super scelera & abominationes, quæ fiebant in Jerusalem, jussit signari frontes signo *Tau* (Ezech. 9. ¶. 4.) ita hinc jubet signari electos, qui erunt in fine mundi, ne ipsis noceant publicæ calamitates & persecutio Antichristi. Sunt autem nonnulli, qui hanc signationem interpretantur de signo crucis, qua in Sacramento Baptismi & Confirmationis frontes suscipientium signantur. Verùm quia hoc signo sacramentali etiam quidam reprobi signantur, indicatur potius signatio per gratiam efficacem, quâ electi ad singulos actus bonos perseveranter usque in finem, & vitam æternam signantur: hæc enim est signatio propria electorum. Unde nec frontes eorum revera signabuntur litterâ *Tau*, aut alio signo

externo, sed sub imagine talis signi S. Joanni representata est interna animæ signatura, quâ Deus electos suos adversus gravissimas illorum temporum calamitates & tentationes conservabit, & veluti signo in frontibus eorum impresso, non eousque ab Angelis percussoribus vult affligi, ut succumbant. Illa autem signatura Angelis tribuitur, quia ad illam coöperantur tamquam *administrato-
rii spiritus, in ministerium missi, propter eos, qui
hereditatem capient salutis.* Ad Heb. 1. v. 14.

v. 4. *Et audiivi numerum signatorum, centum
quadraginta quatuor millia signati, ex omni tribu
filiolorum Israël.* Primi igitur Judæi tunc agnoscens
Christum Dominum, & actâ pœnitentiâ in ipso
baptizabuntur. Porro verba illa: *Ex omni tribu
&c.* debent commodè accipi, nempe exceptâ tribu
Dan, quæ hîc non numeratur. Rationem verò,
propter quam excipitur tribus Dan, exponit S.
Irenæus lib. 5. cap. 30. dicens: „Jeremias non so-
„lùm subitaneum Antichristi adventum, sed & tri-
„bum, ex qua veniet, manifestavit dicens: *Ex
„Dan audivimus vocem velocitatis equorum ejus,
„à voce hinnitûs decursionis equorum ejus commo-
„vebitur tota terra, & veniet, & manducabit
„terram, & plenitudinem ejus. & civitatem, &
„qui habitant in ea; & propter hoc non annume-
„ratur tribus hæc in Apocalypsi cum his quæ
„salvantur.* „ Verba citata à S. Irenæo juxta Ver-
sionem LXX. Interp. sunt cap. 8. v. 16. eodem
sensu apud nos, ubi habemus: *A dan auditus est
fremitus equorum ejus, à voce hinnitûs pugnato-
rum ejus commota est omnis terra.* Itaque in odium
Antichristi ista tribus hîc omittitur.

Interim aliqui putant totidem præcisè Judæo-
rum millia in fine mundi signanda & salvanda esse;
aiuntque S. Joanni præcisum illum numerum hîc
revelatum fuisse; quod aliis Prophetis fuerat abs-

conditum Verum cum iterum infra cap. 14. *v.* 1. dicantur centum quadraginta quatuor millia virginum sequi Agnum quocumque ierit, videtur potius in illo numero mysterium aliquod latere, Præterea mirum, & vix credibile est, in qualibet tribu præcisè duodecim millia, non plures nec pauciores salvandos esse. Deinde quare ex tribu Joseph, in duas, Ephraim & Manasse, divisa, sunt duplò plura millia signata, quàm ex tribu Judæ, vel alia quacumque? Denique non est verosimile quòd ex tribu Dan, quæ hîc omittitur, nullus omnino salvandus sit. Nam licèt fortasse propter Antichristum, ex illa tribu nasciturum, Danitæ pertinaciùs quàm cæteri Judæi sint ei adhæsuri, tamen ubi ex Elia & Enoch se ab eo deceptos intelligent, ad Christum quoque convertentur. Unde Apostolus ad Rom. 11. *v.* 26. non tantum centum quadraginta quatuor millia Israëlitarum in fine mundi, sed omnem Israëllem salvandum asserit.

Itaque dicendum potius cum Ven. Bedæ aliisque Veteribus, numerum 144. esse quadratum, cum duodecies duodecim illum confineant; ac proinde esse symbolum perfectionis & universitatis. & consequenter maximè idoneum, ut significet nobis indeterminatum, & incognitum numerum omnium Judæorum, qui à quatuor mundi partibus in fide SS. Trinitatis congregati baptizabuntur & salvabuntur. Vide quæ de isto duodenario numero dicta sunt supra cap. 4. quæst. 1. ubi de viginti quatuor Senioribus egimus,

v. 5. *Ex tribu Juda duodecim millia signati.* Tribus hîc non enumerantur juxta ordinem generationis suorum capitum. Etenim primogenitus Patriarchæ Jacob non fuit Judas, sed Ruben, secundus Simeon, tertius Levi &c. At verò hîc ponuntur longè alio ordine: & hînc quæri potest, quæ sit ratio præsentis ordinis? F 2 B.

R. Ponuntur primo loco signati ex tribu Juda, quia hæc fuit nobilissima tribuum, ex qua Messias natus est. Potest etiam plausibiliter dici tribus hæc enumerari juxta ordinem nativitatis spiritualis, sive conversionis ad fidem per prædicationem Eliæ & Enoch.

Nec refert quod Judæi jam non amplius sint per tribus distincti, nec vulgò sciant ex quam tribu oriundi sint. Quia licet ipsi id ignorent, tamen Deus hoc optimè novit; & ita primò illos, qui sunt ex tribu Juda, per gratiam suam movere poterit ad fidem amplectendam, & deinde alios sequentes juxta hæc positum ordinem.

Fortasse etiam, ut Fromondus exponit, ordinem sanctitatis, & zeli spiritualis pro Christo adversus Antichristum S. Joannes secutus est: eo argumento, quod tribus Juda primò loco posita sit, quæ pietate & zelo pro Regibus suis ubique semper prima fuit, ut omnino etiam verosimile sit, futurum zelosissimam pro Christo suo adversus Antichristum.

V. 8... *Ex tribu Joseph.* Cum tribus Manasse ante nominata fuerit tamquam distincta à tribu Joseph, intelligitur hæc tribus Ephraim filii Joseph, & fratris Manasse. Et quia tribus Ephraim multorum Ducum, ut Josuè, Jeroboam &c. mater fuit, adeoque nobilior tribu Manasse, ideo tribus Ephraim in V. Testamento *tribus*, vel *domus Joseph* appellatur, puta 3. Reg. 11. Forsitan etiam dici potest quod istam tribum Apocalypsis potius adscripserit Joseph quàm Ephraim; quia cum eadem tribus vitulorum idololatriam introduxerit, & totius gentis in captivitatem tradendæ primas causas dederit: S. Joannes non videtur eam sub nomine Ephraim voluisse honorare.

V. 9. *Post hæc vidi turbam magnam &c.* Hi sunt electi, qui in fine mundi convertentur ex omnibus gen-

gentibus : & quidem in tanto numero ; ut sit futurus innumerabilis ; ac proinde longe plures quam ex Judæis. Et huc respiciunt verba Christi apud S. Matth. cap. 24. v. 40. *Tunc duo erunt in agro : unus assumetur, & unus relinquetur. Due molentes in mola : una assumetur, & una relinquetur.* Et ut habet S. Lucas cap. 17. v. 34. *In illa nocte erunt duo in lecto uno : unus assumetur, & alter relinquetur.* Nimirum isto extremo tempore de vero Messia, ac vera ejus religione erit ubique contentiosissima concertatio : & non solummodo in eodem agro, aut in eadem domo, sed etiam in eodem lecto unus in ipsum credet, alter ipsum blasphemabit ; quia nempe divina electio est secretissima ac inscrutabilis. Atque hoc sensu exponitur secunda pars sigilli sexti, prout complectitur ea, quæ eventura sunt in fine mundi.

Attamen cum cap. præc. quæst. 4. §. 2. dictum sit quod illa, quæ revelantur in apertione sigilli sexti : etiam possint intelligi de vindicta, quam sumpsit Deus de impiis Judæis & Romanis, jam videndum est quomodo ista secunda pars de temporibus præteritis exponi queat.

Itaque dicimus cum D. Bossuet per quatuor ventos, de quibus v. 1. designari commotiones & perturbationes, quæ tunc temporis inter Judæos & Romanos evenerunt idque conformiter ad istud Daniël 7. v. 2. *Videbam in visione mea nocte, & ecce quatuor venti cæli pugnabant.* Ubi quatuor venti significant tumultus, commotiones, & perturbationes, quæ in exordio singulorum quatuor regnorum, scilicet Daniele descriptorum, extiterunt. Per centum quadraginta quatuor millia signata intelligitur copiosa illa multitudo Judæorum, quæ ad fidem conversa, post devastatam Jerusalem, ibidem domos ædificavit, habuitque tempore Adriani florentissimam illic Catholicam Ecclesiam. Hæc

copiosa multitudo fidelium Judæorum per specia-
lem Dei providentiam Judaicæ gentis desolationi
subtracta fuit. Porro de jam memorata Catholica
Judæorum Ecclesia Eusebius lib. 4. Histor. Eccles.
cap. 5. ita scribit: „ Ex quorundam scriptis animad-
„ verto, Episcopos numero quindecim, illic fuisse:
„ quos universos antiqua Hebræorum stirpe (*totam*
„ *namque eorum Ecclesiam ex Hebræis fidelibus coa-*
„ *luisse constat*) fatos memorant, atque Christi
„ cognitionem ingenuè verèque amplexatos. „ Ita
Eusebius.

Nec refert quòd Judæi sint excæcati, & à Chri-
sto reprobati, nec ad fidem convertendi, nisi in
fine mundi. Nam licèt maxima pars sit reprobata,
tamen tota gens non est reprobata, ut docet Apo-
stolus ad Rom. 11. ac proinde nihil obstat quomi-
nùs plurimi fuerint ad fidem conversi, qui hinc
vocantur servi Dei ab Angelis signati. Unde &
Act. 21. v. 20. Jacobus & seniores dixerunt Paulo:
Vides frater. quot milia sunt in Judæis, qui credi-
derunt, & omnes amulatores sunt legis.

Denique per turbam magnam, quam (v. 9.)
nemo dinumerare poterat, intelliguntur electi gen-
tiles, & præsertim SS. Martyres: qui in tantum
superabant multitudinem electorum Judæorum,
ut vix dinumerari possent. Hos autem vidit Joan-
nes stantes ante thronum Dei, non quia jam illic
erant, sed quia futuri erant. Etenim omnes electi
seu prædestinati certò salvabuntur.

C A P U T V I I I . I X .

S. *Joannes exponit septimum & extremum præsentis voluminis sigillum, seu res descriptas in septima ejus parte; nempe punitionem, & everisionem impiis inferendam à quatuor percussoribus Angelis post expletam signaturam electorum.*

Q U Æ S T I O I .

QUENAM FLAGRÆ DESIGNENTUR AD SONITUM TUBÆ
PRIMÆ ET SECUNDÆ;

CAp. 8. *V. 1. Et cum aperuisset sigillum septimum, factum est silentium in cælo, quasi mediâ horâ. Silentium hoc significat tacitam expectationem & considerationem septem tubarum & plagarum; quasi rerum magnarum, insolitarum & stupendarum, indeque consequentem admirationem; quatuor animalibus, & 24. Senioribus: omnique multitudine Angelorum, qui in circuitu throni & Agni erant, tacentibus, & expectatione suspensis, cum præter cæterorum sigillorum morem non statim in lucem prodiret, quod sub hoc sigillo septimo latebat.*

V. 2. Et vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei. & datæ sunt illis septem tubæ. Hi sunt septem primarii Angeli, omnibus aliis hunc mundum administrantibus à divina majestâte præfecti: Hi enim eidem majestâti servient in mundi destructione, non exequendo, sed ipsam percussoribus Angelis decernendo & imperando: Ita enim solent supremi Præfecti ac Judices. Et hinc Deus singulis dabit suam tubam, qua nempe istos pravos Angelos excitent ad istam terribilem executionem.

V. 6. Et septem Angeli, qui habebant septem tubas

bas, preparaverunt se, ut tubâ canerent. Hoc est, ut percussoribus Angelis darent extremum signum & mandatum destruendi mundum. Verbum *preparaverunt*, designat aliquam moram, qua nempe post tonitrua & terræmotus (de quibus *v. 5.*) divina clementia pravis hominibus dabit aliquod mediæ quietis spatium, ut sic invitet ad pœnitentiam. Hosce tunc tractabit eo modo, quo in sui populi egressu olim tractavit Ægyptios: procedet de plaga ad plagam. Et hinc septem hi Angeli suis tubis non simul canent, sed unus post alterum, nec simul destruetur totus mundus, sed per partes.

v. 7. Et primus Angelus tubâ cecinit, & facta est grando, & ignis, mista in sanguine... & tertia pars terræ combusta est, & tertia pars arborum concremata est. Non continua, ut *V. G.* universa Europa, aut universa Asia, sed tertia pars discontinua; id est, mistim & sparsim, scilicet ut aliqua in Hispania, alia in Italia, alia in aliis locis & provinciis combusta ac vastata sint; in illis nimirum, in quibus grassabuntur pessimi homines, & maximi persecutores fidelium: ita videlicet ut omnibus computatis, quæ sparsim vastata sunt, tertia pars terræ, & arborum, quæ in toto Orbe tunc erunt, hac primâ plagâ & strage disperdatur & comburatur. *Et omne fœnum viride combustum est.* Hoc est, omnis herba, omne germen herbescens & virescens.

v. 8. Et secundus Angelus tubâ cecinit: & tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare &c. Per hunc montem intelligitur quædam cœlestis flamma, magna instar montis, quæ de cœlo cadet, & in progressu spargetur in varias partes, veluti pluvia ignis sulphurei, ut variis locis mare inficiat, ac tertiam ejus partem vertat in sanguinem, occidat tertiam partem piscium (hi enim sunt propriè animalia, quæ habent animas, seu

vivunt in mari) & submergat tertiam partem navium. Atque ita exponuntur hæc in sensu literali proprio, & prout designant plagas, circa finem mundi impiis infligendas.

Interim in sensu litterali figurato seu metaphorico exponi possunt de plagis ac pœnis, quæ impiis Judæis post mortem S. Joannis inflictæ sunt, ob graves persecutiones, quas adversus Christi fideles excitabant. Itaque per primam plagam, seu per grandinem. & ignem, missam in sanguine designatur initium desolationis Judæorum sub Traiano. Etenim tunc Lysias, quem hic Imperator adversus rebellantes Judæos miserat, plurimos eorundem delevit & occidit, uti testatur Dio In Traiano. Dicitur verò *tertia pars terræ combusta*, quia Deus non voluit omnes Judæos perire. *Omne fœnum viride combustum* designat juvenes, in quibus tota spes gentis consistit, in bellis gravissimis contra Romanos, omnes perituros.

Per secundam plagam designatur extrema desolatio Judæorum sub Adriano. Mons magnus in Scriptura significat ingentia, & præpotentia Regna, ut inter alia liquet ex Daniel. 11. v. 34 ubi Regnum Messiae per montem magnum designatur. Igitur hic per montem magnum ardentem missum in mare, per quem tertia pars maris facta est sanguis, optimè intelligitur totum robur, & pondus exercitus Imperii Romani, in Judæos ab Adriano immissum ad totalem impiæ gentis desolationem. Etenim quòd tunc copiosissimum sanguinem ad inferendam hanc Judæis desolationem Romani fuderint, testantur Orosius lib. 7. cap. 13. & Eusebius in Chron. ad an. Adr. 18. Imò Author libri, quæ apud Judæos intitulatur *Juchasin*, asserit quòd sub Adriano perierint plusquam duodecim centena millia Judæorum. Et unus alius Author, quem citat Drusius, dicit quod nec Nabuchodonosor, nec

nec Titus ita afflixerit Judæos, sicut eos afflixit Adrianus.

Porro hæ sanguinolentæ Romanorum contra Judæos victoriæ, in sensu metaphorico non poterant commodius designari - quàm .per montem ardentem in mare missum : Nam sicut, dum ignis in aquas injicitur, fit reciproca violentissima actio, & veluti defensio, ita & inter Judæos & Romanos factum est : Et sicut mare ardori montis debuit cedere, sic etiam Judæi Romanis. Et licet hi Judæos omnes intenderint perdere, & sic omnino impiam hanc gentem exterminare, tamen *tertia pars* tantum perlit, & Deus ob fines sibi cognitos totalem illius ruinam impedivit.

Neque hic opponi posse videtur, quod hæc de aliis bellis contra quoscumque Sanctorum persecutores pari ratione exponi possint. Primò, quia similia bella contra alios Sanctorum persecutores mota, aut saltem tali modo gesta non legimus. Secundò, Judæorum plaga prædici hic potius debuit, quia ipsi præcipui actores persecutionis Christianorum fuerunt : & copiosissimum Sanctorum sanguinem fuderunt.

QUÆSTIO II.

QUENAM SIT ILLA STELLA, QUÆ DE CÆLO CECIDIT?

CAp. 8. v. 10. *Et tertius Angelus tubā cecinit : & cecidit de cælo stella magna, ardens tamquam facula &c.* Per hanc stellam in sensu literalī proprio intelligitur magnus aliquis & venenosus cometa, qui circa finem mundi de cælo cadet, suoque casu diffiliens, comminutus dividetur in multas faculas, seu exhalationes, quæ in varios fontes, & flumina incidentes, eos inficient. Unde vocabitur *Absinthium* ab affectu, seu quia

quia habebit effectum absinthii, qui est duplex; scilicet potum amaricare, & acuerè visum: quod postremum hæc etiam stella, ac omnes aliæ plagæ facient. Etenim demonstrabunt instare mundi finem, atque ita sceleratorum hominum oculos aperient ad agendam pœnitentiam. Porro faciendæ per hanc stellam amaricatio erit venenosa: & hinc aquam ab eadem amaricatam bibituri morientur.

N. 12. Et quartus Angelus tubâ eecinit: & percussa est tertia pars solis, & tertia pars lune, & tertia pars stellarum. Sol, luna, & stellæ patientur duplex detrimentum: Primò eorum lux diminuetur ad tertiam partem; deinde unâ parte tertiâ temporis minùs lucebunt. V. G. sol, dum nunc lucet ad duodecim horas, tunc non lucebit nisi ad octo.

Ut autem hæc explicemus in sensu litterali figurato seu metaphorico, sciendum est quòd per stellas in Scriptura Sacra quandoque designentur Doctores, ut liquet Daniel. 8. & 10. ubi per stellas intelliguntur Judæi pietate & doctrinâ illustres, quos Antiochus vel minis à patria lege abduxit, vel in eadem constantes necari iussit. Et falsi Doctores in Epist. S. Judæ & 13. dicuntur stellæ, seu *sidera errantia*, quibus *procella tenebrarum servata est in æternum*. Itaque per stellam, quæ de cælo cecidit, designatur falsus ille Judæorum Doctor seu seductor *Cozibas*, qui levi litterarum mutatione iussit se vocari *Cochebam* (quæ vox *stellam* significat) seu potius *Bar-Cochebam* (quod nomen *filium stellæ* significat) sibi que appropriavit famosam illam de Messia Prophetiam Numer. 24. & 17. *Orietur stella ex Jacob*. Unde Judæi, ut referunt S. Hieron. in cap. 8. Isaïæ, & Eusebius in Chron. ad an. 134. per Akiba, unum ex præcipuis eorum Rabbinis, decepti illum receperunt pro Messia. Porro impostor ille, seu falsus iste Messias dicebat se de cælo descendisse pro salute populi sui, à

Ro-

Romanis oppressi: At S. Joannes, ut ipsum confundat, non dicit eum de cælo descendisse, sed cecidisse, nimirum instar ignis illius, qui statim consumitur dum cadit.

Porro *Bar-cochebas* ille dicitur *stella magna* propter superbiam: *ardens tamquam facula*, propter bella: quæ impostor hic excitavit. *Nomen stella dicitur Absinthium*; non quòd *Bar-cochebas* ita vocaretur. sed propter amaritudinem, in quam non solum Judæos sibi adhærentes, sed etiam ad fidem conversos coniecit. Etenim sibi adhærentes concitavit ad rebellionem & seditionem contra Romanos, & ita eos ad totalem desolationem perduxit; conversos verò persecutus est; plurimosque eorum occidit, eò quòd rebellionem se conjungere nollent. Unde Eusebius hanc historiam referens, ad an. 135. ita scribit: „ Bar-cochebas dux factionis Judæorum nolentes sibi Christianos adversum Romanum militem ferre subsidium, omnimodis cruciatibus necat. „ De Judæis verò Bar-cochebæ adhærentibus, ad an. 196. ait: „ Bellum Judaicum, quod in Palæstina gerebatur, finem accepit, rebus Judæorum penitus oppressis: ex quo tempore etiam introeundi Jerosolymam licentiâ ablatâ; primùm Dei nutu, sicut Prophetæ vaticinati sunt, deinde Romanis interdictionibus. „ Et ut idem Eusebius lib. 4. Histor. cap. 6. narrat, tunc universæ Judæorum genti prorsus interdictum est, ne pedem in agrum Jerosolymitanum aliquando inferrent. & legis decreto, institutisque Adriani vetitum, ne vel ex edito loco paternum solum oculis aliquando aspicerent.

Cæterùm: dicitur tertia pars solis, lunæ, & stellarum obscurata, propter tenebras (id est errores seu falsas traditiones) quas soli, id est Christo; lunæ, id est Ecclesiæ; & stellis, id est Apostolis seu potius viris Apostolicis inducere conati

nati sunt Judæi. Etenim tunc inceperunt componere librum; qui apud ipsoꝝ intitulatur *Talmud*, innumeris putidis Rabbiorum figmentis refertum. Item tunc Aquila, primùm Gentilis, postea ex Christiano factus Judæus, & Rabbini Akibæ discipulus, Scripturæ Sacræ Versionem Græcam confavit, in qua Vaticinium Isaïæ 7. *Ecce Virgo concipiet* &c. nec non alia quàm plurima Scripturæ loca, quæ Christianæ Religioni favebant, mutilavit & interpolavit. Atque ita Judæi non tantum suæ nationi, sed & Christianæ Religioni non leve detrimentum intulerunt.

QUÆSTIO III.

QUENAM PLAGA DESIGNETUR AD SONITUM QUINTÆ TUBÆ?

CAp. 9. v. 1. *Et quintus Angelus tubā cecinit: & vidi stellam de cælo cecidisse in terram, & data est ei clavis putei abyssi.* Per stellam istam non intelligitur vera stella: Nam cum veræ stellæ non sint animatæ, nequeunt accipere & administrare claves putei abyssi. Quare per hanc stellam Interpretes communiter intelligunt Angelum; aliqui bonum, aliqui malum. Qui volunt esse bonum, fundant se in eo, quòd Joannes infra cap. 20. v. 1. viderit Angelum bonum descendentem de cælo habentem clavem abyssi. Sed cum hîc Angelus dicatur cecidisse, & ibi descendisse de cælo, innuitur potius aliqua diversitas inter utrumque: mali enim Angeli cadunt, boni descendunt de cælo: ac proinde per istam stellam videtur intelligendus Angelus malus. Viegas, & plurimi Antiqui intelligunt Luciferum, de quo Isaïæ cap. 14 v. 12. dicitur: *Quomodo cecidisti de cælo Lucifer?* Verùm huic opinioni obstare videtur, quòd Lucifer jam olim de cælo, nedum ad terram ceciderit, sed &
ad

ad infernum detractus sit, in profundum iaci, ut habetur cit. Isaïæ cap. 24. 15. At stella ista Apocalyptica visa est cadere ipso sonitu tubæ quintæ. Unde potius videtur fuisse unus ex principibus illis dæmonum, quos Apostolus ad Ephes. 6. 12. vocat *principes & potestates, mundi rectores tenebrarum harum*. Talis ergo aliquis dæmon, Dei imperio, instar stellæ de cælo; id est; de secunda tenebrosi aëris regione, in terram cadet. Etenim in ista aëris regione dæmones detineri & grassari, non obscurè innuit Apostolus loco citato, ubi insuper eos appellat *spiritualia nequitie, in caelestibus*.

2. *Et aperuit puteum abyssi.* Per abyssum in S. Scriptura intelligitur impenetrabilis aquarum profunditas. Ita Gen. 7. dicitur de diluvio: *Et rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ*. Item Exod: 15. de exercitu Pharaonis, in mari rubro submerso, dicit Moyse: *Abyssi operuerunt eos*. Igitur puteus abyssi est puteus sine fundo, seu cuius profunditas tanta est, ut fundus à nobis sciri non possit. Cum autem id optimè profunditati inferni conveniat, utpote quem communis Theologorum opinio in loco totius Universi profundissimo constituit, hinc per puteum abyssi hoc loco Varii intelligunt infernum. Prædictus igitur dæmon accipiet clavem putei abyssi, quia in fine mundi dabitur ei potestas aperiendi & laxandi infernum ad solvendos alios dæmones, quos Dei potentia quasi vinculis quibusdam coercet.

2.... *Et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magnæ.* Id est, ex inferno prodierunt furibundæ & dirissimæ machinationes dæmonum in homines: ira enim diaboli magna & ardens est fornax magna, unde illum invidiæ & malevolentiae fumum exspirat in homines. *Et hinc obscuratus est sol & aër de fumo putei.* Nimirum inde caligo errorum

rorum, & tristitia illorum temporum emanabit, qua & lumen fidei, & publica Ecclesiæ lætitia involvetur: Sol enim & aëris lumen res lætas, caligo fumi res tristes significat. Unde hæc figuratè intelligenda sunt, quia nulla datur propriè clavis inferni, nullus etiam ejus hiatus, qui fumum exhalet super terram, ut solem obscurare possit.

¶ 3. *Et de fumo putei abyssi exierunt locustæ in terram.* Quid per has locustas intelligatur, est satis incertum. Quidam Recentiores veras locustas novæ monstrosæ formæ tunc producendas esse existimant. Attamen ex tam exquisita forma & omnibus membris earum, quæ hîc exprimit S. Joannes, videtur colligi quòd aliquod majus mysterium sub illa monstrosa imagine lateat. Unde dicendum locustas illas, non veras, sed symbolicas seu metaphoricas esse. Primò, quia ¶ 7. formæ corporum ipsarum dicuntur *similes equis paratis ad prælium, & facies earum tamquam facies hominum.* Quis autem vidit, vel audivit dari, tales locustas? Secundò, ¶ 8. dicitur quòd haberent *capillos, sicut capillos mulierum.* Quis rursus umquam locustas capillatas vidit? Quòd autem quidam, earum alas *capillos* vocari putent, nimis frigidum est, inquit Fromondus. Deinde ¶ 9. fit mentio alarum, tamquam quæ à capillis distinguantur.

Porro A. Lapide & nonnulli alii existimant quòd cum inferni fumo undequaque irrupturi sint plurimi dæmones, qui in descripta hîc forma tunc torquebunt sceleratos homines. Sed omnes Veteres, inquit Dionysius Carthusianus, sub monstrosa & inusitata locustarum forma, hæreticos aliosque infideles, Antichristi præcursores intelligunt. Quomodo autem sub locustarum forma rectè hæretici designentur, ex iis, quæ infra ad præc. ¶ 3. de novo dicentur, satis patebit.

Dices: Hæ locustæ Apocalypticae nocebunt solum

lum malis hominibus, sicut eruitur ex v. 4. Atqui hæretici & alii infideles non solent nocere malis, sed tantum bonis, ergo &c. Deinde istis locustis ibidem præceptum est, ne lederent fœnum terræ, neque omne viride, neque omnem arborem. Atqui solæ locustæ naturales fœnum, seu herbam terræ arrodunt, ergo illæ locustæ erunt naturales.

R. Neg. conseq. Quia nec sine divino miraculo fieri potest, ut veræ locustæ solos malos homines torqueant, & bonis parcant. Et revera minori miraculo per symbolicas locustas hoc evenire poterit, si cogitemus diversas infidelium sectas, ut V. G. Lutheranos & Calvinistas, Turcas & Persas, acerrimis odiis & bellis se invicem aliquando exercere. Dei etiam providentiâ facile accidere potest, ut pii fideles infidelium locustarum morsus fugiendo evadant, solique mali ab ipsis crucientur, quia earum adventum expectare ausi sunt, tamquam ipsis magis affines & in malitia socii. Erunt enim locustæ illæ antiquis Gothis, Longobardis, Wandalis similes, qui ex Septentrione aut alio Orbis terræ angulo tamquam flagellum Dei emissi, malos homines, Deo sic disponente, præcipuè castigabunt, & multis cruciatibus affligent. Ad id verò, quod additur, dico per fœnum terræ &c. non intelligi gramina aut herbas terræ, sed per ista tria in sensu metaphorico designari tria hominum electorum genera: Nimirum per fœnum designantur incipientes; id est, qui habent fidem & charitatem, sed teneram & delicatam: per viride significantur proficientes; hoc est, qui in fide & charitate virentes & fortes sunt: denique per arborem denotantur perfecti; id est, qui sunt eminenter justi seu sancti.

Cæterum, ut jam dicta etiam explicentur de temporibus præteritis, per præfatam stellam, conformiter ad ea, quæ dicta sunt quæst. præced. intelligi

teligi potest aliquis falsus Doctor, puta Theodotus Bysantinus, qui vixit saeculo secundo. Hic autem, cum in persecutione Christum ejurasset, ut factum excusaret, dixit se non Deo, sed soli homini injuriam intulisse, Christo nimirum, quem purum hominem esse affirmabat. Vide Eusebium lib, 5. Hist. cap. 28. Porro idem de cœlo decidit in terram, quando ab unitate Ecclesiæ, in qua religionis & doctrinæ luce splendebat, recessit, ac terrenam magis & animale vitam elegit. Ipsi data est clavis putei abyssi, quando ad probationem eætorum hæresim, quam Joannes initio sui Evangelii proscripserat, renovare & per orbem divulgare permissus est. *Et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magna.* Id est, obscura & tenebrosa hæresum doctrina promoveri cœpit, non secus ac ex magna fornace ingens egreditur furni copia. *Et obscuratus est sol;* hoc est, Christus: seu ejus divinitas obscurata fuit, quando iste Theodotus eam impugnare & obtenebrare cœpit. Item aër obscuratus est, quando varii fideles, quos lucem vitæ & sanæ doctrinæ recipere oportebat, afflatu hujus fumi, id est præbito hæreticæ doctrinæ consensu, obscurati & in errorem lapsi sunt.

v. 3. Et de fumo putei exierunt locustæ in terram. Hoc est, prodierunt hæretici locustis similes, qui per elationem in altum saliunt, & per cupiditatem in terram recidunt terrenis voluptatibus & deliciis addicti. *Et data est illis potestas, sicut habent potestatem scorpiones terra.* Quia sicut scorpiones blandi sunt secundum faciem, sed caudâ feriunt venenatâ, ita variorum hæreticorum sermone nihil est blandius, quibus in ore nihil est præter suæ fragilitatis agnitionem, Christum, fidem, & similia; sed interim recessus venenosus: quos enim per apertam sævitiam nequeunt, per occultam malitiam perimunt. *Et præceptum est illis ne lede-*

rent fœnum &c. Id est tria electorum genera, de quibus supra. Vel etiam fœnum & omne viride significare potest eos, qui virorem & vivacitatem fidei habent, arbores autem illos, qui spe erecti bonorum operum fructum faciunt: quos inhibentur locustæ lædere, quia chari sunt Deo veri fideles, & ipsi cura est ne ab impiis hæreticis seducantur & lædantur.

v. 5. Et datum est illis ne occiderent eos, sed ut cruciarent. *Ly* eos non est referendum ad veros fideles, sed ad homines sigillo Dei nequaquam insignitos, qui inanem tantum fidem præ se ferunt; & ideo ab hæreticis facile læduntur ac seducuntur. Hos autem non vult Deus occidi, sed vexari & cruciari, ut sic cruciati resipiscant. Porro illi, quos hæretici impiâ doctrinâ inficiunt, cruciantur tamquam ictu scorpîi: punguntur enim verme conscientiae, intelligentes impia esse sua dogmata, sed præ superbia recedere ab eisdem nolentes.

v. 6. In diebus illis quarent homines mortem & non invenient eam. Nimirum pii Christiani, propter importunam hæreticorum vehementiam tam miserè afflicti Ecclesiam videntes, mori optabunt, cupientes dissolvi & esse cum Christo, sed optatâ morte non peribunt, servante adhuc eos adversus hæreticam perfidiam Deo.

v. 7. Et similitudines locustarum similes equis paratis ad prælium. Sunt enim hæretici instar equorum veloces & fortes ad impugnandam veritatem. *Et super capita eorum coronæ tamquam coronæ similes auro &c.* Rectè dicuntur hæretici gestare illas coronas, quia dum decertant, defudant: & contendunt, victos se numquam agnoscunt, sed victores se simulant & mentiuntur; hoc est enim coronas gestare, mentiri se victores: at illas gerunt non aureas, sed aureis similes, tamquam juxta Paulum 2. Timoth. 3. *v. 5. habentes speciem qui-*

dem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes. Porro tamquam facies hominum habere dicuntur, quia non nisi humanitatem exterius præ se ferunt: & interim instar scorpionum pungunt & feriunt. Capillos verò sicut mulierum habebant; partim quia effeminati sunt & libidinosi, partim quia infirmi sunt & debiles instar mulierum; ita ut Ecclesiam, quæ virago est, vincere non possint. Per loricas verò ferreas obdurata & obstinata eorum contra veritatem pervicacia figuratur.

Denique habebant super se Regem (V. 11.) Angelum Abyssis, cui nomen Hebraice Abaddon, Græcè autem Apollion, Latine habens nomen Exterminans. Quia Rex & Princeps hæreticorum est diabolus, qui rectè exterminator, seu perditor dicitur, quia totum ejus studium, intentio, & scopus est secum omnes perdere. Cæterum, ista verba: Latine habens nomen Exterminans, Interpres addidit de suo; nam Joannes Græcè scripsit Apocalypsim: Interpres autem significationem vocis etiam Latine reddere voluit ex Græco, sicut Joannes eam Græcè reddiderat ex Hebræo.

Q U Æ S T I O IV.

QUENAM PLAGA PRÆDICATUR AD SONITUM TUBÆ
SEXTE?

CAp. 9. V. 13. Et sextus Angelus tubā cecinit: & audiivi vocem unam ex quatuor cornibus altaris aurei, quod est ante oculos Dei, V. 14. dicentem sexto Angelo, qui habebat tubam: Solve quatuor Angelos, qui alligati sunt in flumine magno Euphrate. Per altare aureum, conformiter ad supra dicta cap. 6. quæst. 3. intelligitur Christus Dominus. Quatuor verò istos Angelos non esse bonos, sed malos, manifestum est ex eo, quod boni Angeli non alligentur, ne noceant, ac rursus sol-

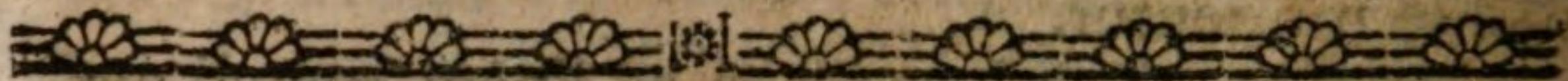
vantur, ut noceant, quasi à nocumento inviti abstinerent: sed hæc malis Angelis propria sunt, quibus semper est voluntas nocendi, sed non semper datur potestas. Porro, licet mali Angeli seu dæmones sint puri spiritus, ligari nihilominus dicuntur, non quidem vinculis corporeis, sed potestate divinâ, vel virtute Angelicâ, qua detinentur ne loco se movere, eoque egredi possint. Dicuntur verò in Euphrate potius, quam in alio loco alligati; quia inde, ait Andreas Episcopus Cæsareënsis, nasciturus aut exiturus est Antichristus; vel quia Euphrates alluit Babylonem: Babylon autem, quæ confusionem significat, est typus regni diaboli, & improborum.

v. 15. Et soluti sunt quatuor Angeli, qui parati erant in horam, & diem, & mensem, & annum. Hoc est, qui omni anno, & omni mense, & omni die, & omni horâ parati fuerant & anhelaverant ad grassandum in genus humanum, sed hucusque non potuerant, quia impediti seu ligati fuerant, uti rabidi canes in catena, qui sunt semper parati ad mordendum. Atque hinc patet quòd hi quatuor Angeli videantur esse iidem, qui supra cap. 7. prohibiti sunt nocere terræ & mari &c. Porro soluti hi quatuor diaboli horrendè grassabuntur in genus humanum, & per totum orbem terrarum seminant discordias, & ex sceleratis hominibus, in fine mundi conflabunt istum terribilem exercitum, de quo *v. 16. & 17.* imò varios sibi mutuò adversos exercitus. Etenim tunc *consurget gens in gentem, & regnum in regnum.* Matth. 24. *v. 7.* Dicitur autem hic *v. 18. Ab his tribus plagis scilicet igne, fumo, & sulphure, occisa est tertia pars hominum*, impiorum nimirum, seu non signatorum, ut patet ex cap. 7. *v. 8.* & cap. 8. *v. 4.* Idem patet etiam ex eo, quòd, si hi occisi essent pii & justi, nulli tunc justi amplius superessent in mundo.

do : Cæteri enim , qui non sunt occisi , erunt homines scelerati , ut dicitur v. 20. & 21. Igitur hinc tantum agitur de non signatis & impiis , quorum hæc est plaga , ex quibus tertia pars occidetur , cæteri verò permanebunt in suis sceleribus , in iisque morientur.

Cæterum , licet hæc plaga ad finem mundi pertineat , videtur tamen etiam posse exponi de bellis , quæ Persæ tempore Valeriani , crudelissimi Christianorum persecutores , Romano Imperio intulerunt. Itaque quatuor Angeli soluti sunt quatuor dæmones , quibus Deus limites inter Romanum Imperium , & Persas commiserat , & quos usque ad istud tempus ligatos in Euphrate detinuerat. His solutis , Persæ Jordanem transeunt , & magnam Romani exercitus partem perdunt. , Valerianus illicò , ut scribit Orosius lib. 7. cap. 22. a Sapore Persarum Rege captus , ignominiosissimâ apud Persas servitute consenuit : hac infamis officii continuâ , donec vixit , damnatione sortitus , ut ipse acclivis humi , Regem semper ascensurum in equum , non manu suâ , sed dorso attolleret , hoc est , dorsum suum instar scabelli Regi præbere cogeretur. Numerus equestris exercitus significat prodigiosam multitudinem exercitus Persarum , qui majori ex parte erat equestris. *Lorica ignea* , *hyacinthina* , & *sulphurea* denotant varios loricarum colores : *Ignæ* . id est fulgentes istar ignis : *Hyacinthina* , violacei seu cærulei coloris , & *sulphurea* , coloris rubei seu crocei instar sulphuris. *Capita equorum erant tamquam capita leonum* , ut dicitur v. 17. Hæc verba denotant equitatum hunc procedere contra hostes ardore , & fortitudine instar leonum , & ideo de ore eorum procedit ignis , & fumus , & sulphur. Nam de generoso equo scribit Virgilius Georg. 3. Collectumque premens volvit sub naribus ignem. Et hinc subjungitur

V. 19. Potestas enim equorum in ore eorum est, & in caudis eorum; nam caudæ eorum similes serpentibus, habentes capita: & in his nocent. Persæ enim antrosum, & retrorsum jaculabantur, eorumque tela erant venenata, & in cuspide aculeata.

CAPUT X.

Joanni revelantur quæ eventura sunt inter sextæ & septimæ tubæ sonitum. Deinde jubetur accipere, & devorare librum apertum, qui initio ut mel suave in ejus ore apparuit, sed eo devorato, mox venter ejus amaricatus est.

QUÆSTIO I.

QUIS INTELLIGATUR PER ANGELUM FORTEM, ET QUID PER LIBRUM APERTUM?

V*ers. 1. Et vidi alium Angelum fortem descendentem de cælo. Quod hic Angelus sit diversus ab eo, qui cap. 9. V. 13. sextam tubam inflaverat, manifestum est ex ly alius. Dicitur autem fortis naturæ & gratiæ viribus, & probabiliter idem est, qui supra cap. 5. vocatus est etiam Angelus fortis: quem Interpretes communiter asserunt fuisse unum ex illis septem principibus, quorum operâ Deus hunc mundum inferiorem gubernat.*

Porro ille Angelus dicitur amictus nube, non in facie, quæ splendebat ut sol, sed in reliquo corpore. Hoc velamentum significabat duo. Primò, quod ille Angelus extremis mundi temporibus sit hominibus revelaturus arcana divinæ providentiæ: revelabit enim extremum diem esse vicinissimum, quod est arcanum arcanorum. Secundò significabat, quod homines impii istum Angelum non sint recepturi,
nec

nec intellecturi ejus prædicationem. Ita velum, quod olim Deus jussit poni in capite Moyſis, ſignificavit, quòd carnales Judæi datam legem nec intellecturi eſſent, nec obſervaturi. Iris verò, quam habebat in capite, demonſtrabat quòd ipſe eſſet nuntius divinæ amicitiae & pacis, ſi nimirum homines pœnitentiam agere vellent. Ab eo enim tempore, quo Deus poſt diluvium arcum ſuum, ſive iridem, conſtituit ſignum inter ſe & terram (Gen. 9. v. 13.) iris haberi cœpit pro ſymbolo pacis.

v. 2. *Et habebat in manu ſua libellum apertum.* Libellus iſte eſt ipſe liber, quem ſupra cap. 5. v. 7. è divinæ majeſtatis dextera Agnus accepit, & ſeptem ſigillis clauſum reſeravit, & cujus ſingula ſigilla ſunt jam ferè expoſita. Hunc ergò apertum, ſeu plenè evolutum librum hic Angelus in manu tenuit, & S. Joanni ex omni parte demonſtravit; atque per hoc ſignificavit, ſe, dum impiis hominibus in mundi fine eſt appariturus, expoſiturum omnes has plagas, & præteritas & adhuc venturas; & ita ipſos hortaturum ad ſeriam pœnitentiam. Cæterum, liber iſte vocatur hic *libellus*, & in textu Græco *libellulus*, non improbabiliter ob hanc rationem: Quia dum S. Joannes ſupra cap. 5. eum vidit, omnia in eodem contenta repræſentabantur ut futura; apparente autem præfato Angelo, exhibebantur tamquam præſentia. At verò longè compendioſius eſt res præſentes deſcribere atque oſtendere, quàm futuras.

v. 3... *Et cum (Angelus) clamaffet, locuta ſunt ſeptem tonitrua voces ſuas.* Hoc eſt, iſte Angelus clamabat voce adeo altâ, ut ad ipſam redderetur ſextuplex Echo. & harum quævis erat articulata, & alta inſtar tonitruui. Tales voces fuerunt etiam in monte ſinai, dum dabatur Lex. Hæc vero altitudo vocis ſignificavit, quòd iſtius Angeli prædicatione futura ſit admodum ſeria, & per ipſum ſæpius repetenda.

¶ 4..... *Signa quæ locuta sunt septem ventrura, & nolè ea scribere.* Nempe hæ voces enuntiaverunt magna secreta, quæ Christus Dominus à S. Joanne voluit duntaxat audiri, & mundo non revelari. Erant verba ineffabilia, qualia & S. Paulus audivit in Paradiso, & quæ ipsi non licuit ad homines loqui. Ita hunc locum exponit Origenes lib. 4. contra Celsum.

¶ 9.... *Et dixit mihi (Angelus) Accipe librum, & devora illum.* Hunc librum devorare, est ipsam suæ memoriæ firmiter infigere. Et ita olim coram Ezechiële Propheta (cap. 3.) liber involutus evolvitur atque expanditur, & tunc ad ipsum dicitur: *Fili hominis comede volumen istud.* Id est, bene intellige librum, ac bene intellectum firmiter infigas tuæ memoriæ, quia nempe omnia, quæ in eodem continentur, debebis postmodum prædicare.

Et faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tamquam mel. Ita & Ezechiël cap. 3. *¶ 3.* de devorato à se volumine dicit: *Comedi istud, & factum est in ore meo tamquam mel dulce.* Est allusio ad naturam mellis, quod comestum vertitur in bilem, & palatum obdelectat, at verò stomachum stringit, & facit amaricari. Porro hic liber continet gravissimas mundi plagas, & plura divinæ providentiæ secreta. Hinc ejus comestio, seu prima notitia, est homini dulcissima; verum ejus digestio, id est ejus ruminatio, prædicatio ac executio sunt amarissimæ. Et ob hanc causam S. Joannes subjungit *¶ 10....* *Et cum devorassem eum: id est, ruminassem rerum in libro contentarum notitiam, amaricatus est venter meus.* Et sic etiam Jeremias futuram tribulationem populi sui cogitans, & in ventre animæ suæ ruminans, clamat: *Ventrem meum, ventrem meum doleo.* Jerem. 4, *¶ 19.*

QUÆSTIO II.

AN S. JOANNES IN FINE MUNDI SIT VENTURUS, ET
PRÆDICATURUS CUM ELIA, ET HENOC?

Vers. 11. *Et dixit mihi (Angelus qui librum tradiderat) oportet te iterum prophetare Gentibus, & populis, & linguis, & regibus multis.* Ex hoc loco quidam conati sunt probare, quod S. Joannes non sit mortuus, sed alibi custodiatur usque ad finem mundi, ut tunc prædicet cum Elia, & Henoch. Ita censent varii Patres Græci. Ex illis aliqui putant ipsum intrasse suum sepulchrum, illudque jussisse claudi, & deinde non esse mortuum, sed continuò dormire, & dormiturum usque ad diem judicii: Nam terra, quæ ipsius caput coöperit, continuò levatur, & subsidit, juxta respirationem halitus ejus. Alii arbitrantur ipsum translatum esse apud Eliam & Henoch.

Pro alterutra istarum sententiarum citantur Ephrem Antiochenus, Joannes Damascenus, Andreas Cæsareënsis - & S. Gregor. Nazianz. Orat. 3. ubi Joannem Evangelistam vocat præcursores Domini; quia nempe, ut explicat Elias Cretensis, præcedet adventum Christi ad judicium generale, cum Elia, & Henoch. Citatur etiam & S. Hilarius lib. 6. de Trin. quem tamen aliqui explicant, tamquam diceret, non personam Joannis, sed veritatem in ejus Evangelio expressam, numquam morituram. Interim Patres Latini ferè omnes præfatam opinionem constanter rejiciunt. Unde

Resp. & dico: Joannes Evangelista mortuus est, æquè ac omnes alii Apostoli, & Discipuli Domini.

Prob. 1. Quia non jacet vivus & dormiens in suo sepulchro: alias enim dilectus ille Discipulus privaretur omni gaudio, & gloriâ usque ad diem judicii, tempore quo alii Sancti fruuntur cœlesti bea.

beatitudine. Certè Joannes nullam rationem habuisset seipsum in Evangelio suo vocandi Discipulum illum, quem diligebat Iesus, si debebat manere tamquam unum nihil usque ad finem mundi.

Prob. 2. ex Concilio Ephelino, quod C. 6. de hæreticis, qui cultum SS. Reliquiarum respuebant, ita conqueritur: „ Neque è locis usque adeo; remotis venientibus, tantòque sacras Sanctorum, triumphatorumque Martyrum, maxime „ verò Beatissimi Joannis Theologi, & Evangelistæ . . . reliquias videndi, easdemque comple- „endi, desiderio flagrantibus, integrum fuerit. „ Et Cœlestinus Papa in Epist. ad Patres Ephelinos (tom. 3, Concil. Labbé pag. 615.) illos ita adhortatur: „ Ante omnia vos præcipuè considerate, „ iterum atque iterum recolere decet, quibus Joannes Apostolus, *cujus reliquias presentes honoratis*, ad mutuam concordiam, dilectionemque „hortatur. „ Imò integrum istud Concilium Oecumenicum pag. 573. agnoscit Joannem esse mortuum, & quiescere Ephesi. Dicunt enim Patres Nestorium esse condemnatum in illa civitate, *in qua Theologus Joannes, & Dei genitrix Virgo Sancta Maria. Ubi videtur subaudiendum: Sunt, vel Quiescunt.*

Dices: Subintelligi debet: *Aliquando habitaverunt*, aut: *Summo in honore sunt*. Aliàs enim sequeretur quòd etiam tunc illic esset corpus D. Virginis, de cujus reliquiis honorandis potius, quam Joannis, mentionem fecisset Cœlestinus.

R. Neg. assumpt. Primò, quia ordinariè similia non solent subaudiri: verbum autem *Sunt*, vel *Quiescunt*, tum in Græcis, tum in Latinis constructionibus frequenter omittitur, & subaudiri solet. Secundò, quia subaudiendo *Sunt*, vel *Quiescunt*, melius convenit sensus cum illis: *Cujus reliquias presentes honoratis*. Tertiò, quia cæteroquin

quin Concilium haud dubiè etiam fecisset mentionem S. Pauli : Nam & hic Ephesi habitavit , docuit &c.

Illic autem etiam tunc fuisse corpus D. Virginis, à plerisque Criticis admittitur. Verùm cum fidelium sensus, & communis Ecclesiæ traditio habeat, quòd D. Virgo post mortem cum corpore & anima sit assumpta in cœlum, dicendum est quòd ipsa addatur, quia Ephesi mortua ac sepulta fuit; & ejus sepulchrum ibi ita exstabat, ac si corpus ejus adhuc contineret, quamvis illud esset modò diu assumptum in cœlum. Et partim ob hanc causam Cœlestinus Papa tantummodo agit de reliquiis S. Joannis, & partim etiam, quia de ipso specialem mentionem fecerat.

Prob. 3: ex antiquis Scriptoribus Ecclesiasticis. Polycrates Episcopus Ephesinus, qui viderat & cognoverat discipulos S. Joannis, & qui non poterat ignorare quid de Joanne sentirent, apud Eusebium lib. 3. Histor. Eccles. cap. 23. & lib. 5. cap. 24. clarè affirmat quòd jaceat sepultus Ephesi, ut resurgat in novissimo die. Et hoc quidem dicit in loco, in quo, quantum potest, deprædicat omnem laudem S. Joannis, ad firmandum ejus auctoritatem pro celebrando Paschate cum Judæis, contra totam Ecclesiam Latinam, & S. Victorem Papam. Unde jure merito dicit Baronius ad annum 101. §. 2. quòd sit testimonium tantæ auctoritatis, ut omnia alia debeant illi cedere.

S. Irenæus lib. 2. cap. 39. & apud Eusebium lib. 3. cap. 23. dicit quòd S. Joannes vixerit Ephesi usque ad Regnum Traiani : Ergo judicabat ipsum deinde mortuum esse. S. Hieron. lib. de Script. Eccles. dicit : *Confectus senio, sexagesimo octavo post Passionem Domini anno mortuus, juxta eandem urbem (Ephesum) sepultus est.* S. Hippolytus Martyr. lib. de Antichristo pag. 41. dicit ipsum mor-

mortuum esse, sicut mortui sunt Isaias, Jeremias, & Daniel. Origenes apud Eusebium lib. 3. cap. 1. dicit ipsum mortuum esse Ephesi. S. Epiphanius Hæresi 57. ubi laudat Eliam, quia non est mortuus, sed translatus, dicit tamen Joannem esse mortuum &c. S. Cyrillus Alexandrinus Horn. 8. de diversis refutat opinionem illorum, qui volebant aliquos Apostolos non visuros mortem ante diem judicii. Et Horn. 10. in Elogio, quod fecit de Joanne in Concilio Ephesino, nec directè, nec indirectè ipsum vivere insinuat.

SOLVUNTUR AGUMENTA.

OBj. 1. Ex verbis supra citatis manifestum est quòd Joannes post scriptam Apocalypsim debuerit prophetare gentibus, & populis, & linguis, & regibus multis: Atqui post scriptam Apocalypsim non prophetavit populis, & regibus multis; quandoquidem isto tempore nullus esset Rex, nisi Imperator Romanorum: Ergo hoc adhuc facturus est, scilicet in fine mundi; adeoque nondum mortuus est, sed alibi custoditur usque ad finem mundi.

Confirmatur ex S. Ambrosio in Psal. 45. dicente: *Antichristus ex abyssu ascendit, ut adversus Eliam atque Enoch, atque Joannem præliaretur, ut legimus in Joannis Apocalypsi.*

R. Neg. min. Nam cum vox prophetare in Scripturis frequenter accipiatur generaliter pro *prædicare occulta Dei mysteria*, quæ aliquis per divinam revelationem accepit, sive illa res futuras, sive præsentis, sive præteritis, aut alias quascumque concernant, ut ad Rom. 12. v. 6. & 1. ad Cor. 14. v. 1. item hoc lib. cap. 11. v. 3. Joannes post scriptam Apocalypsim maximè prophetavit, quando altissima illa de Christi divinitate, quæ Deus ei revelaverat, mysteria mundo prædicavit & pro-

pa-

palavit. Itaque verba supra citata satis naturaliter intelliguntur de Evangelio à Joanne conscripto, ejusque Apocalypsi, quæ toti mundo prædicata & annuntiata sunt: His enim mediantibus adhuc de facto prophetat sive prædicat nomen Domini populis, & Regibus terræ. Ac proinde si postea Regibus verbo fortè non prophetaverit, Apocalypsis tamen & Evangelii ejus Scriptura adhuc hodie, & usque in finem sæculi omnibus Regibus Christianis prophetat & concionatur. Et sic hinc dicitur debere prophetare Regibus multis, eo ferè sensu, quo Jeremias (cap. 1. v. 5.) dicitur datus Propheta in gentibus: quamvis ipse populis gentilibus non verbo, sed scripto dumtaxat prophetaverit.

Cæterum, quàm alienus S. Joannes fuerit ab illa opinione, qua putaret se cum Elia & Enoch venturum contra Antichristum, inde patet, quòd in sua Apocalypsi non ponat nisi duos: dicit enim cap. 11. v. 3, *Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt...* v. 4. *Hi sunt due olive, & duo candelabra &c.*

De textu S. Ambrosii aliquod dubium est, an nomen Joannis non sit ab aliquo sciolo adjectum: Nam habetur duplex atque, & vitium contra syntaxim, quæ non sapiunt stylum S. Ambrosii: & deinde dicit hoc haberi in Apocalypsi, quod tamen falsum est. Unde Benedictini Tom. 1. pag. 930. in sua nova editione reflectunt quòd omnia exemplaria manuscripta, uno excepto, & ferè omnia impressa, non habeant nomen Joannis. Quinimò S. Ambros. lib. de fide resurrectionis num. 49. dicit quòd multi quidem existimaverint, Joannem juxta Christi promissum non moriturum, sed tamen quòd id ab Ecclesia non sit creditum. Dicit enim: *Joanni promissum æstimatum, sed non est creditum.*

Obj. 2. Christus Petro interroganti, qua morte Joannes clarificaturus esset Deum, Joan. 21. v.

22. respondit: *Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? Tu me sequere.* Hoc est, volo ut sis maneat, volo ut vivat, donec veniam ad iudicium, sed suntne ibi tua curanda? Ergo juxta promissum Christi Joannes vivet usque ad finem mundi.

R. Neg. conseq. Nam cum aliqui è Discipulis ex verbis Christi intulissent quòd Joannes non esset moriturus, eorum opinionem ipsemet Joannes corrigit; & refutat, dum v. 23. subjungit: *Et non dixit ei JEsus: Non moritur; sed: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te?* Hinc S. P. Aug. Tract. 124. in Joan. in jam citata Evangelii verba ita scribit; „ Quis facile aliud dictum esse credat, „ quàm quod fratres crediderant qui tunc erant, „ eò quòd scilicet non esset discipulus ille moriturus, donec JEsus veniret, ista maneret vita? „ Sed hanc opinionem Joannes ipse abstulit, non „ hoc dixisse Dominum apertâ contradictione declarans. Cur enim subjungeret, *Non dixit JEsus, non moritur*, nisi ne hominum cordibus quod falsum fuerat inhæreret? „ Sensus igitur verborum Christi non est, quòd Joannes sit victurus, donec ipse veniat ad iudicium, sed est hic: Sic sine martyrio, sine morte violenta volo eum vivere, donec naturali morte vitâ defunctum veniam ipsum coronatum Hoc autem nihil ad te o Petre, quia equidem, hoc non obstante, tu martyrio afficeris, tu me sequeris, eodem genere mortis, quò ego mortuus sum, morieris.

Inst. 1. Illa verba: *Donec veniam*, non possunt reddere jam memoratum sensum. Primò, quia dies mortis nullibi vocatur adventus Domini. Secundò, quia sensus ille est valde ineptus, & impertinens ad interrogationem Petri. *Volo eum vivere, donec moriatur.* Atqui tamen dies iudicii frequenter vocatur adventus Domini; ergo potius intelligi debet:

bet : Donec veniam ad judicandum , quàm : Donec veniam ipsum quæsitum.

R. Neg. maj. Primò, quia Matth. 24. v. 42 dicitur : *Vigilate ergo , quia nescitis qua horâ Dominus vester venturus sit* v. 48. *Moram facit Dominus meus venire* v. 50. *Veniet Dominus servi illius : in die qua non sperat.* Item Joan. 14. v. 3. *Et si abiero , & præparavero vobis locum : iterum venio , & accipiam vos ad me ipsum , ut ubi sum ego , & vos sitis.* Quæ omnia dicta sunt de adventu Christi in hora mortis.

Secundò, quia sensus ille est valde aptus : Non enim Petrus petierat, quamdiu Joannes esset victurus , ut Christus illi responderet : *Usque ad adventum meum ad judicium.* Sed cum Dominus significasset Petro, qua morte esset clarificaturus Deum, Petrus petivit : *Domine hic autem quid ?* Quasi diceret : Domine qua morte Joannes clarificabit Deum ? Cui Christus aptè respondet : Nullâ morte violentâ ; sed volo ipsum sic manere sine martyrio auferente vitam , donec placidè moriatur &c.

Inst. 2. Ipsemet S. Aug. docet, quòd verba Christi debeant intelligi de adventu ejus ad judicium. Si quidem Tract. 124. in Joan. num. 5. ita scribit : „ *Sic enim volo manere donec veniam , quid ad te , tu me sequere.* Quid est hoc ? Quantum sapio , quantum capio , quid est hoc , nisi , tu me sequere per imitationem perferendi temporalia mala , ille maneat donec sempiterna venio redditurus bona ?

R. Neg. assumpt. Quia S. Aug. ibidem non tractat de Joanne & Petro in suis personis , sed de duabus vitis per illorum personas significatis, prout tum ex præcedentibus , tum ex subsequen-
tibus verbis manifestum est. Etenim immediate subjungit hæc : „ *Quod apertius ita dici potest , perfecta me sequatur actio , informata meæ passionis*

„ sionis exemplo; inchoata verò contemplatio ma-
 „ neat donec venio, perficienda cum venero. Se-
 „ quitur enim Christum, perveniens usque ad
 „ mortem pia plenitudo patientiæ: manet autem
 „ donec veniat Christus, tunc manifestanda pleni-
 „ tudo scientiæ.... Quod enim ait: *Volo cum ma-*
 „ *nere donec veniam*, non sic intelligendum est
 „ quasi dixerit, remanere vel permanere; sed,
 „ expectare: quoniam quod per eum significatur,
 „ non utique nunc, sed cum venerit Christus, im-
 „ plebitur. Quod autem per hunc significatur, cui
 „ dictum est: *Tu me sequere*, nisi nunc agatur,
 „ non pervenitur ad illud quod expectatur.

Obj. 3. Prædixit Christus Joanni martyrium,
 Matth. 20. v. 23. dicens ipsi & Jacobo: *Calicem*
quidem meum bibetis. Atqui Joannes nondum passus
 est martyrium; ergo adhuc passurus est.

R. Disting. min. Non est passus martyrium, ita
 ut mors secuta sit, concedo: Non est passus mar-
 tyrium simpliciter, nego min. Vide Breviarium
 6. Maji. Deinde certum est ex Apocalypsi, cap.
 I. v. 9. quod fuerit relegatus in insulam Patmos
propter verbum Dei, & testimonium Jesu. Atqui
 hoc est bibere calicem Domini. & pati marty-
 rium; id est, pati tribulationes, afflictiones,
 tristitias &c. propter fidem, etiamsi ex illis mors
 non sequatur. Unde Ecclesia plures colit marty-
 res, qui tamen non fuerunt morte affecti. Tales
 sunt omnes illi, qui pro octavo Responsorio ha-
 bent: *Domine prævenisti eum* &c. ut S. Marcellus,
 Eusebius &c.

Obj. 4. Si S. Joannes mortuus esset, aliqui sal-
 tem descripsissent genus mortis ejus.

R. Id non esse consequens: Nam certò obiit S.
 Marcus, & tamen ignoratur quo generei mortis.
 Idem est de pluribus aliis Discipulis Domini. Inte-
 rim antiquæ præfationes, una sub nomine S. Hie-
 ronymi,

ronymi, altera sub nomine Gilberti, quæ inveniuntur in antiquis Bibliis, ante ejus Evangelium & Apocalypsim, dicunt: *Descendens in defossam sepulturae suae locum, factâ oratione, positus est ad patres suos; tam liber à dolore mortis, quam à corruptione carnis invenitur alienus.*

Obj. 5. Saltem constat ex testimoniis fide dignis quòd ejus sepulchri terra continuo elevetur, & subsidat, ergo verosimile est quòd ibi adhuc dormiat.

R. Neg. ant. Quia illa testimonia sunt antiquorum Græcorum, qui talium fabularum fuerunt satis susceptibiles. Insuper quamvis hoc verum foret, nihil inde concluditur pro ejus vita, quia cum S. P. Aug. Tract. 124. in Joan. num. 3. dici potest quòd, si verè ibi sit, quod sparsit fama de terra, quæ subinde ablata succrescit, aut ideo fiat ut eo modo commendetur pretiosa mors ejus, quoniam non eam commendat martyrium (non enim eum pro fide Christi persecutor occidit) aut propter aliquid aliud quod nos latet.

CAPUT XI.

Datur calamus S. Joanni, ut templum, & altare, ac adorantes in eo metiatur. Adversus Antichristum mittentur Elias & Henoch, qui tandem interficientur, resurgent, & rapiuntur in cælum. Septimus Angelus tubâ canit, & viginti quatuor Seniores Deo gratias agunt.

QUÆSTIO I.

QUID SIGNIFICETUR PER TEMPLUM: ET QUID PER ATRIUM?

VERS. 1. *Et datus est mihi calamus similis virgæ. Hoc est, arundo menfioria: unde infra cap. 21. 8. 15. vocatur mensura arundinea. Fuit autem*

H

cala-

calamus sex cubitorum & palmi verosimiliter, quantus narratur calamus Ezechielis cap. 40. v. 5. in visione huic simili. Non fuit igitur calamus scriptorius; ut nonnulli contendunt sed similis virgæ, quæ in mensuris agrorum solet adhiberi.

Licet autem hic fiat allusio ad templum Judaicum; tamen non de isto materiali; sed de spirituali templo agit S. Joannes; de quo & Paulus 1. Cor. 3. v. 16. & 17. ait: *Nescitis quia templum Dei estis; & Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Hoc templum cantando ædificatur, credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur*, ait S. Aug. serm. 20: de verbis Apost. ad illa verba Psal. 95. *Cantate Domino Canticum novum. Quisquis justus est singulare, tota justorum congregatio est generale Dei templum. Quidam fideles ad ipsum ita spectant, ut sint ejus lapides, ipsaque compages & ædes; quidam verò solummodo ita, ut sint ejus atria, aut similes appendices. Nimirum in Ecclesia sunt boni & mali, electi ac reprobi: Hi sunt atria & appendices, isti sunt ipsa domus, ac firmi & vivi in ejus structura lapides. Hinc igitur Angelus S. Joanni dat calamum, seu virgâ mensurariam; ac jubet mensurari templum, altare ejus, & omnes in ipso adorantes; atrium verò foras ejici, id est non mensurari, atque ita contemni ac negligi, quia ipsum est datum seu derelictum, ut capiatur à gentibus, conculcetur, profanetur, ac destruat. Dixi quòd foras ejici hic idem sit, ac non mensurari: Nam sicuti juxta phrasim Scripturæ indurare idem est, ac gratiam non dare, seu eandem negare; & excacare idem est, ac lumen vitæ non administrare, ita & foras ejicere idem est, ac non mensurare. Imò & nos dicere solemus, dum aliquem januam pulsantem introire nolumus: *Expuli foras.**

Por-

Porro per jam memoratum ænigma mandatur Apostolo, ut signet ac numeret solos electos, omnes autem reliquos fideles negligat, eò quòd hi omnes per Antichristum sint seducendi, adeoque & profanandi. Distinguuntur hic varia, nimirum templum, altare, adores in eo, atrium, & tota sancta civitas Jerusalem: quæ singula habent sua propria mysteria. Sancta civitas videtur significare totam ex bonis & malis mixtam Ecclesiam: Templum denotat omnes electos; per altare designatur Christus Dominus, in ipso adorantes sunt iusti, qui tempore Antichristi erunt eminenter sancti, & Deo conjunctissimi: atrium sunt mali & reprobi Catholici. Et hos omnes jubetur S. Joannes negligere, ac permittere Antichristo ejusque asseclis. Hi enim minis Antichristi cedent, & à fide apostatabunt: unde non sunt digni, ut inter fideles mensurentur ac numerentur.

v. 2.... Et civitatem sanctam calcabunt Ecclesiam, quam prius vocavit templum & atrium, jam vocat civitatem sanctam. Quasi dicat: Antichristus ejusque asseclæ sævissimam persecutione Ecclesiam affligent, eam quodammodo prorsus perdituri atque oppressuri; quæ tamen adeo non peribit, ut illa ipsa persecutione, velut aurum per ignem, illustrior sit evasura. *Mensibus quadraginta duobus.* Hoc est, tribus annis cum dimidio: Tot enim annis tyrannidem Antichristi duraturam, prædixit Daniel cap. 7. *v. 25. Et sermones contra Excelsam loquetur, & Sanctos Altissimi conteret, & putabit quod possit mutare tempora, & leges, & tradentur in manu ejus usque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis.* In quæ verba S. P. Aug. lib. 20. de civ. Dei cap. 23. ita scribit: „Antichristi adversus Ecclesiam sævissimum regnum, licet exiguo spatio temporis sustinendum, donec Dei ultimo judicio regnum sancti accipiant sem-

„ piternum ; qui vel dormitans hæc legit , dubi-
 „ tate non finitur. Tempus quippe, & tempora,
 „ & dimidium temporis , annum unum esse , &
 „ duos & dimidium : ac per hoc tres annos, &
 „ semissem, etiam numero dierum posterius po-
 „ sito dilucescit , aliquando in Scripturis & men-
 „ sium numero declaratur. Videntur enim tem-
 „ pora indefinitè hîc dicta linguâ latinâ , sed per
 „ dualem numerum dicta sunt , quem Latini non
 „ habent. Sicut autem Græci , ita hunc dicuntur
 „ habere & Hebræi.

QUÆSTIO II.

QUINAM SINT DUO ISTI TESTES, QUOS DEUS IN
 FINE MUNDI MISSURUS EST ?

Vers. 3. *Et dabo duobus testibus meis.* Non
 dixit quid daturus sit , sed ex consequenti-
 bus intelligimus subaudiendum esse , *Spiritum*
Sanctum. Unde sensus est : Instruam duos testes,
 ad hoc à me electos , necessariis donis & charis-
 matibus Spiritûs Sancti ; nempe charismate pro-
 phetandi , discernendi spiritus , faciendi miracu-
 la , & tandem pro veritate subeundi martyrium.
 Et hinc appellantur testes Domini , seu marty-
 res. *Et prophetabunt diebus mille ducentis sexa-*
ginta. Id est, prædicabunt fidem Christi, & Scrip-
 turas V. Testamenti , quæ de Messia sunt , Ju-
 dæis interpretabuntur tribus annis cum dimidio :
 Tot enim dies sunt in tribus annis & medio , si
 computes antiquo more Romanorum , apud quos
 quisque mensis erat 30, dierum ; atque ita quisque
 annus erat dierum 360. reliquos dies intercala-
 bant , & habebant pro perditis. Celebrabant tunc
Bacebanalia & Saturnalia. De qua re videri potest
 Puteani opusculum : *De Anno Intercalari.*

Itaque cùm in anno solari communi sint dies
 365.

365. & sex horæ, duo isti testes non tres annos cum dimidio expletos, sed octodecim circiter diebus minùs prædicabunt. Contra verò, dum Antichristus dicitur regnaturus, & Sanctos contriturus per tempus, & tempora, & dimidium temporis, spatium istud persecutionis Antichristi excedet diebus duodecim tres annos solares cum dimidio: Nam Dan. 12. v. 11. indicatur persecutio ista duratura 1290. diebus; ut prinde post prædicationem testium, quos interfectorus est Antichristus, ipse 30. diebus sit supervicturus. Unde etiam colligi videtur, quòd isti testes sint prædicationem suam inchoaturi cum initio persecutionis Antichristi, nec tamen perventuri usque ad finem, cum tyrannus 30. diebus post eorum martyrium sit à Christo interficiendus.

Porro quinam futuri sint duo isti testes, variæ tam veterum, quàm recentiorum Interpretum sunt sententiæ. Tichonius ac Ven. Beda per hos duos testes intelligunt duo Testamenta, scilicet vetus & novum. Verùm hæc expositio nequaquam ut litteralis: sed ad summum ut mystica admitti potest: Etenim quòd hi testes sint occidendi, corpora ipsorum non sint sepelienda, & spiritus vitæ rursus sit intraturus in eos, atque cætera, quæ de ipsis hîc narrat S. Joannes, manifestissimè demonstrant, per hos testes non duo Testamenta, sed homines intelligi debere.

Bossuet, & Calmet, qui hæc conantur explicare de temporibus præteritis. per duos testes intelligunt insignes istos martyres, qui tempore persecutionis Diocletiani consolati sunt populum Dei. Et quia istorum una pars erat de Clero, altera autem de populo, ideo non plures, sed duo tantummodo dicuntur testes. Itaque dum hîc dicitur quòd bestia sit factura adversus illos bellum, eosque occisura &c. hæc ita exponunt, ut per bestiam

intelligatur dæmon, qui tam terribilem sub Diocletiano contra Christianos excitavit persecutionem, ut hostes Jesu Christi crediderint se nomen illius tunc penitus delevisse: dum autem corpora eorum dicuntur mansisse insepulta in plateis civitatis magnæ, ubi Dominus crucifixus est, figurari dicunt Romam, ubi Dominus in martyribus suis crucifixus est: & per revocationem ad vitam, ac in cælum ascensum, intelligunt pacem, quam Ecclesia sub Constantino consecuta fuit.

Attamen nec hæc expositio videtur subsistere. Primò, quia duo isti testes hic à Joanne describuntur tamquam duo particulares homines: Ergo per eosdem non potest intelligi cœtus martyrum, partim de Clero, & partim de populo. Unde sicut omnes Doctores Catholici ex Epist. 2. ad Thessal. cap. 2. v. 3. rectè colligunt Antichristum non fore singularem thronum, seu regnum tyrannicum, sed futurum hominem quemdam particularem, quia tamquam talis ibidem ab Apostolo Paulo describitur; ita & ex hoc cap. Apocalyps. videtur rectè deduci duos istos testes futuros duos homines particulares.

Secundò, quia postquam duo isti testes occisi fuerint, corpora eorum jacebunt in Plateis (hoc est, in aliqua platearum) civitatis magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodoma, & Egyptus, ubi & Dominus eorum crucifixus est, ut dicitur hic v. 8. Atqui hæc verba non videntur posse intelligi de urbe Romana, ubi Dominus in martyribus suis crucifixus est, sed debent intelligi de urbe Jerosolymitana, ubi Dominus in propria persona crucifixus est, ergo &c.

Prob. min. Quia ita naturaliter sonant. Deinde si S. Joannes ageret de urbe, in qua Dominus in martyribus suis dumtaxat crucifixus est, nullam urbem in particulari designaret, uti tamen facere in-

intendit. Etenim non tantum in urbe Romana, sed etiam in plurimis aliis tempore persecutionis Diocletiani Dominus in martyribus suis crucifixus fuit, uti ex omnibus Historiis S. Martyrum notum est. Verum quidem est quod S. Hieron. Epist. 17. quam nomine Paulæ & Eustochii ad Marcellam scribit, per hanc civitatem magnam: *quæ spiritualiter*, seu in sensu mystico aut figurato, *vocatur Sodoma & Ægyptus*, non velit significari urbem Jerosolymitanam, sed mundum universum, qui est civitas diaboli & impiorum. Sed hoc unice propterea sustinet, quia suo tempore Jerusalem extollebatur miris laudibus, & habebatur tamquam urbs sancta. Attamen, non obstante auctoritate S. Hieron. omnes illi Interpretes sustinent communiter oppositum, eò quod ratio ipsius non sit efficax: Nam licet illo tempore Jerusalem haberetur tamquam urbs sancta, tamen talis non erit circa finem mundi. Etenim Antichristus, qui iactabit se esse verum Messiam, à tot sæculis expectatum, tamquam talis à Judæis recipietur, ut liquet ex verbis Christi Joan. 5. v. 43. *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepistis me: si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Porro ut facilius tamquam verus Messias à Judæis recipiatur, pro Regia sua eliget Jerosolymam (imò juxta multos Authores reædificabit templum Jerosolymitanum) omnesque ritus Judaicos instaurabit, uti testantur SS. Patres & Scriptores Ecclesiastici, inter quos Severus Sulpitius Dialog. 2. *De vita S. Martini*, Episcopi Turonensis, hæc habet: *Cæterum, cum ab eo (S. Martino) de fine sæculi inquireremus, ait nobis, illius Antichristi eam persecutionem futuram esse, ut Christum Dominum cogat negari, se potius Christum esse confirmans, omnesque secundum Legem circumcidi jubeat.* Insuper Antichristus eò audaciæ, ac dementiæ perveniet, ut s. pro vero

Deo cœli & adorari, sibi que hostias & victimas in templo Jerosolymitano immolari imperaturus sit; ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tamquam sit Deus, ut ait S. Paulus Epist. 2. ad Theſſal. cap. 2. Itaque cum Jerusalem tunc omnibus sceleribus & impietatibus replenda sit, recte Sodoma & Ægyptus vocatur: aut quia detestabilis Deo erit, sicut Ægyptus & Sodoma; aut quia eisdem peccatis abundabit, scilicet nefariis libidinibus, ut Sodoma, & omni genere superstitionis, ut olim Ægyptus: Ægyptiorum enim superstitio fuit omnium turpissima.

Tertiò, præfatam expositionem Bossuet & Calmet non subsistere, etiam liquet V. 11. ubi dicitur quòd spiritus vitæ sit intraturus in ipsosmet duos testes, qui occisi sunt: ac consequenter per revocationem ad vitam nequit intelligi pax, quam Ecclesia sub Constantino consecuta fuit. Cum igitur per duos istos testes debeant intelligi duo determinati homines, hinc.

Resp. & dico: Duo illi testes sunt Henoch & Elias, qui in fine mundi venturi sunt ad convertendos Judæos, & confirmandos Christianorum animos in dira illa persecutione, quam contra Christi Ecclesiam excitabit Antichristus.

Prob. 1. Quia de Elia scriptum est Malach 4, V. 5. *Eccce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis. Et convertet cor Patrum ad Filios, & cor Filiorum ad Patres eorum, ne forte veniam & percutiam terram anathemate.* Et Eccles. 48. V. 9. & 10. *Qui receptus es in turbine ignis in curru equorum igneorum. Qui scriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini, conciliare cor patris ad filium, & restituere tribus Jacob.* Unde & salvator noster Matth. 17. V. 11. ait: *Elias quidem veniet, & restituet omnia.* Id est, Judæos ad Christum, tamquam Messiam ipsis
&

& Patribus eorum promissum, convertet: De Patriarcha autem Henoch lib. Eccles. cap. 44. v. 16. dicitur: *Henoch placuit Deo, & translatus est in Paradisum* (hoc est in locum quemdam amœnum) *ut det gentibus poenitentiam.* Cùm igitur hi duo in fine mundi venturi sint, ut fidem Christi prædicent, per duos testes a S. Joanne hîc designatos non videntur alii intelligendi, quàm hi duo Patriarchæ,

Prob. 2. Quia ita communiter sentiunt SS. Patres. Atque imprimis S. Hieron. Epist. 148. ad Marcellam scribit: *De Henoch autem, & Elia, quos venturos APOCALYPSIS REFERT, & esse morituros, non est istius temporis disputatio.* Et S. Aug. lib. 20. de civ. Dei cap. 29. docet hanc esse communem Ecclesiæ sententiam. Per hunc, inquit, *Eliam, magnum mirabilemque Prophetam, expositâ sibi lege ultimo tempore ante judicium Judæos in Christum verum, id est in Christum nostrum, credituros esse, celeberrimum est in sermonibus, cordibusque fidelium.* Item S. Gregor. lib. 9. Moral. cap. 4. exponens illud Job, 9, *Et stellas claudit quasi sub signaculo,* ita scribit: „ Hinc est quòd duo isti, prædicatores eximii dilatâ morte subtracti sunt: „ ut ad prædicationis usum in fine revocentur. De „ quibus per Joannem dicitur: *Hi sunt due olive, „ & duo candelabra in conspectu Domini terræ stantes.* Quorum unum in Evangelio per semetipsum „ veritas pollicetur dicens: *Elias venturus est, & „ restituet omnia.* „ Nec dubium est quin per alterum prædicatorem intelligat Henoch; siquidem nullum præter hos duos legimus dilatâ morte ex hoc mundo subtractum fuisse. Unde quòd alter sit Henoch, apertè asserit Hom. 12 in Ezech. his verbis: „ Sed quia Eliâ, & Henoch prædicante „ multi ex his, qui nunc ex Judæis in infidelitate „ remanserunt, ad cognitionem veritatis redeunt, „ sicut de eodem Elia dicitur: *Elias veniet, & „ ipse*

„ ipse restituet omnia : qui utrique per Zachariam
 „ duæ olivæ , & per Joannem duo candelabra na-
 „ minantur ; rectè hîc quoque subjungitur : Cum
 „ autem locutus fuero tibi, aperiara os tuum. Tunc
 „ enim velut in extremo , os Prophetæ aperitur,
 „ cùm in prædicatione Henoch & Eliæ , Judæis
 „ ad fidem redeuntibus Prophetia sacri eloquiî de
 „ Christo fuisse cognoscitur. „ Denique S. Isidorus
 lib. de vita , & morte Sanctorum , qui Deo pla-
 cuerunt, cap. 3. de Henoch dicit : *Manet hæc-*
nus in corpore , in consummatione mundi restitua-
cum Elia mortalem vitæ conditionem. Et cap. 35.
 idem habet , apertèque de illis verba hujus cap.
 Apocalyps. interpretatur , dicens : „ Ita etiam ut
 „ bellum gerat Antichristus adversus eum , vel
 „ qui cum eo venturus est , & occidet eos. Cada-
 „ vera quoque eorum in plateis insepulta jacebunt.
 „ dehinc suscitati à Domino , regnum Antichri-
 „ sti magnâ plagâ percutient. „ Igitur ex his SS.
 Patrum testimoniis omnino manifestum est , duos
 illos testes , de quibus S. Joannes hîc agit, esse
 Eliam & Henoch.

Prob. 3. Quia illa , quæ de istis testibus narran-
 tur, Eliæ & Henoch optime conveniunt. Rectè
 enim dicuntur *duæ olivæ* ; quia suæ prædicationis
 oleo multos munient & confortabunt ad fortiter
 certandum pro fide, ac etiam sanabunt vulneratos.
 Item *duo candelabra* ; quia multos illuminabunt,
 ne cadant in tenebras , aut etiam ut è tenebris
 exeant ; & erunt *stantia* , hoc est adeo firma , ut
 nullo persecutionis impetu possint dejici. Insuper
ignis exiet de ore ipsorum ; quia prædicatio & omne
 verbum ipsorum ardebit , & efficax erit instar ig-
 nis : adeo ut etiam ex ipsorum imperio ignis verus
 de cælo , quando volent, descensurus sit , ut de-
 voret inimicos, qui ipsis nocere tentabunt , uti
 olim ad imperium Eliæ factum legimus 4. Reg. 1.

Item

Item quemadmodum olim Elias cœlum clausit, quando neque pluvia, neque ros cecidit annis tribus cum dimidio (3. Reg. 17. v. 1.) & rursus cœlum aperuit, quando postea ad preces ejus cecidit pluvia grandis (3. Reg. 18. v. 45.) ita ipse & Henoch similem potestatem habebunt tempore persecutionis Antichristi. Deinde postquam finierint prædicationem suam, occidentur ab Antichristo, qui hîc meritò appellatur *bestia ascendens de abyssò*, eò quòd instar feræ bestiæ sævus & crudelis, de abyssò infernali ascensurus sit. Quia enim spiritu diabolico, & artibus magicis instructus erit, dicitur de abyssò, tamquam de schola quadam infernali, ascendere ad homines in terra habitantes.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

Obj. 1. Joannes in sua Apocalypsi haud dubiè non deflexit à modo & ordine, quo Historici gesta temporum describere solent; Atqui tamen ab isto modo & ordine deflexisset, si per duos testes Henoch & Eliam designasset; ergo &c.

Prob. min. Quia in hoc supposito prius descripsisset ea, quæ eventura sunt circa finem mundi, quam describeret illa, quæ post sua tempora eventura erant sub Roma Pagana; siquidem hæc incipit describere seqq. capp. præsertim 13. usque ad 20, uti infra videbitur. Atqui hoc est deflectere à modo & ordine, quo Historici gesta temporum describere solent; ergo &c.

R. Neg. min. & maj. prob. Nam, ut supra cap. 6. dictum est, Joannes in relevatione quinque primorum sigillorum vidit, & etiam descripsit ea, quæ eventura erant primis Ecclesiæ temporibus, sed breviter tantum & summatim; deinde in relevatione sigilli sexti & septimi à v. 12. cap. 6. usque ad finem cap. 11. vidit, & descripsit etiam illa, quæ eventura sunt circa finem mundi, ac

con-

consequenter debito modo, & recto ordine perrexit. Verùm quæ summam tantum de persecutionibus Ecclesiæ tempore Romæ Paganæ, in refectione sigillorum viderat, & deinde descripsit, hæc latius postea in libro aperto vidit, & deinceps per partes ad longum descripsit, præsertim cap. 13. & seqq. usque ad 20. Hoc autem non est deflectere à modo & ordine, quo Historici gesta temporum describere solent: Siquidem ab illo ordine nequaquam deflecteret Scriptor ille, qui primò Historiam aliquam breviter & summam enarraret, & ita usque ad finem perduceret; & deinde ea, quæ tantum breviter ac summam enarrasset, per partes ad longum describeret.

Inst. Liber apertus Joanni exhibitus fuit cap. 10. & ipse omnia in eodem contenta intellexit, & bene intellecta firmiter memoriæ suæ infixit. Atqui non videtur dubium, quin ea, quæ in libro aperto ipsi revelata fuerunt, statim describere perrexit: Siquidem in visionibus præcedentibus id semper fecit: Ergo illa, quæ enarrat hoc cap. 11. sunt ipsi revelata in libro aperto; ac proinde in nostro supposito prius descripsit ea, quæ eventura sunt circa finem mundi, quam quæ eventura erant sub Roma Pagana.

Rz. Neg. min. & conseq. Quia cum S. Joannes cap. 10. nondum descripsisset omnia, quæ ipsi revelata erant in apertione sigilli septimi, non poterat immediatè seu statim hoc cap. 11. describere ea, quæ ipsi cap. 10. manifestata erant in libro aperto, sed debebat prius absolvere illa, quæ viderat in apertione sigilli septimi, seu quæ concernunt sonitum septem tubarum. Unde cum Angelus septimus nondum tubâ cecinisset, sed tantum hoc cap. 11. v. 15. canere incipiat, evidens est quòd ista, quæ hoc cap. à Joanne describuntur, propriè non sint ea, quæ vidit in libro aperto, sed quæ

quæ ipsi revelata sunt in refectione sigilli septimi. Itaque prius septem sigillis ab Agno cap. 6. & 8. apertis, atque explicatis plagis in illis contentis usque ad cap. 11. per totum, cap. 12. & seqq. Joannes ad longum describit illa, quæ in libro aperto continentur.

Ex jam dictis etiam facile intelligitur, quomodo nostræ sententiæ nequaquam obsit, quod post memoratos duos testes in seqq. capp. referantur aliæ persecutiones, & tamen post Eliæ & Henoch adventum nulla amplius sit futura: quia persecutiones illæ non referuntur tamquam contentæ, aut visæ in apertione sigilli septimi, sed postmodum in libro aperto, in quo cum latius, ut supra diximus, S. Joan. istas persecutiones vidisset, ab eisdem in seqq. capp. Prophetiam suam resumit, easque ad longum describere pergit.

Ob. 2. Hic v. 6. de præfatis testibus dicitur: *Potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem.* Atqui similem potestatem olim non habuit Henoch, sed Moyse Exod. 7. v. 20. Ergo non ille, sed hic cum Elia veniet in fine mundi ad convertendos Judæos. Aut etiam forsitan unus istorum testium erit Jeremias: Nam id & ipsum verbum, quod factum est ad illum, ipsi testificari videtur, dicens cap. 1. *Antequam exires de vulva, sanctificavi te, & Prophetam in gentibus dedi te.* In gentibus autem Propheta olim non fuit, ergo videtur talis futurus circa finem mundi.

R. Neg. conseq. Nam Moysen esse mortuum & sepultum, certum est ex cap. 34. lib. Deuter. Jeremiam autem esse defunctum, liquet ex Epist. ad Heb. cap. 11. ubi de antiqui Testamenti sanctis dicit Apostolus: *Lapidati sunt.* Quibus verbis verosimiliter designat Jeremiam, qui a sceleratis Judæis in Ægyptum abductus est, & ibidem lapidatus fuit, ut habet communis traditio. Unde & in
Mar.

Martyrologio Romano die i. Maji ita legitur : *In Ægypto S. Jeremie Propheta , qui à populo lapidibus obrutus , apud Thapnas occubuit , ibique sepultus est.* Cum igitur hi mortui sint , certò non venient circa finem mundi ad convertendos Judæos.

Itaque ad verba ex hoc cap. Apocalypsi. objecta dico quòd , cum non unus tantum , sed duo dicantur habituri potestatem convertendi aquas in sanguinem , ex eisdem nequaquam concludi possit Moysem futurum socium Eliæ , uti putat Maldonatus in cap. 17. Matth. Nam Elias non legitur olim habuisse potestatem vertendi aquas in sanguinem , quam tamen habebit in fine sæculi ; Hoc ergo unicè insinuat S. Joannes , quòd illi duo testes habituri sint potestatem similem potestati , quam olim habuit Moyses , & contra magos Ægypti exercuit. Sicut enim Antichristus artibus & miraculis magicis ad perversionem fidelium utetur , veluti magi Ægypti olim faciebant ; ita meritò duobus suis testibus similem potestatem , & talia arma dabit Deus , ut cum Antichristo pugnent , qualia & Moyses olim habuit , ut magos vinceret. Ad id verò , quòd ex cap. i. Jerem. objectum est , respondeo quòd Jeremias non quidem verbo , sed tamen scripto prophetaverit in gentibus ; id est , de gentibus , aut super gentes , ut ipsemet loco citato v. 10. satis se explicat : prophetavit enim Ægyptiorum , Chaldæorum , aliarumque gentium everisionem , Jer. 25. v. 13. & alibi.

Obj. 3. juxta nostram expositionem omnia fere , quæ de istis testibus hîc dicuntur , sunt intelligenda in sensu proprio & naturali , prout verba sonant : Atqui tamen ita intelligenda non videntur , ergo &c.

Prob. min. Quia si ita intelligantur , sequitur quòd Elias & Henoch sint à mortuis resurrecturi , & cum corporibus suis in cælum empyreum ascen-

venfuri ante generalem refurrectionem : Atqui hoc est contra Apostolum ad Heb. 11. v. 39. ubi de Sanctis Veteris Testamenti dicit : *Hi omnes testimonio fidei probati , non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis melius aliquid providente , ut non sine nobis consummarentur.* Id est, ut non ante nos justos Novi Testamenti perfectam & consummatam beatitudinem, corporis nimirum & animæ acciperent.

R. Neg. mihi. Nam tempus, quod à morte Henoch & Eliæ jusque ad generalem refurrectionem elabetur, erit admodum breve : siquidem Ecclesia Catholica verbi Dei authoritate, & SS. Patrum traditione nixa, docet quòd Antichristus, qui dictos Prophetas occidet, circa extrema mundi tempora sit regnaturus ; ac proinde quòd post mortem Eliæ & Henoch, ac interitum Antichristi generalis refurrectio non longe sit abfutura. Adeoque duo præfati veteris Testamenti Sancti moraliter loquendo non accipient consummatam beatitudinem ante justos novi Testamenti : ac consequenter nostra expositio non est contra doctrinam Apostoli ad Heb. 11.

Q U Æ S T I O III.

QUID REVELETUR AD SONITUM TUBÆ SEPTIMÆ?

Vers. 15. *Et septimus Angelus tubā cecinit.* Annuntians jam adesse illud tertium, & ultimum mundi *Væ*, de quo v. præc. nam tria mundi *Væ* tubis trium ultimorum Angelorum, nempe quinti, sexti, & septimi, annuntiantur. Porro quænam plagæ aut calamitates per istud tertium *Væ* perituro mundo infligendæ designentur, non satis ex textu liquet. Fromondus putat designari ultimas mundi ruentis calamitates, sub Antichristo & judicio universalis. Etenim ipse opinatur quòd
fe-

secundum *Væ* abierit, non postquam Elias & Henoch ascenderunt in cœlum (quod ex ordine narrationis hujus cap. videri posset) sed ante eorum mortem. Cum enim S. Joannes dixisset *v.* 3. duos testes in subsidium fidelium, contra Antichristum mittendos, eorum postea historiam per anticipationem continuavit usque ad tempus mortis, & ascensionis eorum in cœlos, quod non sub secundo *Væ*, sed sub tertio & ultimo eveniet.

Verum hoc non obstante, dici etiam posse videtur quod per memoratum tertium *Væ* designentur plagæ & calamitates, quas post mortem supradictorum testium Deus Antichristo ejusque affeclis immittet: siquidem non diu post illorum martyrium interficietur Antichristus cum sibi adhærentibus impiis. Quocirca Eliâ & Henoch ascendentibus in cœlum eorumque hostibus confusis. *in diebus vocis septimi Angeli, cum ceperit tubâ canere, consummabitur mysterium Dei* (ut dicitur cap. præc. *v.* 7.) Hoc est, consummari & compleri incipient res illæ arcanæ & absconditæ, quibus Deus ab æterno constituit hoc sæculum finire. Et tunc 24. Seniores omnesque Beati collaudabunt Deum, quod regnum peccati & impiorum jam finire & evertere incipiat. Unde hoc cap. *v.* 15. in textu sequitur: *Et factæ sunt voces magnæ de cœlo dicentes: Factum est regnum hujus mundi, Domini nostri, & Christi ejus.* Id est, regnum diaboli & impiorum, quo dominabantur & vexabant pios in hoc mundo, jam fiet sub tempore extremo hujus septimæ tubæ Domini nostri, seu Dei Patris, & Christi filii ejus, qui sanguine suo meruit, ut regnum illud ei conferretur. Propter quod etiam meritum dicitur illud regnum Deo Patri suo tradere, quantum ad electos ex omni parte mundi salvandos. Tunc enim erit finis, cum ipse tradiderit regnum Deo & Patri, cum evacuaverit omnem principatum, & potestatem.

2. Ad Cor. 15. v. 24. Et tunc non tantum Angeli, sed & homines sancti agent Deo gratias, quod huius mundi regnum tandem aliquando devenerit ad Dominum Deum, & ejus Christum; quod ipsorum sanguis jam tandem sit vindicandus, & ipsi accepturi secundam beatitudinis stolam, & omnis iniquitas sit extinguenda.

v. 16. *Et viginti quatuor &c.* Hoc est, primarii sancti agent Deo gratias, quod tandem aliquando ponat se in plena possessione sui regni, quod omnibus Sanctis sit redditurus promissa præmia, ac omnes sceleratos homines exterminaturus; & adjungit de his hominibus v. 18. *Qui corruperunt terram*, nempe per idololatriam, veneficia, homicidia, fornicationes, & furta, de quibus juxta cap. 9. v. 21. nol erunt agere poenitentiam. Insuper prædictis adjungent, quod hinc habetur præcit. v. 18. *Et iratae sunt gentes, & advenit ira tua.* Nempe homines scelerati indignabuntur, quia instat tempus iræ divinæ, qua impios à terrenis suis voluptatibus avulsos æternis cruciatibus addicet. Unde copulativa &, sicut sæpe solet apud Hebræos, videtur hinc accipi pro causali *Quia*: reddit enim rationem, quare iratae sint gentes.

v. 19. *Et apertum est templum Dei in cælo: & visa est arca testamenti.* Per templum, quod est in cælo, intelligitur Deus ipse, & Agnus, ut patet infra ex cap. 21. v. 22. Porro templum hoc apertum est, cum Joanni per quamdam sublimissimam & secretissimam cognitionem demonstratum est, quanta futura sint gaudia Beatorum. Et ut demonstret hanc cognitionem fuisse omnino arcanam, dicit visam esse arcam testamenti in templo ejus; hoc est, revelata fuisse sibi magna & recondita mysteria: Nam sicut arca testamenti post velum Sancti Sanctorum latebat, & à nemine videbatur, nisi à Summo Sacerdote, quando locum illum tem-

pli secretissimum ingrediebatur; ita visione quadam secretissimâ visæ sunt à Joanne res magnæ, & velo fidei aliis absconditæ.

Cæterùm, per arcam hanc testamenti plerique Veteres intelligunt Christum; quia sicut manna inclusum erat arcæ in auro mundo, ita Divinitas Christi in corpore sancto, ait Beda. Erat enim arca fabricata ex ligno setim imputribili, & laminis aureis interius exteriusque obducta, cum operculo sive propitiatorio ex auro purissimo. Quæ omnia optimè congruunt humanitati Christi, quæ sapientiæ & charitatis aureo fulgore interius exteriusque refulget.

Et facta sunt fulgura & voces, & terremotus, & grando magna. Quemadmodum templum Dei apertum est, ut ostenderetur beatitudo Sanctorum, ita etiam facta sunt fulgura &c. ut indicaretur magnitudo pœnarum, quæ impios manebant; quandoquidem retributio bonorum, & punitio malorum pertineant ad tubam septimi Angeli. Ac proinde voces non quaslibet, sed terribiles, & irâ minisque plenas intelligere debemus.

C A P U T XII.

Ostenditur S. Joanni mulier stellis coronata, amicta sole, & lunam sub pedibus habens, quæ parit filium masculum. quem draco rapere & devorare molitur: sed ille rapitur ad Deum. Persequitur draco mulierem fugientem in desertum locum, quam cum apprehendere non posset, reliquis, qui de semine ejus erant, magnum bellum movet.

Q U Æ S T I O I.

QUID SIGNIFICETUR PER MULIEREM ET QUID PER DRACONEM?

Vers. 1. *Et signum magnum apparuit in caelo: Mulier amicta sole; & luna sub pedibus ejus.* Hunc locum aliqui intelligunt de gloriosa Virgine Maria, & ipsum in divinis Officiis, ac SS. imaginibus Ecclesia illi applicat, nempe in sensu accommodatitio: Nam quòd in sensu litterali hic non significetur D. Virgo, inter alia satis liquet ex illis verbis v. 2. *cruciabatur ut pariat.* Etenim hæc ei convenire non possunt; quia ipsa parturiens non clamavit, nec cruciata, ut pareret,

Itaque in sensu litterali, ex omnium ferè Interpretum sententia, per mulierem illam significatur Ecclesia Christi; quæ lumine sui sponsi, qui sapientiæ & justitiæ sol est, in baptismo induitur. Sicut enim vestis corpus tegit, protegit & ornat; ita Christus per gratiæ suæ lumen tegit maculas, & peccata præterita Ecclesiæ suæ, protegit eam à futuris; ornat virtutibus. Habet lunam sub pedibus; quia gloriam temporalem, & omnia inferiora mundi mutabilia, affectibus suis calcatur, ac

infra se despicit. Pulchrè hæc omnia exponit S. Gregor. lib. 34. Moral. cap. 12. ubi ait : „ In sole „ illustratio veritatis, in luna, quæ mensstruis sup- „ pletionibus deficit, mutabilitas temporalitatis „ accipitur : Sancta autem Ecclesia, quia superni „ luminis splendore protegitur, quasi sole vesti- „ tur ; quia verò cuncta temporalia despicit, lu- „ nam sub pedibus premit. „ Porro ista S. Joannes præsertim prophetavit de Ecclesiæ statu, quem post ipsius mortem erat habitura tempore tyranno- rum, eam persequentium. Unde insinuavit quòd di- vina veritas tunc ipsam sit ita illustratura, ut ab omnibus videatur & noscatur ; divina gratia ita roboratura, ut omnes hujus mundi prosperitates, & omnes tyrannorum persecutiones sit contemptu- ra, & calcatura pedibus.

Et in capite ejus corona stellarum duodecim. Plu- rimi per has duodecim stellas intelligunt duodecim Apostolos ; eò quòd ipsorum pura doctrina, uti splendida corona, tempore persecutionum sit Ec- clesiam ornatura : hoc est, quòd ipsa sit firmiter retentura ac prædicatura eandem doctrinam, quam Apostoli tradiderunt & prædicaverunt. Interim alii intelligunt præcipuos istorum temporum Episco- pos, ac Doctores, qui tunc doctrinâ, sanctimo- niâ, & constantiâ fulgebunt sicut stellæ ; & ideo Ecclesiam in capite ornabunt. Et secundùm hanc expositionem numerus duodenarius hîc accipitur prò universitate.

¶ 2. Et in utero habens, clamabat parturiens, & cruciabatur ut pariat. Id est, Ecclesia tempore persecutionum concipiet, & habebit in uterò ; quia non desinet docere, prædicare, & omni co- natu quærere conceptum novorum filiorum. Ve- rum parturiens clamabit, & cruciabitur ut pariat, seu pariet cum summis doloribus ; quia nimirum tunc non solum tyranni per crudelitates suas, sed plu-

plurimi pravi doctores grassabuntur per falsa dogmata, atque ita avertent homines, ne fiant Christiani Catholici.

*v. 3. Et visum est aliud signum in cælo. Utique in cælo aëreo, juxta mulierem ipsam amictam sole. Et ecce draco magnus, rufus. Per hunc omnes interpretes intelligunt diabolum (puta Luciferum, dæmonum principem, ut patet ex *v. 7* ubi opponitur Michaeli) qui dicitur draco propter venenum, quo occidit animas: magnus propter vires, quas tempore persecutionum à divina justitia permittitur exercere: rufus, seu ruber, propter crudelitatem, & plurimum sanguinem, quem per suos ministros infideles effundit. Habens capita septem, & cornua decem. Per ista septem capita non incongruè intelliguntur septem dæmones: Nam quemadmodum Deus (supra cap. 8. *v. 2.*) dicitur adhibere septem primarios Angelos, qui ipsius justitiæ inserviant ad punitionem malorum, ita & Lucifer, dæmonum princeps, juxta hoc cap. videtur adhibere septem primarios diabolos, ut sibi inserviant ad excitandas crudelissimas persecutiones contra Christi fideles. Unde illi appropriari possunt verba Lucæ 11. *v. 26. Vadit. & assumit septem alios spiritus secum, nequiores se.* Per decem cornua possunt intelligi decem principales persecutionis authores, quos diabolus ad opprimendam, imò ad penitus destruendam Christi Ecclesiam excitabat. Interim Beda dicit, quòd diabolus in decem cornibus omne regnum impium comprehendat, conformiter ad S. Aug. lib. 20. de civ. Dei cap. 23. *Quid enim, inquit S. Doct. r loco mox ait. si numero isto denario universitas Regum significata est, sicut millenario, centenario, septenario significatur plerumque universitas?**

v. 4. Et cauda ejus; id est, extrema pars draconis, seu extremum tempus, quo diabolus per

tyrannos conatur nocere Ecclesiæ; *trahebat tertiam partem stellarum cæli.* Hoc est, notabilem partem fidelium Ecclesiæ, doctrinâ & pietate illustrium, voluminibus caudæ implicitam detrahebat. Nam *tertiam partem* non sumi hîc mathematicè & præcisè, facilè colligi potest supra ex cap. 8. v. 8. 9. & seqq. ubi *tertia pars* pro parte magna & notabili, licèt non sit præcisè *tertia*, accipitur: pars enim *tertia* alicujus totius, est pars ejus satis magna & notabilis. *Et misit eas in terram.* E cœlestis vitæ sublimitate in terrenarum rerum, puta voluptatum, divitiarum & honorum, amorem deiecit. Unde præsentem Apocalypsis locum rursus pulchrè exponit S. Gregor. lib. 4. Moral. cap. 14 „ Draconis caudâ stellarum pars trahitur, quia „ extremâ persuasione Antichristi quidam, qui videntur lucere, rapiuntur. Stellas namque in terram trahere, est eos, qui videntur vitæ cœlestis studio inhærere, ex amore terreno iniquitate aperti erroris involvere. „ Et lib. 32. Moral. cap. 12. denuo ita scribit: „ Cœlum est Ecclesia, „ quæ in hac nocte vitæ præsentis, dum in se innumeras sanctorum virtutes continet, quasi radiantibus desuper sideribus fulget: sed draconis cauda in terram stellas dejicit; quia illa satanæ extremitas per audaciam assumpti hominis erecta, quosdam, velut electos Dei, in Ecclesia invenit, obtinendo reprobos ostendit. Stellas itaque de cœlo in terram cadere, est, relicta nonnullos spe cœlestium, illo duce ad ambitum gloriæ sæcularis inhiare. „ Ubi Antichristum hominem à satana assumptum vocat, quia ipsum totum sic satanas possidebit, ut sit futurus velut anima draconis, & Antichristus velut corpus ejus. Interim in cauda ista draconis Richardus adulationem, & fraudem potius quàm vim significari putat: nam quos per apertam, inquit, *sævitiā* non valebit, per

per occultam fraudulentiam, quæ figuratur in cauda; seducet.

Et draco stetit ante mulierem, quæ erat paritura. Hoc est, à diabolo instigati tyranni, promulgabunt crudelissima edicta, ne quis Christianum faciat, aut fiat: & erunt edicta capitalia. Hinc enim sequitur: *Ut cum peperisset, filium ejus devoraret.*

v. 5. Et peperit filium masculum. Id est, feralia illa edicta contemnet mater Ecclesia, perget prædicare, & facere novos Christianos, & omnino inveniet, quos faciat: verum masculos, hoc est constantes & generosos. Etenim qui tali tempore Christianus fit, omnino indiget virili fortitudine. Unde filius iste Ecclesiæ non est homo aliquis singularis, sed populus integer, seu generosus iste fidelium cœtus, quem ipsa fidei aggregavit. Sicut enim Ecclesia, quæ est multorum fidelium congregatio. sub imagine fœminæ singularis repræsentatur; ita etiam partus ejus, quamvis populus integer sit, filius in singulari numero appellatur.

v. 6. Et mulier fugit in solitudinem. Ecclesia in membris suis infirmioribus, ubi vidit aliquos ex masculis & robustis suis filiis per martyrium raptos ad Deum: exterrita fugit in loca deserta, uti & olim sub Regis Antiochi persecutione fecerunt Judæi. 1. Machab. 2. *v. 32. Ubi habebat locum paratum à Deo.* Ubi divina providentia disposuerat, & præparaverat ei locum, in quo se salvare posset. *Ut ibi eam pascant.* Ut Doctores & Pastores, qui plebem suam in ista fuga comitabuntur, eam pane spirituali verbi Dei pascant, & etiam panis corporalis curam gerant, ne fame in solitudine pereat.

v. 7. Et factum est prælium magnum in cælo, utique aëreo, ubi antè v. 3. Joannes se draconem vidisse dicit. Nonnulli hæc intelligunt de prælio facto in exordio mundi, dum Luciferum & alios cum ipso lapsos Angelos S. Mihaël ejecit è cælo.

Er revera tunc factum est tale prælium. Attamen S. Joannes hîc describit omnino aliud prælium, quod *in cælo*, id est, in Ecclesia militante, Lucifer cum Angelis suis apostatis contra Christi fideles movebit. Tunc enim Michael (qui jam præfidet Ecclesiæ, sicut olim præfidebat Synagogæ) cum Angelis suis contra ipsum præliabitur, Christi fideles adjuvando, confortando, ac animando contra gravissimas tentationes, & persecutiones demonum.

¶ 8. *Et non valuerunt* Hoc est, in isto prælio non prævaluerunt draco & milites ejus adversus Michaellem & Angelos ejus.

¶ 9. *Et projectus est draco ille magnus, in terram* Victus à Michaële, è cælo aëreo in terram dejectus fuisse, à S. Joanne visus est, ut significaretur, quod à sanctis & electis Dei, quos in cælo aëreo, tamquam terrâ sublimiores, oppugnabat, sit abactus, & ad terrenos homines, quos possidet, redactus, ut serpens terram suam ibi comedat (Gen. 3. ¶ 14.) & pascatur terrenis eorum affectibus.

¶ 15. *Et misit serpens ex ore suo post mulierem, aquam tamquam flumen.* Per aquam intelligitur persecutio, quæ erit instar fluminis, quia rapidissima ad obruendum, & simul crudelissima. Unde etiam sæpe in sacris Litteris flumina, torrentes, & fluctus aquarum vim persecutionum & inundantiam malorum significant, puta Isaïæ 18. ¶ 2. *Ite ad gentem consultatam, ejus diripuerunt flumina terram ejus.* Et Psal. 123. *Torrentem pertransivit anima nostra &c.* Item Psal. 87. *Omnes fluctus tuos induxisti super me.* Hanc verò persecutionem, seu crudelissimam fidelium afflictionem dicitur serpens, sive diabolus, misisse ex ore suo, quatenus ex mala suasionem, imò & quodammodo ex imperio suo tyrannos ad affligendam Ecclesiam incitavit.

QUÆS.

QUÆSTIO II.

DE QUIBUS ECCLESIAE PERSECUTIONIBUS S. JOANNES
HOC CAP. AGAT?

R Esp. & dico 1. Varii existimant quòd S. Joannes hîc describat persecutiones, quas in fine mundi contra Ecclesiam excitabit Antichristus; & hujus opinionis est etiam S. Gregorius, ut ex ejus verbis quæst. præc. citatis satis liquet. Et revera tunc Ecclesia parturiens clamabit, & cruciabitur ut pariat, seu cum magna difficultate & molestia filios suos Christo pariet, pugnando & contendendo cum Antichristo ac ejus ministris, qui tam verbo, quam armis & falsis miraculis, & omni conatu impredient, ne quis ad Baptismi regenerationem, aut Christi fidem adducatur. Item tunc Doctores & Pastores cum plurimis Christi fidelibus fugient in loca deserta; ac fiet prælium magnum in cælo inter Michaëlem & draconem &c. Interim hoc non obstante.

Resp. & dico 2. Si omnia attentè considerentur, quæ hoc cap. narrantur, S. Joannes propriè non videtur hîc describere persecutiones Antichristi, sed persecutiones, quas post sua tempora contra Ecclesiam excitatura erat Roma pagana, seu imperatores Ethnici.

Prob. 1, Quia mulier, seu Ecclesia dicitur hîc bis per tres annos cum dimidio fugisse in solitudinem, nempe semel antequam à S. Michaelē victus esset draco; uti patet ex v. 6: & deinde post istam S. Michaëlis de dracone reportatam victoriam, ut liquet ex v. 13. & 14. Atqui tempore Antichristi tantum semel per tres annos cum dimidio in solitudinem fugiet; nam tot annis dumtaxat Antichristus tyrannidem suam contra Ecclesiam exercebit, ut monstratum est supra cap. 11. quæst. 1. ad v. 2.

Ergo S. Joannes non videtur hîc propriè agere de persecutionibus Antichristi, sed de persecutionibus Imperatorum Ethnicorum.

Prob. 2. Draco seu diabolus legitur hîc ter, idque per interruptas vices, excitasse persecutionem contra Ecclesiam, nempe semel dùm traxit tertiam partem stellarum cœli, & misit eas in terram v. 4 deinde postquam vidit, quòd ipsemet projectus esset in terram v. 13. & rursus v. 17, Atqui tempore Antichristi non bis per interruptas vices persecutionem excitabit, sed tantùm semel; siquidem toto tempore, quo Antichristus imperabit, diabolus solutus erit, & gentes seducet, ut patet infra ex cap. 20. v. 7. Ergo &c.

Itaque hæc, quæ hîc à S. Joanne describuntur, intelligendo de persecutionibus, quas diabolus per Imperatores Ethnicos excitavit, exponuntur hoc modo: Mulier seu Ecclesia tempore Romæ paganæ cruciabatur, ut pariat; dum in gravissimis Romanorum Imperatorum persecutionibus Martyrum sanguine, qui est Martyriorum semen, fecunda plurimos in summo dolore filios Christo peperit. Cauda draconis tunc traxit tertiam partem stellarum; quia multi Christiani, qui videbantur lucere, & vitæ cælestis studio inhærere, persecutionum acerbitate pertæsi à fide apostatarunt, & ex amore terreno iniquitate aperti erroris involuti fuerunt. Hinc S. Pionius, tempore persecutionis Decii videns Eudemonem Episcopum lapsum, & aliorum præclarorum Christianorum ruinæ ministrum, apud Baronium Tom. 2. anno 254. n. 13. exclamat: „ Novo afficior supplicii genere, membratim conscindor, dum video margaritas Ecclesiæ à porcis conculcari, & cœli stellas à cauda draconis in terram detrahi.

Interim non obstante persecutionum acerbitate, mulier peperit filium masculum, seu generosum fidelium

celium cœtum, & in tormentis pro Christi nomine perferendis constantem. *Qui rectorus erat omnes gentes in virga ferrea.* Hoc est, qui severissimè reget & conteret (uti habet Hebraica lectio Psal. 2. unde hæc verba desumpta sunt) omnes reproborum nationes. Unde licet ista Psal. 2. dicta sint de Christo, tamen in Apocalypsi etiam referuntur ad principalia ejus membra. Nam & supra cap. 2. v. 26. ipsemet Christus ad Episcopum Thyatiræ ait: *Qui vicerit, & custodierit usque in finem opera mea, dabo illi potestatem super Gentes, & reget eas in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringentur.* Hoc autem fiet in extremo judicio, in quo qui pro Christo Domino reliquerunt omnia, cum ipso sedebunt super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israël; id est, totum mundum; etiam ipsum draconem, & ejus Angelos, ut 1. Cor. 6. asserit S. Paulus. Eos non solum judicabunt, sed etiam regent in ferrea sempiternæ damnationis virga, & tamquam inutilia vasa confringent in gehennas. Quam gloriam Christus Dominus præsertim dabit illis, qui tempore persecutionum in fide constantes permanserunt, & diabolum ac mundum cum concupiscentia ejus vicerunt.

Cæterum, non tantum de judicio universali, sed etiam de illo, quod modò in impios & sceleratos exercet Christus Dominus, & cum ipso sancti ejus, videntur præfata verba intelligi posse: Et ita eadem intellexit S. Dionysius Alexandrinus apud Eusebium lib. 6. Histor. Ecclesiast. cap. 35. ubi de illis, qui tempore Decii martyrium subierant, hæc habet: *Illi igitur divini Martyres... jam Christi tamquam assessores sunt. & regni ejus consortes, participes judicii, & illius in hominibus judicandis sententiam approbantes ferunt.*

Prælium autem magnum in cœlo, seu in Ecclesia

Ergo S. Joannes non videtur hîc propriè agere de persecutionibus Antichristi, sed de persecutionibus Imperatorum Ethnicorum.

Prob. 2. Draco seu diabolus legitur hîc ter, idque per interruptas vices, excitasse persecutionem contra Ecclesiam, nempe semel dùm traxit tertiam partem stellarum cœli, & misit eas in terram v. 4 deinde postquam vidit, quòd ipsemet projectus esset in terram v. 13. & rursus v. 17, Atqui tempore Antichristi non bis per interruptas vices persecutionem excitabit, sed tantùm semel; siquidem toto tempore, quo Antichristus imperabit, diabolus solutus erit, & gentes seducet, ut patet infra ex cap. 20. v. 7. Ergo &c.

Itaque hæc, quæ hîc à S. Joanne describuntur, intelligendo de persecutionibus, quas diabolus per Imperatores Ethnicos excitavit, exponuntur hoc modo: Mulier seu Ecclesia tempore Romæ paganæ *cruciabatur, ut pariat*; dum in gravissimis Romanorum Imperatorum persecutionibus Martyrum sanguine, qui est Martyriorum semen, fecunda plurimos in summo dolore filios Christo peperit. Cauda draconis tunc traxit tertiam partem stellarum; quia multi Christiani, qui videbantur lucere, & vitæ cælestis studio inhærere, persecutionum acerbitate pertæsi à fide apostatarunt, & ex amore terreno iniquitate aperti erroris involuti fuerunt. Hinc S. Pionius, tempore persecutionis Decii videns Eudemonem Episcopum lapsum, & aliorum præclarorum Christianorum ruinæ ministrum, apud Baronium Tom. 2. anno 254. n. 13. exclamat: „ Novo afficior supplicii genere, membratim conscindor, dum video margaritas Ecclesiæ à porcis conculcari, & cœli stellas à cauda draconis in terram detrahi.

Interim non obstante persecutionum acerbitate, mulier peperit filium masculum, seu generosum fide-
delium

celium cœtum, & in tormentis pro Christi nomine perferendis constantem. *Qui rectorus erat omnes gentes in virga ferrea.* Hoc est, qui severissimè reget & conteret (uti habet Hebraica lectio Psal. a. unde hæc verba desumpta sunt) omnes reproborum nationes. Unde licet ista Psal. 2. dicta sint de Christo, tamen in Apocalypsi etiam referuntur ad principalia ejus membra. Nam & supra cap. 2. v. 26. ipsemet Christus ad Episcopum Thyatiræ ait: *Qui vicerit, & custodierit usque in finem opera mea, dabo illi potestatem super Gentes, & reget eas in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringentur.* Hoc autem fiet in extremo judicio, in quo qui pro Christo Domino reliquerunt omnia, cum ipso sedebunt super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israël; id est, totum mundum; etiam ipsum draconem, & ejus Angelos, ut 1. Cor. 6. asserit S. Paulus. Eos non solum judicabunt, sed etiam regent in ferrea sempiternæ damnationis virga, & tamquam inutilia vasa confringent in gehennas. Quam gloriam Christus Dominus præsertim dabit illis, qui tempore persecutionum in fide constantes permanserunt, & diabolum ac mundum cum concupiscentia ejus vicerunt.

Cæterum, non tantum de judicio universali, sed etiam de illo, quod modò in impios & scelestos exercet Christus Dominus, & cum ipso sancti ejus, videntur præfata verba intelligi posse: Et ita eadem intellexit S. Dionysius Alexandrinus apud Eusebium lib. 6. Histor. Ecclesiast. cap. 35. ubi de illis, qui tempore Decii martyrium subierant, hæc habet: *Illi igitur divini Martyres... jam Christi tamquam assessores sunt. & regni ejus consortes, participes judicii, & illius in hominibus judicandis sententiam approbantes ferunt.*

Prælium autem magnum in cœlo, seu in Ecclesia

sia militante, inter Draconem & S. Michaellem,
 & huic de illo insignis victoria videntur contigisse
 tempore Galerii Maximiani, primi persecutionis
 authoris. Etenim, ut testatur Eusebius lib. 1. de
 vita Constantini cap. 50. „ Ille simulatque Eccle-
 „ has expugnare cepit, priusquam animum suum
 „ iustorum & piorum hominum cruore inquinavit,
 „ ulcus divinitus illata in eum invasit: & ex ipsa
 „ carne exorsa pervasit ad animum. Ex improvise
 „ enim in illis corporis partibus, quas natura con-
 „ texit, nascitur apostema: deinde in interiori-
 „ bus corporis recessibus ulcus purulentum & fistu-
 „ losum: atque horum intolerabilis morsus intima
 „ depascebat viscera, quæ quidem infinita ver-
 „ mium multitudine redundarunt: unde foetor le-
 „ thalis & pestifer efflatur: quandoquidem univer-
 „ sa corporis moles, ex nimia ejus, antequam in-
 „ cidit in morbum, helluatione & ingluvie, in
 „ immensam pinguedinem erat commutata: quæ
 „ tunc putredine contabefacta, intolerabile & ple-
 „ num horroris spectaculum (ut fertur) propius
 „ accedentibus exhibuit. Atque demum tot ac tan-
 „ tis malis colluctans, conscientiam scelerum, quæ
 „ contra Ecclesiam admisisset, percussus, dein-
 „ ceps Deo suam culpam confiteri, à persecutione
 „ contra Christianos inchoata desistere, legibus-
 „ que & edictis imperatoriis Ecclesias illorum ex-
 „ ædificare maturat: consuetas preces, quæ pro
 „ ipso ante fieri solent, eos jam etiam obire man-
 „ dat. „ Ex quibus verbis liquet quod Ecclesia,
 dum eam expugnabat, & quodammodo evertere
 conabatur Galerius Maximianus, insignem de dra-
 cone seu diabolo victoriam reportarit, ob quam,
 ait S. Joannes v. 10. *Audivi vocem magnam de cæ-
 lo dicentem: Nunc facta est salus, & virtus, & reg-
 num Dei nostri &c.*

Attamen (v. 12.) *Vae terra & mari, quia des-*
cen-

cendit diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens. quòd modicum tempus habet. Videns enim quòd plurimi infideles ad fidem converterentur, & quòd Constantinus, Ecclesiæ maximè favorabilis, præ aliis Imperatoribus ad universalem Imperii dignitatem indies magis, magisque ascenderet, facile judicabat ruinam totalem Romæ paganæ instare. Unde (V. 13.) *persecutus est mulierem, quæ peperit masculum.* Nam excitavit Maximinum, qui in Oriente, ut refert Eusebius lib. cit. cap. 51., novorum contra Christianos suppliciorum inventionem sese insolenter extulit. Nam neque ignis, neque ferrum, neque clavi impacti, neque agrestes belluæ, aut maris vortices illi satisfacere poterunt: sed præter hæc omnia, peregrinum quoddam supplicii genus excogitare studuit; legemque tulit, ut sensus illi quibus lumen percipimus, prorsus labefactarentur. Quia igitur Maximinus persecutionem majori crudelitate innovaverat, mulier seu Ecclesia rursus, ut fecerat V. 6. coacta fuit fugere in desertum locum. Et tunc (V. 15.) *misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tamquam flumen.* Sed V. 16. *adjuvit terra mulierem.* Nimirum Principes terræ arma pro Ecclesiæ defensione assumunt, Constantinus & Licinius persecutionem Maximini sistunt, ipse Maximinus cæditur, & visibiliter Dei manum sentiens, legibus & edictis, ut habet Eusebius cap. 52. evidenter suum errorem de diis, quos sibi colendos delegisset, aperire cepit; solumque Deum Christianorum verum esse ipsâ experientiâ se comperisse testatus est. Hæc tamen pœnitentia non minùs falsa fuit, quàm Galerii Maximiniani, ut testatur Eusebius lib. 9. Hist. Eccles. cap. ult. item Lactantius de morte persecut. cap. 45. 46. & 49.

Interim V. 17. *Iratus est draco in mulierem, & tertio vires ac furorem resumens, abiit facere prælium.*

lium cum reliquis de semine ejus. Hic repræsentatur persecutio, quam diabolus ope Licinii ultimò instaurat: sed hæc brevi per Constantinum fuit extincta, uti patet ex Eusebio lib. 10. cap. 8. & lib. 2. de vita Constantini cap. 1. & seqq.

Dices: Mulier seu Ecclesia hic v. 6. & 14. dicitur fugisse in desertum per tres annos cum dimidio, Atqui hoc non fecit tempore persecutionum, de quibus statim egimus, ergo S. Joannes non videtur hic agere de persecutionibus, quas contra Ecclesiam excitarunt præfati Imperatores Ethnici, sed de persecutione Antichristi; hæc enim tribus annis cum dimidio durabit.

Prob. min, Quia, ut habet Bossuet, primum tempus persecutionis incepit anno 303. & duravit usque ad annum 311. quo Galerius Maximianus supra memoratum favorabile edictum in favorem Christianorum edidit: secundum tempus incepit anno 312. & finitum fuit 313. tertium verò incepit anno 319. & finitum fuit 323. adeoque hoc duravit quatuor annis.

R. Neg. conseq. Quia numerus ille trium annorum cum dimidio hic non debet sumi mathematicè & præcisè; siquidem videtur esse numerus mysticus, qui significat tempus imperfectum seu incompletum: Nam quemadmodum numerus septenarius sæpè in Scriptura adhiberi solet ad significandum tempus perfectum & completum, uti Quæst. præc. in Expos. v. 3. ex S. Aug. vidimus, ita numerus ternarius cum uno dimidio, qui est medietas septenarii, adhiberi videtur ad significandum tempus imperfectum & incompletum. Itaque numerus ille trium annorum cum dimidio hic à S. Joanne eo fine adhiberi videtur, ut insinuetur, quòd tempus persecutionis, à tyrannis præfixum, numquam completum fuerit, seu numquam ad terminum illum pervenerit, quem sibi præfixerant persecutores.

Eter

Etenim hi proposuerant tamdiu fideles persequi, donec illos penitus delerent & extirparent: Sed id numquam efficere potuerunt; nec Deus umquam permisit, ut tempus persecutionis nimis diu protraheretur, sed econtra effecit, ut eo præcisè tempore, quo furor gentilium potestatum maximè sæviebat, tyranni a persecutionibus desiltere coacti fuerint, & infelicitè perierint, ut ex supra citatis Eusebii verbis satis liquet. Et hinc dum infideles objiciebant, quòd Deus Christianos in hostium potestate relinqueret, nomine totius Ecclesiæ lib. 3. contra Celsum) respondebat Origenes, quòd de tempore in tempus eis respirandi otium concedere, non esset illos deserere, sed potius suam eis protectionem sensibilibus demonstrare, quodque eorum persecutores tali modo reprimendo, satis videretur nolle Deum; ut radicem Sanctorum possent exterminare, nec ut eorum hostes, aut ipsi etiam Principes, ultra certam mensuram, aut tempus possent eos affligere.

Confirmatur solutio data etiam ex eò, quòd numerus duodenarius, ut dictum est cap. 4. quæst. 1. & numerus ternarius, ut vidimus quæst. præc. non capiantur mathematicè, sed mysticè; ergo nec numerus trium annorum cum dimidio hinc sumi debet mathematicè, sed optimo sensu sumi potest mysticè.

CAPUT XIII.

Joannes videt bestiam monstrosissimam ascendentem de mari, cui draco dat totam virtutem suam, & quæ propter mira, quæ facit, ab innumera hominum multitudine adoratur, & ejus causâ adoratur draco. Hæc imperium in omnes nationes habet, ac blasphemias loquitur, & adversus sanctos pugnat. Deinde videt aliam bestiam ascendentem de terra, quæ habet duo cornua similia cornibus Agni. Hæc bestia ignem de cælo descendere, & prodigia magna facit. Numerus autem nominis bestię prioris & principalis est sexcenti sexaginta sex.

QUÆSTIO I.

QUID INTELLIGATUR PER BESTIAM, QUAM JOANNES
VIDIT ASCENDENTEM DE MARI?

Postquam S. Joannes cap. præc. descripsisset persecutiones contra Ecclesiam in generali, & prout se tenent ex parte dæmonis easdem excitantis, hoc cap. illas magis in particulari prosequitur, & describit, prout se tenent ex parte Tyrannorum Ecclesiam persequentium. Itaque v. 1. dicit; *Et vidi de mari bestiam ascendentem, habentem capita septem, & cornua decem. Isti, qui hanc visionem explicant de fine mundi, dicunt quòd bestia illa sit Antichristus: capita septem, juxta ipsos sunt septem Reges ei famulantes, & cornua decem, 10. Reges. Super capita ejus nomina blasphemie; quia omnes unà cum Antichristò conspirabunt, ut Deus blasphemetur. Attamen*

*Reip. & dico: Per jam memoratam bestiam non
vide-*

videtur posse intelligi Antichristus, sed potius intelligi videtur Romanum Imperium Paganum, seu ipsa Roma Pagana.

Prob. 1. ex cap. 20. ubi S. Joannes agens de animabus Sanctorum, qui noluerunt adorare bestiam, sed effusione sanguinis, vel vitæ sanctitate testimonium dederunt pro Christi nomine, v. 4: ait: *Et vidi animas decollatorum propter testimonium Jesu, & propter verbum Dei, & qui non adoraverunt bestiam, neque imaginem ejus, nec acceperunt characterem ejus in frontibus aut in manibus suis, & vixerunt, & regnaverunt cum Christo mille annis.* Atqui animæ Sanctorum, qui tempore Antichristi testimonium dabunt pro nomine Jesu, non poterunt cum Christo regnare mille annis: Ergo per bestiam, de qua in Apocalypsi, non potest intelligi Antichristus.

Prob. min. Quia S. P. Aug. lib. 20, de civ. Dei cap. 7. & omnes communiter post ipsum per jam præmemoratos mille annos intelligunt illud omne temporis intervallum, quod à morte Christi ad ipsum usque Antichristi adventum defluet. „ Mille „ annos, “ inquit S. Doctor, “ pro annis omnibus „ hujus sæculi posuit, ut perfecto numero notaretur ipsa temporis plenitudo. Millenarius enim „ numerus denarii numeri quadratum solidum reddit. Decem quippe decies ducta, fiunt centum; „ quæ jam figura quadrata, sed plana est. Ut autem „ in altitudinem surgat, & solida fiat, rursus „ centum decies multiplicantur, & mille fiunt. „ Porro si centum ipsa aliquo modo pro universitate aliquando ponuntur, quale est illud, quod „ Dominus omnia sua dimittenti, & eum sequenti „ promisit, dicens: Accipiet in hoc sæculo centuplum... quantò magis mille pro universitate „ ponuntur, ubi est soliditas ipsius denariæ quadraturæ? „ Quod autem Scriptura longum tem-

K

poris

poris spatium numero millenario designet, probat S. Doctor ex Psal. 104. v. 8. ubi dicitur: *Memor fuit in saculum testamenti sui: verbi quod mandavit in mille generationes.* Jam verò cum manifestum sit, quòd animæ Sanctorum, qui tempore Antichristi pro nomine Jesu testimonium dabunt, non possint cum Christo regnare illo temporis intervallo, quod ab initio Ecclesiæ usque ad Antichristi adventum defluet, pariter evidens est, quòd non possint cum ipso regnare mille annis: ac proinde per bestiam non potest intelligi Antichristus. Verum cum animæ Sanctorum illorum, qui tempore Romæ Paganæ pro nomine Jesu testimonium dederunt, toto illo intervallo temporis, quod ab initio Ecclesiæ usque ad Antichristi adventum defluet, in cælo cum Christo regnent, rectè dicuntur in Apocalypsi cum ipso regnasse mille annis; adeoque per bestiam rectè intelligitur Roma Pagana. Plura de præfato regno mille annorum infra suo loco dicemus.

Prob. 2. Persecutio, quam contra Ecclesiam hoc cap. narratur excitasse bestia, est omnino diversa ab illa, quam in fine mundi excitabit Antichristus: Ergo evidens videtur, quòd per bestiam non possit intelligi Antichristus: Ac consequenter intelligi debeat Roma Pagana. Etenim quòd per bestiam vel Antichristus, vel Roma Pagana designetur, omnes admittere solent. Itaque

Prob. ant. Persecutio, quam narratur excitasse bestia, præcedit finem mille annorum, quibus cum Christo dicuntur regnasse sancti illi, qui noluerunt adorare bestiam, aut imaginem ejus: Atqui persecutio, quam excitabit Antichristus, non præcedit finem istorum mille annorum, sed tantummodo, postquam hi mille anni fuerint consummati, excitabitur: Ergo persecutio, quam excitavit bestia, est omnino diversa ab illa, quam excitabit Antichristus: Prob.

Prob. maj. & min. Quia postquam S. Joannes cap. 20. v. 4. & 6. de præfatis sanctis dixisset : *Et regnabunt cum illo* (scilicet Christo) *mille annis*, statim subjungit v. 7. *Et cum consummati fuerint mille anni* (utique illi, quibus cum Christo dicuntur regnasse isti sancti) *solvetur satanas de carcere suo, & exibit, & seducet Gentes, quæ sunt super quatuor angulos terræ.* Jam verò dum solutus erit satanas, incipiet persecutio Antichristi, uti omnes rursus admittunt, & etiam manifestè asserit S. Aug. lib. 20. de civ. Dei cap. 11. ubi in statim memorata Apocalypsis verba ita scribit : „ Ad hoc „ tunc seducet „ (satanas Gentes) „ ut in bellum „ trahat. Nam & antea modis, quibus poterat, per „ mala multa & varia seducebat. Exibit autem, „ ut dictum est, in apertam persecutionem, de „ latebris erumpet odiorum. Hæc enim erit novis- „ sima persecutio novissimo imminente judicio, „ quam sancta Ecclesia toto terrarum orbe patie- „ tur. „ Et cap. 13. iterum de eadem persecutione sic scribit : „ Hæc persecutio, quæ futura est ab „ Antichristo (sicut jam diximus & in hoc libro „ superius, & apud Daniele Propphetam positum „ est) tribus annis & sex mensibus erit. „ Ergo clarum est, quòd persecutio Antichristi tantummo- do sit excitanda postquam præfati mille anni fue- rint consummati.

Dices : Inde videtur sequi quòd animæ præmemoratorum Sanctorum cum Christo non sint regnaturæ tempore persecutionis Antichristi : Atqui hoc, utpote absurdum & certò falsum, admitti nequit, ergo &c.

R. Negando sequelam ; siquidem non valet hoc argumentum : Animæ sanctorum, qui in initio Ecclesiæ pro Christi nomine martyrium subierunt, cum ipso regnabunt longissimo temporis intervallo, donec nimirum in fine mundi solvatur satanas de

carcere ſuo, ergo dum ſolutus erit, non regnabunt. Nam ſicut ex verbis illis *Pſal. 122. Oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri,* non ſequitur: Ergo cum miſertus fuerit, non erunt oculi fervorum ejus ad Dominum Deum ſuum, ita pariter ex ſupra dictis non ſequitur quòd animæ ſanctorum non ſint regnaturæ cum Chriſto tempore perſecutionis Antichriſti: ſed hoc tantummodo ſequitur, quòd tempus illud, quod à perſecutione Antichriſti uſque ad extremum judicium elabetur, ſub præfatis mille annis non comprehendatur, ſed ab eis excludatur. Et ita videtur ſentire S. Aug. ſupra cit. cap. 13. lib. 20. de civ. Dei, ubi poſtquam ad longum hanc rem diſcuſſiſſet; tandem ita concludit: „ Remanet igitur, ut, cum audimus, Sa-
 „ cerdotes Dei & Chriſti regnabunt cum illo mille
 „ annis; & cum finiti fuerint mille anni, ſolvetur
 „ ſatanas de cuſtodia ſua: aut non regni hujus
 „ Sanctorum intelligamus annos mille finire, ſed
 „ vinculi diaboli atque cuſtodix: aut annos mille,
 „ id eſt annos omnes, ut ſuos quæque pars ha-
 „ beat diverſis ac propriis prolixitatibus finiendos,
 „ ampliores Sanctorum regno, breviores diaboli
 „ vinculo: aut certe quoniam trium annorum &
 „ ſex menſium breviffimum ſpatium eſt *computari*
 „ noluiſſe credatur, ſive quod minus ſatanæ vin-
 „ culum, ſive quod amplius videtur regnum ha-
 „ bere ſanctorum; ſicut de quadringentis annis in
 „ ſexto decimo hujus operis volumine diſputavi:
 „ quoniam plus aliquid erant, & tamen quadrin-
 „ genti ſunt nuncupati: & talia ſæpe reperiuntur
 „ in litteris ſacris, ſi quis advertat. „ Ita S. Au-
 guſtinus.

Prob. 3. quia S. Joannes hîc agens de capitibus beſtiæ, *N. 3.* ait: *Et vidi unum de capitibus ſuis quaſi occiſum in mortem: & plaga mortis ejus curata eſt. Et admirata eſt univerſa terra poſt beſtiam.*

Atqui

Atqui hæc non possunt intelligi de persecutione Antichristi, ergo &c.

Prob. min. Quia per caput illud occisum nequit intelligi ipse Antichristus, quandoquidem juxta opinionem illorum, qui hæc interpretantur de fine mundi, Antichristus non sit caput bestię, sed ipsamet bestia; & etiam nequit intelligi unus e septem Regibus Antichristo famulantibus, ut patet ex v. 12. ubi de altera bestia dicitur: *Et potestatem prioris bestię omnem faciebat in conspectu ejus: & feci terram, & habitantes in ea, adorare bestiam primam, cujus curata est plaga mortis*. Jam verò cum certum sit, quod Antichristus non sit permissurus aliquem Regem, præter se solum adorari, clarè sequitur, quod per caput istud quasi occisum, cujus curata est plaga mortis, etiam nequeat intelligi unus e septem istis Regibus, qui juxta præfatam opinionem sunt capita bestię. At de Roma Pagana hæc omnia optimè verificantur, ut statim videbimus; ergo per bestiam debet intelligi Roma Pagana.

Porro bestia hæc dicitur ascendere de mari, eò quod ascenderit de mundi hujus commotionibus, quæ per mare significantur, ut explicat S Hieron. in cap. 7. Daniëlis dicens: „ Mare significat istum mundum, falsis amarisque fluctibus redundantem, sicut Dominus in parabola sagenæ missæ in mare interpretatur. Unde & draco Rex dicitur omnium, quæ in aquis sunt, & cujus secundum David confringuntur capita. Et in Amos legitur: „ Si descenderit in profundum maris, ibi mandabo Draconi. „ Quænam verò sint septem capita hujus bestię, ipsemet S. Joannes declarat infra cap. 17. v. 9. dicens: *Septem capita, septem montes sunt, super quos mulier sedet. & reges septem sunt.* Hi autem septem Reges, prout exprimuntur in textu originali, seu græco, sunt septem Augusti, aut,

ut dicit Eusebius lib. 8. Histor. Eccles. cap. 13. septem Reges perfecti; seu, ut more Latinorum loquamur, sunt septem Imperatores; non septem primi, sed septem illi, qui ultimam persecutionem contra Ecclesiam excitarunt. Nam quod S. Joannes hic agat de persecutione ultima, inde liquet quod describat persecutionem illam, post quam reddita est Ecclesiae pax, & deinde Roma Pagana vastata fuit, prout patet ex cap. 17. & 18. Porro hoc contigit post persecutionem ultimam, quae dicitur *Diocletiani*, eo quod nomen ejus esset positum primo loco in capite Edicti generalis Imperatorum (de quo fit mentio apud Eusebium lib. 8. Histor. Eccles. cap. 3.) vi cujus ista persecutio inchoata, ac executioni mandata fuit, quae & ceteris fuit diuturnior, & omnium crudelissima, ergo &c. Insuper hic agitur de persecutione, quae a Romano Imperio Pagano excitata fuit auctoritate, & nomine septem Imperatorum: Atqui haec est persecutio ultima, ut patebit ex infra dicendis cap. 17. ergo &c.

Imperatores autem isti, juxta D. Bossuet, fuerunt Diocletianus, Maximianus cognomento *Herulens*, Constantius Chlorus pater Constantini Magni, Galerius Maximianus, Maxentius, Maximinus, & Licinius. Attamen an Constantius Chlorus inter septem bestiae capita numerari queat, & an non potius inter eadem numerandus sit Imperator Severus, uti sustinet Calmet, discutietur infra in responsione ad Obj. 3. Per decem cornua pariter intelliguntur decem Reges, prout rursus videbimus infra cap. 17. Porro nomina blasphemiae quae dicuntur esse in capitibus bestiae, sunt falsi dii, quibus septem montes erant dedicati: Item sunt nomina falsorum deorum, quae septem isti Imperatores, testibus Lactantio de morte Persecut. cap. 9. & 21. & Eusebio lib. 9. Histor. Eccles. cap.

9. sibi assumpserant. Diocletianus assumerat nomen Jovis, unde dictus fuit *Jovius*, Maximianus nomen Herculis, & inde dictus *Herculeus*: alter Maximianus vocabatur filius Martis, Maximinus quoque assumpserat nomen Jovis, Lactantius cap. 52. ulterius refert, quod superba illa nomina, scilicet Jupiter & Hercules, quæ Diocletianus & Maximianus assumpserant, etiam assumpta fuerint ab eorum successoribus.

V. 2. *Bestia, quam vidi, similis erat pardo, & pedes ejus sicut pedes ursi, & os ejus sicut os leonis.* Tres hæ bestię, quibus marinum illud monstrum erat simile, significant tres præcipuos Tyrannos, per quos bestię persecutio debebat inchoari, ut patet ex Lactantio lib. cit. cap. 16. ubi ait: *Ab Oriente usque ad Occasum tres acerbissima bestia saeviebant.* Pardus per colorum varietatem designat Maximianum Herculeum, Principem inquietum, crudelem, & inconstantem. Lactant. ibid. cap. 26. 28. 29. & 30. Ursus Galerium Maximianum, qui ex Septemtrione venerat, homo ingenio agresti, atque fero, ac corporis habitu crasso, & enormi, ursoque simili, ait Lactantius cap. 9. qui & in deliciis habuit alere ursos, ut idem Lactantius testatur cap. 21. dicens: *Habebat ursos ferocię ac magnitudinis suę simillimos.* Leo designat Diocletianum, Principem crudelem, & acerrimum fidelium persecutorem; cui attribuitur os leonis, propter cruenta edicta in Christianos, quæ ex ore ejus emanarunt.

V. 3. *Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum.* Id contigit sub Maximino, quando quinque primis Ecclesię persecutoribus mortuis, ipse solus eam persequebatur: Ac proinde dum Maximinus à Constantino & Licinio fuit debellatus, & deinde cæsus, Imperium idololatricum videbatur mortuum in hujus Tyranni persona; quandoquidem

tunc cxtinxi essent persecutores, & Ecclesia gloriosum de dracone triumphum reportasset.

Et plaga mortis ejus curata est. Dum scilicet publicam, quam Constantinus Ecclesiæ acquisiverat pacem, quinquaginta circiter post annis, sustulit Julianus Apostata: Hic enim ejurato Christianismo, Imperium idololatricum restituit, seu reviviscere fecit: *Et admirata est universa terra post bestiam*, eò quod nimirum videret hanc tam inopinatam mutationem.

v. 4. Et adoraverunt draconem in falforum deorum sacrilego cultu: & adoraverunt bestiam, id est, Julianum; ut enim invitos, & nihil tale suspicantes in idololatriam pertraheret, se unà cum deorum simulacris insculpi jubebat, prout refert S. Gregor. Nazianz. Orat. 3. Et quia Gentiles Imperium idololatricum, tam subito per Julianum restauratum, existimabant esse invincibile, ideo dicebant: *Quis similis bestia? & quis poterit pugnare cum ea?*

v. 5. Et data est ei potestas facere menses quadraginta duos: hoc est, tres annos cum dimidio. Hic annorum numerus, conformiter ad ea, quæ cap. præc. quæst. 2. dicta sunt, designat potestatem Juliani admodum brevi tempore duraturam, uti & revera contigit; nam, ut habet Calmet, incepit anno 360. in Vere, & finita fuit anno 363. quo mortuus est quinto Kalendas Julii. Porro Julianus primò dictus est *Cæsar*, deinde, invito Constantio, *Augustus*, mox ob mortem Constantii factus est unicus orbis terrarum Imperator. Et ideo infra *v. 7.* dicitur: *Data est illi potestas in omnem tribum, & populum, & linguam, & gentem.*

v. 6. Et aperuit os suum in blasphemias ad Deum &c. Blasphemias Juliani fuisse valde enormes, testantur omnes Historici: & ut de cæteris taceam, valde enormiter aperuit os suum in blasphemias ad Deum

Deum, & ad Christum Dominum, quando in pugna contra Persas se ad mortem vulneratum sensit, prout testatur Theodoretus lib. 3. Histor. Eccles. cap. 20. ubi impiissimi, & crudelissimi huius tyranni interitum enarrans, ita scribit: „ Ferunt porro, ipsum tyrannum, simul ac plagam acceperat, manum protinus sanguine implevisse, illumque projecisse in aërem, ac dixisse: *Vicisti Galilee*, & simul tum confectum esse victoriam, & blasphemiam (adeo enim à mente alienatus erat) in Deum impudenter locutum.

¶ 8. Et (Ethnici) adoraverunt eum omnes, tamquam numen, quod opem illis tulerat; & etiam varii Christiani timidi: *Quorum non sunt scripta nomina in libro vite Agni.* Id est, qui non erant prædestinati ad vitam æternam.

Contra mox dicta fortè aliquis regeret, quòd quinto vel sexto à morte Maximini anno denuò persecutionem excitaverit Licinius, ac consequenter, quòd tunc bestia reviviscere cœperit, adeoque plaga mortis ejus curata fuerit. Verùm id nihil obstat: Quia licèt in persecutione Licinii multum sanguinis fusum fuerit, tamen hæc persecutio fuit adeo levis in comparatione aliarum, ut de eadem Sulpitius Severus lib. 2. cap. 10. dicat: *Res levioris negotii, quam ut ad Ecclesiæ vulnera pertineret.* Deinde Licinius non excitavit persecutionem in toto Imperio, sed tantùm in exigua ejus parte; ac proinde tunc non est admirata universa terra post bestiam: & multò minùs data est tunc potestas faciendi bellum cum sanctis, in omnem tribum, & populum, & linguam, & gentem, ut dicitur ¶ 7. Ergo reviviscentia bestiae non ad tempora Licinii; sed ad tempora Juliani Apostatae referri debet,

Cæterùm, S. Joannes propter gravissimas, quæ enarraverat fidelium persecutiones, afflictus, eodem

dem consolaturus, ait v. 9. Si quis habet aurem, audiat. v. 10. Qui in captivitatem duxerit, in captivitatem vadet, qui in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi. Hæc Imperatoribus Ethnicis, Ecclesiam persequentibus, à parte rei eveniunt. Etenim, ut supra cap. 8. & 9. quæst. 4. ex Paulo Orosio vidimus, Valerianus, qui tot fideles in vincula coniecerat, qui copiosissimum innocentem sanguinem crudeliter effuderat, à Rege Persarum turpiter incarceratur, ejusque deinde sanguis, detractâ cute, toto corpore funditur. Non absimilem Dei vindictam alii Tyranni experti sunt. Ipse Julianus Apostata, sagittâ de cælo missâ, in bello Persico miserè periit, & totus blasphemus impurissimam animam exhalavit, eamque orco tradidit.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

OBj. r. S. Irenæus toto ferè lib. 5. & Papias, qui in initio Ecclesiæ floruerunt, per bestiam de qua hoc cap. agit S. Joannes, intelligunt Antichristum: Atqui hi, utpote Apostolorum temporis coævi, melius noverunt, quid per hanc bestiam intelligatur, quam isti posteriores Interpretes, qui per eandem dicunt intelligi Romam Paganam, ergo &c.

R. Neg. min. Si quidem quòd S. Irenæus, Papias, & nonnulli alii ipsis contemporanei per bestiam istam intellexerint Antichristum, nemini mirum videri debet. Hi enim, cum Millenariorum errori addicti forent, docuerunt, quòd post resurrectionem corporum sancti cum Christo sint regnaturi per mille annos in omni (licito tamen) voluptatum genere. Et in hoc supposito facile sustinere potuerunt, quòd etiam illi Sancti, qui tempore Antichristi testimonium pro nomine JEsu dabunt, sint cum Christo regnaturi mille annis, prout infra cap. 20. asserit S. Joannes. Verùm cum istud

istud dogma jam dudum ab Ecclesia sit rejectum, & per mille annos, de quibus in Apocalypsi, non intelligantur mille anni post resurrectionem, sed longum istud temporis intervallum, quod ab initio Ecclesiae usque ad Antichristi adventum defluet, per bestiam non potest intelligi ipse Antichristus, sed debet intelligi aliquis alius Tyrannus, seu potius Imperium tyrannicum, sub quo in initio Ecclesiae praefati Sancti testimonium pro nomine JESU dederunt; ac consequenter intelligenda est Roma Pagana, uti ex supra dictis liquet. Unde si S. Irenaeus, & Papias textum S. Joannis de mille annis eodem modo exposuissent, quo post ipsorum tempora eundem cum S. Aug. universa exponit Ecclesia, vix dubitandum videtur, quin ipsi quoque, si tunc temporis adhuc superstites fuissent, per bestiam non Antichristum, sed vel Romam Paganam, uti nos, aut saltem aliud Imperium tyrannicum intellexissent.

Inst. Etiam sancti illi, qui tempore Romae Paganæ pro nomine JESU testimonium dederunt, cum ipso non regnabunt mille annis, ergo &c.

Prob. ant. Quia mille isti anni, ut supra dictum est, incipiunt immediatè post mortem Christi, & finiuntur circa adventum Antichristi: Atqui sancti illi, qui noluerunt adorare bestiam, & imaginem ejus, in nostro supposito tantum initio sæculi quarti, nimirum anno 303, quo incepit persecutio Diocletiana, pro nomine JESU testimonium dare potuerunt: Ergo non regnabunt cum ipso mille annis, quandoquidem ex jam dictis mille circiter deficient ducenti sexaginta quatuor.

R. Neg. ant. Nam licet mille isti anni incipiant immediatè post mortem Christi, tamen cum per eosdem nullus determinatus annorum numerus designetur, sed in vago longum istud temporis intervallum, quod in hac nova lege usque ad finem mundi

mundi elabetur, sancti illi, qui tempore Romæ Paganæ pro nomine JEſu testimonium dederunt, rectè dicuntur cum ipſo regnaturi mille annis; quandoquidem ſpatium annorum, quod à tempore Diocletiani uſque ad Antichriſtum defluet, ſit valde longum. Unde nihil obest quòd videantur deficere circiter ducenti ſexaginta quatuor, qui jam elapſi erant; quandoquidem hi, ſi comparentur ad longiſſimum iſtud intervallum, quod uſque ad finem mundi elabetur, admodum pauci reputandi ſint.

Obj. 2. S. P. Aug. per beſtiam, de qua hoc Apocalypſis capite, manifeſtè intelligit Antichriſtum, ergo &c.

Prob, ant. Quia in Pſal. 68. exponens illa verba: *Deleantur de libro viventium, & cum juſtis non ſcribantur*, ita ſcribit: „Fratres, non ſic accipere debemus, quoniam quemquam Deus ſcribat in libro vitæ, & deleat illum... Præciſius eſt, prædeſtinavit omnes ante conſtitutionem mundi regnatuſque cum filio ſuo in vita æterna. Hos conſcripſit, ipſos continet liber vitæ. Denique in Apocalypſi quid ait Spiritus Dei, *cum de preſſuris ab Antichriſto futuris loqueretur eadem Scriptura?* Conſentient illi, inquit, omnes qui non ſunt ſcripti in libro vitæ. Proinde ſine dubitatione non erunt conſenſuri, qui ſcripti ſunt. Iſti ergo quomodo inde deſentur, ubi numquam ſcripti ſunt? Hoc dictum eſt ſecundum ſpem ipſorum, quia ipſi ſe ſcriptos putabant. Quid eſt, *Deleantur de libro vitæ?* Et ipſis conſtet, non illos ibi eſſe. „Ergo juxta S. Aug. in hoc Apocalypſis capite non agitur de preſſuris ſeu perſecutionibus, quas contra eccleſiam excitavit Roma Pagana, ſed de iis, quas excitabit Antichriſtus, ac proinde hic debet intelligi, per beſtiam, quam S. Joannes vidit aſcendentem de mari,

R. Neg. ant. & conseq. Quia S. Aug. loco citato non agit de pressuris, quas contra Ecclesiam dicitur excitatura bestia illa, quam S. Joannes vidit ascendentem de mari, sed de iis pressuris, quas dicitur excitaturus iste Tyrannus, qui bestiam illam faciet reviviscere, seu qui imperium idololatricum restituet: Nam à v. 3. usque ad 8. inclusivè (cujus secundi verba citat S. Doctor) de tempore illo, quo bestia, quæ videbatur mortua, reviviscet, hîc agi, manifestum & certum est. Jam verò quamvis bestia, quæ videbatur mortua, juxta supra dicta, propriè loquendo, revixerit tempore Juliani Apostatæ, tamen rursus reviviscet in fine mundi, siquidem etiam ipse Antichristus sano sensu imperium idololatricum restituet, quatenus nimirum *jubebit seipsum pro Deo adorari*, ut ait S. Chrysost. Hom. 3. in Ep. 2. ad Thessal. Et sic cultus, qui soli supremo Domino debetur, tunc rursus deferetur vilissimæ & impiissimæ creaturæ; adeoque erit verè cultus sacrilegus & idololatri-
cus. Et tunc etiam omnes impii Antichristum, tamquam numen adorabunt; & pariter varii tepidi ac timidi Christiani: *Quorum nomina non scripta in libro vitæ Agni.* Igitur sicut illa verba Christi Matth. 24. v. 14. *Et predicabitur hoc Evangelium regni in universo orbe...* & tunc veniet consummatio, intelligitur de consummatione, seu fine Reipublicæ Judaicæ, & simul etiam de consummatione sæculi seu fine mundi: ita nihil implicare videtur, quominus prædicta Apocalypsis verba, licet primariò intelligantur de tempore Juliani Apostatæ, tamen simul secundariò etiam intelligantur de tempore Antichristi. Et sic non malè dixit S. Augustinus, quòd Scriptura ibidem loquatur de pressuris ab Antichristo futuris.

Cæterum, quòd S. Doctor non asseruerit per bestiam, quam S. Joannes vidit ascendentem de mari

mari, esse intelligendum Antichristum, patet ex lib. 20. de civ. Dei cap. 9. ubi fatetur se necdum satis inquisivisse, quænam sit ista bestia. Verba ipsius loco jam citato sunt: „ Quæ sit porro ista bestia, *quamvis sit diligentius inquirendum*, non tamen abhorret à fide recta, *ut ipsa impia civitas intelligatur*, & *populus infidelium*, contrarius populo fideli, & civitati Dei. „ Porro quænam civitas fuit magis impia, & contraria civitati Dei, seu Ecclesiæ, quàm Roma Pagana? Et quoniam de populo fuerunt magis infideles, & contrarii populo fideli, quàm Imperatores Ethnici? Igitur, etiam attentâ mente S. Aug. per bestiam rectè intelligi potest Roma Pagana, & per septem bestiarum capita, septem Imperatores.

Obj. 3. Circa tempora ultimæ persecutionis fuerunt novem in orbe, Romanis subiecto, Imperatores; siquidem præter septem supra memoratos, etiam tunc Imperatores fuerunt Constantinus Magnus, & Severus: Ergo si S. Joannes hic egisset de persecutione ultima, non tantum septem, sed novem bestiarum, seu Romæ Paganæ capita exprimere debuisset.

R. Neg. conseq. Quia Constantinus Magnus, & Severus inter bestiarum capita numerari non possunt. Nam imprimis non potest numerari Constantinus, quia hic non tantum Ecclesiam non est persecutus, sed etiam ante baptismum Religioni Christianæ maximè favit, quandoquidem persecutionem à Diocletiano excitatam stiterit, & Christianis liberum exercitium eorum Religionis concesserit, Etenim, ut testatur Lactantius lib. de mort. Persecut. cap. 24. *Suscepto Imperio Constantinus Augustus, nihil egit prius, quam Christianos cultui, ac Deo suo redderet. Hac fuit prima ejus sanctio, sanctæ Religionis restituta, pro restitutio.*

Quantum ad Severum, respondet D. Bolluet, faten-

fatendum videri quòd fuerit Christianorum hostis, quandoquidem esset creatura Galerij Maximiani, qui erat unus è præcipuis Ecclesiæ persecutoribus: Verùm cum de dignitate Imperiali ipsius Severi vix fiat mentio in Historiis, etiam hic inter Reges perfectos, seu Imperatores, de quibus agit S. Joannes, numerari non potest, ac consequenter non est unum è bestię capitibus. Et Lactantius lib. cit. cap. 25. & 26. vix aliquid aliud de Severo habet, quàm quòd fuerit creatus Imperator in ordine ad gerendum bellum contra Maxentium, & quòd tunc à propriis militibus desertus, & ad vitam communem redactus fuerit. Simile quid etiam habet Paulus Orosius lib. 7. cap. 28. ubi ait: „Galerius Augustus Severum Cæsarem „adversus Maxentium Romam cum exercitu misit: Severus cum urbem obsideret, militum suorum scelere desertus & proditus, atque ex eo „fugiens, Ravennæ interfectus est.

Attamen hoc non obstante, dicendum videtur quòd Severus non tantum fuerit creatus Imperator in ordine ad bellum gerendum, sed etiam in ordine ad regendum; siquidem sub sua potestate habuit non exiguam Imperij partem, ut patet ex Paulo Orosio lib. 7. cap. 25. ubi de hac re ita scribit: *Galerius duos Cæsares legit (Id est, elegit) Maximinum, quem in Oriente constituit, & Severum, cui permisit Italiam, ipse in Illyrico constitutus.* Ex quibus verbis clarum est, quòd, sicut Orienti præfuit Maximinus, ita Italiæ præfuerit Severus: ac proinde hic æque ac iste Imperiali potestate gavisus est: Et sic nihil implicat, quominus inter bestię capita numeretur Severus.

Et sanè, quòd inter septem bestię capita potius numerandus sit Severus quàm Constantius Chlorus, satis manifestum videtur ex iis, quæ de Constantio Chloro habet Eusebius lib. 8, Hist. Eccles. cap.

cap. 26. ubi de ipso hoc egregium profert elogium:
 „ Qui solus inter Imperatores nostræ memoriæ,
 „ totum regni sui tempus, ut Imperii dignitas po-
 „ stulat, exegit: & cum in aliis rebus humanissi-
 „ mum liberalissimumque omnibus seipsum præ-
 „ buit, *tum persecutionis contra nos intentatæ mi-*
 „ *nimè particeps factus est*; sed pios Christianos,
 „ qui sub ipso vitam degebant, à damno contu-
 „ meliaque penitus immunes conservavit: & ne-
 „ que Ecclesiarum ædificia demolitus, neque ali-
 „ quod scelus in nos machinatus, felicem beatum-
 „ que admodum vitæ exitum consecutus est. „ Et
 lib. 1, de vita Constantini cap. 9. de Constantio
 Chloro rursus ita scribit: „ Cum quatuor in Ro-
 „ mani Imperii gubernandi societate jungebantur,
 „ solus hic fœdere amicitiae cum Deo omnium gu-
 „ bernatore pacto, modum vitæ à cæterorum in-
 „ stitutis alienum disparemque consecutus est. Illi
 „ enim Dei Ecclesias obsidione vastare, evertere
 „ radicitus, solo æquare, ac templa, concussis
 „ fundamentis disturbatisque, prorsus delere ag-
 „ gressi sunt; hic autem à nefando & detestabili
 „ illorum scelere manus integras & inviolatas con-
 „ tinuit, *neque ulla ex parte se similem eis præbuit.* „
 Ex quibus verbis omnino evidens est quòd Con-
 stantius Chlorus non solum neque persecutionis
 auctor, sed ne fautor quidem fuerit: Ac proinde
 inter septem bestiae capita numerari nequit, sed
 ejus loco post Galerium Maximianum substituen-
 dus est Severus.

Nec refert quòd Constantius Chlorus à Roma-
 nis inter deos relatus fuerit: Siquidem non est in-
 ter eosdem relatus propter persecutionem Christia-
 norum, aut propter propagationem idololatriæ,
 sed propter optimos mores, & optimum regimen,
 ut testatur Eusebius supra cit. cap. 26. dicens:
 „ Qui primus ex Imperatoribus propter singularem
 „ morum

„ morum facilitatem & mansuetudinem, quæ præ-
 „ ter cæteros præstabat, apud Romanos in deos
 „ relatus fuit, omnique splendore & dignitate,
 „ quæ Imperatori debetur, post mortem honora-
 „ tus.

Obj. 4. Etiam Maxentius, ut placeret populo Romano, cujus jam magna pars ad fidem conversa erat, in initio sui Imperii mirificè favit Religioni Christianæ: Nam, ut rursus testatur Eusebius lib. 8. Histor. Eccles. cap. 26. „ Illis, qui ejus
 „ parebant Imperio, in mandatis dedit, ut persecutionem contra Christianos remitterent; tan-
 „ tamque pietatis speciem præ se tulit, ut huma-
 „ nus & valde mansuetus, præ illis qui Imperium
 „ ante tenuissent, cuique videretur. „ Ergo si propterea inter septem bestiarum capita non numeretur Constantius Chlorus, quia favit Religioni Christianæ, etiam inter eadem non est numerandus Maxentius.

R. Hunc Maxentii favorem non fuisse sincerum & verum, sed tantum larvatum & fictum, prout loco citato satis clarè insinuat Eusebius, dum verbis statim objectis præmittit hæc: „ Maxentius,
 „ qui Romæ tyrannidem occupare instituit, in ip-
 „ so Imperii sui ingressu fidem nostram se amplecti,
 „ quò populo Romano placeret, eumque blandi-
 „ tiis deliniret & assentatione, *callidè simulavit.* „ Et sanè quòd Maxentius fuerit valde crudelis & prorsus infamis Tyrannus, ac Ecclesiæ persecutor, patet ex eodem Eusebio, qui lib. cit. cap. 27. asserit quòd Maxentius & Maximinus *in omni scel-
 rum genere fuerint simillimi.* Et lib. 1. de vita Constantini cap. 27. narrat quòd Maxentius cæcâ ac indomitâ libidine in Christianas mulieres ferri cœperit, sed quòd non potuerit omnino per suos providere, *quo facilis sibi ad eas pateret aditus: Nam*
illæ citius, vitam cum morte commutare volebant,
 L *quàm*

quàm corpus ei violandum permittere. Vide & ibid. cap. 29. & 30. Insuper ex Breviario Romano die 16. Januarii constat, quòd Maxentius S. Marcello Papæ gravia supplicia minatus sit, nisi deposito Pontificatu idolis immolaret. Nego igitur consequentiam; siquidem, ut ex supra dictis evidens est, Constantius Chlorus non callidè vel fraudulenter, sed omnino verè ac sincerè Christianæ Religioni favit, atque ab aliorum Imperatorum tyrannide abhorruit, licèt ei non satis fuerit auctoritatis, ut illam tolleret in iis Imperii Provinciis, ubi non imperabát: Atque inde factum est, ut edicta contra Christianos prolata, nomine illius non secus ac aliorum Imperatorum inscriberentur, & Christiani illum unâ cum tribus reliquis Imperii sociis adorare, eique hostias immolare cogerentur; de quâ immolatione agit Eusebius lib. 8. Hist. Ecclesiast. cap. 12.

QUÆSTIO II.

QUID INTELLIGATUR PER BESTIAM, QUAM S. JOANNES VIDIT ASCENDENTEM DE TERRA?

VERS. 11. *Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra.* per hanc bestiam designantur novi Ecclesiæ inimici, qui argumentationibus, Philosophiâ, fictis miraculis, & simulatis virtutibus Religionem Christianam evertere conati fuerunt. Itaque hi fuerunt præcipuè isti, qui Paganâ, seu Physico-magicâ Philosophiâ, maximè Pythagoricâ, imbuti, sub Romanis Imperatoribus Ethnicis idololatriæ in subsidium venerunt, atque suis fallacibus scriptis & libris totum mundum, ac ipsos potissimum Romanos Imperatores decipientes, & magicis artibus seducentes, in Ecclesiam, Christique fideles excitarunt. Diocletiano imperante, enituit Por-

Porphyrri maximè, & Hieroclis odium in fideles, quorum posterior (teste Lactantio de mort. Persec. cap. 16.) potissimus fuit huic Imperatori persecutionum author, & contra Christianos scripsit ipso anno 303. qui primus fuit persecutionis. Lactantius etiam lib. 5. inst. cap. 2. refert alium quemdam Nicomediæ tempore eodem contra Christianos tres libros scripsisse, qui quidem erat insignis Philosophiæ Professor, sed à cujus præceptis vita maximè abhorrebat. Illius opus jam tunc cœpit contemni, & mox in oblivionis caligine jacuit; Porphyrius autem majori pollebat ingenio, & mentis acumine, quàm aliorum quispiam, qui hætenus Ecclesiam oppugnaverunt, ideoque præ cæteris solidius hoc præstitit. Ita Lactantius. Ipse etiam Julianus Imperator eorum numero semet adscripsit, qui scriptis, atque argumentationibus Christianos persequerentur, uti testantur S. Hier. Epist. 84. & S. Cyrillus Alexandrinus *In Julian.* Item S. Gregor. Nazianz. Or. 4. refert, quòd Juliani aula refertissima esset Philosophis, Magis, perditis hominibus, infestis fidelium inimicis, calumniatoribus, veneficis, vanitatis & ambitionis auram aucupantibus: Qui omnes nimii erant amatores Apollonii Thyanei, qui illorum veluti heros ferebatur, & quem non æquare solum; verùm etiam præferre audebant Jesu Christo propter fictitia miracula, quæ fuerat operatus. Illum tamquam Deum, vel saltem tamquam admirabilis sanctitatis virum habebant.

Porro præfata bestia dicitur ascendere de terra; quia de terrena, ac humi repente conversatione in medium prodit. *Et habebat cornua duo similia Agni.* Per cornua videntur intelligi hypocrita istorum Philosophorum doctrina ac vita, & virtus faciendi falsa miracula: Hæc enim sunt vera cornua, quibus impetitur ac seducitur simplex popu-

lus. Et sunt similia Agno, aut Agni cornibus : quia videntur instar Agni esse sancta, & servire Domino Deo. Deo Agni cornua erant cœlestis doctrina & miracula : Hæc imitari volebant isti Philosophi, doctrinam suam diabolicam, tamquam cœlestem venditantes per præstigias, & falsa miracula. *Loquebatur sicut draco.* Hoc est, ejus verba & opera sunt hypocrita, occultè ac dolosè venenata, uti solent esse sibili draconum; adeoque per omnia sua opera, ac verba hæc bestia effundit venenum more draconis; ideoque diabolica illorum Philosophorum ac Magorum doctrina aptissima est ad decipiendum homines. Sicut enim draco, id est diabolus, decipiens Evam, locutus est per os serpentis, ita & loquebatur per os horum pseudo-prophetarum.

V. 12. Et potestatem prioris bestiae, id est Romæ Paganæ, omnem faciebat in conspectu ejus. Etenim Roma, ejusque Imperatores, istos Philosophos manutenabant, istique faciebant terram, & habitantes in ea, adorare bestiam primam, scilicet Romanam in suis idolis & Imperatoribus, *cujus curata est plaga mortis*, tempore Juliani Apostatæ, ut dictum est quæst. præc.

V. 13. Et fecit signa magna &c. Hoc est, Philosophi opitulante sibi magiâ, fecerunt falsa miracula. Eunapius *in Porphy.* plurima refert commentitia prodigia, quæ tempore Juliani acciderunt, falsas etiam resurrectiones mortuorum in vita Porphyrii, Maximi, Chrysanthi, aliorumque illius ævi Magorum. Cùm Julianus in Asia fuisset, multò pridem antequam Christianam Religionem defereret, celeberrimos Philosophos, & Magos, qui tunc florebant, vidit, & præcipuè summam iniit cum Maximo necessitudinem, qui quidem omnium peritissimus ferebatur. Et, ut refert rursus Eunapius *in Maxim.* Eusebius, Oedesi discipulus, invi-

invidens gloriæ Maximi, vel potius illum contemnere simulans, ut à Juliano enixius & ipse quæreretur, quondam illi dixit, Maximum veteratorem esse, ac rebus indignis vacare. Quadam die, addit ille, cum parvo thure, ac verbis nonnullis visum elicuit ex simulacro deæ Hecatis, professus se quoque accensurum extincta funalia, quæ manibus dea gerebat; & quæ verba cum ille vix protulisset, repentinus fulgor lampades omnes accendit, Nihil ultra quæsitum fuit, ut Juliano os subliniretur: Qui dixit se jam invenisse, quem perquirebat; ideoque Maximo ad se evocato. sese illi tradidit. Hinc videmus, quomodo sub Imperatoribus Ethnicis adimpletum sit, quod hîc de prodigiis, à bestia perpetratis, narrat S. Joannes.

¶. 16. *Et faciet omnes pusillos, & magnos... habere characterem in dextera manu sua, aut in frontibus suis: Ut sicut devoti Christo, signati sunt signo Agni, sic devoti dæmonibus, gestarent characterem bestię. Unde S. Joannes hîc alludit ad Ethnicorum consuetudinem, in manibus vel frontibus gerentium nomen istius numinis, cui sese devoverant; vel aliud quoddam emblemata, quod ad numen illud spectaret. De ista consuetudine videri potest Lucianus in dea Syr.*

¶. 17. *Et ne quis possit emere, aut vendere, nisi qui habet characterem, aut nomen bestię, aut numerum nominis ejus. Hoc adimpletum est temporibus Diocletiani & Maximiani, uti patet ex Ven. Beda tom. 3 in hymno passionis S. Justinii Martyris. non illius, qui passus est sæculo secundo, sed istius, qui in initio sæculi quarti passus est sub Diocletiano, & de quo fit mentio in Martyrologio Romano die 12. Decembris. Porro Beda loco citato ita scribit: Non illis emendi quidquam, aut vendendi copia, nec ipsam haurire aquam, dabatur licentia: antequam thurificarent detestandis idolis.*

Non idem omnino, sed tamen simile quid etiam fecit Julianus, qui, teste Theodoretō, Cyrensi Episcopo, lib. 3. Histor. Eccles. cap. 15. polluit nefariis sacrificiis fontes omnes qui erant Antiochiæ, & Daphne, ut nemo aquam haurire posset, quin profanis sacrificiis, quæ ibi commixta fuerant, pollueretur. Hoc ipsum fecit in pane, carne, fructibus, oleribus, aliisque rebus esculentis, & poculentis omnibus; jubens aquâ idolis consecratâ aspergi, quæcumque in foro essent venalia. Hoc tamen non obfuit, quominus indiscriminatim fideles rebus ad victum necessariis uterentur, scientes idolum nihil esse, & S. Pauli verbis 1. Cor. 10. v. 25. adhærentes: *Omne, quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.*

QUÆSTIO III.

QUÆNAM SIT BESTIA, CUJUS NUMERUS EST SEXCENTI SEXAGINTA SEX?

VERſ. 18. *Qui habet intellectum, computet numerum bestiae. Numerus enim hominis est: & numerus ejus sexcenti sexaginta sex.* Quandoquidem supra quæst. I. demonstrare conati sumus, quòd per bestiam non possit intelligi Antichristus, hinc ulterius inde concludimus, quòd S. Joannes hîc non det signum, ex quo postremi hujus mundi fideles poterunt jam natum, ac sibi vicinum Antichristum cognoscere: Ac proinde ex jam citato Apocalypsis loco nequaquam sequitur Antichristum fore hominem, in cujus nomine numerales litteræ facient 666. Cùm igitur, ut antè diximus, per bestium intelligatur Roma Pagana, manifestum est, quòd à S. Joanne hîc designetur aliquis ex illis Imperatoribus Ethnicis, qui ultimam persecutionem contra Ecclesiam moverunt, in cujus nomine nume-

numerales litteræ faciunt 666. Et licet non sit certum, quisnam determinatè designetur, tamen communiter admitti solet, quòd vel sit Julianus Apostata, vel Diocletianus.

Porro illi, qui existimant designari Julianum, contendunt non aliud hîc bestiae nomen inculcari, quàm quo impius ille Religionis nostræ transfuga toti mundo, omnibusque sæculis notissimus evasit, nimirum nomen Græcum *Αποστατης Apostatees*. Etenim hoc nomen præcisè numerum reddit: Nam à apud Græcos valet α 1. π 80. ϑ 70. ς 6. rursus ι 1. ρ 100. η 8. ζ 200. Qui numeri simul juncti faciunt 666. Attamen hæc opinio non videtur commodè posse sustineri.

1. Quia est omnino incertum, an illud Juliani nomen scriptum in medio fuerit istâ unâ littera ζ, quæ æquivalet duabus, scilicet ς. sigmæ, & τ. Tau, an verò his duabus exaratum fuerit. Et sanè, cùm supponatur esse nomen alicujus Imperatoris, verosimiliùs exaratum fuit litteris majoribus, Jam verò Græci in litteris majoribus non habent unam, quæ æquivalet his duabus, scilicet Σ. & Τ. Ergo satis evidens videtur, quòd nomen illud scriprum in medio fuerit non illâ unâ, nempe ζ. sed his duabus, nimirum Σ & Τ. Porro in hoc supposito præfatum nomen non tantùm 666. sed 1160. conficiet. Etenim si supprimas numerum 6 quem facit 5. & ejus loco substituas numerum 200. quem facit Σ. & 300. quem facit Τ. atque his addas reliquos, quos faciunt cæteræ prædicti nominis litteræ, invenies 1160.

2. Nomen bestiae, prout ex verbis supra citatis liquet, debet esse nomen proprium alicujus hominis, quo is passim seu communiter appellabatur, & cognoscebatur ab omnibus: Atqui *Αποστατης* non erat nomen proprium Imperatoris Juliani, sed potius quoddam ejus cognomen, quo non ab omni-

bus, sed tantum ab aliquibus (puta Christianis) appellabatur ac cognoscebatur, & quidem per contemptum, quia nimirum à Religione Christiana apostataverat: Ergo *Αποστατης* non potest esse nomen bestiae.

3. Nomen bestiae, aut numerum nominis ejus jubebantur homines gerere in manibus, vel frontibus suis, uti liquet ex *v. 17.* Atqui à vero prorsus alienum est, quod vel ipse Julianus, aut familiarissimi ejus Magi jusserint homines gerere odiosum, & contemptibile illud nomen *Αποστατης*, ergo &c.

4. Certum est quod *v. 18.* non agatur de nomine bestiae, quam Joannes vidit ascendente de terra, sed de nomine bestiae prioris, seu istius, cujus curata est plaga mortis; adeo ut sensus sit: Numerus bestiae prioris, seu cujus curata est plaga mortis, est sexcenti sexaginta sex: Atqui etiam certum est, quod Julianus Apostata non sit prior illa bestia, quandoquidem ipse istam bestiam reviviscere fecerit, ergo &c.

Itaque cum S. Joannes hoc cap. præcipue agat de persecutione Ecclesiae, quæ à septem Imperatoribus Romanis excitata fuit, numerus bestiae debet quæri in nomine alicujus istorum Imperatorum. Etenim Roma Pagana hinc non indigitur nomine bestiae, nisi ratione suorum Imperatorum, qui Ecclesiam persecuti sunt. Dicendum igitur quod bestia, cujus numerus est sexcenti sexaginta sex, sit Imperator Diocletianus. Nam numerum istum in hujus nomine inveniri, manifestum est: siquidem antequam esset Imperator, teste Lactantio de mort. Persecut. cap. 9. vocabatur *Diocles*, quod nomen, ut dicit idem Lactantius ibid. cap. 19. depositâ Purpurâ reassumpsit. Nomini particulari *Diocles* si adjungatur nomen ordinarium Imperatoriae dignitatis, scilicet *Augustus*, manifestè videbitur in litteris numeralibus Latinis, quibus litte-

litteris nomen Imperatoris Romano convenit scribi, numerus 666 DIocLES AUGUSTUS. DCLXVI.

Insuper quòd Diocletianus hîc propriè à S. Joanne designetur, etiam inde patet, quòd iste Tyrannus fuerit primus sive principalis inter septem supra memoratos Imperatores, seu bestiae capita. Etenim ipse habebatur tamquam parens cæterorum; & Maximianum Herculeum, aliosque, qui tunc extiterunt, Imperatores fecit, prout patet ex Paulo Orosio lib. 7. cap. 25. item Lactantio lib. de mort. Persecut. cap. 29. Vide Bossuet in exposit. V. 1.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

OBj. 1. Bestia, cujus numerus est 666: probabiliùs videtur esse iste Imperator Ethnicus, cujus imaginem V. 14. & 15, fecerunt adorari profani illi Philosophi, & Magi, de quibus actum est quæst. præc. Atqui iste est Julianus Apostata; siquidem, ut ex dictis ibidem constat, profanam seu Physico-magicam Philosophiam Imperator Julianus advocavit, ut præceptis suis & præstigiis novum labanti idololatriæ fulcrum supponere, eamque jam toto orbe fugientem, quasi postliminio revocare niteretur: Ergo cum illa auctore, impulsore & magistro potissimùm usa sit Juliano, per præmemorata bestiam non videtur alius intelligendus, quàm impius ille Religionis nostræ transfuga.

R. Transmissis maj. & min. neg. conseq. Nam non tantùm sub Juliano, sed etiam sub Diocletiano profana seu Physico-magica Philosophia maxime enituit, ut liquet ex dictis quæst. præc. Et sane, quòd S. Joannes agat de Diocletiano, ex textu manifestum est; siquidem in eo agitur de bestia priore, cujus curata est plaga mortis, seu quæ tempore Juliani revixit; item agitur de illa bestia, quæ

quæ hominibus prohibuit emere, aut vendere, nisi prius thurificassent detestandis idolis, cum quorum nominibus simul inscribebantur aut insculpebantur nomina Imperatorum: Hoc autem non fuit prohibitum, nisi tempore persecutionis Diocletiani: Nam licet Julianus etiam simile quid fecerit, non est tamen idem, quod fecerat Diocletianus, uti observavimus quæst. præc. Et id etiam ulterius potest demonstrari ex SS. Basilio Or. *in Jul.* & Gregor. Nazianz. Or. 3. *in Jul.* qui asserunt, quod hic imperator idem intenderit facere, quod ante ipsum fecerat Diocletianus; ac consequenter innuunt, quod à parte rei idem non fecerit. Unde dum Zozomenus lib. 5. cap. 18. ait quod Julianus in hoc fuerit imitatus Diocletianum, id intelligendum est, quod ipsum fuerit imitatus quoad aliquid, scilicet quoad hoc, quod sicut Diocletianus publico edicto hominibus prohibuerat vendere, aut emere, nisi prius immolassent idolis, ita Julianus noluerit, ut homines sibi ad victum necessaria procurare possent, nisi simul profanis sacrificiis polluerentur, uti rursus observavimus quæst. præc. Interim tamen publicum edictum, aut legem desuper numquam edidit, sicuti ante ipsum ediderat Diocletianus: ac proinde quod hic v. 17. dicitur, videlicet neminem potuisse emere, aut vendere, nisi haberet characterem, aut nomen bestiae, aut numerum nominis ejus, tantum competit tempori persecutionis Diocletiani.

Inst. Bestia prior, cujus curata fuit plaga mortis, est Roma Pagana, seu Imperium Romanum idololatricum, è cujus septem capitibus unum est Diocletianus, prout dictum fuit quæst. 1. Ergo malè asseritur quod Diocletianus sit ipsamet bestia.

R. Neg. conseq, Quia cum Roma Pagana non indigitetur nomine bestiae, nisi ratione suorum Imperatorum, Ecclesiam persequentium, numerus

rus 666. non est quærendus in nomine ipsius Imperii, sed in nomine alicujus Imperatoris; qui, quamvis sit unum è septem bestiae capitibus, tamen hoc non obstante potest simul dici ipsamet bestia. Etenim quòd bestiae capitibus etiam simul competat nomen ipsius bestiae, patet hìc ex *Ÿ. 2.* ubi S. Joannes ait: *Et bestia, quam vidi, similis erat pardo.* Quæ verba intelliguntur de Maximiano Herculeo, qui fuit unum è septem bestiae capitibus, ut vidimus quæst. 1. Item infra cap. 17. ubi Angelus, mysterium bestiae exponens, ait *Ÿ. 11.* *Et bestia, quæ erat, & non est.... DE SEPTEM EST, & in interitum vadit.* Ubi vides quòd rursus nomen bestiae tribuatur uni e septem bestiae capitibus.

Cæterum, quòd numerus 666. non in nomine Imperii, ac consequenter non in istis verbis Græcis *H ΛΑΤΙΝΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ*, *Imperium Latinum*, quærendus sit (in quibus tamen eundem quærit Kerkherdere) etiam inde demonstratur, quòd istud nomen sit nimis generale & vagum, ac proinde ex eodem cognosci nequeat; quandonam bestia comparere debuerit; an videlicet sub Decio, an sub Valeriano &c. Atqui tamen ex *Ÿ. 18.* omnino clarè patet. quòd S. Joannes dederit signum, ex quo homines cognoscere possent; quandonam bestia comparere deberet: Ergo numerus 666. non in nomine Græco ipsius Imperii, sed in nomine alicujus Imperatoris quæri debet. Insuper dicitur quòd sit *numerus hominis*; id est, qui reperitur in nomine alicujus hominis: ac proinde non est quærendus in nomine Imperii.

Obj. c. Nomen bestiae haud dubiè est nomen alicujus Imperatoris: Atqui præfatus Imperator tempore sui regiminis non vocabatur *Diocles* sed *Dioeletianus*. cui si addatur nomen Imperatoriæ dignitatis, scilicet *Augustus*, litteræ numerales non
666.

666. sed 672. conficient. Ergo numerus nominis bestiae non potest quæri in his verbis: *Diocles Augustus*. Etenim sicuti quis ineptè diceret quòd nomen moderni Pontificis, scilicet Clementis XIII. sit *Carolus*, tametsi ante Pontificatum ita vocaretur, sic pariter ineptè videtur dici quòd nomen præmemorati Imperatoris fuerit *Diocletis*, quamvis, antequam esset Imperator, ita appellatus sit.

R. Neg. conseq. Quia nomen *Diocletianus* non est substantialiter diversum à nomine *Diocles*, sed potius unum ac idem, sed magis latinizatum: Ac proinde iste Imperator æquè cognoscebatur sub nomine *Diocles*, præsertim si ei addebatur nomen *Augustus*, ac sub nomine *Diocletianus*; & consequenter numerus nominis bestiae rectè, seu cum bono fundamento quæritur in prædictis verbis; *Diocles Augustus*. At verò cum nomen *Clemens* sit omnino substantialiter diversum à nomine *Carolus*, ineptè quis diceret quod nomen moderni Pontificis sit *Carolus*, quia sub hoc nomine jam non cognosceretur. Aliud foret, si nomen *Carolus* tantum accidentaliter, seu quoad unam alteramve litteram esset immutatum, puta si diceretur *Carolinus*. Tunc enim modernus Pontifex adhuc etiam posset vocari *Carolus*; siquidem æquè sub hoc, ac sub illo nomine cognosci valeret.

Obj. 3. S. Joannes Apocalypsim scripsit Græcè; ergo numerus nominis bestiae non potest quæri in præfatis verbis Latinis, sed debet quæri in verbo, aut verbis Græcis. Etenim sicuti Sibyllæ, quæ olim in nomine Christi futuri numerum 888. prædixerunt; quia Græcè scripserunt, hunc numerum nominis ejus, scilicet ΙΗΣΟΥΣ JESOUS, juxta computum Græcum colligi voluerunt, ita, quia S. Joannes etiam Græcè scripsit Apocalypsim, verosimile est numerum nominis bestiae juxta similem Græcorum computum calculandum esse.

R.

R. Neg. conseq. Nam non obstante quòd S. Joannes Apocalypsim scripserit Græcè, tamen numerus præfatus quærendus est in lingua Latina: Si quidem, ut supra quæst. 1. probatum est, ea, quæ hoc cap. de bestia prophetavit S. Joannes, impleta fuerunt in Imperio Romano idololatrico, seu tempore Romæ Paganæ. Jam verò Imperatores istius temporis non habuerunt nomina Græca, sed Latina: Ergo cùm in Prophetia S. Joannis agatur de Imperatore Latino, numerus nominis ejus patiter quærendus in nomine Latino, non autem in Græco. Porro quidquid sit de authenticitate oraculorum Sibyllarum, respondeo numerum nominis Christi non ideo præcisè colligendum fuisse juxta computum Græcum, quia v. g. Sibylla Erythræa, quæ præfatum numerum id nomine Redemptoris fore prædixit, Græcè scripsit, sed quia nomen Salvatoris juxta stylum vel morem Græcorum scriptum aut pronuntiatum fuit. Verùm cùm nullum nomen præfatorum Imperatorum Ethnicorum juxta stylum vel morem Græcorum scriptum aut pronuntiatum fuerit, numerus 666. nominis bestię juxta similem Græcorum computum nequaquam calculari potest.

Inst. In ipsa urbe Romana tempore præmemoratorum Imperatorum adeo communis erat lingua Græca: ut feminæ etiam Græcè loquerentur; & uti conqueritur Poëta Juvenalis, sub Nerone... *In Tiberim defluxit Orontes*: Id est, lingua Græciæ Romam transiit. Deinde inter Asiaticos, ad quos scribebat S. Joannes, Romani Imperatores in Numismatibus. & inscriptionibus Græco idiomate, numquam Latino, exprimebantur: uti patet ex inscriptionibus, quas refert Gruterus. Ergo nomina Romanorum Imperatorum videntur isto tempore juxta stylum Græcorum scripta, aut pronuntiata fuisse.

R. Neg. conseq. Nam licet in urbe Romana, & locis adjacentibus lingua Græca esset admodum communis, tamen inde nullatenus deduci potest, quod nomina Imperatorum fuerint Græca : Siquidem & hodiedum lingua Gallica in plurimis Europæ Provinciis communissima est, & tamen hoc non obstante, nomina Regum, aut Principum, puta Germanorum, Hispanorum &c. non sunt nomina Gallica, nec in Diplommatibus, quæ immediate ab ipsorum Aulis emanant, idiomate Gallico exprimi solent, sed semper exprimuntur vel idiomate Latino, vel idiomate istarum Provinciarum proprio. Cum igitur idioma proprium Imperii Romani esset Latinum, nomina Imperatorum quoque erant Latina, & idiomate Latino in Diplommatibus, ac publicis Edictis expressa fuerunt, prout videre est apud omnes antiquos Historicos. Quamvis ergo inter istos Asiaticos, qui non callebant linguam Latinam, pro majori commoditate populi, Imperatoris in Numismatibus Græco idiomate expressi fuerint, hoc nobis nequaquam obest; quia isto idiomate non exprimebantur de communiter contingenti; atque insuper eo non obstante, nomina propria Imperatorum fuerunt semper *Latina*.

Obj. 4. Juxta antiquum Romanorum usum littera D. non videtur numerum quingentorum designasse: utpote quem illi litteris IC. exprimere solebant. Unde Dominicus Baudius, vir elegantissimæ litteraturæ ornatissimus, Epist. Centur. I. ep. 79. desuper ita scribit: „ Inter litteras numerorum in-
 „ dices non refero D. quæ plerisque imperitis vi-
 „ detur designare quingenta: sed puerili errore id
 „ accidit ob affinitatem hujus Notæ IC. & D. Con-
 „ simili modo factum ut Pandectæ significantur per
 „ ff, quod Græci uterentur hac notulâ Π... Vi-
 „ di tamen non absurdos homines, qui vulgarem
 „ hallucinationem defensum irent auctoritate Mar-
 „ tiani

„ tiani Capellæ, aliorumque ejus farinae. „ Imò in versiculis seu sententiis Chronographicis, quæ annis abhinc ducentis scribebantur, littera D. numeralis non erat, uti inter alia demonstrari potest ex versibus de morte Caroli V. apud Pontum Heuterum in Historia de rebus Belgicis, ad calcem ubi inter cætera habetur hoc Chrono - distichum:

Cæsar eos fasces tibi Ferdinande resigno:

In Colo Cælestis atria Magna poli.

Ergo malè cum D. Bossuet quærimus numerum bestię 666. in præfatis vocabulis: *Diocles Augustus*, quandoquidem hæc tantum faciant 166.

R. Neg. ant. Nam etiam Romani numerum mille litteris CI. exprimere solebant; & tamen hoc non obstante littera M. apud ipsos designabat jam memoratum numerum, ut omnes litterati fatentur; ac proinde ex eo, quod numerum quingentorum expresserint litteris I. malè concluditur, quod littera D. eundem numerum non designaverit. Quantum verò ad Dominicum Baudium, eidem præter Martianum Capellam oppono Valerium Probum, primi sæculi Grammaticum, cujus meminit Suetonius lib. de claris Grammaticis Is autem lib. de Notis Romanorum pag. 1478. Edit. Colon. seu Genev. anni 1622. sic habet: C. centum significat, quia prima littera ejus numeri est; D. quingenta; quia, ut nonnullis placuit, C. D. subsequatur; vel, ut aliis, quia inter hanc & M. quod mille significat, quinque litteræ intercedant.

Nec dici potest auctoritatem istam enervari, non solum ob ineptas rationes, quas affert Valerius Probus; sed quia ex illis ipsis, & ex toto stylo incompto, ac minus Latino istius libelli, seu illorum fragmentorum; quæ edidit Dionysius Gothofredus, gravis oritur suspicio vel hunc librum non esse Valerii Probi, qui primo seu aureo sæculo vixit, vel certè interpolatum & corruptum esse

esse. Istud, inquam, dici non potest: nam non enervatur auctoritas alicujus Historici per hoc, quod rationes, ob quas narrat tale vel tale quid contigisse, non subsistant, siquidem eo non obstante potest esse fidelis in referendis factis sui temporis. Ac proinde sufficit nobis quod Valerius Probus referat litteram D. juxta antiquum Romanorum usum significasse quingenta, licet ratio, quam desuper allegat, videatur innepta. Quod verò attinet styllum incomptum, & minùs latinum istius libelli, inde pariter infundatè concluditur illum vel non esse Valerii Probi, vel eundem interpolatum & corruptum esse: nam quod etiam optimi Latini non semper scribant æquè eleganti stylo, sed subinde satis incompto & obscuro, manifestum est ex variis scriptis ac libellis.

Denique quod ex Heutero allatum est de versibus in morte Caroli V etiam nihil evincit: quia inde tantum sequitur, quod littera D. apud quosdam particulares numeralis non haberetur, tametsi de communiter contingenti verè talis foret: eodem ferè modo, quo jam ex opposito littera Y. apud quosdam particulares numeralis est, tametsi de communiter contingenti talis non sit.

C A P U T XIV.

Hoc capite S. Joannes consolatur fideles, qui post scriptam Apocalypsim passuri erant crudelitates Tyrannorum, seu Imperatorum Ethnicorum: eis exponit præmia, quæ a Christo Domino consecuturi sunt, atque ita animas ad firmam patientiam. Angeli annuntiant instare horam judicii Christi atque magnæ Babylonis excidium: Cultoribus bestię infernus intentatur.

Q U Æ S T I O I.

QUI, ET QUALES SINT CENTUM QUADRAGINTA QUATUOR MILLIA VIRGINUM?

Vers. I. *Et vidi, & ecce Agnus stabat supra montem Sion* Hoc est, dum inter visas tot calamitates, ac diras persecutiones stupens & dolens hinc inde circumspexi, exhibita est mihi aliarum rerum facies; nimirum Agnus cum gloria stans supra montem Sion. Porro mons Sion est civitatis Jerusalem suprema arx, in qua Salomon ædificavit templum, ac regium palatium. Hinc ille mons factus est singularis figura & Catholicæ Ecclesiæ, & Cœlestis Civitatis; in qua nunc regnat Christus Dominus. Et ideo ille dicit Psal. 2. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum ejus.* Atque propterea S. Joanni Agnus apparet supra montem Sion; & apparet stans; id est, gloriosus, ac resuscitatus a mortuis.

Et cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen ejus, & nomen Patris ejus scriptum in frontibus suis. Non nomen bestię, sed nomen Agni ac Dei Patris: & hoc gestabant in frontibus

M

tibu

tibus suis ; quia nempe magnum illud Unigeniti Dei nomen coram Imperatoribus Ethnicis, & cunctis eis adhærentibus Tyrannis ac Potestatibus liberâ voce confessuri erant. Nonnulli putant signum istud esse sacro - sancta JEsu Christi Sacramenta, præsertim Baptismum, & Confirmationem : nam hoc posterius datur in fronte. Attamen verò similis est, quòd hîc per illud signum intelligatur quadam alia istorum sanctorum prærogativa, de qua supra cap. 3. v. 12. dicitur : *Qui vicerit...* *scribam super eum nomen Dei mei, & nomen civitatis Dei mei novæ, Jerusalem...* *& nomen meum novum.* Porro per hanc prærogativam videtur posse intelligi Aureola martyrii, aut sanctæ virginitatis.

Cæterum Alcazar putat præfata centum quadraginta quatuor millia esse duodecim signatorum millia, ex singulis duodecim tribubus filiorum Israël, supra cap. 7, Nam duodecies duodecim sunt centum quadraginta quatuor. Attamen id dici non potest : Quia cap. 7. agitur de solis Judæis, hîc verò agitur etiam, & quidem præcipuè, de Christianis Gentilibus. Longè tamen plura millia sunt : ac proinde videtur hic numerus pro indefinito, & maximo numero usurpari, qualis est prædestinatorum, præsertim martyrum, qui persecutionibus omnibus, de quibus antea in hoc libro sermo fuit, resistere. Vide quæ de duodenarii numeri significatione diximus cap. 4. quæst. 1.

v. 2. *Et audiivi vocem de cælo, tamquam vocem aquarum multarum.* Hæc est vox centum quadraginta quatuor millium, Agni triumphum exornantium : Dicitur *tamquam vocem aquarum multarum*, quia erat numerosissimus populus : Apocalypsis enim per aquas passim intelligit populos, & id patet infra ex cap. 17. v. 15. Et hînc liquet, quòd centum quadraginta quatuor millia hoc loco importent non determinatum, sed indeterminatum numerum omnium utriusque sexûs virginum. v.

¶ 3. Et cantabant quasi canticum novum.... & nemo poterat dicere (imo nequidem discere, ut habet textus græcus) canticum, nisi... qui empti sunt de terra. Neque Angeli, neque viventes homines discere poterant, vel canere hoc canticum; utpotè quod Martyrum dumtaxat, & Virginum coram Dei solio concinere intererat; pro illis enim tantum compositum fuerat. Continebat quippe eos sensus, qui ad illos tantum pertinebant, & ad victoriam spectabant, quam illi retulerant. *Empti sunt de terra.* Ab origine quidem ex numero mortalium sunt, sed merita sanguinis Agni illos de peccati, ac mortis fervitute eduxerunt, ut in cælo innocentiae suæ mercede, atque beatâ immortalitate gauderent, feliciter de gutture draconis, atque Idololatrarum illecebris liberati.

¶ 4. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati: Virgines enim sunt. Cùm juxta Prophetarum stylum fornicatio idololatriam significet, virginitas à sordibus sacrilegi cultûs immunitatem designare videtur. Itaque secundum Bossuet & Calmet isti hoc sensu virgines sunt, quòd non ceciderint in immunditiam cultûs idololatriæ, in quam tempore Romæ Paganæ, metu tormentorum ceciderant varii alii. Hic tamen sensus non impedit, inquit idem Bossuet, quominus S. Joannes simul exprefferit singularem quamdam prærogativam SS. Virginum, seu eorum qui illibatum virginitatis florem custodierunt, de qua prærogativa in tertia parte libri pastoralis ita scribit S. Gregorius: „ Singulariter canticum Agnæ cantare, est „ cum eo in perpetuum præ cæteris fidelibus etiam „ de incorruptione carnis gaudere. „ Item S. P. Aug. lib. de S. Virginitate cap. 27. hoc modo SS. alloquens Virgines: „ Vos affertis ad nuptias Agnæ „ ni canticum novum, quod cantatis citharis vestris. Non utique tale, quale cantat universa terra,

terra, cui dicitur : *Cantate Domino canticum novum*, cantate Domino omnis terra ; sed tale, quale nemo potest dicere nisi vos. Sic enim vos vidit in Apocalypsi quidam præ cæteris dilectus Agno... Ipse vos vidit duodecies duodena millia sanctorum citharædorum illibatæ virginitatis in corpore, inviolatæ veritatis in corde. Et quia sequimini Agnum quocumque iërit, scripsit ille de vobis. Quò putamus hunc Agnum ire ? In quos saltus & prata ? Ubi credo sunt grandia gaudia, non gaudia sæculi hujus vana, insanix mendaces : nec gaudia, qualia in ipso regno Dei cæteris non virginibus erunt, sed à cæterorum omnium gaudiorum sorte distincta. Gaudium virginum Christi de Christo, in Christo, cum Christo, post Christum, per Christum, propter Christum. Nam sunt aliis alia, sed nullis talia. Ex quibus, aliisque supra dictis liquet, quòd per canticum novum hîc intelligatur SS. Martyrum, ac Virginum Aureola. Porro S. Joannes dicit esse non novum canticum, sed quasi novum : nimirum ipsum comparat ad communem omnibus Sanctis gloriam, & sic non est novum ; sed dumtaxat quasi novum, quia non est nisi quoddam ejus additamentum.

Hi empti sunt ex hominibus, primitiæ Deo, & Agno. Hoc est, Deus per misericordiam suam, illos de medio peccatorum, atque idololatrarum eripuit ; & à periculis, & communi contagione præservavit, eosque in hæreditatem præclaram, atque distinctam sibi elegit. *Primitiæ* ea dicuntur nonnumquam, quæ in re quavis optima sunt, & præstantissima, quo sensu Jeremias cap. 2. v. 3. ait Israël Domino fuisse dedicatum veluti primitias : *Sanctus Israël Domino, primitiæ frugum ejus*. Itaque sicut Israël præ omnibus Gentibus fuit electus & dilectus Deo, eique oblatus quasi primitiæ,
ut

ut esset populus ejus particularis, fidelis. & sanctus; sic ex omnibus Christianis Martyres, & Virgines quasi primitiæ nobilissimæ, Deoque acceptissimæ, secernuntur & offeruntur: ac proinde hîc vocantur *primitiæ*, quia sunt inter Sanctos præstantissimi, & nobilissimi. Hinc S. Hieron. lib. I. contra Jovinianum de prærogativa virginum ita scribit: „ Si virgines primitiæ Dei sunt: ergo virgines & in matrimonio continentes erunt post primitias, id est in secundo & tertio gradu: nec prius perditus populus salvari poterit, nisi tales hostias castitatis Deo obtulerit, & immaculatum Agnum purissimis victimis reconciliaverit.

QUÆSTIO II.

DE QUIBUSDAM ALIIS HOC CAPUT CONCERNENTIBUS.

Vers. 6. *Et vidi alterum Angelum volentem per medium cæli, habentem Evangelium æternum.* Post persecutorum interitum, & idololatriæ excidium nihil aliud restabat, nisi ut Jesu Christi Evangelium regnaret, per omnem terram annuntiaretur, & ultio repeteretur ob effusum Martyrum sanguinem. Hoc autem annuntiat Angelus, qui hîc apparet. Gerit Evangelium æternum, ad finem usque sæculorum duraturum, qua in re, & à lege Mosaica distinguitur, quæ ad Messiam usque tantum duravit, & ab inani Gentilium religione in omnibus terrarum plagis jamjam delenda, atque exterminanda.

V. 7. Timete Dominum.... quia venit hora judicii ejus. Gentiles populi, qui hætenus in ignorantiae caligine, & Dei contemptu vixistis, incipite illum timere, adorare, amare, nisi omne justitiæ illius pondus subire velitis. Prope est ut percutiat; sed antea minas intentat, ut iustus evitandi vobis tempus suppeditet.

¶ 8. *Alius Angelus secatus est, dicens: Cecidit, cecidit Babylon illa magna.* Id est, ejus excidium jam decretum est, jam certus est ejus interitus; Deus enim sententiam in eam pronuntiavit. Babylonis nomine Roma intelligitur, à barbaris populis, qui Romanum Imperium invaserunt, oppugnata, & ab Alarico capta, atque direpta. S. Joannes hîc alludit ad illa Jeremiæ verba cap. 15. ¶ 8. *Subito cecidit Babylon, & contrita est;* vel ad illa Isaïæ cap. 21. ¶ 9. *Cecidit, cecidit Babylon, & omnia sculptilia deorum ejus contrita sunt in terram.* Babylonia nondum ceciderat, quando Prophetæ illi ita loquebantur; sed illius excidium in decretis Dei jam erat constitutum. Idipsum hoc in loco dicendum de Roma, idolorum cultui mancipata, & quæ fideles persequabatur. Illius, uti & idololatriæ everfionem in æterno Dei judicio jam decretam esse, & nunc instare, hîc prædicit Angelus. Prædictionis hujus eventus planissimè videbitur cap. 17. & 18.

Quæ à vino iræ fornicationis suæ potavit omnes gentes. Propinavit illa omnibus gentibus calicem iræ Dei, quæ justa est pœna prostitutionis, & idololatriæ, in quam illos impulerat. In se ipsam, omnesque sceleris sui participes, Domini ultionem pertraxit.

¶ 9. *Tertius Angelus explicat ea, quæ duo priores prædixerant.* Ait autem, quòd, quicumque bestiam adoraverit, vel in se illius characterem acceperit, ¶ 10. *bibet de vino iræ Dei... & cruciabitur igne, & sulphure in inferno, in conspectu Angelorum sanctorum, & ante conspectum Agni.* Agnus eorum judex erit, Angeli erunt supplicii spectatores, dæmones verò ministri. Hîc opponit vinum iræ Dei calici, quem Babylon amatoribus suis bibendum dedit. Qui biberit ex calice Babylonis, calice iræ Dei inebriabitur.

¶. 14. *Ecce nubem candidam.* Ecce divini iudicii apparatus, & præludia ejus ultionis, de qua supra fuit sermo. Apparet Iesus in nubibus, quem admodum sæpe in Evangelio præmonuit se venturum ad ultionem suam exercendam. *Habentem... in manu sua falcem acutam.* Proxima Domini ultio ¶. 14. & seqq. nobis exhibetur sub imagine messis: atque vindemiæ, quæ figura apud Prophetas est familiaris. Joel. 3. ¶. 13. *Mittite falces, quoniam maturavit messis, venite; & descendite, quia plenum est torcular, exuberant torcularia.* Vide & Jeremiam Thren. 1. ¶. 15.

¶. 16... *Demessa est terra.* Romanum Imperium vastatum est, Roma capta & direpta ab Alarico, & iis, qui cum illo venerunt, anno 410.

¶. 17. *Et alius Angelus exivit de templo... habens & ipse falcem acutam.* Per hanc falcem significatur, captâ Româ, adhuc superesse alium Imperii Romani casum. Et hinc ¶. 18. *Alius Angelus exivit de altari, qui habebat potestatem super ignem.* Angelus ignis significat Angelum belli, & divinæ ultionis ignem latè in omnes gentes effundentem. Nihil in Scripturis magis commune, quàm bellum iramque Dei, ignis nomine exhibere. *Mitte falcem tuam... quoniam matura sunt uvæ.* Incipe uvam secare; jam enim matura est Replevit Roma mensuram scelerum suorum, iræ tempus advenit. Missa fuit falx ¶. 19. Uva cæsa fuit, & in torculari iræ Dei collecta Romanum Imperium sensit ultionem, quam Deus contra Idololatriæ reliquias exercuit. Porro id videtur impletum, dum anno 451. & 452. Attila, Hunnorum Rex & cognomento *Flagellum Dei*, septingenta hominum millia in aciem ducens, Italiam pluresque alias provincias vastavit: pugna concerta adeo horribilis, ut ei vix par ulla veterum fuerit alia. Fuisse sanguinolentissimam, inde satis patet quòd cæsa utrimque

fuerint centum sexaginta duo milia hominum: Atque propterea non immerito *N. 20.* additur: *Calceatus est locus extra civitatem,* Romanæ enim urbi propter S. Leonem Pontificem perierit. *Et exiit sanguis de lacu usque ad frænos equorum per stadia mille sexcenta.* Id est, per 67. circiter communes leucas. Est hic exaggeratio, per quam significatur maxima copia sanguinis, quæ tunc effusa est; totus quippe Occidens sub Attila sanguine inundabat.

C A P U T XV. XVI.

Joannes in cælo videt septem Angelos, habentes septem plagas novissimas. Videt & Sanctos, qui vicerunt bestiam, cantantes canticum Moysis, & canticum Agni. Septem Angeli de Templo exeunt, & ordine quisque suo, phialas suas in terram, mare, flumina &c. effundunt, ac totidem plagis sævissimis bestiae sectatores feriunt.

QUÆSTIO UNICA.

QUANDONAM IMPLETA SINT ILLA; QUÆ HIC NARRANTUR DE SEPTEM PLAGIS NOVISSIMIS PHIALIS EFFUSIS IN TERRAM &c.?

CAp. 15. *N. 1.* *Et vidi... Angelos septem, habentes septem plagas novissimas.* Angeli isti erant iræ divinæ ministri, atque percussuri erant Romam Paganam, quæ nefarie Sanctos fuerat persecuta, eorumque sanguinem effuderat. Istæ plagæ dicuntur *novissimæ*, quia erant ultima Dei flagella, quibus percutiendum erat Romanum Imperium idololatricum. Et ideo subjungitur: *Quoniam in illis consummata est ira Dei*

N. 5... *Apertum est templum tabernaculi testimo-*

iii in caelo. S. Joannes ea, quae in caelo vidit, describit juxta exemplar eorum, quae in templo Jerosolymitano videbantur. Porro Tabernaculum Testimonii videtur hic designare eam templi partem, quae appellabatur *Sanctum Sanctorum*, in qua erat Arca Foederis, ubi Majestas Domini residebat, & de propitiatorio oracula reddebat.

v. 6. Et exierunt septem Angeli, nimirum e Sancto Sanctorum, tamquam à conspectu Majestatis Dei; habentes septem plagas, jussu Dei in Ecclesiae persecutores effundendas. Vestiti lino mundo, & candido, veluti Sacerdotes, dum ministrabant in templo. Vestis haec significat puritatem intentionis, & animi candorem, quo Angeli divinae justitiae poenas exequentur, aliter longè quam homines; qui quando secundum divinas leges de peccatoribus poenas sumunt, irâ, odio, & aliis nigris affectibus, quos permiscunt; munditiem & candorem intentionis subinde commaculant.

v. 7. Et unum de quatuor animalibus: cui fortasse reliqua tria animalia hoc commiserant, quia omnium quatuor Evangelistarum idem est Evangelium, five quatuor libri unius Evangelii. Alii unum accipiunt pro primo, uti saepe accipitur apud Hebraeos. Primum autem animal simile erat leoni, ut dicitur sup. cap. 4. dedit septem Angelis. Deus ministerio unius Evangelistarum utitur in distributione phialarum, & plagarum infligendarum peccatoribus, quia peccata, quae vindicantur, sunt contra legem Evangelicam scriptam, & mundo promulgatam à quatuor Evangelistis: Aut, ut alii volunt, à primo Evangelista per leonem figurato, quia hoc animal naturâ suâ maximè iracundum & vindicativum est. Septem phialas aureas plenas iracundiae Dei. Hoc est, variis plagis refertas, quas ad uniuscujusque phialae effusionem Deus supra sectatores bestiae effundet. Phialae igitur istae significant
justa

iusta judicia Dei, in quibus pœnæ peccatoribus à Deo statutæ continentur, donec eas supra ipsos effundat.

Porro de tempore, quo istæ pœnæ fuerunt inflictæ, duæ celebriores circumferuntur sententiæ, nimirum una D. Bossuet, altera D. Calmet: Et quia utraque non caret suâ probabilitate, ideo etiam utramque distinctis paragraphis proponemus. Sit igitur

§. I.

PROPONITUR SENTENTIA D. BOSSUET.

Resp. & dico: Juxta D. Bossuet quinque priores plagæ contigerunt, imperantibus Valeriano, & Gallieno: sexta plaga convenit cum persecutionibus Valeriani, Diocletiani, & Juliani; septima verò cum temporibus Honorii, & Alarici. Itaque

Cap. 16. v. 2. ex mandato Dei abiit primus (Angelus) & effudit phialam suam in terram: & factum est vulnus sævum, & pessimum in homines, qui habebant characterem bestiae, & in eos, qui adoraverunt imaginem ejus. Per vulnus sævum intelligitur peltis, quæ sub Valeriano gravissimè Alexandria desæviit ob persecutiones, ab illo contra Christianos excitatas, ut patet ex S. Dionysio Alexandrino, qui illo tempore vixit, & apud Eusebium lib. 7. Histor. Eccles. cap. 17. ita scribit: „ Sicut de primogenitis Ægyptiorum scriptum est, sic & nunc ingens clamor editur: non enim est domus, in qua non sit mortuus... Bellum & fames eos, nimirum idololatrias, de improviso oppressere, quæ quamquam non unâ cum gentilibus perferebamus, soli tamen inter omnes, quæcumque urgebant, æquo animo sustinuimus. Et tametsi illarum rerum, quas illi cum conscivissent ipsi inter se, tum præterea perpeffi essent,

„ era-

„ eramus ex æquo participes : pace tamen Christi,
„ quam nobis solùm clemens largitus est , rursus
„ mirè nos ipsos oblectavimus. Cæterùm vix tum
„ nos , tum illi , brevissimâ ad respirandum sumus
„ intercapedine potiti , cùm pestis illa subitò gras-
„ sari cœpit : res planè illis ad terrendum omni
„ metu formidoliosior , ad excruciansdum quavis
„ calamitate miserior , acerbiorque , & ut pro-
„ prius illorum scriptor memorat , ad cogitandum
„ solùm omnium opinione major. Verum nobis non
„ ejus generis putabatur , sed à Deo cùm ad fidem
„ nostram exercendam , tum ad tolerantiam animi
„ probandam , nihilo minus quàm alia rerum in-
„ commodarum genera , quæ aliquando obtigissent ,
„ cælitùs inflictam. Et sicut alicubi à nobis mini-
„ mè abstinuit , sic in gentiles longè latèque ober-
„ ravit. „ Addit deinde S. Dionysius , quòd Genti-
les suos amicos , & proximos , qui ægrotare inci-
piebant , ab ædibus extruderent , & in plateis se-
mivivos projicerent , dum interim Christiani , om-
nes adjuvando , pestem contrahebant. Cæterùm
ex præcitatis verbis observandum etiam est , quòd
pestis illa non adeo in Christianos , ac in Gentiles
desævierit : Item quòd Christiani illam non ut pla-
gam , sed ut virtutum exercitium à Deo missum
acciperent. Ac proinde hinc patet , quare dicatur
hæc plaga , quamvis aliquo modo fuerit commu-
nis , in impios effusa.

Hæc pestis , inquit Bossuet , haud dubiè est
istà , quæ inceperat aliquot annis ante Valerianum ,
nimirum tempore persecutionis Galli & Volusiani :
sed de tempore in tempus aucta fuit ; & Zozome-
nus lib. 1. testatur , quòd post incarcerationem Va-
leriani , & sub Gallieno ejus filio , fuerit multò
major , & adeo universalis , ut numquam antea
fuerit talis.

N. 3. Et secundus Angelus effudit phialam suam
in

in mare, & factus est sanguis. Hic denotantur bella, quæ totum Imperium, quod per aquas maris significatur, sanguine inundarunt.

℣. 4 Et tertius Angelus effudit phialam suam super flumina. Hæc designant Romanas Provincias, in quibus tam sanguineæ exortæ sunt seditiones, ut præfatus Dionysius apud Euseb. lib. cit. cap. 16 de sola Alexandrina seditione dicat, quod *fluvius, qui in urbem labitur..., sanguine, cæde, & hominibus in eum demersis, contaminatus semper desitit.* Unde non immerito hæc potest dici plaga ista, de qua hic legitur, quod post effusam phialam super flumina & fontes factus sit sanguis. *Angelus aquarum*, qui *℣. 5.* inducitur, & alter ab altari *℣. 7.* celebrantes iusta Dei judica, figurant gaudium, quod est in cælo de Dei vindicta in Ecclesiæ persecutores.

℣. 8. Et quartus Angelus effudit phialam suam in solem, & datum est illi æstu affligere homines, & ignis. Hæc plaga eodem moraliter tempore contigit, quo præcedens; Nam, ut rursus loco cit. scribit Dionysius, tunc aquæ Nili a sole ita exsiccatae fuerunt, ut alveus ejus aridior apparuerit, quàm solitudo aquæ exsiccata; & inde secuta est fame, intima depascens viscera, ut scribit S. Cyprianus Ep. ad Demetr. *℣. 9. Et blasphemaverunt nomen Dei:* Idololatæ videlicet, harum omnium plagarum causam in Christianos rejicientes, ut ibid. addit S. Cyprianus.

℣. 10. Et quintus Angelus effudit phialam suam super sedem bestia: id est, super Romam Paganam: & factum est regnum ejus tenebrosum. Hæc plaga inflicta fuit, dum Valerianus à Sapore Rege Persarum captus, eidem, ut supra cap. 8. & 9. quæst. 4. ex Orosio vidimus, tamquam scabellum fuit ad ascendendum equum; & tunc sub illo, ac sequentibus Imperatoribus usque ad Diocle-

cletianum adeo Romanum Imperium, antea splendidissimum, obscuratum fuit, ut ad illius defensionem opus fuerit Imperatoriam dignitatem inter varios dividere, prout patet ex Orosio lib. 7. cap. 23. & seqq.

℣. 12. *Et sextus Angelus effudit phialam suam in flumen illud magnum Euphratem: & siccavit aquam ejus.* Siccare aquam fluminis, secundum stylum Prophetarum, idem est, quod aperire transitum, uti liquet ex Isaia 11. ℣. 15. & 16. Zachar. 10. ℣. 11. Et ideo etiam hic statim subjungitur: *Ut preparatur via Regibus ab ortu solis.* Porro hæc plaga est initium totalis ruinæ Romæ Paganæ, quæ à Regibus Persiæ, & Orientis provenit. Vide quæ de super dicta sunt supra cap. 9. quæst. 4. circa finem.

℣. 13. *Et vidi de ore draconis, & de ore bestie, & de ore pseudoprophetae spiritus tres immundos, subintellige exire.* Hi sunt Philosophi illi Physico-Magici, de quibus egimus cap. 13. quæst. 2. qui Imperatores Ethnicos suis magiis, & falsis deorum oraculis ad bellum contra orientales Reges excitabant, certam eis promittentes victoriam, modò Christianos persequerentur. Tres spiritus de triplici illo ore egredientes, in particulari tria nobis significant tempora. Primum est Valeriani, quem Joannes hic principaliter tangit; ab illo enim tum persecutio præcipua in Christianos, tum Romæ ruina initium sumpsit: Secundum est Diocletiani, & tertium Juliani Apostatæ. Hi namque à Magis decepti, non solum ad propriam perverunt ruinam, sed & viam maximè aperuerunt totali Imperii desolationi.

℣. 14. *Sunt enim spiritus demoniorum facientes signa magica, per quæ super Romam Paganam provocantes Dei vindictam, procedunt ad Reges totius terræ, congregare illos suis impietatibus in prælium ad diem magnum omnipotentis Dei, in quo se de*
Roma

Roma, ejusque Imperatoribus vindicabit, in loco, qui (v. 16.) vocatur *Hebraice Armagedon*: id est, ultionis & cadis.

v. 17. Et septimus Angelus effudit phialam suam in aerem, & exivit vox magna de templo a throno, dicens: *Factum est.* Hoc est, jam totalis ruina Romæ Paganæ à Deo decreta est, jam Gothi, omnesque Barbari Imperium invadunt, *Fulgura*, & *voces*, & *tonitrua*, & *terramotus*, quæ hîc v. 18. sequuntur, signa sunt universalis, non tantum totius Imperii, sed & mundi commotionis. Desuper S. Hieron. Proœ. in Ezech. ita scribit: “ Clarissimum terrarum omnium lumen extinctum est, imò Romani Imperii truncatum caput, & ut veriùs dicam, in una urbe totus orbis interiit.

v. 19. Et facta est civitas magna in tres partes. Hoc impletum fuit, dum Gothi Romam deprædati sunt, eamque incenderunt: tunc enim Romanum Imperium in tres partes divisum est. Honorius Principatum Ravennæ obtinuit, Attalus Romæ, & Constantinus, non ille Magnus, seu filius Constantii Chlorig, sed quidam alius ex infima militia, propter solam spem nominis, sine merito virtutis eligitur, qui continuo ut invasit Imperium, in Gallias transit, uti habet Orosius lib. 7. cap. 40. & 42. De eodem Constantino narrat Zozomenus lib. 9. cap. 9. milites in Britannia per seditionem eum in Tyrannum inaugurasse, qui cum ex Britannia in Gallias trajecisset, eas provincias sibi subiciebat, usque ad montes ecs, qui Galliam separant ab Italia, & a Romanis *Cœliæ Alpes* nominantur. Civitates gentium ceciderunt, dum Gothi Galliam, Hispaniam, Britanniam, aliasque provincias interceperunt. *Babylon magna venit in memoriam ante Deum*, dum Alaricus Romam expugnavit: Atque ita præfatas plagas evenisse, &

& Prophetiam S. Joannis impletam fuisse, sustinet Bossuet.

Interim ejus sententiæ se opponit Calmet, qui de eadem dicit: Hoc systema probari quidem potest; at ego quidem tria invenio, quæ absurda videri possunt. Primum, quod repente à Juliano ad Valerianum retroceditur per spatium annorum ferme centum. Alterum, quod gressus fit repente à Valeriano ad Julianum, à Juliano ad Honorium, & Alaricum, quæ quidem intervalla grandiuscula mihi videntur. Tertiò S. Joannes supponit, hæc omnia pœnam esse persecutionum, de quibus locutus est supra cap. 13. & bestiam, quæ illas peperit, adhuc vigere. At bestia tunc solum apparuit, cum Diocletiani persecutio descripta fuit. Ita Calmet.

Porro, qui sententiam Bossuet tueri vult, ad argumenta Calmet respondere potest hoc modo: Videlicet ad primum, quòd in Prophetiis non idem semper sit ordo, qui est in rebus, in eisdem prophetatis. Ad secundum, quòd ipsemet Bossuet istud argumentum prævenerit, dicens: Nec mirandum, quòd Spiritus S. repente transferat Joannem à tempore Valeriani ad tempus Juliani, quæ longè ab invicem distant: proprium enim est Prophetis de uno objecto ad aliud transferri, quando inter utrumque est magna convenientia, quæ indubiè hîc invenitur: Valerianus enim, & Julianus ab eisdem hostibus, scilicet à Persis, cæsi sunt in pœnam persecutionum, quas contra Ecclesiam excitarunt, & uterque causa fuit totalis ruinæ Romæ Paganæ. Denique ad tertium dici potest, quòd nitatur falso supposito; ait enim Calmet: *Bestia tunc solum apparuit, cum Diocletiani persecutio descripta fuit*. Ubi videtur supponere Diocletianum esse bestiam, de qua hîc agit S. Joannes: Bossuet autem non dicit bestiam esse Diocletianum

tianum, sed apertis terminis ad *v. 10.* ait: *Bestia, ut vidimus, est Roma idololatra.*

§. II.

PROPONITUR SENTENTIA D. CALMET,

QUamquam responsiones, quæ jam datæ sunt ad duo priora argumenta Calmet, sint satis plausibiles, tamen illa, quæ data est ad tertium, non videtur tollere omnem difficultatem: Nam licet bestia sit Roma idololatra, eò quòd per suos Imperatores persecuta fuerit Ecclesiam, tamen, ut supra cap. 13. quæst. 1. vidimus, Joannes ibidem non agit de quibuscunque Ecclesiæ persecutionibus, sed tantummodo de ultima, quæ dicitur *Diocletiani*, uti etiam ipsemet D. Bossuet ibidem fatetur: Ergo verum est, quòd Bestia tunc solum apparuerit, cum Diocletiani persecutio descripta fuit. Atque hinc contra sententiam Bossuet formari potest hoc argumentum: Joannes hic cap. 16. *v. 2.* agit de plagis seu pœnis, quæ inflictæ sunt hominibus, qui habebant characterem bestia, & qui adoraverunt imaginem ejus: Atqui supra cap. 13. per bestiam non intelligitur Roma Pagana, quatenus Ecclesiam persecuta est per Valerianum, & Gallienum, sed quatenus eam persecuta est per septem sua capita, videlicet per Diocletianum, & sex alios ibidem memoratos Imperatores: Ergo S. Joannes hic non agit de plagis, quæ idololatriis inflictæ sunt tempore Valeriani & Gallieni, sed quæ ipsis tempore Diocletiani, & deinceps inflictæ fuerunt. Itaque in sententia D. Calmet ea, quæ S. Joannes hic de istis plagis narrat, exponentur sequenti modo.

v. 2. Abiit primus (Angelus) & effudit phialam, & homines idololatræ percussæ sunt plaga ævâ ac pessimâ. Hæ plagæ, quibus Deus percussit homi-

homines, in bonos æquè ac in impios deciderunt; cum hoc tamen discrimine, quòd boni putaverint, illa esse virtutis suæ experimenta, vel remedia, aut occasiones cælum promerendi; impii verò existimaverint. vera esse mala, ideoque quasi in rabiem acti fuerint, & Deum blasphemaverint, ut dicitur *v. 9. & seqq.*

v. 3. Secundus Angelus effudit phialam suam in mare. Aquæ maris universum Imperium significant, quemadmodum aquæ fluminum & fontium v. seq. designant Provincias. Unde aquæ maris, & aquæ fluminum, ad effusionem secundæ & tertiæ phialæ in sanguinem mutatæ, indignant bella, quæ Romanum Imperium, & Provincias eidem subiectas; inundarunt, cum rerum Summam obtinerent Valentinianus, Valens, Gratianus, & sequentes, inquit Calmet. Eo enim tempore Persæ in Orientali parte, & Gothi, alique Barbari in Occidentali vexabant Imperium. Anno 364. Procopius coronam assumit, & in Valentinianum arma capit. Anno sequenti Germani Rhenum trajiciunt, & Romanos delent. Anno 366. Isauri Asiam percurrunt: Asturii Africam depopulantur. Anno sequenti Anglia à Pictis, & Scotis ferro, flammâque vastatur. Imperium iterum turbatum fuit anno 377. & 378. à Gothis, & Germanis, qui annis sequentibus impetum suum minimè redartarunt. Ethnica religio tunc adhuc erat potens, quemadmodum liquet ex Oratione Libanii, anno 384 pro Templorum incolumitate habita, & ex petitione Symmachi, qui eodem anno efflagitavit, ut ara Victoriæ instauraretur; quam eandem petitionem Senatus anno 392. iteravit.

v. 6. Quia sanguinem sanctorum, & Prophetarum effuderunt Romani Tyranni, ideo Barbari in Imperium effusi, Romano sanguine inebriati sunt. Salvianus lib. 7. init. ait: „ Viginti iam effuxerant

„rant anni & ultra, ex quo à Constantinopoli ad
 „Julianas alpes Romanus cruor continenter effun-
 „ditur. „S. Hieron. Ep. ad Heliodor. de plagis
 „istorum temporum ita scribit: „Gothi, Sarmatæ,
 „Quadi, Alani, Hunni, Vandali, Marcomanni,
 „inundarunt Scythiam, Macedoniam, Dacia-
 „niam, Daciam, agros Thessalonicæ, Achajam,
 „Epirum, Dalmatiam, omnemque Pannoniam,
 „quas Provincias depopulantur, devastant, om-
 „nesque mortales in captivitatem traducunt. Un-
 „dequaque clamores, gemitus, ejulatus, & cæ-
 „des sexcentis modis illatæ exaudiuntur; & quasi
 „tot mala ad nostrum interitum non sufficerent,
 „civile bellum plures perdit, quam qui Barbaro-
 „rum gladiis intereunt. „Ita S. Hieron. testis ma-
 „lorum ævi sui.

¶ 8. *Quartus Angelus effudit phialam suam in
 solem, & homines nimio caloris æstu vexati sunt.*
 S. Hieron. Ep. ad Marcellam affirmat loca magis
 sublimia, & quæ olim à superstitiosa civitate
 sanctissima habita fuerant, sæpe igni de cælo tacta
 fuisse in odii signum, quo eandem Deus perse-
 quebatur.

¶ 10. *Quintus Angelus effudit phialam suam su-
 per sedem, seu thronum bestie, qui tenebricosus
 factus est.* Thronus bestie, Romana est civitas,
 quæ quidem erat tamquam solium Imperatorum,
 & idololatriæ propugnaculum. Hæc cum illustri-
 esset, & gloriosa, facta est caliginosa, & obscu-
 ra, cum tradita Barbaris obsideretur, expugnatur,
 diripitur, opibus & ornamentis exuitur, & ad
 miserrimarum civitatum inopiam redigitur. Hoc
 autem accidit duobus, vel tribus novissimis Ala-
 rici annis, scilicet ab anno 408. ad 410. Vide quid
 desuper dicat S. Hieron. §. præc. citatus.

Et manducaverunt linguas suas præ dolore. Ro-
 ma adhuc plena erat Ethnicis, quamquam Christiana
 na

na Religio Imperatorum auctoritate ibi dominaretur. Lapsus hujus civitatis, olim totius mundi Dominæ, universum Imperium concussit. Provinciæ omnes, & præcipuè civitates excidii ejus fuere participes. Romani, cum Ethnici, tum Fideles, ex calamitosa ea urbe aufugerunt ad extremam inopiam redacti, omnesque Occidentis, & Orientis Provinciæ repletæ sunt hominibus, quos Româ Barbarorum terror ejecerat. Descriptio quam ævi illius Auctores (videlicet S. Hieron. Ep. 12. S. Aug. lib. 1. de civ. Dei cap. 1. & 32. ac Orosius in Historia sua) de hac dispersione reliquerunt, legentibus mœrorem infert. Romani tamen sese non converterunt, & qui Ethnici erant, tot, tantæque hæc mala accepta referebant idolorum everfioni, & cultui JEsu Christi: & quod mirum est, plerique eorum, qui hujusmodi blasphemias evomebant, ex eorum erant numero, qui mortem evitaverant, vel in Christianorum Ecclesias confugiendo, vel se JEsu Christum colere simulando, ut habet S. Aug. lib. 1. de civ. Dei cap. 1. qui & ibid. cap. 31. animadvertit, Romanos hos profugos, cum ex patriæ suæ naufragio emergentes, in Carthaginis portum vix appulissent, statim ad theatra cucurrisse, interfuisse iis seditionibus, quæ ibi grassabantur, & majores, quam antea, turbas peperisse.

Ut Ethnicorum blasphemias, quas illi ob factum hoc proferebant, responderet S. Doctor, magnum illud opus suum *De Civitate Dei* conscripsit, & Paulus Orosius historiam universalem adorsus est, quæ etiamnum extat. Et sanè flagitiosos id genus sermones Romanorum, nequam in se sceleribus suis, atque in idololatria obduratorum, frequentes nimis fuisse opus est; quandoquidem S. Aug. seriò eosdem confutet, atque eorundem passim meminerit in operibus suis, nimirum Serm. 81. 105.

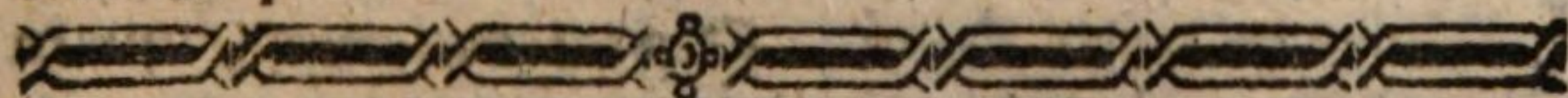
& 106. Edit. Paris. Hic habes quomodo ad litteram probari possint, quæ S. Joannes ait de blasphemis, & impœnitentia hominum, bestiarum throno adhærentium. *Obsessa est Urbs Roma, & expugnata, & non desierunt blasphemari. ac furiosi esse Romani*, inquit Salvianus lib. 6. de Providentia.

¶ 12. *Sextus Angelus effudit phialam suam in flumen illud magnum Euphratem*, &c. S. Joannes, ubi Romæ lapsum ostendit, & mala, quæ in universo Occidente illum præcesserunt, & subsequuta sunt, in Orientem nos revocat, ut ibi quoque videamus divinæ ultionis effectus in Idololatriam, Hæresim, & Magiam. Euphrates exsiccatus innuit, apertam esse viam Orientis Regibus, ut in Romanorum terras irrumpant, quorum quoddam veluti vallum, fluvius ille habebatur. Prophetæ Isaias cap. 11. & Zacharias cap. 10. eadem figurâ usi sunt, ut facilitatem nobis innuerent, qua Hebræi de suis captivitatibus Ægyptiaca, & Babylonica reversi sunt. Simile quid etiam innuit psalmista Psal. 65. v. 5.

Porro quod tunc temporis Romanorum fines omnibus paterent incursionibus, & direptionibus cum Persarum, tum Isaurorum, atque Saracenorum, testatur S. Basilus in Epistola, quæ sub finem anni 373. scripta videtur, ubi ait, à Cappadocia Constantinopolim usque omnia hostibus plena fuisse, ita ut iter illac suscipere minimè liceret; & ex ratione, qua hæc ab illo narrantur, malum hoc altero quoque die accidisse videtur. Narrat etiam Zozomenus lib. 6. cap. 38. quod Saraceni, pace perfracti, ad montem Sinæi, & Erythræum usque mare excurrerint: quæ tanta mala inde sanè proficiscebantur, quod fines Romanorum circa Euphratem, & Orientem non satis erant validi, neque inerat Romanis præsidiis tantum virium, ut eos populos possent in officio continere.

¶. 13. *Et vidi de ore draconis, & bestię, & pseudoprophetę tres prodire dęmones, tamquam ranas, qui iverunt ad Reges totius terrę, ut eos congregarent in magnum diem Dei omnipotentis: Quod mox expleverunt in loco, qui Hebraicę dicitur Armagedon, quod nomen hęc usurpatur pro loco ultionis & cędis.* Ac proinde S. Joannes innuere vult Reges, & pseudoprophetas, vel magos, qui bestię, & draconis spiritu se decipi passi sunt, & qui alios decipere quęsiverunt; ab Omnipotente esse judicandos, & ab eodem nequitię eorum justam pœnam esse infligendam.

Septima plaga in hoc systemate intelligitur sicuti in systemate D. Bossuet, nimirum de expugnatione, & vastatione civitatis Romanę per Gothos & Alaricum. Unde vide, quę desuper dictę sunt S. præc.

CAPUT XVII. XVIII.

Angelus unus ex septem, qui effuderunt phialas suas, ostendit S. Joanni damnationem meretricis magnę, sedentis super bestiam coccineam, quę habebat capita septem, & cornua decem &c. Quorum omnium significationes Angelus ei postea interpretatur. Deinde incendium, & excidium Babylonis, seu ipsius meretricis describitur.

QUÆSTIO I.

QUID INTELLIGATUR PER MERETRICEM MAGNAM, ET BABYLON, MATREM FORNICATIONUM?

CAP. 17. V. 1. *Et venit unus de septem Angelis; quos præc. cap. vidimus habentes septem phialas irę Dei, dixitque S. Joanni: Ostendam*

tibi damnationem meretricis magnæ. Hoc est, indicabo tibi poenam, ad quam Deus meretricem illam magnam damnavit. *Quæ sedet super aquas multas.* Id est, quæ multis populis præsidet: sic enim *v. 15.* se explicat Angelus. Populi gentium rectè vocantur aquæ, quia molles sunt, et ammati, libidine & omni luxuriâ diffuentes.

v. 3. Et abstulit me in spiritu in desertum. Angelus, qui mecum loquebatur, ut distinctius mihi explicaret quid sibi vellet ea visio, quam paulò antè habueram, extasi mentis spirituali, non translatione corporali, abstulit me in solitudinem, ut nullis aliarum rerum imaginibus distractus, attentius, quod mihi ostensurus erat, considerarem. Sic etiam infra cap. 21. *v. 1.* Angelus iterum S. Joannem aufert in spiritu in montem altum, ut illi ostendat uxorem Agni. *Et vidi mulierem,* quam Angelus paulò ante meretricem magnam vocavit, *sedentem super bestiam coccineam.* Urbes atque Provinciæ passim sub mulierum imagine repræsentantur, quod Prophetis, Poëtis, aliisque profanis Auctoribus commune est. Hæc autem induta est cocco, vel purpurâ, quâ Imperatores induebantur, & quæ supremam significat potestatem. Coccineus color potest innuere sanguinem Martyrum, quo illa se imbuerat. Erat autem plena *nominibus blasphemiarum*, nimirum blasphemiarum, quas ipsa in Iesum Christum protulerat, & quas proferri ab aliis iusserat, ab iis etiam ex numero Christianorum, qui in apostasiam ceciderant.

v. 5. Et in fronte ejus nomen scriptum: Mystrium. Id est, palam & sine pudore nomen suum, & qualis esset, profitebatur, sicuti impudentissimæ meretrices olim facere solebant, de quibus agit Seneca Controvers. 1. dicens; *Meretrix - vocata est, in communi loco stetit, superpositus est*
cello

cellæ tuæ titulus. Nomen tuum pependit in fronte, pretia stupri accepisti. Porro ista vox *mysterium* non est nomen mulieris, sed per parenthesis interjicitur à S. Joanne, vel ab Angelo ei loquente, ad designandum nomen, quod mox exprimit, non esse verum nomen mulieris, sed solum mysticum, sub quo verum nomen adumbratur *Babylon magna*. Hoc est nomen mysticum, quod ipsa in fronte gerit. Unde hæc nequaquam est Babylon illa, Chaldææ civitas ad Euphratem sita, sed mystica Babylon, omnes veteris Babylonis habens characteres; civitas idololatriæ, & superstitionibus diffuens, opprimens populos sub duro ditioris suæ jugo, persequens Sanctos Domini, Tempia subvertens, omnia ad ambitionis suæ normam componens, quæ & Dei flagellum est ad populos puniendos; & postquam criminum suorum mensuram repleverit, ipsa quoque vicissim calicem iræ Dei, quo tot gentes inebriavit, exhauriet. Itaque

Resp. & dico: Per meretricem magnam, & Babylon, matrem fornicationum, intelligitur Roma Pagana, seu Ethnica, quæ primis Ecclesiæ sæculis persecuta est fideles.

Prob. 1. Quia per meretricem intelligi civitatem, ipsemet Angelus declarat v. 18. dicens: *Mulier, quam vidisti, est civitas magna. quæ habet regnum super Reges terræ.* Atqui hoc nulli civitati propriè convenire potest, nisi Romanæ, quæ tunc multis aucta victoriis, jus imperii sui terrâ marique protulerat, & veluti Domina totius mundi habebatur, ergo &c.

Prob. 2. Quia v. 2. de eadem dicitur: *Cum quæ fornicati sunt Reges terræ, utique fornicatione spirituali, quæ idololatria: Hanc enim Scriptura Sacra, & præsertim Prophetæ fornicationem appellare solent, quia per idololatriam anima à vero*

Deo suo alienatur, & diis falsis seu alienis se prostituit. Atqui hoc rursus nulli civitati melius, quam Romanæ convenit siquidem Rēgnis, quæ in Europa, Asia, & Africa, armis aut fœdere Romana Potentia sibi subjecit, cum Dominatu sæculari religionem deorum suorum Roma invehebat, & etiam vicissim deos Provinciales in urbem suam, tamquam in publicum lupanar, admittebat. Unde S. Leo Serm. 1. in Natali Apost. Petri & Pauli de eadem: „ Hæc civitas ignorans suæ
 „ provectionis authorem, cum pene omnibus do-
 „ minaretur Gentibus, omnium Gentium servie-
 „ bat erroribus; & magnam sibi videbatur assump-
 „ sisse religionem, quia nullam respuebat falsita-
 „ tem. „ Ergo per meretricem magnam recte intelligitur urbs Romana.

Prob. 3. ex N. 6. ubi S. Joannes de eadem meretrice ait: *Vidi mulierem ebriam de sanguine Sanctorum, & de sanguine Martyrum Jesu.* Hoc est, vidi eam saturam, & repletam sanguine Sanctorum à se fuso: sicut enim Tyranni, qui sanguini fundendo inhiant; dicuntur per metaphoram siti-
 re, haurire, & bibere sanguinem; ita qui plurimum sanguinem effuderunt, dicuntur metaphoricè sanguine inebriati. Et cap. 18. N. 24. dicitur: *In ea sanguis Prophetarum, & Sanctorum inventus est, & omnium, qui interfecti sunt in terra.* Atqui hæc manifestissima sunt indicia, quæ Romanam & Romanos Imperatores designant, qui non tantum in civitate Romana ac locis adjacentibus, sed in toto ferè orbe, persecuti sunt Christianos, & infinitum pene Martyrum sanguinem effuderunt, ergo &c.

Prob. 4. Urbs Romana propter amplitudinem Regni, idolatriam, superbiam, luxum, ac sæculi vanitatem, antiquæ Babyloni, Chaldææ civitati, fuit, simillima: Ergo more prophetico eam-
 dem

dem sub figura Babylonis hic nobis exhibuisse videtur S. Joannes; idque propterea, ne scilicet, si proprium ejus nomen expressisset, animos Romanorum Imperatorum, tam graviter contra Christianos offensos, nimis exacerbasset, tam duras plagas contra Romam prophetans.

Prob. 5. ex SS. Patribus, aliisque antiquis Scriptoribus, qui communiter per Babylonem; de qua fit mentio in Apocalypsi, intelligunt Romam Paganam seu Ethnicam, qualis fuit in initio Ecclesiæ. S. Hieron. Ep. 151. ait: *Secundum Apocalypsim Joannis, in fronte purpuratæ meretricis scriptum est nomen blasphemiæ, id est, Romæ æternæ.* Præfat. in libros Didymi de Spiritu S. de seipso, eum Romæ viveret, dicit: *Cum in Babylone versarer, & purpuratæ meretricis essem colonus, & jure Quiritum viverem.* Et in cap. 24. Isaïæ: *Spiritualis Babylon, quæ sedet in septem montibus purpurata, cujus supplicia in Apocalypsi Joannis legimus.* Vide & eundem ibidem in cap. 47. S. P. Aug. lib. 18. de civ. Dei cap. 2. postquam asseruisset Babyloniam, civitatem Chaldææ, esse quasi primam Romam, statim subjungit: *Res autem, quas propter comparisonem civitatis utriusque, terrena scilicet & cælestis, huic operi oportet inferere, magis ex Græcis & Latinis, ubi ipsa ROMA QUASI SECUNDA BABYLONIA EST, debemus assumere.* Et cap. 22. *Condita est Roma velut altera Babylon, & velut prioris filia Babylonis.* Et cap. 27. Romam vocat Babylonem Occidentalem. S. Augustinum sequitur Paulus Orosius lib. 2. Histor. cap. 4. ubi ostendit, multis in rebus, Romam similem esse Babylonem. Denique Tertullianus lib. contra Judæos cap. 9. ait: *Babylon apud Joannem nostrum Romæ urbis figuram portat, proinde & magnæ, & regno superbae, & Sanctorum debellatricis.* Idem asserit lib. 3. cont. Marcion. sub initium.

Prob.

Prob 6. Quia cætera, quæ cap. 17. de meretrice magna, & bestia enarrantur, rursus Romæ Paganæ ita conveniunt, ut nulli alteri convenire posse videantur. Itaque quod Angelus, exponens mysterium mulieris & bestię, v. 9. ait: *Septem capita, septem montes sunt*, urbi Romanæ convenire, manifestissimum est: siquidem hanc super septem colles olim ædificatam esse, notum est toti mundo. Colles autem isti sunt Capitolinus, Palatinus, Cælius, Esquilinus, Viminalis, Quirinalis, & Aventinus. *Et Reges septem sunt.* Septem capita non tantum significant septem colles, sed & septem Romanos Imperatores, qui Ecclesiam persecuti sunt: Nam quod numerus septenarius hic non sumatur pro numero mystico, sed pro exacto, inde patet, quod S. Joannes illos numeret, & videat transeuntes post se invicem, seu unum post alterum. Porro quia sola persecutio *Diocletianæ* executioni mandata fuit nomine, & autoritate septem Imperatorum, hinc sequitur, quod septem bestię capita non designent illos Imperatores, qui ante Diocletianum, sed istos, qui cum ipso, & immediate post ipsum Ecclesiam persecuti sunt: ac consequenter tum hic, tum supra cap. 13. de ultima Ecclesiæ persecutione agit S. Joannes. Cæterum, septem isti Imperatores, ut antè diximus, sunt Diocletianus, Maximianus Herculeus, Galerius Maximianus, Severus, Maxentius, Maximinus, Licinius. Aut si quis Severum expungere, & constantium Chlorum inferere velit, per me licet. Interim is videat, quomodo à difficultatibus, suprà cap. 13. quæst. 1. propositis, se expedire valeat.

v. 1. *Quinque ceciderunt.* Id est, quinque priores Imperatores transierunt, seu extincti sunt. *Unus est.* Iste est Maximinus, qui graviores, crebrioremque persecutionem, quam majores sui, contra nos

concitavit, inquit Eusebius lib. 8. Histor. cap. 27. *Et alius nondum venit*: nempe septimus, seu Licinius nondum venit ad fideles persequendum. Nam quamvis tempore Maximini iste etiam esset Imperator, non tamen tunc erat Ecclesiæ persecutor, sed econtra unâ cum Constantino decreta in favorem Christianorum, & Ecclesiæ ferebat, uti patet ex Lactantio lib. de mort. Persecut. cap. 47, & Euseb. lib. 10. Histor. cap. 5. *Et cum venerit* (ad Christianorum persecutionem) oportet illum breve tempus manere. Licinius factus est Imperator, ut habet Bossuet, anno 207. Decem quidem, aut duodecim annis feliciter regnavit; sed dum contra Constantinum, & Ecclesiam se erexit, post tres, vel quatuor persecutionis annos, à Constantino cæsus, periit anno 323. ut testatur Eusebius in Chronico, anno 320. & 324. Cum igitur hæc persecutio tantum tribus, aut quatuor annis duraverit, admodum brevis fuit, saltem respectivè ad præcedentem, quæ duraverat decem annis.

¶. II. *Et bestia, quæ erat, & non est: & ipsa octava est: & de septem est.* His verbis designatur Maximianus Herculeus, unus de septem persecutoribus, de quibus egimus cap. 13. quæst. 1. Etenim teste Lact. lib. de mort. Persecut. cap. 26. unâ cum Diocletiano Imperio se exiit, sed illud postea reassumens, dictus est: *Maximianus bis Augustus.* Unde est unus de septem, si spectetur primum tempus, quo simul cum Diocletiano Imperator exiit: & est octavus, si consideretur tempus posterius, quo Imperium reassumpsit.

¶. 12. *Decem cornua, quæ vidisti, decem Reges sunt.* Per hos intelliguntur isti Reges, qui varias Romani Imperii Provincias usurparunt, & qui ex ingentis illius corporis laniena sibi Regnum suum constituerunt. Hinc cornua illa insita quodammodo sunt super corpus bestię. Porro denarius numerus, inquit

inquit Calmet , generatim magnum numerum significare potest. Quòd si quis tamen numerum exactum invenire cupiat, sequi potest Berengaudum, septimi sæculi Scriptorem , qui sæpe sub S. Ambrosii nomine in Apocalypsim editus fuit. Hic autem Scriptor claris terminis dicit, quòd per istos decem Reges intelligantur decem Regna , per quæ Imperium Romanum destructum fuit. Decem verò istos destructores enumerans , idem Scriptor ait, *Persas & Saracenos Asiæ parte potitos fuisse, Vandalos Africâ, Gothos Hispaniâ, Longobardos Italiâ, Burgundos Galliâ, Francos Germaniâ, Hunnos Pannoniâ, Alanos & Suevos plurimis aliis regionibus, quas igne ferroque vastarunt.*

Qui regnum nondum acceperunt. Non enim ipso persecutionis tempore, nec etiam dum Constantinus pacem Ecclesiæ reddidit, Barbari illi, externique Reges in Romanum Imperium impetum fecerunt, ibique ditionem suam constituerunt; sed circa initium quinti sæculi ea Regna constituta sunt. *Seca potestatem tamquam reges unicâ horâ accipient post bestiam.* Textus græcus habet: *Eâdem horâ cum bestia.* Itaque hi externi Reges ditionem suam acceperunt *post bestiam*; id est, post extinctionem Imperatorum Ethnicorum, post profligatum, infirmatumque Romanum Imperium idololatricum: *Vel cum bestia*, id est, eodem tempore, quo Romanum Imperium iam quidem Christianis & Catholicis Imperatoribus parebat, sed ipsa civitas Romana, seu populus adhuc idola colebat, uti videbimus quæst. seq. Præfati igitur Reges *unâ, vel eâdem horâ*, seu eodem fermè tempore sibi usurparunt imperium in Romanis Provinciis, & quasi dato signo in omnes ingentes illius Imperii partes impetum fecerunt, ut patet ex S. Hieron. Epist. 11. ad Ageruchiam, circa finem; item ex Orosio lib. 7. cap. 36. & seqq.

N. 13. Hi unum consilium habent: nempe sedem sibi quærendi in uberiori, & commodiori solo, quam patrii sint agri, fertilem aliquam Provinciam acquirendi, & locupletandi spoliis Romani Imperii, quod reliqua omnia deleverat. Et virtutem, & potestatem suam bestia tradent. Id contigit postquam prædicti Reges vi & armis in Romanis Provinciis ditiones sibi usurparunt: tunc enim Imperatores, & Duces Romani non semel ultro, ingentique pretio, eorum sibi compararunt auxilia, ut eorum viribus, vel contra alios Barbaros, vel contra imperii competitores uterentur, prout testatur Procopius de bell. Goth. I. init.

N. 14, Hi cum Agno pugnabunt. Primum hi populi Ethnici fuerunt, atque idololatræ; Christianos persecuti sunt, & plurimi fideles perierunt, dum illi primum in Imperii Provincias irruptionem fecerunt. Orosius lib. 7. cap. 32. meminit cujusdam Regis Gothi, cui nomen Athanaricus, sub quo complures Christiani martyrii palmam adepti sunt. *Agnus vincet eos.* Id est, illos fidei, & Christianæ Religioni subjiciet, Unde id impletum est, dum omnes isti populi Christianæ fidei colla submiserunt. Verum quidem est, eorum nonnullos in Arianismum cecidisse, qui tunc latè percrebuerant, sed brevi plerique ad Ecclesiam Catholicam reversi sunt. Burgundi jam erant Catholici, ita etiam & Franci. Visigothi in Hispania veram fidem amplexi sunt, & Arianismum abdicarunt sub Recaredo, fratre S. Hermenegildi Martyris. Orosius lib. 7. cap. 41. ait, Ecclesias Hunnis, Sævis, Burgundis, aliisque id genus populis repletas fuisse, cum interim Romani in medio Christi fidei mordicus in Idolorum cultu persisterent. Iesus Christus hos Barbaros in suam ditionem redegit, quoniam Dominus Dominorum est, & Rex Regum, uti S. Joannes hic subjungit. Hi ergo po-
puli

puli, quos antea nationes reliquæ abominabantur, & contemnebant, facti sunt *electi*, & *fideles*, ut rursus idem Apostolus subjungit.

¶ 16. *Et decem cornua, quæ vidisti in bestia, hæc odient fornicariam*: hoc est, Romam adhuc idololatram, ad illius interitum conjurantes. *Et desolatam facient illam &c.* Hoc factum est à Gothis, prout videbitur quæst. seq. Istorum autem omnium causa, ex parte Dei fuit ejus vindicta, qui his gentibus, tamquam instrumentis suæ justitiæ usus est, ad sanguinem Sanctorum ulciscendum, sicut clarè innuit sacer textus, in quo ¶ 17. statim additur: *Dens enim dedit in corda eorum, ut faciant quod placitum est illi.*

Cæterum, ex præcitatis verbis: *Hæc odient fornicariam &c.* manifestum est quòd per bestiam, aut meretricem magnam non possit intelligi Antichristus, vel ejus tyrannicum Imperium: Siquidem istud Imperium non desolabitur, aut destruetur ab aliis Regibus, sed ab ipsomet Domino nostro Jesu Christo, qui, prout liquet ex Apostolo 2, Thessalonic. 2. ¶ 8. Antichristum *interficiet spiritu oris sui*. Hoc est, solo halitu vocis, seu unico verbo increpatorio, tamquam valido fulmine, ut potentia Christi hinc appareat, qui aliis armis non indiget ut hostes suos interficiat.

Dices cum ministro Jurieu, aliisque Protestan-
tibus: Per meretricem magnam intelligitur Roma Christiana. Etenim Apocalypica m. retrix est sponsa infidelis, quæ fidem Deo, tamquam legitimo sponso datam, dereliquit: Atqui hæc tantum potest esse Roma Christiana, ergo &c.

Prob. maj. Accusatur à S. Joanne de crimine adulterii, & infidelitatis conjugalis: Atqui Spiritus S. Paganismum in Scriptura sacra numquam accusat de crimine adulterii: cum enim fidem Deo numquam dederit, illam non potuit violare, ergo.

R. Neg. maj. ejusque probationem; dico cum Bossuet in Præf. num. 9. istam expositionem ministri Jurieu directè esse contra litteram sacri textûs: Nam S. Joannes studiosè evitavit mulierem, de qua agit, vocare *adulteram*, *sponsam infidelem*, *MOICHADA*, *MOICHALIDA*, sed illam vocat *meretricem magnam*, *fornicariam*: idque non semel, sed iteratò. *Veni, ostendam tibi damnationem meretricis magnæ: PORNEES. Cum qua fornicati sunt, EPORNEUSAN, Reges terræ, & inebriati sunt... de vino, non adulterii, sed prostitutionis ejus.*

QUÆSTIO II.

QUANDONAM IMPLETUM SIT ID, QUOD S. JOANNES NARRAT DE CASU BABYLONIS MAGNÆ?

CAp. 18. v. 1. *Post hæc vidi alium Angelum, clamantem voce magna v. 2. Cecidit Babylon magna.* Romæ idololatræ interitus maximum erat hujus prophetiæ argumentum. S. Joannes eisdem utitur terminis, quibus Isaïas & Jeremias Babylonis Chaldææ metropolis excidium olim descripserunt, ut exhibeat interitum, & vastitatem Romæ, quæ Romani Imperii caput erat. Confer. Isaï. 21. v. 9. Jerem. 51. v. 8.

Et facta est habitatio demoniorum, & custodia omnis spirîtus immundi, & custodia omnis valucris immunda, & odibilis. Quia creditur vulgò dæmones, atque spectra desertis, incultisque locis potiri, hinc in jam citato textu est metaphorica locutio, secundum quam Prophetæ, qui magnarum Urbium interitum, atque exitium describunt, dicunt istas redigendas esse eò vastitatis, ut ibi dæmones, spectra, aves immundæ, ac lugubres, animantia virulenta, & ominosa suam sedem constituent. Patet hoc ex Isaia, qui interitum Babylonis & vaticinans, cap. 13. v. 19. ait: *Et erit Babylon*

bylon illa gloriosa in Regnis, inclyta superbia Chaldaeorum, sicut subvertit Dominus Sodomam & Gomorrham. Non habitabitur usque in finem, & non fundabitur usque ad generationem & generationem: nec ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi. Sed requiescent ibi bestiae, & replebuntur domus eorum draconibus: & habitabunt ibi struthiones, & pilosi saltabunt ibi: & respondebunt ibi ululae in adibus ejus, & sirenes in delubris voluptatibus. In Versione LXX. loco pilosi habetur demones.

Porro omnes Authores, qui sustinent, quod S. Joannes hic describat interitum Romae Paganæ (qualis fuit tempore quarti, & initio quinti sæculi) communiter asserunt istam Prophetiam adimpleram esse, dum Roma ab Alarico capta fuit. Etenim casum ejus per Gothos tunc factum, apertis testimoniis testatur S. Hieron. ep. 16. dicens: „Terribilis de Occidente rumor asseritur, obsideri Romam, & auro salutem civium redimi, spoliatosque rursus circumdari, ut post substantiam, vitam quoque perderent. Hæret vox, & singultus intercipiunt verba dictantis. Capitur urbs, quæ totum cepit orbem: imò fame perit, antequam gladio, & vix pauci, qui caperentur, inventi sunt. Ad nefandos cibos erupit esurientium rabies, & sua invicem membra laniarunt; dum mater non parcat lactenti infantiæ, & suo recipit utero, quem paulò ante effuderat. „Causa hujus desolationis, ex parte hominum, exprimitur N. 3. Quia de vino iræ fornicationis ejus biberunt omnes gentes, & reges terræ cum illa fornicati sunt: id est, idola coevertunt.

Ne autem Fideles Romanæ urbis ruinâ opprimerentur, audivit Joannes N. 4. vocem de cælo, dicentem: Exite de illa populus meus, ut ne participes sitis delictorum ejus, & de plagis ejus non accipiatis. Hæc rursus in devastatione Romæ videmus adim-

adimpleta : nam S. Hieron. Ep. præcit. de Anastasio Papa ita scribit : „ Succedit in Pontificatum vir insignis Anastasius, quem diu Roma habere non meruit, ne orbis caput sub tali Episcopo truncaretur, imò idcirco raptus, atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur. „ Et S. P. Aug. lib. de excidio Urbis cap. 7. ait : „ Minimè dubitandum est, pepercisse Deum Romanæ etiam civitati, quæ ante hostile incendium in multis ex multa parte migraverat. Migrarunt qui fugerunt, migrarunt qui de corpore exierunt, multi præsentibus utcumque latuerunt, multi in locis sanctis vivi, salvi que servati sunt. „ Item Zozomenus lib. 9. cap. 9. de Alarico dicit : *Quod azylum esse voluerit, ob reverentiam Apostoli, D. Petri templum illud amplissimum, quod supra illius tumbam constructum est, & loci plurimum ambit.* Similia etiam refert Orosius lib. 7. cap. 39. & addit, quòd tunc acciderit quoque, ut S. Innocentius I. tamquam justus Lot substractus à Sodomis occultâ providentiâ Dei apud Ravennam positus, peccatoris populi non videret excidium.

¶ 5. Pervenerunt peccata ejus usque ad cælum, petentia divinam vindictam: Idem de Babylone dicitur Jerem. 51. ¶ 9.

¶ 6. Reddita illi (scilicet vos Gothi, divinæ iustitiæ executores) sicut & ipsa reddidit vobis. Roma quidem cum Babylone suam æternitatem jactabat, quia ei sortes Parcarum, & Oracula æternitatem polliceri videbantur, conformiter ad id, quod habet Virgilius Æneid. 1.

*His ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium sine fine dedit.*

Et hinc muris suis teste Baronio ad annum 403. inscribebat : *Æterna* : atque ideo hîc ¶ 7 dicebat : *Sedeo regina, & vidua non sum, & luctum*

non videbo. Attamen falsò, quia Spiritus S. de eadem prædixit *v. 8.* *In una die venient plaga ejus, mors, & luctus, & fames, & igne comburetur.* Hæc autem per Alaricum impleta fuisse, S. Hier. qui illo tempore vixit, denuo testatur *Ep. 12.* dicens: „Prò nefas! orbis terrarum ruit, in nobis
 „peccata non ruunt. Urbs inclyta, & Romani
 „Imperii caput, uno hausta est incendio. Nulla
 „est regio, quæ non exules Romanos habeat, in
 „cineres, ac favillas sacræ quondam Ecclesiæ con-
 „ciderunt.

Post hæc describitur luctus, & *Væ* omnium generum hominum super desolatione Romana. Hoc verò factum fuisse, testatur S. P. Aug. lib. 1, de *civ. Dei* cap. 33. ubi vitia Romanorum infidelium redarguens, ita scribit: „O mentes amentes,
 „quis est hic tantus non error, sed furor, ut exi-
 „tium vestrum, sicut audivimus, plangentibus
 „orientalibus populis, & maximis civitatibus in re-
 „motissimis terris publicum luctum, mæroremque
 „ducentibus, vos theatra quæreretur, impleretur,
 „& multò insaniora, quàm fuerant antea, face-
 „retis? Hanc animorum labem ac pestem... Sci-
 „pio ille metuebat, quando construi theatra pro-
 „hibebat.... sed in vobis plus valuit, quod dæmo-
 „nes impii seduxerunt, quàm quod homines pro-
 „vidi prædicaverunt. Interim vox cælestis, de
 qua *v. 4.* Sanctos ad exultationem hortatur ob
 justam Dei vindictam de Roma Pagana, dicens *v.*
20. *Exulta super eam cælum. & sancti Apostoli,*
& Propheta: quoniam judicavit Deus iudicium ve-
strum de illa. *v. 21.* Et sustulit unus Angelus fortis
 lapidem quasi molarem magnum, & misit in mare,
 dicens: Hoc impetu mittetur Babylon civitas illa
 magna, & ultra jam non invenietur. In his verbis
 continetur metaphora, per quam apertius magis
 innuitur, inquit Calmet, Romam in nullam redi-

tūs spem prolapsuram. Similis metaphora etiam est Jerem. 51. v. 64. ubi cū Jeremias scripsisset vaticinium, in quo Babylonis Chaldaicæ interitus continebatur, præcepit Saraïæ, ut postquam illud Babyloni recitasset, alligatum lapidi in mare projiceret, dicens: *Sic submergetur Babylon. & non consurget à facie afflictionis, quàm ego adduco super eam, & dissolvetur.*

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

O Bj. 1. Prophetia Apocalyptica, uti ex cap. 18. liquet, agit de totali ruina Romæ Paganæ: Atqui dum Roma capta fuit per Alaricum, statim post ita reædificata, & adeo frequens fuit, ut nullum ab hoste detrimentum passa videretur, paucis ædificiis combustis exceptis: Ergo illud, quod hîc S. Joannes narrat de casu Babylonis magnæ, non potest intelligi de vastatione Romæ, per Alaricum & Gothos facta.

R. Neg. conseq. Nam & Babylon Chaldaica, cujus interitum Prophetæ Isaias & Jeremias prædixerunt, & quæ hîc à Spiritu S. tamquam Romani excidii figura proponitur, non alio modo à Cyro devastata fuit. Et tamen hoc non obstante, Jeremias cap. 51. v. 37. ait: *Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, stupor, & sibilus, eo quod non sit habitator.* Quæ verba non minorem destructionem significant, quàm illam, de qua hîc agit S. Joannes: & interim temporibus Alexandri Babylon Chaldaica erat adhuc in gloria, sed non simili sicut fuerat antea. Unde quemadmodum Prophetæ veteris Testamenti dicunt Babylonem omnino destructam per Cyrum, quia postea ad primum suum splendorem numquam rediit, ita & S. Joannes dicit Romam Paganam omnino destructam per Alaricum, quia dum Alaricus eam expugnavit, fuit veluti præda omnium hostium, & postea num-

quam pristinum fulgorem, magnitudinem, potestatem, & opes Roma adepta est.

Obj. 2. S. Joannes agit de desolatione Romæ meretricis, prostitutæ, & idololatræ: Atqui dum eam cæpit Alaricus, jam erat Christiana; ergo non agit de desolatione Romæ sub Alarico.

R. Quamvis illo tempore Christiana Religio Imperatorum authoritate Romæ dominaretur, tamen ipsa adhuc manebat meretrix, & prostituta per idolorum cultum; siquidem Senatus erat Paganus, & diis sacrificabat, prout patet ex Zozomeno, qui agens de tempore, quo Alaricus Romam obsidebat, lib. 9. cap. 6. ita scribit: *Necessarium videbatur iis, qui in Senatu adhuc pagani erant, ut & in Capitolio, & reliquis templis sacrificaretur.* Unde licet Imperatores essent Christiani, idololatria tamen apud Senatum, imò & apud populum, adhuc vigeat, ac Christiana Religio habebatur tamquam singularis devotio Principum, & aliquorum particularium. sed religio Imperii erat idololatrica. Vide quæ dicta sunt supra cap. 16. §. 2. in exposit. v. 3. & 10.

Obj. 3. Ad gentes illas, quæ Romam desolatam fecerunt, vox de cælo dicit v. 6. *Reddite illi sicut & ipsa reddidit vobis.* Atqui Gothi, qui cum Alarico Romam tam crudeliter invaserunt, nullas à Romanis acceperant injurias, de quibus vindictam caperent; ergo hîc non agitur de desolatione Romæ, quæ facta est à Gothis. Ita, referente Bossuet, in Synopsi Anglicana Apoc. 18. v. 16. arguunt Protestantes, qui contendunt in Apocalypsi non agi de desolatione Romæ Paganæ, sed de everfione Romæ Papalis, & Ecclesiæ Romanæ.

R. Neg. min. & dico Protestantes ita impiis suis præventionibus, ex odio in Romanum Pontificem & Ecclesiam, esse præoccupatos, ut de memoria eis exciderint illa, quæ in Historicis habentur
tam

tamquam indubitata, & notissima. Etenim de Di-
vo Claudio Romanorum Imperatore Trabellius
Pollio *in Claudium* scribit, ipsum trecenta viginti
millia Gothorum delevisse, & duo millia navium
mersisse. Ita constat ex ejusdem epistola ad Junium
Brocchum, in qua, teste Trabellio, Claudius
scribit Broccho: *Delevimus trecenta viginti millia
Gothorum, duo millia navium mersimus.* Narrat
etiam Orosius lib. 7. cap. 37, à Romanis captum,
& interfectum Rhadagaifum Gothorum Regem.
Et idem Scriptor ibidem addit: „Tanta verò mul-
„tudo captivorum Gothorum fuisse fertur, ut
„vilissimarum pecudum modo, singulis aureis
„passim greges hominum venderentur. „Potuit
igitur meritò Gothi dici: *Reddite illi, sicut & ipsa
reddidit vobis.*

Obj. 4. In Apocalypsi dicitur cecidisse Babylon,
super cujus interitu gaudent Sancti: Atqui dum
Roma cecidit per Gothos, Sancti cum aliis com-
munem patriæ ruinam lugebant, ergo &c.

R. Licet verum sit Christianos, qui pro majori
parte Romanis subiecti erant, luxisse Romæ rui-
nam, inde nihil sequi contra resolutionem nostram:
Nam in Apocalypsi Sancti adhuc in terra degentes
non invitantur ad exultationem; nullibi enim eo-
rum describitur gaudium. Dicitur quidem cap. 19.
v. 20. *Exulta super eam cælum, & sancti Aposto-
li, & Prophetae, quoniam judicavit Deus judicium
vestrum de illa:* sed vox hæc ad Cælites dirigitur.
Legitur & cap. cit. magnum gaudium, lætum Alle-
luja, sed in cælo: At Sancti adhuc viventes, ad
illa contremiscunt, dicente Davide Psal. 118. *A
judiciis enim tuis timui.* Atque propterea S. Joan-
nes, Cælitum describens gaudium, sollicitè evi-
tat vel verbum addere de aliquo in terris Sancto-
rum gaudio.

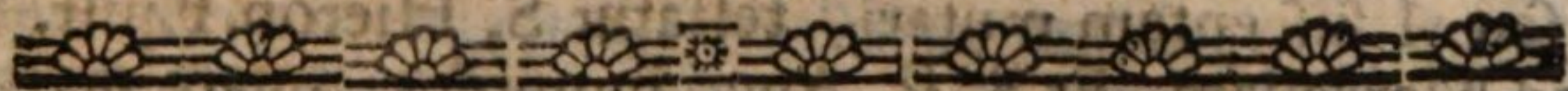
Obj. 5. Si S. Joannes ageret de everfione Romæ

Paganæ, haud dubiè describeret idolorum templa everfa, idola dejecta, & comminuta in frufta, uti facit Ifaias, agens de defolatione Babylonis Chaldaicæ; dicit enim cap. 46. *V. 1. Confractus est Bel, contritus est Nabo; facta sunt simulacra eorum beftiis, & jumentis. Onera veftra gravi pondere ufque ad lassitudinem, contabuerunt, & contrita sunt fimul.* Atqui de idolis everfis hîc nullam facit mentionem, ergo &c.

R. Neg. maj. Quia dum Alaricus Romam cæpit, jam templa & idola majori ex parte erant de-structa: illa enim everfa sunt sub Constantino, Gratiano, & Theodosio. Hos autem Imperatores excidium Romanum præcessisse, certum est apud omnes Historicos. S. Hieron. Ep. 7. de suo tempore narrat: "Auratum squallet Capitolium, fuligine, & aranearum telis omnia Romæ templa, cooperta sunt, movetur urbs sedibus suis, & inundans populus ante delubra semiruta, currit ad Martyrum tumulos. Addit etiam de Graccho: „ Cum Præfecturam gereret urbānam, nonne specum Mithræ, & omnia portentuosâ simulacra, quibus Corax, Niphus, Miles, Leo, Perses, Helios, Bromius pater initiantur, subvertit, fregit, excussit, & his quasi obsidibus ante præmissis, impetravit baptismum Christi? Solitudinem patitur & in urbe gentilitas. Dii quondam nationum cum bubonibus, & noctuis in solis culminibus remanserunt.

Quòd templa idolorum, nec non ipsa idola ante everfionem Romæ Paganæ, non tantum in Italia, sed etiam in Africa pro majori parte forent de-structa, etiam patet ex S. P. Aug. qui lib. 18. de civ. Dei cap. 53. & 54. narrat, quòd Pagani, & falforum deorum cultores, videntes Religionem Christianam persecutionibus non minui, sed potius crescere, finxerunt divinum oraculum, quod præ-

prædixerat illam tantum mansuram usque ad annum à morte Christi 366. Hic annus, qui Christianismo debebat esse fatalis, & quando, ait S. Doctor cap. 54. jam secundum illud oraculum demonum, aut figmentum hominum, nulla esse debuit Religio Christiana, fuit idololatriæ potius exitialis; nam quod scimus, prosequitur Aug. in civitate Inotissima, & eminentissima Carthagine Africa Gaudentius, & Jovius comites Imperatoris Honorii quartodecimo Kalendaras Aprilis falsorum deorum templa everterunt, & simulacra fregerunt, Cum igitur templa idolorum, & ipsa idola fuerint destructa circa finem sæculi quarti, & Roma ab Alarico fuerit capta initio sæculi quinti, nimirum anno 410. Ihinc S. Joannes opus non habuit in Romæ Paganæ desolatione mentionem facere de everfione idolorum, sicut fecit Isaias; quandoquidem illa, ut ex supradictis manifestum est, jam præcessissent.

C A P U T XIX.

Ubi post extinctum Pharaonem Moyses, & omnes utriusque sexûs Hebræi Domino Deo cecinerunt solemne Canticum, atque per ipsum egerunt solemnes gratias, ita illud ipsum post impiæ Babylonis excidium egit universa Cælorum Curia. Et hæc ineffabilis festivitas nobis repræsentatur hoc Apocalypsis capite.

QUÆSTIO UNICA.

QUID CONTINEAT CANTICUM, QUOD SANCTI
CECINERUNT IN CÆLO?

Vers. 1. Post hæc audiui quasi vocem turbarum multarum in Cælo. Quidam antiqui Latini codices habuerunt: Tubarum multarum. Attamen
O 4 quod

quod legendum sit : *Turbarum*, liquet ex textu Græco, in quo habetur *ochlou pollou*. Porro per turbas intelliguntur numerosissimæ Sanctorum, præsertim Angelorum, multitudines quarum altissima exultatio fuit S. Joanni repræsentata. *Dicentium : Alleluja*. Hæc Hebraïca vox est composita ex duabus, & significat : *Laudate Deum*. Nam *Hallelu* Hebraïcè significat *laudate*, à radice *halen* : Vocula autem monosyllaba *ia* est unum ex decem nominibus Dei, quod compositum videtur ex duabus litteris vocis *Jehova*; unde nihil est aliud quàm *Jehova* abbreviatum.

Hanc vocem *Alleluja* à primis Judæis Christianis ad Græcos & Latinos migrasse, qui in suis linguis Hebraïcam pronuntiationem retinuerunt, ne Judæorum Ecclesiam scandalizarent; postea verò dilatato per omnes gentes Evangelio, non potuisse semel susceptam mutari, testatur S. Hieron. Epist. ad Marcellam. Et S. P. Aug. inquirens, quare nec Latini, nec Græci, imò nec Barbari, possint ista vocabula *Amen* & *Alleluja* transferre in suas linguas, lib. 2. de doct. Christ. cap. 11. respondet: „ Verborum illorum partim propter sanctiorem „ authoritatem, quamvis interpretari potuissent, „ servata est antiquitas, sicut est *Amen* & *Alleluja*; „ partim verò in aliam linguam transferri non potuisse dicuntur, sicut *Raccha* & *Hosanna*. Sunt enim quædam verba certarum linguarum, quæ in usum alterius linguæ per interpretationem transire non possunt. „ Alii adducunt & tertiam rationem; nempe ut cunctæ sub cælo Ecclesiæ cum Ecclesia Hebraïca, ex qua omnes originem ducimus, aliquam hæc communia vocabula retinerent perpetuam communionem. Porro *Alleluja* est vox lætitiæ & triumphi, quâ Sancti excitant se mutuo ad laudes & gratias Deo decantandas, ob victoriam de suis hostibus Dei munere reportatam. Unde

Unde potius est vox patriæ, quàm hujus peregrinationis & vallis lacrymarum; putantque aliqui, Beatos in patria Hebraicam illam vocem *Alleluja* perpetuò cantaturos, juxta illud Tob. 13, v. 22. *Per vicos ejus Alleluja cantabitur.* Et hinc à Septuagesima usque ad Pascha, quando Ecclesia antiquum humani generis lapsum, & tristitia pœnitentiæ tempora recolit, non cantat *Alleluja*, nec Christiani hac voce ad lætitiā se excitant; licet tamen, quia Deus semper laudandus est, in officio divino, locò *Alleluja* substituatur: *Laus tibi Domine Rex aeternæ gloriæ.*

v. 3. *Et iterum dixerunt: Alleluja.* Multā enim & repetitā laude dignus est Deus. Unde David Psal. 33. ait: *Benedicam Dominum in omni tempore.* Et viginti Psalmi ejus pro titulo habent, ALLELUJA. *Et fumus ejus*; id est, memoria Babylonis, seu Romæ Paganæ, exustæ ac excisæ, *ascendit in secula seculorum.* Hoc est, in æternum scandit versùs cœlum, ut Sancti propter vindictam istam cantent æternum *Alleluja*, & Deo gratias semper agant. Porro verbum *ascendit* est præsentis temporis, ut patet ex textu græco, & significat *nunc* æternitatis, quod semper est præsens. Posset tamen etiam hic locus referri ad pœnas tormentorum æternas, & ly *Et*, sicut sæpè in Scriptura solet, accipi pro *Quia*; ita ut sensus sit: Laudant Sancti Deum, canendo ALLELUJA, *Et*, id est *Quia*, Babylonis, seu impiorum & persecutorum Romanorum damnatio, ac supplicia in æternum durabunt.

v. 7. *Gaudeamus, & exultemus.... quia venerunt nuptiæ Agni.* Deus Verbum per admirabile Incarnationis mysterium sibi desponsavit humanum genus; præsertim ejus electos: ipse est sponsus, electorum congregatio est ipsius sponsa: electorum animas in baptismo fluminis, vel etiam sanguinis sibi desponsavit; sed nunc post reportatam de hostibus

bus victoriam, & everfam Romam Paganam, post red-
ditam Ecclesiæ pacem, illas sibi desponsat in gloria.

¶ 11. *Vidi cælum apertum, & ecce equus albus,*
& Christus; Verbum Dei, sedebat super eum.
Per hoc ostenditur totam istam de Roma Pagana,
& de idololatria ejus everfa, victoriam à Christo
reportatam fuisse.

¶ 17. *Et vidi unum Angelum stantem in sole, &*
clamavit voce magnâ, dicens omnibus avibus .. Venite,
& congregamini ad cœnam magnam Dei: ut man-
ducetis carnes regum &c. Hic Angelus, quatenus
exhibetur tamquam stans in sole, repræsentat ma-
nifestissimam, ac gloriosissimam Ecclesiæ de Roma
Pagana reportatam victoriam: quatenus autem in-
vitât omnes aves, ut manducent carnes Regum &c.
significat acerrimam internecionem à Deo factam
in variis præliis tempore persecutionum Ecclesiæ,
de quibus in superioribus Apocalypsis capitibus
actum est.

CAPUT XX.

Joannes videt Angelum descendentem de cælo,
qui arripit diabolum, & in abyssum detrusum
li. at per mille annos. Iusuper videt in cælo
beatitudinem eorum, qui non adoraverunt
bestiam, neque caractere ejus insigniti fue-
runt. Finitis mille annis solvitur diabolus,
& seducit gentes, scilicet Gog & Magog, ut
pugnent adversus Sanctos: sed igne cœlitus
demisso devorantur, & diabolus mittitur in
stagnum ignis.

QUÆSTIO I.

DE LIGATIONE, ET SOLUTIONE DIABOLI.

VE. 1. *Et vidi Angelum descendentem de cælo,*
habentem clavem abyssi, & catenam magnam

in manu sua. Hæc verba insigniter exponit S. P. Aug. lib. 20. de civ. Dei cap. 7. ita scribens : „ Ait „ ipse Dominus noster Iesus Christus : Nemo potest introire in domum Fortis, & vasa ejus eripere, nisi prius alligaverit Fortem, diabolum „ volens „intelligi Fortem, quia ipse genus humanum potuit tenere captivum : vasa verò ejus, „ quæ fuerat erepturus, fideles suos futuros, quos „ ille in diversis peccatis atque impietatibus possidebat. Ut ergo alligaretur hic Fortis, propterea „ vidit Apostolus (Joannes) Angelum descendentem de cælo, habentem clavem abyssi, & catenam in manu sua. „ Porro per clavem abyssi intelligitur delegata à Domino Deo plena potestas aperiendi & claudendi abyssum, ut aliquos ibi contineat, aut libertatem exeundi faciat. Per catenam verò intelligitur divinum, quo diabolus constringitur, imperium : Nam diabolus, qui spiritus est, nullâ catenâ materiali constringi potest.

¶ 2. *Et apprehendit draconem.* Magnum illum & rufum draconem, de quo supra cap. 12. ¶ 3. *Serpentem antiquum.* Qui olim in corpore serpentis per mulierem seduxit genus humanum. *Qui est diabolus.* Calumniator, & accusator. Etenim ille ipsum Dominum Deum apud primos parentes calumniatus est de invidia, & homines non desinit accusare apud Deum. Ita S. Job accusavit, quòd gratis Domino Deo non serviret. *Et satanas.* Adversarius humani generis, qui calumniando & adversando conatur homines secum perdere. *Et ligavit eum per mille annos.* Id est, per annos plurimos, qui fluunt à tempore mortis Christi usque ad adventum Antichristi, uti dicemus quæst. seq.

¶ 3. *Et misit eum in abyssum.* „ Quo nomine, „ inquit S. P. Aug. loco ante citato, „ significata est „ multitudo innumerabilis impiorum, quorum in „ malignitate adversus Ecclesiam Dei multum profunda

„ funda sunt corda ; non quia ibi diabolus ante
 „ non erat , sed ideo dicitur illuc missus , quia ex-
 „ clusus à credentibus plus cœpit impios possidere.
 „ Plus namque possidetur à diabolo , qui non so-
 „ lum alienatus est à Deo , verum etiam gratis odit
 „ , fervientes Deo. „ Itaque per abyssum intelligi
 possunt nefaria Paganorum , Judæorum , Sarace-
 norum , Hæreticorum , & quorumcumque iniquo-
 rum corda ; & in istis solis diabolus est habitare
 jussus per prædictos mille annos , & istic permis-
 sus exercere suam tyrannidem. Appellatur *abyssus*
 propter tres præsertim causas. 1. Quia sunt do-
 losa & fallacia , ideoque & profunda instar abyssi.
 2. Quia assidue agitantur diversis & adversis cupi-
 ditatibus , uti mare contrariis fluctibus. 3. Ob in-
 numerabilem multitudinem : Nam uti mare est
 majus terrâ , ita reprobi sunt incomparabiliter
 numerosiores , quàm electi ; imò & infideles sunt ,
 ac semper fuerunt longè plures , quàm fideles.
 Cùm autem omnes nascamur sub potestate diaboli ,
 ipse per abyssum mitti videtur , dum ei per exor-
 cismos Baptismi præcipitur ; *Exi maledicte ab hac*
creatura Dei , & da locum Deo vivo & vero. Hinc ,
 uti per Christum Dominum ejecti ex energumenis
 dæmones postularunt , ac impetrarunt facultatem
 intrandi in porcos , ita è Catechumenis per exor-
 cismos exclusi permittuntur habitare in cordibus
 infidelium.

Et clausit , & signavit super illum. Etiam hæc
 verba rectè exponit S. P. Aug. dum loco præcita-
 to ita prosequitur : „ *Clausit super eum* , dictum
 „ est , interdixit ei , ne possit exire , id est , vetitum
 „ transgredi. *Signavit* autem , quod addidit , signi-
 „ ficasse mihi videtur , quod occultum esse voluit ,
 „ qui pertineant ad partem diaboli , & qui non
 „ pertineant : Hoc quippe in sæculo isto prorsus
 „ latet ; quia & qui videtur stare , utrùm sit casu-
 rus ;

„ rus ; & qui videtur jacere , utrū sit surrectū-
 „ rus , incertum est. „ Contumacium reorum car-
 ceres non solum firmis seris muniri solent , sed
 etiam regiis sigillis ; & hinc eorum infractor fit læ-
 stæ majestatis reus. Ex hoc antiquo more loquitur
 Apocalypsis , & affirmat diabolum in præfata abyf-
 so firmissimè custodiri. Etenim divina jussio est dæ-
 monibus firmissimum sigillum , prout insinuat S.
 Aug. dum ibidem statim subjicit istud sigillum esse
 divini interdicti vinculum , & claustrum.

Ut non seducat amplius gentes. Hunc locum rur-
 sus optimè exponit S. P. Aug. ita pergens : „ Ab
 „ eis autem gentibus seducendis hujus interdicti
 „ vinculo , & claustro diabolus prohibetur atque
 „ cohibetur , quas pertinentes ad Christum sedu-
 „ cebat antea , vel tenebat : Has enim Deus ele-
 „ git ante mundi constitutionem eruere de potestate
 „ tenebrarum , & transferre in regnum charitatis suæ,
 „ sicut Apostolus ait Nam seducere illum gentes
 „ etiam nunc , & secum trahere in æternam pæ-
 „ nam , sed non prædestinatas in vitam æternam ,
 „ quis fidelis ignorat ? Nec moveat , quòd sæpè
 „ diabolus seducat etiam illos , qui jam regenerati
 „ in Christo , vias ingrediuntur Dei : Novit enim
 „ Dominus qui sunt ejus ; ex his in æternam dam-
 „ nationem neminem ille seducit. Sic enim novit
 „ eos Dominus Deus , quem nihil latet etiam fu-
 „ turorum ; non ut homo , qui hominem ad præ-
 „ sens videt , si tamen videt , cujus cor non videt ;
 „ qualis autem postea sit futurus , nec seipsum
 „ videt. Ad hoc ergo ligatus est diabolus , & in-
 „ clusus in abyfso ; ut jam non seducat gentes ,
 „ ex quibus constat Ecclesia , quas antea seductas
 „ tenebat , antequam esset Ecclesia. „ Itaque ante
 Christi passionem & resurrectionem cunctæ , ex-
 ceptis paucis Judæis , totius mundi gentes adora-
 bant idola , seductæ à diabolo : eas omnes à Deo
 Patre

Patre Christus emit suo sanguine, ut sobriè, justè, & piè vivant in hoc sæculo, atque ita serviant Deo vivo & vero. Hinc Christus captivavit diabolum, & suæ divinæ majestatis imperio clausit in abyssos, & ipsam sanctæ suæ crucis sigillo munivit, ut suos è cunctis gentibus electos seducere non possit in finalem apostasiam. Hinc discimus, quòd nulla, post admissum à se Evangelium, gens plenè permittatur apostatare, sed cunctæ semper retineant, ac retenturæ sint aliquos electos.

Donec consummentur mille anni. Id est, donec finiantur illi mille, sive plurimi anni, qui à passione Domini usque ad adventum Antichristi decurrant. Porro jam citatum locum S. P. Aug. duobus modis exponit, dicens: „ Non sic accipiendum „ est quod ait, ut non seduceret gentes, donec finiantur mille anni; quasi postea seducturus sit „ eas dumtaxat gentes, ex quibus prædestinata „ constat Ecclesia, à quibus seducendis illo est „ vinculo claustroque prohibitus. Sed aut illà locutione dictum est, quæ in Scripturis aliquoties „ invenitur, qualis est in Psalmo: Sicut oculi „ nostri ad Dominum Deum nostrum donec misereatur nostri: Neque enim cum misertus fuerit, „ non erunt oculi servorum ejus ad Dominum „ Deum suum. Aut certè iste est ordo verborum: „ Et clausit, & signavit super eum, donec finiantur mille anni. Quod verò interposuit, ut non „ seduceret jam gentes; ita se habet, ut ab hujus „ ordinis connexionione sit liberum, & seorsim intelligendum, velut si post adderetur, ut sic se „ haberet tota sententia: Et clausit, & signavit „ super eum, donec finiantur mille anni, ut non „ seduceret jam gentes; id est, ideo clausit, donec finiantur mille anni, ut jam non seduceret „ gentes. „ Secunda hæc expositio videtur esse commodior; ac proinde dicendum est, quòd Apocalyp-

calypsis hîc utatur figurâ transpositionis. Et post hæc oportet illum solvi medico tempore. Tribus annis cum dimidio, quibus regnabit Antichristus: Tunc enim antiqua libertas diabolo redibit, ut per se & per Antichristum, cæteraque sua instrumenta variis machinis seducat reprobos, & persequatur electos, Porro S. P. Aug. dicit electos, qui tunc erunt, in sua fide ac iustitia fore longè robustissimos, multò robustiores quibuscumque Martyribus. Etenim pugnabunt cum soluto diabolo, & patientur ac superabunt persecutionem, quavis anteriori persecutione crudeliorem.

QUÆSTIO II.

QUOMODO INTELLIGENDA SINT EA, QUÆ HIC DICUNTUR DE REGNO MILLE ANNORUM?

Vers. 4. Et vidi sedes, & sederunt super eas, & iudicium datum est illis: & animas decollatorum propter testimonium Jesu.... & vixerunt, & regnaverunt cum Christo mille annis. Ex hoc Apocalypsis loco Chiliasæ, id est Millenarii, deduxerunt, quòd post resurrectionem peculiarem iustorum, spatium quoddam mille annorum futurum esset, quo sancti unà cum Christo in terris regnarent, antequam ad conspectum Dei æternamque felicitatem in cœlo reciperentur, post ultimum iudicium, communemque omnium resurrectionem.

Hi verò Millenarii duplicis generis fuerunt. Alii enim istud temporis intervallum in epulis splendidioribus ac libidinibus explendis traducendum esse arbitrabantur; propterea Mosaïcam legem ejusque ritus & sacrificia longè magnificentius quàm olim instauranda esse sperabant: alii verò puras & innoxias delicias in eo regno futuras esse opinabantur.

Primi generis Millenarii infamem Cerinthum, qui primus hujus commenti Architectus fuit, sequere.

quebantur ; ut ex Cajo & Dionysio Alexandrino refert Eusebius lib. 3. Histor. Eccles. cap. 28. De eisdem S. P. Aug. lib. de Hæres. n. 8. ita scribit: *Cerinthiani mille annos post resurrectionem in terreno regno Christi, secundum carnales ventris & libidinis voluptates, futuros (homines) fabulantur: unde Chiliastræ sunt appellati.* Cerinthianis autem adhæserunt saltem pro parte, secundo quidem sæculo Marcionitæ, ut testatur Tertullianus lib. 3. adversus illos ; & quarto sæculo Apollinaristæ, ut colligitur ex S. Basilii epistola 293.

Secundi generis Millenariorum princeps fuit Papias Hierapolitanus in Asia Episcopus, qui Polycarpi sodalis fuit, ac Joannis auditor, non quidem Evangelistæ, sed alterius ejusdem nominis Presbyteri, uti varii conantur probare ex Euseb. lib. 3. cap. 39. Ille falsis quibusdam parabolis ac sermonibus delusus, terrenum illud Christi regnum confinxit. *Vir erat, ait Eusebius loco mox citato, mediocri admodum ingenio præditus.* Illius nihilominus famâ ac pietate plures commoti, in eundem errorem perducti sunt: *Hominis vetustate sententiam suam tuentibus, ait ibidem Eusebius.* Etenim Papiam affectati sunt non Montanistæ dumtaxat & Meletiani, sed etiam Justinus Martyr, Irenæus, Nepos, Ægyptius Præsul, apud Euseb. lib. 7. Histor. cap. 24. Victorinus, Petabionensis Antistes, apud S. Hieron. in *Papia* ; Lactantius, Quintus Julius Hilarion tom. 7. Biblioth. Patrum, & Severus Sulpitius apud S. Hieron. in cap. 36. Ezech.

Inter sectatores Papiæ nonnulli à terreno illo Christi regno corporeas voluptates etiam licitas exclusas voluerunt, solasque animi spirituales delicias in eo agnoverunt, ut Tertullianus, & S. Aug. qui lib. de civ. Dei cap. 7. fatetur, se aliquando in ea Millenariorum opinione versatum fuisse.

Sunt

Sunt & varia alia, in quibus Millenarii inter se diffidebant; sed ea hîc recensere nimis longum foret. Satis erit notasse, 1. hunc errorem, ut lib. 18. in Isaiam, & alibi frequenter monet S. Hieron. ex Judaïcis opinionibus ortum habuisse. Cum enim Judæi ex Scripturis malè intellectis sibi persuasis-
sent, fore ut Messias regnum Davidis in pristinam gloriam, aut etiam multò majorem restitueret & per mille annos omnibus gentibus dominaretur, ut ex pluribus recentiorum etiam Judæorum testi-
moniis probat Ligfootus, Millenarii ab his decep-
ti, quod ad primum Christi adventum non conti-
gisse animadvertabant, id ad secundum, ac mun-
di finem, futurum esse autumabant ac polliceban-
tur, 2. Millenariorum sententiam non fuisse à Da-
maso Pontifice damnatam, quod nonnulli arbitran-
tur: Siquidem eam in Ecclesia toleratam esse postea,
patet ex S. Hieron. ad cap. 19. Jeremiæ, ubi, li-
cèt ipse eandem non sequatur, damnare tamen
non audet; *Quia, inquit, multi Ecclesiasticorum*
virorum, & Martyres ista dixerunt. Item S. P. Aug.
lib. 20. de civ. Dei cap. 7. istam sententiam refe-
rens, ita scribit: „ Quæ opinio *utcumque tolera-*
bilis esset, si aliquæ deliciæ spiritales in illo Sab-
batho affuturæ Sanctis per Domini præsentiam
crederentur. Nam etiam nos hoc opinati sumus
aliquando: sed cum eos, qui tunc resurrexe-
runt, dicant immoderatissimis carnalibus epulis
vacaturos, nullo modo ista possunt nisi à carna-
libus credi. „

Verùm opinionem hanc, quam ante Episcopa-
tum aliquando tenuerat S. Doctor, re maturiùs
expensâ, prorsus exuit, & constanter exinde do-
cuit piorum animas, quibus nihil expiandum su-
perest, statim ab obitu æternâ felicitate & clarâ
Dei visione potiri: Nam in Psalm. 119. ad illa ver-
ba; *Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est*
P. post:

postquam cœlestem Jerusalem patriam nostram esse dixit, ait: „ Ibi omnes iusti & sancti (sunt) qui , fruuntur Verbo Dei sine lectione , sine litteris. , Quod enim nobis per paginas scriptum est, per „ faciem Dei illic cernunt. „ Et lib. 20. de civ. Dei cap. 9. locum Apocalypsis de mille annorum regno explanans , rursus ait : „ Quamvis cum corporibus suis nondum, jam tamen eorum (defunctorum) animæ regnant cum illo (Christo) dum „ isti mille anni decurrunt,... Sed ideo tantummodo „ Martyrum animas commemoravit (Joannes) „ quia ipsi præcipuè regnant mortui , qui pro veritate usque ad mortem certaverunt. Sed à parte „ totum, etiam cæteros mortuos intelligimus persistentes ad Ecclesiam, quod est regnum Dei. „

Ulteriùs etiam observandum est , quòd aliqui hæretici, Antonius nempe de Dominis lib. 5. de rep. Ecclesiast. cap. 8. Dallæus de usu Patrum, & Sociniani in vindiciis confessionis suæ, ut traditionis vim elevarent , eorum à veteribus , qui circa regnum mille annorum errarunt , numerum , authoritatem ac consensionem ambitiosius exaggeraverint, quasi nimirum inde consequens foret nullam antiquis Patribus fidem haberi deinceps posse.

Verum quàm frivolum ac futile sit istud hæreticorum argumentum, inde patet , quòd dogma catholicum non ex aliquorum dumtaxat, sed ex multitudinis sententia debeat æstimari: At multò plures extiterunt, primis etiam temporibus, qui Millenariorum errori se opposuerunt, quàm qui eidem adhæserunt. Etenim statim ac error ille caput extulit, à Dionysio Alexandrino Episcopo, à Cajo Presbytero , & ab aliis impugnatus fuit, ut videre est apud Eusebium lib. 3. Histor. Eccles. cap. 28, & lib. 7. cap. 24. Porro insigniores , qui istum errorem non admiserunt , sed econtra rejecerunt, sunt sequentes.

Her.

Hermas Pauli discipulus, cujus mentio fit in Epistola ad Romanos cap. 16 v. 14. & cujus est liber *Pastoris*, qui tanto quondam in pretio fuit, ut à nonnullis inter Scripturas sacras recensitus fuerit.

Clemens Romanus, ejusdem Pauli adjutor. & Petri successor, in sua ad Corinthios Epistola; quæ eximiâ commendatione apud omnes olim fuit.

Ignatius Martyr, ejusdem Petri auditor, & ab ipso Antiochiæ constitutus Præsul, in epistola ad Romanos, martyrum ardentissimo charitatis æstu totus spirans, dicebat: „ Obsecro vos ne intempestivâ benevolentia erga me sitis. Sinite me ferarum escam fieri, per quas licet Deum adipisci.... Sinite me purum lumen haurire; cùm illic fuero, homo Dei ero. „ Ex quibus verbis liquet quòd hæc esset S. Martyris certissima fides, scilicet illos, qui pro Christi nomine martyrium subiissent statim ad intuitivam Dei visionem fore admittendos.

Ecclesia Smyrnenfis ab Apostolo Joanne fundata, & à B. Polycarpo ipsius discipulo instituta, in celebri Epistola, quam de martyrio S. Polycarpi ad Ecclesias universas scripsit, apud Euseb. lib. 4. Hist. cap. 15. S. Martyrem sic orantem inducit: „ Benedico te (Deus) qui me in hunc diem perducere dignatus es, ut partem caperem in consortio Martyrum.... Inter quos quæso suscipiar hodie *in conspectu tuo*, tamquam hostia pinguis & accepta, quemadmodum præparasti, adimplens ea, quæ præparasti verax Deus. „ Et paulò post agnoscit eadem Ecclesia Smyrnenfis, Polycarpum *immortalitatis coronâ esse redimitum, & præmium gloriosi certaminis sine controversiâ retulisse,*

Author Actorum S. Symphorosæ Martyris, Apostolorum ætati vicinus: Athenagoras, qui insignem medio secundi sæculi pro Christianis Apo-

logiam conscripsit : Author Actorum S. Perpetuæ; S. Cyprianus, Africæ lumen, & deinde omnes alii subsequentes SS. Patres præfatum errorem rejecerunt, ac impugnarunt. Insuper S. Irenæus, qui existimavit regnum mille annorum admittendum esse, fatetur alios tunc temporis extitisse, qui aliter opinabantur, & allegoricè Apocalypsis loca explicabant. Hoc enim impugnat ex professo lib: 5. adversus hæreses cap. 35. *Si autem quidam, inquit, tentaverunt allegorizare quæ ejusmodi sunt &c.*

Cæterum, quod omnino fictitium, & falsum sit præfatum Millenariorum dogma, ulterius demonstratur ex Sacræ Scripturæ locis, ubi statim a resurrectione justî in cælum vocandi esse significantur, sicut & impii in tartara detrudendi. Sic Matth. 25. v. 34. post descriptam resurrectioni formam; *Venite, inquit Christus, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.... Discedite à me maledicti.... Et ibunt hi in supplicium æternum, justî autem in vitam æternam.* Justî itaque statim ad vitam æternam vocabuntur, nihilque medium erit: uno verbo, tunc vocabuntur in cælum, sicut reprobi tunc mittentur in ignem æternum.

Item S. Paulus 1. Thessal. 4. v. 16. justorum resurrectionem describens, perspicuè significat non esse posthac in terra cum Christo per mille annorum spatium versaturos, sed è terra in aëra & cælum rapiendos, ut semper cum ipso sint deinceps per omnem æternitatem: *Deinde nos qui vivimus, inquit, qui relinquimur; simul rapiamur cum illis in nubibus obviam Christo in aëra: & sic semper cum Domino erimus.* Proinde nullatenus subsistit Millenariorum opinio.

Insuper, ut ex v. 4. & 7. patet, mille anni, de quibus hîc Joannes, præcedunt Antichristi ad-

adventum, atque adeo resurrectionem corporum: Atqui hos mille annos non nisi post resurrectionem futuros Chiliastæ arbitrabantur, ut videre est apud Irenæum lib. 5. cap. 35. ergo &c.

Itaque conformiter ad ea, quæ supra cap. 13. quæst. 1. prob. 1, Dicta sunt, per mille annos intelligitur illud omne temporis intervallum, quod à morte Christi ad ipsum usque Antichristi adventum defluet. Atque toto illo intervallo temporis Sancti dicuntur regnasse cum Christo, tum in cælo, tum in terris: In cælo quidem per gloriam, quâ fruuntur eorum animæ nondum sibi corporibus suis redditis, inquit S. P. Aug. lib. 20. de civ. Dei cap. 9. in terris, seu in Ecclesia regnant, qui faciunt quod ait Apostolus: Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt sapite.... De qualibus item dicit, quod eorum conversatio sit in cælis, ait S. Doctor ibidem. Porro quod S. Joannes præcit. v. 4. dicit: Et vidi sedes, & sederunt super eas, & judicium datum est illis, ,, non hoc putandum est de ultimo ,, judicio dici, sed ,, (quatenus refertur ad illos, qui in terris regnant) ,, sedes Præpositorum, & ,, ipsi Præpositi intelligendi sunt: per quos Ecclesia nunc gubernatur. Judicium autem datum ,, nullum melius accipiendum videtur, quàm id ,, quod dictum est: Quæ ligaveritis in terra, ligata erunt & in cælo: & quæ solveritis in terra, soluta erunt & in cælo. ,, Ita rursus ibidem S. Augustinus.

v. 5. Cateri mortuorum non vixerunt, donec consummentur mille anni. Hac est resurrectio prima. Per resurrectionem primam intelligitur illa, quæ fit per gratiam sanctificantem, seu quâ anima de morte peccati transit ad vitam spiritualem. Et hinc S. Aug. lib. 20. de civ. Dei cap. 6. citans illa verba Christi Joan. 5. v. 15. Venit hora. & nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei, ita scri-

bit: „ Nondùm de secunda resurrectione, id est
 „ corporum loquitur, quæ in fine futura est, sed
 „ de prima, quæ nunc est. Hanc quippe ut distin-
 „ gueret, ait: *Venit hora, & nunc est.* Non au-
 „ tem corporum, sed animarum est. Habent enim
 „ & animæ mortem suam in impietate atque pec-
 „ catis; secundùm quam mortem mortui sunt, de
 „ quibus idem Dominus ait: *Sinite mortuos sepe-*
 „ *lire mortuos suos;* ut scilicet in anima mortui, in
 „ corpore mortuos sepelirent.... *Et qui audierint,*
 „ *id est obedierint, vivent....* id est in damnatio-
 „ nem non venient, quæ secunda mors dicitur:
 „ in quam mortem post secundam, quæ corporum
 „ est, resurrectionem præcipitabuntur, qui in
 „ prima, quæ animarum est, non resurgunt... Si-
 „ cuti ergo duæ sunt generationes, una secundùm
 „ fidem, quæ nunc fit per baptismum: alia secun-
 „ dùm carnem, quæ fiet in ejus incorruptione at-
 „ que immortalitate per judicium magnum atque
 „ novissimum, ita sunt & resurrectiones duæ: una
 „ prima, quæ nunc est animarum, alia secunda,
 „ quæ nunc non est, sed in sæculi fine futura est;
 „ nec animarum, sed corporum est. „ Ita S. Au-
 „ gustinus. Quod verò adjunxit S. Joannes: *Donec*
 „ *consummentur mille anni* „ intelligendum est, ait
 „ S. Doctor lib. præcit. cap. 9, quòd eo tempore
 „ non vixerunt, quo vivere debuerunt, & ad vi-
 „ tam scilicet de morte transeundo. Et ideo cùm
 „ dies venerit, quo fiet & corporum resurrectio,
 „ non ad vitam de monumentis procedent, sed ad
 „ judicium; ad damnationem scilicet, quæ secun-
 „ da mors dicitur. „ Deinde subjungit S. Joannes:
 „ *Beatus, & sanctus, qui habet partem in resur-*
 „ *rectione prima* „ id est, inquit S. Aug. ibidem, par-
 „ ticeps ejus est. Ipse autem est particeps ejus, qui
 „ non solùm à morte, quæ in peccatis est, revi-
 „ viscit, verùm etiam in eo quod revixerit, per-
 „ manet „ hoc est, usque in finem perseverat.

Denique quod sequitur in textu S. Joan. *Et erunt Sacerdotes Dei*, non utique de solis Episcopis & Presbyteris dictum est, qui propriè jam in Ecclesia vocantur Sacerdotes, sed sicut omnes Christianos dicimus propter mysticum Christum, sic omnes Sacerdotes, quoniam membra sunt unius Sacerdotis. De quibus Apostolus Petrus; *Plebs, inquit, sancta, regale Sacerdotium.* Ita rursus S. Augustinus ibidem.

Q U Æ S T I O III.

QUINAM INTELLIGANTUR PER GOG ET MAGOG QUOS SATANAS CONGREGABIT IN PRÆLIUM?

Vers. 7. *Es cum consummati fuerint mille anni, solvetur satanas de carcere suo, & exibit, & seducet gentes, quæ sunt super quatuor angulos terre, Gog, & Magog.* Hoc est, seducet gentes, quæ habitant in Oriente, Occidente, Meridie, & Septentrione. Non tamen seducet omnes omnino, sed plurimas ex eis. Porro ea, quæ Apocalypsis dicit de Gog, & Magog, desumpta sunt ex Ezechiele Propheta, ad quem dicit Spiritus S. cap. 38. *Fili hominis, pone faciem tuam contra Gog, & terram Magog.* Et cap. 39. *Tu autem fili hominis vaticinare adversum Gog, & dices: Hec dicit Dominus Deus: Ecce ego super te Gog principem capitis Mosoch & Thubal.... & adducam te super montes Israël, & percutiam arcum tuum.... Super montes Israel cades tu.... Et immittam ignem in Magog &c.* De Magog fit etiam mentio Gen. 10. v. 2. ubi dicitur, quod fuerit filius Japhet: Et ab ipso natos esse Schytas, ideoque à Græcis dictos Magogas, lib. 7. Antiq. cap. 11. asserit Josephus.

Porro S. Hieron. præcitata Scripturæ verba exponens, in cap. 38. Ezech. scribit: „Judæi & nostri judaizantes putant Gog gentes esse Scythi-

cas, immanes & innumerabiles, quæ trans Cau-
 casum montem, & Mæotidem paludem, &
 prope Caspium mare ad Indiam usque tenduntur,
 & has post mille annorum regnum esse à diabolo
 commovendas, quæ veniant in terram Israël,
 ut pugnent contra sanctos, multis secum gentibus
 congregatis... & hoc est quod Joannes quoque in
 sua ponit Apocalypsi... non intelligentes totum
 volumen Joannis, quod revelationis titulo præ-
 notatur, esse mysticum: & revelatione nos in-
 digere, ut possimus cum Propheta dicere: *Re-*
vela oculos meos; & considerabo mirabilia de legē
tua. .. Nos Ecclesiasticam explanationem affir-
 mare conabimur. Gog sermone latino tectum di-
 citur. Porro Magog interpretatur de tecto. Om-
 nis igitur superbia, & falsi nominis scientia,
 quæ erigit se contra notitiam veritatis, his no-
 minibus demonstratur... Illud quoque breviter
 annotandum, quod in Ezechiele Gog princeps
 terræ Magog esse dicatur, *Apocalypsis vero &*
Gog & Magog nationes esse commemoret, quæ
egrediuntur de quatuor angulis terræ, Et quomo-
do à Jacob, qui postea appellatus est Israël,
omnis populus Hebræorum Israël sortitus est no-
men... à principe Gog omnes, qui ei subditi
 sunt, Magog appellantur. Mosoch autem inter-
 pretatur amentia, & Thubal tota vel omnia.
 Princeps igitur & caput superbientis amentia,
 & omnium malorum Gog & Magog appellantur,
 Quæ gentes, inimicæ adversariæque sanctorum,
 egrediuntur ab angulis terræ. Ita S. Hierony-
 mus:

Atque huic interpretationi etiam inhæret S. P.
 Aug. dum lib. 20. de civ. Dei cap. 11. verba Apo-
 calypsis hoc modo exponit: „Hæc erit novissima
 persecutio novissimo imminente iudicio, quam
 sancta Ecclesia toto terrarum orbe patietur: uni-
 versa

„ versa scilicet civitas Christi ab universa diaboli
 „ civitate quantacumque erit utraque super terram.
 „ Gentes quippe istæ, quas appellat Gog & Ma-
 „ gog. non sunt sic accipiendæ, tamquam sint
 „ aliqui in aliqua parte terrarum Barbari consti-
 „ tuti: sive quos quidam suspicantur Getas & Mas-
 „ sagetas, propter litteras horum nominum pri-
 „ mās sive aliquos alios alienigenas, & a Roma-
 „ no jure sejunctos. Toto namque orbe terrarum
 „ significati sunt isti esse, cū dictum est: *Na-*
 „ *tiones quæ sunt in quatuor angulis terræ*, easque
 „ subjecit esse *Gog & Magog*. Quorum interpre-
 „ tationem nominum esse comperimus Gog tectum,
 „ Magog de tecto, tamquam domus & ipse qui
 „ procedit de domo. Gentes igitur sunt, in qui-
 „ bus diabolum velut in abyssu superiùs intellige-
 „ bamus inclusum: & ipse de illis quodammodo
 „ sese efferens & procedens, ut illæ sint tectum,
 „ ipse de tecto. Si autem utrumque referamus ad
 „ gentes, non unum horum ad illas, alterum ad
 „ diabolum: & tectum ipsæ sunt, quia in eis nunc
 „ includitur, & quodammodo tegitur inimicus
 „ antiquus: & de tecto ipsæ erunt; quando in
 „ apertum odium de aperto erupturæ sunt. „ Ita
 „ S. Augustinus, ex cujus, uti & S. Hieron. verbis
 „ liquet, quòd per Gog & Magog non debeat intelli-
 „ gi unus populus aut una gens (prout volunt non-
 „ nulli recentiores interpretes) sed totum corpus
 „ diaboli, hominum scilicet iniquorum aut malorum,
 „ propter hoc quod dicit Joannes, *ipsos esse super*
 „ *quatuor angulos terræ, & eorum numerum esse sicut*
 „ *arenam maris*. Isti omnes tempore Antichristi op-
 „ pugnabunt & persequentur civitatem dilectam,
 „ scilicet Ecclesiam sanctam Dei toto orbe diffusam,
 „ & tandem devorabuntur & destruentur cum suo
 „ capite Antichristo, ut insinuat S. Aug. lib. præcit.
 „ cap. 12.

CAPUT XXI. XXII.

Post revelationem statûs Ecclesiæ militantis Capp. præced. & iudicii universalis, ac missionis impiorum in stagnum ignis, revelatur deinceps Joanniglória electorum, quâ fulgebunt in cælo post iudicium. Civitas, quam inhabitabunt, sub nomine novæ Jerusalem describitur felicitas Beatorum, & deliciae, quibus pascuntur, narrantur. Actandem S. Joannes librum suum concludit, & dira comminatur illi, qui addere aliquid ad verba Prophetiæ hujus ausus fuerit.

QUÆSTIO I.

QUENAM ECCLESIA INTELLIGATUR PER SANCTAM CIVITATEM JERUSALEM?

CAp. 21, v. 1. *Et vidi cælum novum.* Non agitur hîc de cælo empyreo, utpote quod à sua creatione est perfectum, ideoque non indigebit renovatione; sed agitur de cælo æthereo, ita ut nomine cæli significetur universa combago corporum transparentium usque ad cælum stellatum inclusivè, quam S. Joannes dicit se vidisse renovatam post universale iudicium. *Et terram novam.* Elementum etiam terræ vidit renovatum: Nam cæli magno impetu transient, elementa vero calore solventur; terra autem, & quæ in ipsa sunt opera, exurentur. 2. Pet. 3. v. 20. Isto autem calore exurente, utrumque terræ & aquæ elementum purgabitur. *Primum cælum abiit:* id est, vetus cælum, quod per qualitates corruptibilitati corporum nostrorum convenientes, tot millibus annorum nobis servivit. *Et prima terra abiit:* hoc est, evanuit quasi ex oculis, quia pristinas qualitates & figuram ita mutavit, ut non videatur amplius esse

esse eadem substantia, quæ fuit. Corruptibilium etiam elementorum qualitates ardendo penitus interibunt: „ atque ipsa substantia eas qualitates habebit, quæ corporibus immortalibus mirabili mutatione conveniunt, ut scilicet mundus in melius innovatus, aptè accommodetur hominibus, etiam carne in melius innovatis „ ait S. P. Aug. lib. 20. de civ. Dei cap. 16.

¶ 2. Et ego Joannes vidi sanctam civitatem Jerusalem novam descendentem de cælo à Deo. Non illam terrestrem, sed cœlestem, qualis non fuit ante Christi adventum, quando passim incognita erat, & cujus tantum figura fuit illa Jerusalem terrestris. Quòd hîc per sanctam civitatem Jerusalem intelligatur Ecclesia novi Testamenti, admittunt omnes interpretes; sed an hæc sit militans, an triumphans, inter ipsos controvertitur. Interim hîc ad litteram tantum depingi Ecclesiam triumphantem, verosimillimum est, atque

Prob. 1. Quia de eadem dicitur ¶ 22. & seqq. *Templum non vidi in ea. Claritas Dei illuminavit eam. Non intrabit in eam aliquod coinquinatum, aut abominationem faciens & mendacium, nisi (id est sed) qui scripti sunt in libro vite Agni.* Atqui hæc omnia tantum Ecclesiæ triumphanti conveniunt, ut clarum est, ergo &c.

Prob. 2. ex S. P. Aug. qui lib. 20. de civ. Dei cap. 17. citans illa verba ¶ 4. *Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum* &c. ita scribit: „ Tantâ luce dicta sunt de sæculo futuro, & immortalitalitate atque æternitate sanctorum, tunc enim solùm, atque ibi solùm ista non erunt, ut nullis debeamus in litteris sacris quærere, vel legere manifesta, si hæc putaverimus obscura. „

Obj. 1. Dicitur quòd illa Jerusalem nova descenderit de cælo à Deo: Atqui hoc non convenit Ecclesiæ triumphanti, utpote quæ in cælo regnat cum Deo, ergo &c.

R. Neg. min. Nam dicitur descendere de cœlo, quia cives suos electos colligit è terra, & in cœlum assumit; siquidem hoc significare videtur illa imago descendentis, quæ S. Joanni objecta fuit: Item quia cœlestis gloria & beatitudo hominibus obtingit cœlitus per Dei liberalitatem & gratiam. Unde S. Aug. loco præcitato ait: „ De cœlo descen-
 „ dere ista civitas dicitur, quoniam cœlestis est
 „ gratia, quâ Deus eam fecit. Propter quod ei dicit
 „ etiam per Isaiam: Ego sum Dominus faciens te.
 „ De cœlo quidem ab initio sui descendit, ex quo
 „ per hujus sæculi tempus, gratiâ Dei desuper ve-
 „ niente per lavacrum regenerationis, in Spiritu
 „ Sancto misso de cœlo subinde cives ejus accres-
 „ cunt. Sed per judicium Dei, quod erit novissi-
 „ mum per ejus Filium Jesum Christum, tanta ejus
 „ & tam nova Dei munere claritas apparebit, ut
 „ nulla remaneant vetustatis vestigia. „

Obj. 2. Dicitur v. 14. quòd Apostoli sint duodecim fundamenta muri civitatis: Atqui Apostoli non sunt fundamenta Ecclesiæ triumphantis, sed tantum militantis, utpote quam suâ prædicatione fundaverunt, ergo &c.

R. Neg. min. Quia Apostoli non solum Ecclesiam militantem suâ prædicatione fundaverunt, verum etiam aliorum imbecillitatem sustentarunt, eosque doctrinâ suâ erudierunt, atque ita electos in cœlestem Jerusalem introduxerunt: & ob hanc rationem sunt etiam fundamenta Ecclesiæ triumphantis. Hinc præclare S. P. Aug. ad illud Psal. 86. *Fundamenta ejus* (Sionis, id est Ecclesiæ) *in montibus sanctis*, quærit: „ Quare sunt fundamen-
 „ ta Apostoli & Prophetæ? Quia eorum authori-
 „ tas portat infirmitatem nostram. Quare sunt por-
 „ tæ? Quia per ipsos intramus ad regnum Dei.
 „ Prædicant enim nobis, & cùm per ipsos intra-
 „ mus, per Christum intramus: ipse est enim ja-
 „ nua

„ sua, Et cū dicuntur duodecim portæ Jerusa-
 „ lem, & una porta Christus, & duodecim portæ
 „ Christus, quia in duodecim portis Christus. „

Ob. 3. Dicitur *ŷ. 24. Ambulabunt gentes in lu-
 mine ejus.* Atqui ambulare viatorum est. Et Isaias
cap. 60. ŷ. 3. id apertè de Ecclesia militante dicit:
 Ergo etiam hīc agitur de Ecclesia militante.

R. Neg. : conseq. ac dico, quòd gentes etiam in
 via, seu in hac vita ambulent in lumine Ecclesiæ
 triumphantis, quatenus illud jam velut à longè
 per fidem cognoscunt, & vident in civitate cœ-
 lesti tamquam in pharo quadam accensum, ut iter
 hujus vitæ eò dirigant. Unde quia per Ecclesiam
 militantem ad triumphantern transire debemus,
 Isaias similia de Ecclesia militante, quæ Joannes
 hīc de triumphante, enarrat.

Petes : Quo sensu dicatur *ŷ. 16. Civitas in quā-
 dre posita est?*

R. Aliqui ex hoc loco conati sunt probare, ul-
 timam cœli empyrei, sive mundi totius superfi-
 ciem esse figuræ quadratæ. At id solet communi-
 ter rejici ab Astrologis, qui putant esse perfectè
 rotundam. Unde quemadmodum ferè omnia alia,
 quæ hīc de cœlesti Jerusalem dicuntur, non pro-
 priè, sed symbolicè seu metaphoricè intelliguntur,
 ita eodem sensu quadrum istud intelligere nihil im-
 pedit. Videtur autem significare cœli empyrei im-
 mobilitatem, quia corpus quadratum quiescit,
 non volvitur, sicut corpus sphæricum quando
 projicitur per planum. Deinde significat stabilita-
 tem civium illius civitatis, qui moveri & excide-
 re à sua felicitate numquam possunt, uti exponit
 Dionysius Carthusianus.

QUÆSTIO II.

QUID INTELLIGATUR PER FLUVIUM AQUÆ VITÆ:
ITEM QUID PER LIGNUM VITÆ?

CAp. 22. v. 1. *Et ostendit mihi fluvium aquæ vitæ.* Videtur S. Joannes hîc alludere ad paradisum terrestrem, ejusque fontem & lignum vitæ, de quo Gen. 2. Fluvius ergo hic significat exuberantiam cœlestium & perennium voluptatum, quibus perpetuò fruuntur cives beatæ civitatis, juxta illud Psal. 35. *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Et Isaïæ 66. v. 12. *Declinabo super eam quasi fluvium pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam.* Porro locò aquæ vitæ Richardus & varii Latini cum Aretha Græco legunt: *Aqua viva.* Nam Hebræi aquam vivam solent aquam vitæ appellare. Aqua autem viva est, quæ ex fonte perenniter fluit; quales non sunt aliqui torrentes, vel aquæ ex imbribus collectæ. Hinc, quia aquæ vivæ solent aliis esse limpidiores, sequitur: *Splendidum tamquam crystallum.* Quod limpidissimum Beatorum gaudium, & nullius vel levissimæ tristitiæ nubeculâ obfuscatum significat. *Procedentem de sede Dei & Agni.* Hoc est quod Regius vates dicit Psal. præcit. *Apud te est fons vitæ.* Voluptas enim Beatorum à contemplatione Dei in throno suo sedentis, & Agni à dextris ejus affidentis manat. Ex contemplatione etiam humanitatis Agni primarium gaudium accidentale fluit. Et denique quidquid ibi est beatificæ visionis, amoris, & gaudii, totum ex fonte meritorum Agni hominis emanavit.

v. 2... *Et ex utraque parte fluminis lignum vitæ.* Hoc est, arbores multæ erant fructus vitæ ferentes: Lignum enim hîc, more Hebræico, pro arbore, & collectivè pro arboribus multis accipitur.

tur. Undè Ezech. 47. v. 7. dicitur : *Ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque parte.* Hæc autem visio Apocalyptica similis est visioni Ezechielis ; nisi quòd iste de torrente gratiæ, qui per plateas Ecclesiæ militantis currit, S. Joannes verò de flumine voluptatis Ecclesiæ triumphantis loquatur. Porro ista multitudo arborum vitæ in Ecclesia triumphante, maximam cœlestium voluptatum ibi futuram abundantiam significat.

Afferens fructus. Non unum aut alterum singulis annis, ut arbores terrestres solent, sed *duodecim*, quod magis distinctè explicat, dum subjungit : *Per menses singulos reddent fructum suum.* Ita ut duodecies in anno floreat, & fructus maturos reddat per menses singulos. Quod iterum abundantiam cœlestium deliciarum magis auget, & Beatorum delectationem semper esse recentem significat, quandoquidem singulis mensibus novos fructus ligni vitæ comedant. Imò ne vel tantillum per tempus florum debeant fructuum maturitatem in fine mensis expectare, sed omni die anni recentes maturos fructus valeant ex arbore decerpere; non omnes arbores florent simul, sed dum aliæ sunt in flore, aliæ jam fructus maturos habent, ut Homerus de Regis Alcinœi pomariis fabulatur. *Et folia ligni ad sanitatem gentium.* Non tantum fructus illarum arborum sunt excellentissimi, & tribuunt aluntque vitam æternam Beatorum, sed etiam folia ab æstu nimio protegunt, & inducunt temperiem, quâ sanitas conservatur. Hoc autem gaudium quoddam accidentale Beatorum significare videtur, sicut fructus arborum gaudium essentielle significant. Vox verò *Gentium* denotat, quòd maxima Beatorum turba constet ex gentibus,

Petes : Quid significant verba v. 11. *Qui nocet, noceat adhuc &c.?*

R. Non significant quòd Deus velit peccatum; sed

ſed quòd illud permittat, & minetur potiùs ſi fiat. Sensus ergo eſt: Permitto jam nocenti, ut noceat, ſordido ut ſordeſcat magis, ſed ſuo tempore eumdem puniam. Unde eſt hîc tacita ironia ſicut Eccleſ. 11. v. 9. ubi dicitur: *Latere ergo juvenis in adoleſcentia tua, & ambula in viis cordis tui... & ſcito quòd pro omnibus hiſ adduceat te Deus in judicium: Quod verò ſequitur: Qui juſtus eſt, juſtificetur adhuc &c.* non eſt ampliùs ironia, ſed adhortatio; quia materiæ diverſitas illam diverſitatem ſenſus poſtulat.

Post hæc ſubdit S. Joannes Libri Apocalypſis authoritatem, & immutabilitatem, ac tandem eumdem concludit per ſacræ orationis, & poſtulationis devotæ verbum: *Veni Domine Jeſu. Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti cum omnibus vobis. Amen.*

F I N I S.

INDEX

INDEX QUÆSTIONUM, SUPER APOCALYPSIM.

PRÆFATIO.

Quæstio Procemialis I. *An Apocalyp-
sis sit Sacra & Canonica Scriptura?*
Pag. 1.

Quæst. II. *An author Apocalypsis sit S.
Joannes Apostolus?* 4.

Quæst. III. *Quandonam, & ubi Apoca-
lypsis scripta sit?* 6.

Solvuntur Argumenta. 8.

Quæst. IV. *Quot, & quales sint visiones
Apocalyplicæ?* 15.

CAPUT I.

Quæst. I. *Qui sint septem spiritus, qui assi-
stunt coram Deo?* 17.

Quæst. II. *Quid intelligatur per podèrem,
in qua Christus apparuit?* 22.

CAPUT II. III.

Quæst. I. *Quis fuerit Episcopus Ephesinus?* 24.

Quæst. II. *Quis fuerit Episcopus Smyr-
nenſis : Item Pergami, & Thyatiræ?* 28.

Quæst. III. *De iis, quæ concernunt trium
aliarum Ecclesiarum Episcopos,* 34.

Q

CA.

INDEX QUÆSTIONUM,

CAPUT IV. V.

- Quæst. I. *Quinam sint viginti quatuor seniores; Item quinam significantur per quatuor animalia?* 41.
- Quæst. II. *Quisnam sit liber signatus sigillis septem?* 48.

CAPUT VI.

- Quæst. I. *Quidnam significant equus albus, & equus rufus?* 51.
- Quæst. II. *Quid significant equus niger, & equus pallidus?* 55.
- Quæst. III. *Quid intelligatur per altare, sub quo Joannes vidit animas interfectorum?* 61.
- Quæst. IV. *Quænam prædicantur in apertione sigilli sexti, & subsequentibus Apocalypsicis visionibus?* 65.
- §. I. *Quodnam sit plausibilis Apocalypsis Systema?* 66.
- §. II. *Exponitur prima pars sigilli sexti.* 69.

CAPUT VII.

- Quæst. unica. *Quomodo exponenda sit secunda pars sigilli sexti?* 73.

CAPUT VIII. IX.

- Quæst. I. *Quænam plagæ designentur ad sonitum tubæ primæ & secundæ?* 81.
- Quæst. II. *Quænam sit illa stella, quæ de cælo cecidit?* 84.
- Quæst. III. *Quænam plaga designetur ad sonitum quintæ tubæ?* 87.

Quæst.

INDEX QUÆSTIONUM.

Quæst. IV. Quænam plaga prædicatur
ad sonitum tubæ sextæ? 93.

CAPUT X

Quæst. I. Quis intelligatur per Angelum
& quid per librum apertum? 96

Quæst. II. An S. Joannes in fine mundi
sit venturus, & prædicaturus cum Elia
& Henoch? 99.

Solvuntur Argumenta. 102.

CAPUT XI.

Quæst. I. Quid significetur per templum, &
quid per atrium? 107.

Quæst. II. Quinam sint duo isti testes, quos
Deus in fine mundi missurus est? 110

Solvuntur Argumenta. 117.

Quæst. III. Quid reveletur ad sonitum
tubæ septimæ? 121.

CAPUT XII.

Quæst. I. Quid significetur per mulie-
rem, & quid per draconem? 125.

Quæst. II. De quibus Ecclesiæ persecutio-
nibus S. Joannes hoc cap. agat? 131.

CAPUT XIII.

Quæst. I. Quid intelligatur per bestiam,
quam Joannes vidit ascendentem de
mari? 138.

Solvuntur Argumenta. 146.

Quæst. II. Quid intelligatur per bestiam,
quam

INDEX QUÆSTIONUM,

- quam S. Joannes vidit ascendentem de terra?* 154.
Quæst. III. *Quenam sit bestia, cujus numerus est sexcenti sexaginta sex?* 158.
Solvuntur Argumenta. 161.

CAPUT XIV.

- Quæst. I. *Qui, & quales sint centum quadraginta quatuor millia Virginum?* 169.
Quæst. II. *De quibusdam aliis hoc caput concernentibus.* 173.

CAPUT XV. XVI.

- Quæst. unica. *Quandonam impleta sint illa, quæ hic narrantur de septem plagis novissimis, phialis effusis in terram &c.?* 176.
§. I. *Proponitur sententia D. Bossuet.* 178.
§. II. *Proponitur sententia D. Calmet.* 184.

CAPUT XVII. XVIII.

- Quæst. I. *Quid intelligatur per meretricem magnam, & Babylon, matrem fornicationum?* 189.
Quæst. II. *Quandonam impletum sit id, quod Joannes narrat de casu Babylonis magnæ?* 199.
Solvuntur Argumenta. 203.

CAPUT XIX.

- Quæst. unica. *Quid contineat Canticum, quod Sancti cecinerunt in Cælo?* 207.
CA.

INDEX QUÆSTIONUM

CAPUT XX.

Quæst. I. *De ligatione, & solutione diaboli.* 210.

Quæst. II. *Quomodo intelligenda sint ea, quæ hic dicuntur de regno mille annorum?* 215.

Quæst. III. *Quinam intelligantur per Gog & Magog, quos satanas congregabit in prælium?* 223

CAPUT XXI. XXII.

Quæst. I. *Quænam Ecclesia intelligatur per sanctam civitatem Jerusalem?* 226.

Quæst. II. *Quid intelligatur per fluvium aquæ vitæ: Item per lignum vitæ?* 230.

A P P R O B A T I O.

Legi Librum cui titulus: *Dilucidatio selectarum
Questionum in Apocalypsim S. Joannis Apostoli,*
authore Eruditiss. P. Martino Wouters, S. T. L. &c.
Opus sanè dignum suo authore, prælo dignissi-
mum, fidei moribusque minimè contrarium, Da-
bam Lovanii hac 26. Feb. 1763.

FRANC. JACOBI, S. T. L., insign. Eccl.
Colleg. S. Petri Can., Apost. Reg. pro
tota Germ. inf. Lib. Visit. & Cens.,
Coll. Tril. Præses.

A P P R O B A T I O O R D I N I S.

EX commissione R. A. P. M. Provincialis legi-
mus librum, cui Titulus: *Dilucidatio selecta-
rum Questionum in Apocalypsim S. Joannis Apostoli.* in
quo nihil Catholice Fidei adversum, sed præcipuas
APOCALYPSIS difficultates invenimus juxta sanum, &
Catholicum sensum explanatas, ac dilucidatas: qua-
re hunc librum valde utilem, & prælo dignum
censemus. Lovanii 24. Februarii 1763.

F. JOSEPHUS MAUGIS, Ord. Erem. S. P.
Aug. in Alma Univ. Lov. S. Th. Doct.
Reg. & Prof., Studii Theologici Regens,
ac Provincia Flandro-Belgica Definitor.

F. BERNARDUS PIRON, ejusdem Ordi-
nis, in Alma Univ. Lov. S. Th. Lic. &
Professor, ac Provincia Flandro-Belgica
Definitor.

F. JACOBUS PAGE, ejusdem Ordinis, in
Alma Univ. Lov. S. Th. Lic. & SS. L. &c.
Professor.

P E R M I S S I O

ADM. REV. P. MAGISTRI PROVIN-
CIALIS.

Permittimus, & consentimus, ut liber, cui Ti-
tulus; *Dilucidatio selectarum Quaestionum in Apo-
calypsim S. Joannis Apostoli*, ex commissione nostra
per Adm. RR. & Exim. ac Erud. Provinciae no-
strae S. Theol. nec non SS. Liter. Professores re-
visus, & approbatus, typis publicis mandetur.
Datum Lovanii 25. Februarii 1763.

F. ANTONIUS LOODTS, Ord. Erem. S. P.
Aug. Provinciae Flandro - Belgica Prior
Provincialis, ac per foederatas Belgii Pro-
vincias Missionum nostrarum Praefectus
Apostolicus.

01221M 239

ADAM. REV. P. MAGISTRI PROVEN.

Datum Lovanii 22 Februarii 1761.

Vires & apparatus typis publicis mandatus
Ius S. Theol. nec non S. Liter. Philologos re-
per Adam R.R. & ceteros de huiusmodi no-
minibus S. Theol. ex communicatione nostra
vires Dilatatio perit. Quod si quis in alio

Finitur & continetur, ut Hinc, cul. T.

ANTONINUS LOODTS, O. L. 1848. 2. P.
Aug. 1848. 1848. 1848. 1848.
Provincie, de provincie van
vrijheid, de provincie van
vrijheid.

Wouters, Martinus

Dilucidatio selectarum quaestionum in apocalypsim S. Joannis apostoli

Wirceburgum 1763

Regensburg, Staatliche Bibliothek -- 999/Script.710

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11116554-7

VD18 12006521-001